

6

Handwritten signature

1924

2/III

საქართველოს
საზღვარგარეთო
კავშირების
მინისტრის
გამგზავნი

№

2-21

თავისუფლება

ბ.მ.

ბ.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

- 1) რედაქციისაგან.
- 2) ა. ბეზიმენსკი—საომარი ლენინური (ლექსი)
- 3) კალე ფეოდოსიშვილი—ლენინი (ლექსი)
- 4) კაკი ეწრელი—ლენინელი (ლექსი)
- 5) ა. ლუნაჩარსკი—ელადიმერ ილიას-ძე ლენინი.
- 6) ი. ლიტვინოვი—მეცნიერი

ლ ი ბ ე რ ა ტ უ რ ა

- 7) ალიო მაშაშვილი—25 თებერვალი. (ლექსი).
- 8) კაკი ეწრელი—25 თებერვალი (ლექსი)
- 9) კალე ფეოდოსიშვილი—წითელი განცხადება. (ლექსი)
- 10) კაკი ეწრელი—სალამი კანონ (ლექსი)
- 11) ალ. მაშაშვილი—რისთვის? (რევ. კინო—რომანი.)
- 12) ლ. ტროცკი—ფუტუროზმი. (დასასრული)
- 13) პ. ჭიჭოძე—მუშათა ინტელიგენცია და ხელოვნება.
- 14) შ. რადიანი—ფურცლები პროლეტარულ პოეზიიდან. (გახტეფი).

მეცნიერული განყოფილება.

- 15) ე. ევდელინგი—კარლ მარქსი და ჩარლზ დარვინი (დასასრული)
- 16) ი. ელიაშვილი—პიგონის დანიშნულება და მიზანი

თეორეტიკულ მარქსისტული განყოფილება

- 17) შ. დუდუჩავა—მარქსიზმის ფილოსოფიური საფუძვლები
- 18) ი. ხანთაძე—როზა ლიუქსემბურგის იმპერიალიზმის თეორია და მისი კრიტიკა.
- 19) მარქსის ტი—ოსვალდ შპენგლერის მოძღვრება.

ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობა

- 20) სკანდინავიის ახალგაზრდათა კომუნისტური მოძრაობა.
- 21) ოტტო უნგერი—საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობის ფართე მასებში მუშაობის მორიგი ამოცანები.
- 22) ე. რუდოლფი—6 თვე გერმანიის კომკავშირის საწარმოო უჯრედთა მუშაობისა

კავშირის აღმშენებლობა

- 23) გ. დევდარიანი—სამი წლის მუშაობის ჯამი.
- 24) რ. აკოპოვი—ჩვენი საქმე იზრდება და მტკიცდება.
- 25) ვ. დარაბველიძე—ჩვენი ორგანიზაცია აფხაზეთში

ბავშთა მოძრაობა

- 26) „სპარტაკი“-ს სინამდვილე.
- 27) ერგმოვი—ბავშთა გონებრივი განვითარება და ფიზიკური აღზრდა.
- 28) ბავშთა მეორე კონფერენცია პირნაში

თვით განვითარება.

კრიტიკა და ბიბლიოგრაფია.

მომავლთვიური სავოლიბიკო, სალიბერატურო და სამეცნიერო ჟურნალი

ს. ა. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის ორგანო

4889

= ახალგაზრდა =

ლენინელი

ჟურნ. გამოდის სარედაქციო კოლეგიის: ამხ. ამხ. { დ. გვაზავა, მ. დავდარიანის, მ. კახიანის,
ვ. მემეშვილის, და კ. მრავალშვილის რედაქციით

თიბერეჟილი № 2 (21) 1924 წ.

ბ ზ ი ლ ი ს ი

ეროვნული საგანძირი
გიგლიშვილი

ჩველ აქციის სავან

დღეიდან ჩვენ ჟურნალ „მომავალ“-ს ეწოდება „ახალგაზრდა ლენინელი“

ჩვენი კავშირის ცენტრალური კომიტეტის დადგენილებით შეცვლილ იქნა ჟურნალის სახელწოდება. „მომავალ“-ს საყურადღებო წარსული აქვს, ამ სახელწოდებით გამოდიოდა 1921 წლის ნოემბრიდან ს. ა. კ. კ. ცეკას ყოველთვიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო და სამეცნიერო ჟურნალი.

მთელი გასული ხნის განმავლობაში, „მომავალი“ ემსახურებოდა საქართველოს კომუნისტურ და პროლეტარულ ახალგაზრდობისთვის კომუნისტურ იდეების, კომუნისტური მსოფლმხედველობის რთული კითხვების და მარქსისტული აზროვნების შეშისცხლხორცებას, ანუ როგორც აღენიშნეთ „მომავალი“-ს ორი წლის თავზე, ის ერთგულად ემსახურებოდა ახალგაზრდობის სწორ გზაზე დაყენებას, მატყუარობის და უმეცრების იმ ბურჟუას გაფანტვას, რომელშიაც ხვევს მოზარდ თაობას ბურჟუაზიული იდეოლოგია, ბურჟუაზიული პრესა.

„მომავალი“ მეტათ საყვარელი ორგანო შეიქმნა ჩვენი ქვეყნის კომუნისტური ახალგაზრდობის, მან შექმნა ქართული ახალგაზრდური სერიოზული ჟურნალის სახელოვანი ტრადიცია. „მომავალი“-ს მიერ წარმოებული სასახელო საქმე უნდა გააგრძელოს „ახალგაზრდა ლენინელმა“. „მომავალი“-ს მიერ შექმნილი ტრადიცია „ახალგაზრდა ლენინელ“-მა უნდა განავითაროს, გაამაგროს, გააზანდღივოს, გაასპეტაკოს და გაამშვენიეროს.

ახალი სახელწოდება ჩვენ ჟურნალს ბევრ რაიმე სერიოზულს და ფრიად საპასუხისმგებლოს ავალებს. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს სახელწოდება ახალ ელფერს ასვამს ჩვენს ჟურნალს, მდიდარ შინაარსს, დაკვირვებულ მსჯელობას და გონიერ ხელმძღვანელობას მოითხოვს.

სულ ახლო წარსულში მიწას მივაბარეთ მსოფლიო პროლეტარიატის და პროლეტარულ ახალგაზრდობის უნიტიერესი და უერთგულესი ბელადი—ლენინი. ლენინის სიკვდილმა თითქოს საზღვარი დაუდო მუშათა კლასის აქამდე წარმოებულ და მომავალ რევოლუციონერ ბრძოლას, საერთაშორისო პროლეტარულ რევოლუციას, სოციალისტურ საბჭოთა რესპუბლიკების განვითარებას. ლენინის განშორება უდიდესი ისტორიული მოვლენა გახდა, მისმა სიკვდილმა რამოდენიმე ხნით სიბნელე ჩამოაგდო ყველგან, მთელ მსოფლიოში, როგორც აღმოსავლეთში, ისე დასავლეთში, ყველგან—სადაც მუშათა კლასი განთავისუფლებულია კაპიტალის ბრძალებისაგან ან სულს ღაფავს კაპიტალისტური ექსპლოატაციის მძიმე უღლის ქვეშ. ლენინის სიკვდილმა გამოიწვია მუშათა რიგების, ყველა ქვეყნების მებრძოლ პროლეტარულ ახალგაზრდობის უფრო მეტი დარაზმვა, შემჭიდროება. ურყევი ლენინისტური სულით გაჟღენთა.

ლენინის სახელი მომავალში უფრო მეტათ ცნობილი, ყველასათვის პოპულარულ-სათაყვანებელ სიმბოლოთ უნდა გადაიქცეს. ლენინის განშორება გვავალებს მის მიერ აქამდე მოტანილ ბრძოლის უფრო მაღლა ტარებას, მის მიერ წარმოებულ ბრძოლის გაგრძელებას, გაღრმავებას, გაფართოვებას და ბრწყინვალე გამარჯვებამდე მიყვანას. ლენინის სახელი წარუშლელი უნდა იქნას მოზარდ კომუნისტურ თაობაში, ეს ახალგაზრდობა ყველაზე აქტიური და დაუცხრომელი მქადაგებელი, დამცველი და გამტარებელი უნდა შეიქნას ლენინის აზრების, მისი მოძღვრების, ძლევამოსილ ლენინიზმის.—აი რას ავალებს ახალგაზრდათა კომუნისტურ კავშირს—ახალგაზრდა ლენინელთა სახელწოდების ტარება.

ახალგაზრდა ლენინელობა დიდი პასუხისმგებლობაა, ბევრის მთქმელია, მრავალ სერიოზულ ვალდებულებათა და ამოცანათა მიმსჯელია. ახალგაზრდა ლენინელთაც გვესმის ეს პასუხისმგებლობა. როდესაც ამ სახელწოდებას ვირქმევით, გათვალისწინებული გვქონდა ყოველივე ეს, ჩვენ ვიცოდით, რომ ლენინი, როგორც გვეუბნებოდნენ ჩვენი სხვა მასწავლებლები—მსოფლიო სოციალურ ცვლილებათა უდიდესი ეპოქაა, ლენინი განსახიერებდა ძველ და ახალ ქვეყნის გიგანტიური ბრძოლის, ლენინი—დაუზოგველ კლასიური ბრძოლის რკინის აუცილებლობაა, რომ ლენინი ლამპარია და ხმალი მსოფლიო მუშათა კლასის, რომელიც სხივს ფენს და კვეთს კაპიტალისტური ჯურღმულების უკუნეთს და რომ საჭიროა ამ ლამპრის შემდეგი ტარება, ლენინისტურ დაუზოგველი კლასიური ბრძოლის მკვეთრ ხმალის უკეთ მომარჯვება—რათა საბოლოოდ განათლდეს მთელი მსოფლიო და განიკეთოს უსამართლოების ყველა კვანძები. ლენინის პიროვნება, როგორც ლაპარაკობს ამჟ. ლუნაჩარსკი, იმის ნიმუშია, თუ როგორი იქნება და უნდა იყოს აუცილებლათ ის ჩვენი მომავალი თაობა, რომლის ბედნიერებისთვის იბრძოდა ლენინი და მასთან ერთად მთელი ლენინისტური გვარდია.

აი ასე გვესმოდა და ასე გვესმის ჩვენ ახალგაზრდა ლენინელობა, აი ამ ღრმა რწმენით მივიღეთ ეს სახელწოდება ჩვენ და ამავე გზას უნდა დაადგეს საქართველოს ახალგაზრდა ლენინელთა პოლიტიკურ-ლიტერატურულ-სამეცნიერო ჟურნალი „ახალგაზრდა ლენინელი“-ც.

რა უნდა ასწავლოს ჩვენმა ჟურნალმა ლენინისტურ ახალგაზრდობას?—კომუნიზმი—იგივე ლენინიზმი ანუ პრაქტიკული გენიალობით გამდიდრებული მარქსიზმი.

„ახალგაზრდა ლენინელი“-მა ფართეთ უნდა გააბნოს მთელ საქართველოში ლენინიზმის ძვირფასი მარცვლები, მან უნდა შეასისხლხორცოს ჩვენი ქვეყნის პროლეტარულ ახალგაზრდობას, ახალგაზრდათა ლენინისტურ გვარდიას ლენინის რევოლუციონური გამბედაობა, მისი შეურყეველი სპეტაკობა, რევოლუციონერ მარქსიზმი

სადმი თავდადება, მატერიალისტური მსჯელობა, დიალექტიკური აზროვნება, მოვლენების მარქსისტული შეფასება, ლენინისტური განსჯერება და რაც მთავარია, მენშევიკურ შემთანხმებლობისადმი ზიზღი, რადგან იმავე ლენინის თქმით „შემთანხმებლის“ პოლიტიკური სინიდიის და პოლიტიკური გონიერება მდგომარეობს მასში, რათა დაუჩოქოს მას, ვინც დღეს-დღეობით ძლიერია, მუხლები დაუკოცნოს მას, ვინც მყრობელია, დააჩლუნგოს ხალხის რევოლუციონური შეგნება, რომელიც გაცხარებულ ბრძოლას აწარმოებს თავისუფლების მოსაპოვებლათ. მენშევიკური ტიპის შემთანხმებლობასთან ბრძოლა — უპირველესი ამოცანა იყო ლენინის, ამ ბრძოლას შეაღია მან დიდი ენერგია და ხანგრძლივი დრო, ამას ებრძოდა ის ყველგან და ყოველთვის, აქეთკენ მოგვიწოდებდა ჩვენ, ახალგაზრდობას დიადი მასწავლებელი და ჩვენ არ უნდა დაგვაფიწყდეს ეს.

ჟურნალ „ახალგაზრდა ლენინელი“ ყოველივე ეს ცნებათ უნდა აღიაროს, ამით უნდა განსაზღვროს თვისი შემოქმედების პროგრამა და ამ ფარგლებში უნდა იმუშაოს.

პრესა — ლენინს, მასების აღრზდის და მომზადების პირველ ხარისხოვან იარაღათ მიაჩნდა. პრესა — ლენინის ყურადღების ცენტრი იყო ყოველთვის, როგორც მაშინ, როდესაც ის პატარა ჯგუფით იწყებდა პროლეტარიატის მზადებას სოციალისტური რევოლუციის მოსახდენათ, ყოველი ჯურის ლიკვიდატორობის და შემთანხმებლობის უკუსაგდებათ, არამედ აგრეთვე მაშინაც, როდესაც სოციალისტური რევოლუცია ფაქტი გახდა, როდესაც ყოველი სახის შემთანხმებლობა, ოპორტიუნისტობა განადგურებული იყო. ლენინი უაღრესად დიდ ყურადღებას

აქცევდა ბეჭდვითი სიტყვას, კერძოთ ჟურნალ — გაზეთებს, როგორც ემიგრაციაში ყოფნის დროს, საიდანაც სურდა მას სიმართლის ხმის მიწოდება ჩამორჩენილ რუსეთის მშრომელთათვის და აგრეთვე საბჭოთა ხელისუფლების დროსაც, რადგან ეს იარაღი ლენინს მიაჩნდა მასების სოციალისტურ აღმშენებლობისთვის მომზადების ყველაზე მჭრელ და საიმედო იარაღათ.

ლენინისტური პრესა ხასიათდება: მტრების დაუზოგველობით, მიუდგომლობით, შინაარსის სიმდიდრით, სალილოლიკით და აუცილებელი პოპულიარობით.

ამ თვისებებით უნდა აღიჭურვოს ჩვენი „ახალგაზრდა ლენინელი“-ც, ლენინის ჟურნალების მიერ გაკათულ გზას ერთი წუთითაც არ უნდა გადაუხვიოს „ახალგაზრდა ლენინელი“-ც, ამით, და მხოლოდ ამით, შესძლებს ის თვისი სახელწოდების და სახელწოდებაში ჩაქსოვილ შინაარსის გამართლებას.

„ახალგაზრდა ლენინელი“ — ღირსეული მემკვიდრეა „მომავალი“-ს, ის, უეჭველად, პირდაპირი გაგრძელებაა „მომავალი“-ს მიერ დაწყებულ მუშაობის და ამდენათვეა ის საყურადღებო და პატივსაცემი.

ახალგაზრდა ლენინელიაო!

საფუძვლიანათ შეიგნეთ თქვენი ჟურნალის, „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს, მიზანი და დანიშნულება, ყოველმხრივ დაეხმარეთ მას, მრავალი ათასობით გაავრცელეთ ის თქვენს და მთელი მშრომელი ახალგაზრდობის რიგებში და გადააქციეთ ის მოზარდი თაობისათვის ლენინიზმის ლამპრათ.

ა. ბეზიმენსკი.

საომაკრი ლენინური

მშრომელთა იარაღი,
მშრომელთა ბუკი,—
კიდევ უკიდვის
მომძეებს ბრძოლისკენ.

მორთეთ ბარაბანი,
მორთეთ ბარაბანი,
ბარემ იბრძოდეს!

მტერმა გამოაგდო თითქო დაღეჭილი,
საცოდავ სიტყვების ურცხვი ბლავილი,
ეი, პროლეტარო!
სიკვდილო ძეგლის—
ვიმღეროთ დიდება—
ჩვენ შევკრებთ თითოეულ ხმაურის ნამცეცს,
ჩვენ მთაზე აველით —
დიდება ლენინს
ბურჟუის დამცემს.

ჩვენ ვიცით, ცოცხალია გული ლენინის,
ის ცოცხალია აჯანყებულთა პირველ რიგებში
ხშირად ჩვენ მას უყურებთ წითელ არმიელათ,
პანის მუცელში—
ხიშტს რომ აბრუნებს.
ჩვენ ის გვეჩვენება ტრაურელ მესათ,
მესათ თითოეულ დეარდნილ მეფეზე—
აწ მონათ, რომელიც სწვავს თავის მიდამოს,
როცა ბრძოლაა, მეტად იაფუასი.

ლენინი ცოცხლობს ჩვენში სამუდამოდ,
როდესაც ქუჩებზე დროშების შეხლაა,
სულ მოკლე დროში—
როცა გაფიცვები ყველგან მოედება,
ჩვენ მას თვალებით დავინახავთ.
ჩვენ ვხედავთ მას ეხლაც—
და ყოველთვის
როდესაც მოქმედობს რ. კ. პ.-ს დროშა.

ო! რომ იცოდეთ თავს როგორ იმტერებენ,
ეხლაც ათასი ლაქტუა, მტირალეები,
ო! როგორ მიფრინავს ბომბა უღვიროს,
ლენინის ნებით
გასროლილი კაპიტალიზმში.
მივდივართ, საყვირო.
რამდენი ლენინი, რამდენი ნაცნობი,
რამდენი იქნება ცოცხალი ილიჩი,
ყველგან გაბნეულ ჩვენ რევკომებში

რომელიც დავიომეთ,
ნდომით
და უსიტყვოთ.
დღეს ლენინიზმი—
მუშკორად გვიყურებს,
ხან კი ჩეკების დაბალ საფასურად,

იქნება დღე
დღევანდელ ჯავრებს ქუჩას ასხურებს,
რევოლიუციის სიხარულით აღმოსავლეთი,
დღეს ის? ვინ? სად არის?
მუშაობს ტრესტში, საქმეზე დაწოლით,
მუშაობს სოფლის და ქალაქის კავშირზე,
იქნება დღე
და მსოფლიო ბინადარს.
ჩვენ გადავაცემთ ასეთი ბრძოლით.

ელვათ და მცხათ ევლება მინდვრებს დღეს ლენინი
„მეურნეობის აყვავებისთვის“
ის მებრძოლ რაზმების პირველ რიგშია
ხვალ იქ მსოფლიოში
სახკომთა სახელით
ლენინის სიმძიმის დროშას ამართავს.

პროლეტარო! ცრემლები გდის განა?
შორს გაიხედე, აი აგერ
როგორ ყვირის
როგორ აქნევს,
ხელებს ლენინი—
ბრძოლით აღსავსე..

თქვენ გესმით?
—მსოფლიო რევოლიუცია,
ააგეთ
ილიჩის საფლავზე...
იმღერე სისხლო მუშის აჯანყებათ,
ტკივილს ტკივილი, ომი ომისათვის,
დღეს შენთან ერთად ვიტყვით საომარს,
ძლიერს და ლენინურს.

მშრომელთა იარაღი,
მშრომელთა ბუკი—
კიდევ უკიდვის
მომძეებს იარაღთან:
მორთეთ ბარაბანი,
მორთეთ ბარაბანი,
ბარემ იბრძოდეს.

ქალე ფეოდალიზმი

ლენინი

(მისი გარდაცვალების გამო)

დიდ მოსკოვიდან პერიფერიებს
მოსდის დეპეშა ასეთი სახის:
„რკინის ლენინი მოსწყდა ჩვენს რიგებს
და შეიჭმუნა ნათელი სახე“.

მოკვდა ლენინი... და საუკუნემ
დაჰკარგა დიდი ლოტბარი თვისი;
სამგლოვიარო ხმები გუგუნებს...
გლოვობს მოსკოვი, ბაქო, თბილისი.

და სატრაურო დემონსტრაციას
მოსკოვთან ერთად აწყობს ბერლინიც,
გლოვობს ევროპა... გლოვობს აზია
შავი ხალხებით სიკვდილს ლენინის.

გლოვობს თვით ბელადს შრომის სამყარო,
ახალგაზრდებიც შეგვიპყრო სევდამ,
მაგრამ არ გვინდა ცრემლები ვღვაროთ
და ვეუბნებით ბელადის ცხედარს:

„შენ აღარ გეყავხარ, ძვირფასო ლენინ!
მოსწყდი ჩვენს რიგებს და გაგვამხნევე
და გასაღელვალ მანძილი ვრცელი,
ჩვენ დაგვიტოვე ნორჩ ლენინელებს.

ობლად დასტოვე დიდი ევროპა,
აღმოსავლეთი, ათასი ხალხი...
ის, ვინც იწამა შენი დენდობა
და ცეცხლით დაჰგმო სხვების კარნახი.

შენ არ ხარ, მაგრამ შენი მოძღვრება
გზას გაუნათებს მათ, ვინც დარაზმე
და საუკუნოდ ემახსოვრებათ:
„მშვიდობა ქოხებს, ბრძოლა დარბაზებს“.

გწამდეს, იმ დროშას შენ რომ გადმოგვეც,
ავიტანთ ბრძოლით შორეულ მზეზე;
დავსწვავთ ძველ ქვეყნის შერყეულ ბოძებს
და კოსმოსს დავსდგამთ ფოლადის ლერძზე“.

ქაკი მწერელი.

ლენინელი

ღვედების ღუღუნს გადაჰყვა სული
და გადაეწნა მანქანის ბორბლებს
ქარხნის კედლებზე მზე გადასული
აჩენდა სხივთა ალმაცერ ზოლებს!!.

ქურის ღუღუნმა, ფოლადის კენესამ
შრომაში ჰპოვა გამოძახილი...
ცეცხლის წინწყლების ჰაერში კვესამ
ადიდა შრომა ოჟლით ბანილი...

ლურჯი ხალათით სდგას სახე მუშის...
მის ირგვლივ მხოლოდ რკინის სივრცეა
მომავლის შეჭით, თვალები მუშის,
ჩაქუჩზე, — გრდემლზე უფრო მტკიცეა!..

ის დაიბადა ქარხნის ჰანგებში,
თვით შრომა იყო მისი აკვანი...
და როგორც ბევრმა ამხანაგებში
ისწავლა შრომის ძნელი ანბანი...

და ეხლა უსმენს დინამო ჰანგებს,
ატკბობს წკრიალა გრდემლის არია!!!

ნათელ მომავალს უმზადებს მასსებს,
იწვის ქურაში! — და უხარია!

ქარხნის კედლებზე, ცეცხლის თვალებით!
გაჩნდება ხშირად ლენინის ლანდი
და ხმათა ჩუმი იდუმალებით
ეძახის მუშებს: „აქეთ წამოდით!“

და ქარხნის კედლებს სწრაფლ გადაირბენს
ხორც შესხმულ მიზნის შრომის ქვეყნები,
შრომის სამეფო გულს იმედს იფენს
„შენ მომავალო ჩვენი იქნები!“

მუშების გული მიჰყვება ლენინს!
შორს, სადღაც სტირის აჩრდილი ბნელი
სამანქანოზე: ლურჯი ხალათით,
ამაყი სულით, ბედის მძებნელი,

ხელებ გაწვდილი და პირ მღიმარე, —
ჯერ ახალგაზრდა, — როგორც კანდელი
ლამის უფსკრულში სხივებ მუშინარე
სდგას შრომის შვილი! — სდგას ლენინელი!

ა. ზ. ლუნაჩარსკი

ვლადიმერ ილიას კე ლენინი

მრავალი ათეული და ასეული წლები გაივლის და 21 იანვარის დღე იქნება კაცობრიობის, პროლეტარულ კლასის და რუსეთის ხალხის ამ გენიალურ წარმომადგენელის მოგონების დღე. ჩვენ გვქონდა ბედნიერება ვყოფილიყავით მისი თანამედროვეები, მისი თანამშრომლები, გვეწოდებია მისთვის ჩვენი ბელადი, განგვეცადა მასთან ერთად მსოფლიო მნიშვნელობის სიხარული და სიმწუხარე, რომლებითაც აღვსილი იყო მისი დიადი გული.

ამიტომ ჩვენ უსაზღვრო მწუხარებას განვიცდით იმის გამო, რომ მსოფლიომ დაკარგა ასეთი ადამიანი. როდესაც გარდაიცვალა კარლ მარქსი, რომელსაც კვალ და კვალ მისდევდა განსვენებული ვლადიმერ ილიას-ძე, როგორც მისი დიადი იდეალების და პროგნოზის განმახორციელებელი, მაშინ ფრიდრიხ ენგელსმა, კომუნისმის დიდ საუბრეველის ამ მეორე ჩამყრელმა, სთქვა: კაცობრიობა მთელი თაობით დაბლა დადგა.

ჩვენ არასოდეს გადაჭარბებულათ არ ვაფასებდით ცალკე ადამიანის როლს, მაგრამ ვიცით, რომ დიადი მოძრაობანი წარმოშობენ და წამოაყენებენ გენიალურ გამომატებლებს, და სწორედ მსოფლიო რევოლუციის ამ პირველ აქტის, რომელიც ჩვენ განვიცადეთ ამ ექვსი წლის განმავლობაში, სიღრმის და სიდიადის მაჩვენებელია ასეთი გენიოსის არსებობის ფაქტი, როგორც იყო ვლადიმერ ილიას-ძე—ეს რუსეთის კომუნისტურ პროლეტარულ პარტიის, ჩვენი კავშირის და ასმილიონიანზე მეტ მშრომელ მოსახლეობის მეთაური.

ჩვენ მშვენიერად ვიცით, რომ ასეთ ადამიანებს ბადალი არა ყავთ, რომ მთელი დედამიწა გაეჩხრიკოთ მეორე ლენინს ვერ ვიპოვნივთ ვერც ჩვენს პროლეტარულ წრეებში, ვერც ნეიტრალურ ბანაკში და ვერც ჩვენს მტრებს შორის, მაგრამ ჩვენ ვიცით აგრეთვე, რომ ეს დიადი ფიგურა იქედებოდა რუსეთის დიადი რევოლუციონურ მუშათა პარტიის ჩასახვის, გაშლის და გამარჯვების პროცესში 25-წლის განმავლობაში, და ჰვენ ვიცით, რომ მისი საუკეთესო ნაყოფის და მასთან ერთად აღმზრდელის ფიზიკური დაღუპვა არ წარმოადგენს სასიკვდილო დაკოვდას. თავის მეგობრის და თანამებრძოლ სვერდლოვის კუბოსთან ვლადიმერ ილიას-ძემ სთქვა: ასეთ ადამიანების მაგიერობას გასწევს მხოლოდ კოლექტივი. რასაკვირველია, ეს უფრო მეტად შეეფერება თვით ვლადიმერ ილიას-ძეს.

მხოლოდ ძლივამოსილ ნებისყოფით აღსავსე, უმაღლეს ერთობაში შეკავშირებულს, რკინის დისციპლინით შეჭედილს ძლიერ კოლექტივს, რომელსაც თავისი მომავალი საესებით აქვს გათვალისწინებული, მხოლოდ ასეთ კოლექტივს შეუძლია არ შედრკეს, როცა მის რიგებს აკლდება ასეთი ბუმბერაზი და მხოლოდ მას შეუძლია მისი მაგიერობა გასწიოს.

მე განზრახული არა მაქვს ავიწეროთ ეხლა ვლადიმერ ილიას-ძის ბიოგრაფია ან ჩამოვითვალოთ მისი უმნიშვნელოვანესი ნაამაგარი მსოფლიო პროლეტარიატის წინაშე. არ მინდა ამ ღრმა მწუხარების მომენტში ვილაპარაკო ასე თუ ისე ვრცლად და ციკათ ასეთ შემთხვევებზე.

დადგება დრო მისი ისტორიულ პიროვნების ძალიან ვრცლათ შესაფასებლად და მუდამ სიხალისეს გამოიწვევს ჩვენში მისი დიდი თეორიულ მემკვიდრეობის ყურადღებითი შესწავლა.

პარტიას სიამაყით შეუძლია სთქვას, რომ შეგნებული ქონდა ის გარემოება, თუ ვინ ხელმძღვანელობდა მას, მთელი პარტია მუდამ დაჭიმული ყურადღებით ისმენდა ყოველ სიტყვას, რომელიც მის ბაგებიდან გამოდიოდა და გაუაღაცივებით კითხულობდა თითოეულ სტრიქონს, რომელსაც მისი ხელი სწერდა. ამჟამათ ჩვენ გვაქვს ძალიან ვრცელი ლიტერატურა, რომელიც აშუქებს და ანალიზს უკეთებს ლენინის ამ თუ იმ მხარეებს, კრებულები, რომელნიც გვიხატავენ მის მრავალმხრივ ფიგურის ზოგიერთ ხაზებს, ყველა ეს იქნება თავმოყრილი და ჩვენს წინაშე აღიმართება ადამიანის უდიადესი ძეგლი.

ამჟამად ჩვენ მწუხარების მთელ განუზომელ სიღრმეში, რომელშიდაც ჩვენ ჩავგდირა ვლადიმერ ილიას-ძის გარდაცვალებამ, ვგრძნობთ ჩვენს თავს რამდენიმედ მომზადებულათ. საკმაოდ დიდი ხნის განმავლობაში მძიმე ავადმყოფობით შეპყრობილი ვლადიმერ ილიას-ძე იძულებული იყო ჩვენი პარტიის ხელმძღვანელობას ჩამოსცილებოდა, მსოფლიო საჭირ-ბოროტო საქმეების გადაწყვეტაში მონაწილეობა არ მიეღო, მაგრამ პარტიას, და საბჭოთა კავშირის მთელ მშრომელ მასას და მის საზღვარგარეთ მყოფ მილიონ ადამიანებს, იმედი ქონდათ, რომ ვლადიმერ ილიას-ძე მორჩებოდა და საქმეს დაუბრუნდებოდა. ეს იმედი დაგვეკარგა, თუმცა ჩვენ ვიცოდით, რომ ის ავად არის და ავად არის მძიმეთ, თუმცა პარტია შეეჩია რამდენიმედ მისი დაუფასებელი რჩევების გარეშე ეწარმოებია ბრძოლა, მაინც ყველა ჩვენთვის ამ სასიხარულო იმედის დაკარგვამ ლახვარი ჩავგცა პირდაპირ გულში.

ჩვენთვის, კომუნისტებისათვის, პირველ რიგში და შემდეგ ყველა მშრომელთათვის ფრიად მნიშვნელოვანია, რომ ლენინი შეიქნეს უკედავი არა იმიტომ, რომ ის იყო ადამიანი, თუმცა დიდიც, არამედ იმიტომ, რომ ის რასაც შეეძლო და უნდა ყოფილიყო უკედავი ლენინში, თვით ეს სული, თვით ეს ღერძი, პროლეტარულ მოძრაობის გული არ უნდა იქნეს დავიწყებული. დავიწყება იმის, რაც მახვილი ყურით გაიგონა ლენინმა, კოლექტიურ პროლეტარული გულისცემა, იმის, რაც მან მარქსისტულ ანალიზის სიძლიერით შეიარაღებულ წინასწარმეტყველურ თვალთ განსჭვრიტა, მისი ბრძნულ რჩევების დავიწყება, მისი მასწავლებლის მარქსის თეორიის, რომელიც მან ასე დიდებულათ გამოიყენა სინამდვილეში, დავიწყება ან მხოლოდ შეცვლა მის მიერ გატარებული ხაზიდან მხოლოდ მცირედი გადახვევა, მოასწავებდა საიმედო კომპასის დაკარგვას, სწორ მიმართულებისაკენ გადახვევას. და ეხლა, როდესაც ის უკვე არ არის, რომელსაც შეეძლო გაესწორებია ჩვენი შეცდომები, საჭიროა, რომ ათასჯერ უფრო ფრთხილად და კიდევ უფრო გაორკეცებული ყურადღებით მოვიმარჯვოთ ის მეთოდები, რომლებიც ჩვენ ლენინმა გვიანდერა ჩვენი გზის გასაკვლევათ.

მე მინდა აქ მოკლეთ შეეჩერდე უმნიშვნელოვანეს ბურჟუებზე და პრინციპიულ ალტყმებზე, რომელნიც ჩვენ ბელადისაგან დაგვრჩა ჩვენ, ჭროგორც ჩვენი წმინდათა წმინდა.

პირველად, იგი ბუნებრივად მოითხოვდა ჩვენგან, რომ არ გველაღატნა მარქსიზმის, რევოლუციონურ მარქსიზმის სულისთვის, რომელშიდაც ის ხედავდა ურყევ საძირკველს მთელ მომავალ პროლეტარულ აღმშენებლობისათვის. არც ერთი კომუნისტი არასოდეს არ დასცილდება ძირითად პრინციპებს, მარქსისტულ აზროვნების მთელ სესტემას; საჭიროა რომ ახალგაზრდობამ, იმ ახალ-

შეეხებოდა გლეხობის მნიშვნელობას მომავალ პროლეტარულ რევოლუციაში, აგრეთვე დიდმა მოაზროვნე და დიდმა ბელადმა გ. ვ. პლехანოვმა უთხრა მას: „შენს ახალ აზრებში მესმის ძველი ჰანგები“.

პლехანოვს ეგონა, რომ გლეხობის გადაფასებაში ლენინი ესერების პოზიციებისაკენ მიილტვოდა. მენშევიკებმა შესძლეს მაშინ პლехანოვის ყალბ გზაზე დაყენება, რომელიც არ ეგუებოდა იმ პირველ სწორ ხაზს, რომელიც აიღო პლехანოვმა მომავალი რევოლუციის შეფასების დროს. მენშევიკებმა, როგორც წარმომადგენლებმა მოწინავე წვრილ ბურჟუაზიისა, რომელიც ეძებდა პრო-

სახლი გორკაში—სადაც გარდაიცვალა ლენინი

გაზრდობამაც, რომელიც ჩვენს პარტიის გარეშე სდგას, გაიგოს მსოფლიოს ამ შეუქურის ცეცხლის მთელი სიძლიერე და გაეშუროს იქეთკენ, რათა მის კერაში ანათოს თავისი ინდივიდუალური სანთლები.

მაგრამ ლენინი იყენებდა მარქსიზმს სრულიად განსაკუთრებულ პირობებში, პირველ რეაღორ და გადამწყვეტი ბრძოლის პირობებში კაპიტალიზმს, კომუნიზმში გარდამავალ მომენტის პირობებში, მარქსისტულ იდეების მთელი რიგი გამოიყენა და მათგან უდიდესი ჭეშმარიტად მსოფლიო მნიშვნელობის პრაქტიკული დასკვნები გააკეთა.

პირველ რიგებში სდგას აქ გლეხობის როლის გარდაფასება. მაგალითად, ჯერ კიდევ 1905 წელს გამართიანებელ ყრილობაზე სტოკჰოლმში, როცა ბოლშევიკები და მენშევიკები ცდილობდნენ შეეჭმნათ ერთიანი ფრონტი ამ რევოლუციის დახვეის მძიმე მომენტში, რომლის დასაწყისს 9 იანვარი წარმოადგენდა, ჯერ კიდევ მაშინ ლენინის შესანიშნავი სიტყვის საპასუხოდ, რომელიც

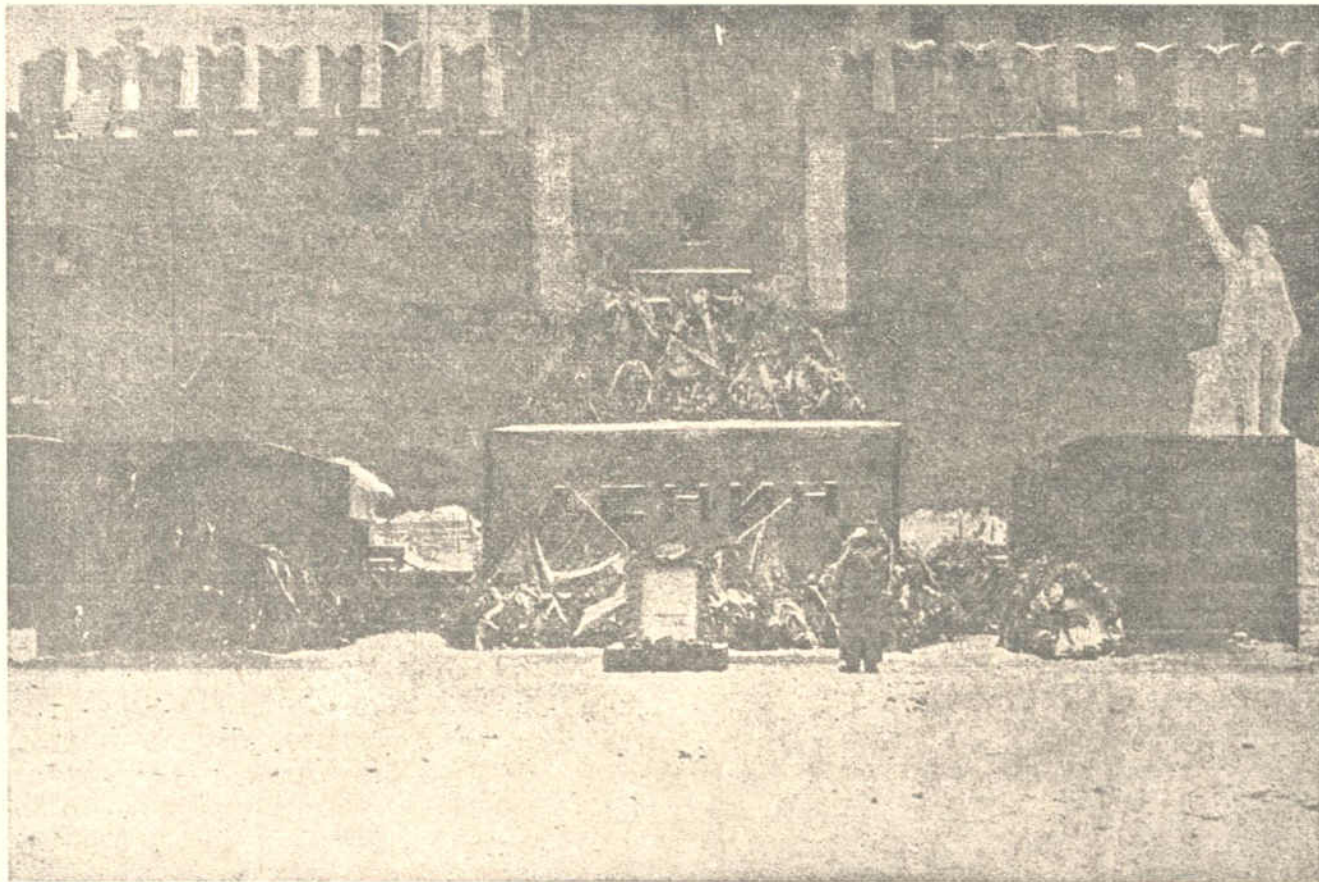
ლეტარიატში დასაქრდნოს ბურჟუაზიულ რევოლუციის განსაზოციელებლათ, შექმნეს უდაოდ ბურჟუაზიულ ხასიათის თეორია მომავალ რევოლუციის შესახებ რუსეთში. აქედან გამომდინარეობს პროლეტარიატის დამხმარე როლი, მენშევიკები ამბობდნენ, რომ პროლეტარიატი სუსტია რუსეთში. არ არის არც სუბიექტიური და არც ობიექტიური პირობები, რომ პროლეტარიატი შეიქნეს ერთად ერთი და იმავე დროს ძლევამოსილი ძალა თვითმპყრობელობის მოსასპობათ და სადაც წინ წასაწევათ, უკეთეს შემთხვევაში, ბურჟუაზიულ რესპუბლიკისაკენ. პროლეტარიატი მთელი თვისი ახალგაზრდური სიძლიერით უნდა დაეხმაროს ბურჟუაზიის თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ ბრძოლაში.

ამაზე ლენინი ჯერ კიდევ 1905 წელს უპასუხებდა, რომ პროლეტარიატს აქვს შესაძლებლობა ისარგებლოს მომწიფებულ აგრარულ რევოლუციით, დაეყრდნოს ლატაკ და საშუალო გლეხობის მასას, შეიქნეს მოსახლეობის დიდი უმრავლესობის ბელადი და ქალაქის და სოფ-

ლის მშრომელ ელემენტების შეკავშირებაში, შედუღებაში, რომელიც ლენინის აზრით, საესებით შესაძლებელი იქნება, არის საწინდარი არა მარტო იმისა, რომ ბურჟუაზიული რევოლუცია იქნება მიყვანილი ბოლომდე, საფრანგეთის დიდი რევოლუციის მსგავსად, არამედ იმისაც, რომ შესაძლებელი იქნება გადავაბიჯოთ ბურჟუაზიულ რევოლუციას და ფეხი შევსდგათ სოციალურ რევოლუციაში.

1917 წლამდეც, იმ დროსაც, როცა ლენინი ამხადებდა ოქტომბრის რევოლუციას და იმ დროსაც, როცა ის ხელმძღვანელობდა ვეებერთელა ქვეყანას—იგი შეუდრეკლათ, თეორიულათ და პრაქტიკულად იმუშავებდა

მოისროლა 1921 წელს; „ისწავლეთ ვაჭრობა“, რომლის აზრი განსაკუთრებით ნათელია ჩვენთვის“ ეხლა ე. წ. „მაკრატლის“ არსებობის დროს, ყველა ეს წარმოდგენდა მიმყოლ ეტაპებს შემდეგი პრობლემის ერთი მხარის განვითარებაში—როგორ უნდა იქნას დაკავშირებული გლეხობის ძალა პროლეტარიატის ხელმძღვანელობასთან, როგორ უნდა შეიქნეს მუშურ გლეხური მთავრობა პროლეტარიატის, როგორც კლასის ნამდვილ ძლევამოსილ დიქტატურის შენარჩუნებით, ურომლისოდაც გლეხობა დაიქსაცებოდა და თავის საკუთარ მტრების ჩარების, ხუცების, მემამულეების ან მოლაყებ ესერობის გავლენის ქვეშ მოყვებოდა.

ლენინის საულავი

საკითხს გლეხობის და პროლეტარიატის კავშირის შესახებ და ამრიგათ მისი ხელმძღვანელობით იზრდებოდა საკითხი. ეს უკვე პრობლემა იყო იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა მოეწყოს სახელმწიფოებრივ-კაპიტალისტური, ნახევრად სოციალისტური მეურნეობა, როგორც კომუნიზმში გადამყვანი ეტაპები ქალაქებში და დაუკავშიროს იგი გლეხურ მიწის სარგებლობას, გლეხურ კომლობრივ მეურნეობის, 17 მილიონიან ინდივიდუალურ სასოფლო წვრილ ერთეულებს. ამაზე ვლადიმერ ილიას ძემ დახარჯა თავისი გენიოსობის უამრავი ენერგია. სოფლის ლატაკების ორგანიზაცია, რომელიც მოწყობილი იყო ჩარების გასანადგურებლათ, საშუალო გლეხობის მხარის დაქერა და ზრუნვა მასზე, სასურსათო გაწერის დროული შეცვლა სათანადო გადასახადით, გლეხობასთან ფართოდ დაკავშირების თეორია და პრაქტიკა მეურნეობის და კულტურის ხაზზე და თვით ბევრისთვის მოულოდნელი სახელგანთქმული ლოზუნგი, რომელიც ლენინმა გად-

მაგრამ ეს იყო ამ ბუმბერაზ პრობლემის მხოლოდ ერთი ნაწილი, იგი ვლადიმერ ილიას ძის ხელმძღვანელობით იზრდებოდა და იქცეოდა დიად პრობლემათ რათა პროლეტარიატის პირველი სოციალური რევოლუციები, მშრომელთა მასების უფრო მოწინავე ნაწილის სოციალიზმისაკენ გადადგმული უფრო მოწინავე ნაწილის პირველი ნაბიქი შეერთებული ყოფილიყო საახალშენო ხმელეთების და კუნძულების მრავალ მილიონიან გლეხების წიაღში აღმოცენებული თავისუფლებისადმი მისწრაფებათა პირველ სხივებთან.

ლენინის გენიოსობამ განსჭვრიტა, რომ ბურჟუაზია იქნება დამარცხებული იერიშებით, რომელთაც მიიტანენ მასზე ერთსა და იმავე დროს მისი თეორი მონები, უალრესად განვითარებულ სამანქანო ინდუსტრიის პროლეტარები და მისი სხვა და სხვა ფერი მონები, რომელთა ექსპლოატაცია საშუალებას აძლევდა ძლიერ მდიდარ ქვეყნების ბურჟუაზიას მოეყიდნა და გაერყვნა თავის პროლეტარიატის ნაწილი მაინც.

მუშებს და გლეხების დაკავშირების საკითხი გადაიქცა მსოფლიო საკითხად. იგი იყო გაშუქებული მარქსისტული ანალიზის მთელი სიღრმით. გადაიშალა უფართოესი სურათები, უფართოესი პერსპექტივები კომინტერნის წინაშე, და მხოლოდ თანდათან, მისდევდა რა კვალ და კვალ ილიას, რომელსაც წინ მიჰქონდა ამ პერსპექტივების გამაშუქებელი ჩირალდანი. განხორციელდა გლეხობის საერთაშორისო კავშირი, აღმოსავლეთის კომინტერნში მიზიდვა. მუშურ-გლეხურ მთავრობის ლოზუნგი გადავიდა ევროპაში და თითქმის ამერიკაშიც მუშათა-უფროსთა პარტიის სახით, გამაგრდა და შეიქმნა მსოფლიო ლოზუნგი.

ამასთან მკიდროთ არის დაკავშირებული ვლადიმერ ილიას ძის მიერ გენიალურად გადაწყვეტილი ნაციონალური საკითხი, ვინაიდან ნაციონალური საკითხი უმთავრეს შემთხვევებში არის სწორედ გლეხთა საკითხი, მაგრამ მაინც იგი უნდა გავარჩიოთ და წამოვაყენოთ, როგორც ლენინის მეორე დიდი აღთქმა.

ბევრმა ერთბაშად ვერ გაიგო იმ ხაზის მთელი მნიშვნელობა, რომელსაც ამ შემთხვევაში დაადგა ლენინი. ის ამბობდა—ერების განთავისუფლება არის პროლეტარიატის უპირველესი ამოცანა; დიდი ხალხების, მზავრულ ხალხების პროლეტარიატმა უნდა აღმოუხერხოს თავის გულში უმცირესი შოვინიზმი, უმცირესი მპყრობელობა. მან პრაქტიკულად ერთხელ და სამუდამოდ ხელი უნდა აიღოს მეორე ნაციის წარმომადგენელის ექსპლუატაციისაგან. რასაკვირველია, იმავე დროს ვლადიმერ ილიას ძე მიმართავდა ნაციონალურ უმცირესობათა შეგნებულ პროლეტარებს და აუბრუნებდა, რომ ჩაგრულ ქვეყნების ნაციონალური გრძნობა არ გადაგვარებულიყო წვრილ ბურჟუაზიულ შოვინიზმად, რომ მათ არ დაეიწყებოდათ, რომ საზოგადო-პროლეტარულ ერთობას, მსოფლიო ერთობას შეუძლია ცალკე ერების ხსნა.

ვლადიმერ ილიას ძეს მთელი თავისი ენერგიით საბოლოო დასკვნამდე მიყავდა თავისი აზრი: ყოველ ერს პოლიტიკურ თვითგამორკვევის უფლება აქვს. სახელმწიფოდან ან ნაციათა კავშირიდან სრულ გამოყოფამდე ყოველ ეროვნებას აქვს კულტურულ თვითგამორკვევის უფლება, თუმცა ჩამორჩენილი იყოს იგი ამჟამად.

პარტიის მე-12-ტე ყრილობამ მხოლოდ დაადასტურა, დაამუშავა, პრაქტიკულად განახორციელა ვლადიმერ ილიას ძის ეს დიადი აღთქმები. იმათ იჩინეს თავი არა მარტო ჩვენში და თითქმის იქაც, სადაც ნაციონალური საკითხი ერთობ დახლართულია, მაგალითად, კავკასიაში, არამედ ამასვე ვამჩნევთ მთელ მსოფლიოში, ვინაიდან ნაციონალურ პრობლემების და კონფლიქტების ღრმა იარების გადაჭრა შეიძლება მხოლოდ საკითხის ასე სულგრძელად და ერთობ პრაქტიკულად დასმით. მხოლოდ ნაციონალურ საკითხის ასე გადაჭრით, გადაწყვეტით შესაძლებელი იქნება მოისპოს ცალკე ერთა პროლეტარებს შორის უთანხმოება და პროლეტარულ რევოლუციის ამღვრევა ყოველგვარ ნაციონალისტურ ტენდენციებით.

ვლადიმერ ილიას ძე ლენინს მოუხდა ყოფილიყო პროლეტარიატის მედროშეთ იმ მომენტში, როცა მთელი მასებით ამ პროლეტარიატის ორგანიზაცია გადაგვარებულ აპარატების ზეგავლენით რევოლუციონურ პოზიციებიდან უკან იხევდნენ.

ამის მიზეზი ის იყო, რომ მოწინავე ქვეყნებმა მოახერხეს მთელი მსოფლიოს გაყვლევა და მათმა ბურჟუაზიამ მოისყიდა პროლეტარიატიც, პროლეტარიატის წილ-

ზეც მოდიოდა მცირე პროცენტი იმ დიდ მოგებიდან, რომელსაც ამ ქვეყნების ბურჟუაზია ღებულობდა გაყვლეფილ და დამორჩილებულ მსოფლიოდან. ვლადიმერ ილიას ძემ თავისი ბასრი მხედველობით განსჭვრიტა მოვლენათა ეს კვანძი და მიუთითა პროლეტარიატს, რომ ინგლისის და გერმანიის კვალიფიციური მუშა თვით ხდება ექსპლუატატორი. ამ ექსპლუატაციაში მონაწილეობა ყრვნის მუშების ზედა ფენებს და აღვიძებს მათში წვრილ ბურჟუაზიულ პატრიოტიზმს. ამ გარდაქმნის პროცესში მარქსისტულ სამოსელში გახვეულმა პროლეტარიატის ზედა ფენებმა ბოროტება ჩაიდინეს იმით, რომ იმპერიალისტურ ომის დროს ისინი თავიანთ ბურჟუაზიის დროშას გაყვნენ.

და ვლადიმერ ილიას ძემ პროლეტარიატის ასეთ გადაგვარების წინააღმდეგ, ასეთ ავადმყოფობის, გამყიდველობის წინააღმდეგ, რომელსაც ნაწილობრივ თვით გამყიდველები ვერ გრძნობდნენ, შიგნივთე მოახდინა აჯანყება პროლეტარულ ახალგაზრდობის სახელით, საუკეთესო ადამიანების, პროლეტარიატის მოწინავე ფენების სახელით, გაყვლეფილ კაცობრიობის უამრავ მასების სახელით, თვით პროლეტარიატში, მის საუკეთესო ადამიანებში ფესვებ გადგმულ რენეგატობის წინააღმდეგ. მარტო ამისთვის შეიძლება დავუდგათ ვლადიმერ ილიას ძეს სამარადისო ძეგლი, ვინაიდან იგი იყო პროლეტარიატის სინდისის გამომხატველი, იგი იყო პროტესტის გამომხატველი მისი პარაშოობის უფლების, დედამიწაზე თავის ცხოვრების ალორძინების უფლების ლობიოს შეჭამანდში გაყიდვის წინააღმდეგ.

ვლადიმერ ილიას ძე შეიქმნა კომუნისტურ პარტიის ორგანიზატორი რუსეთში და მე-III-მე ინტერნაციონალის დამაარსებელი მსოფლიოში. ცოტა არ იყო ისეთი გაუბედავი ადამიანები, რომელთაც საშინელებათ მიაჩნდათ დაეტოვებიათ სოციალ-დემოკრატების ძველი საპატიო სახელწოდება და გაეწყვიტათ კავშირი III ინტერნაციონალთან, მაგრამ ვის შეუძლია ექვი შეიტანოს ეხლა იმაში, რომ იმ გაბედულობამ, რომლითაც გაწყვეტილი იქნა ყოველგვარი კავშირი ამ ძველ ორგანიზაციასთან, დიდი სარგებლობა არ მოუტანა მსოფლიო მუშათა კლასს.

ვლადიმერ ილიას ძემ გვასწავლა ჩვენ უფრო ნათლად და გარკვეულად, ვიდრე ეს თავის დროს შეეძლო ექნა მარქსს, თუ რა არის პროლეტარიატის რევოლუციონური პარტია. მან ჩვენ შეგვაგნებია, რომ პროლეტარული პარტია კლასის ორგანოა, იგი იქმნება ამ კლასით, მოძრაობს ამ კლასის ძალებით, მიიმართება ამ კლასის ინტერესებით, მაგრამ გვასწავლა აგრეთვე, რომ ის არის კლასის შტაბი, მისი მმართველი ორგანო, რომ იგი, როგორც უკვე ამბობდა მარქსი, იცავს კლასის ინტერესებს მთლიანად და ავანგარდის გარკვეულ, მკაფიო რევოლუციონურ ლოზუნგებს დაუპირდაპირდაპირებს მუშათა კლასის გაურკვევლობას და სიბნელეს, არა მარტო იმ მუშათა კლასის, რომელმაც ჯერ კიდევ ვერ შესძლო თავისი თავის სავესებით შეცნობა ბურჟუაზიის ზეგავლენით, არამედ, მით უფრო იმ მუშაკების გაურკვევლობას, რომელნიც პროლეტარიატის რიგებს გარეშე სდგანან.

ის ასწავლიდა პარტიას. შენ, რომელიც წარმოსდგები მუშათა კლასისაგან, უკეთესთა, გამჭრიახთა, თავდადებულთა გადარჩევის საშუალებით, შენ უნდა ემსახურო ამ კლასს, მზათ უნდა იყო შენი ყოველი, ცალკე წევრის სახით მოკვდე ამ კლასისთვის, მაგრამ უნდა

უხელმძღვანელო ამ კლასს, ამაშია შენი მოწოდება, ამაშია შენი დანიშნულება. ყოველივე თამაშს, ყოველივე გრძნობებს, რომელნიც იქითგან იყვნენ მიმართულნი, რომ პარტიამ თავისი მაგარი ღვინო გაურიოს ჯერ კიდევ შეუღებელ მასის წყლიან განცდებში, კატეგორიულად უარყოფდა ვლადიმერ ილიას ძე; მან ასწავლა ყველა კომუნისტებს ასეთი მოქმედება; მან გააფრთხილა კომუნისტები, რომ იმათ არ განეცადათ რაიმე მერყეობა და ასწავლა მათ რათა ხელიდან დროშა არ გაეშვათ, მასები უხელმძღვანელოთ არ დაეტოვებიათ. ვითომდა მათი მაღალ შეფასების საბაბით.

ვლადიმერ ილიას ძემ მშვენივრად იცოდა, რომ პროლეტარიატი მძიმე ბრძოლაში იმყოფება, ისეთ ბრძოლაში, რომელშიაც გამარჯვება უეჭველად მას ხვდება, მაგრამ სადაც მცირეოდენი შეცდომა, პოზიციის თვითღეული შესუსტება, გამოიწვევს მომავალში გზის დაბნევის და უამრავ მსხვერპლს, ამიტომ ის ერთი წუთითაც არ ივიწყებდა და არც სხვას აძლევდა ამის ნებას, რომ აუცილებლად საჭიროა პარტიაში სამხედრო მდგომარეობა და მოითხოვდა შეუდრეკელ რკინის დისციპლინას. ეს იყო ბოლშევიზმის სული და საფუძველი. სწორედ ამით გავსხვავდებოდით ჩვენ არა მარტო ყველა ბურჟუაზიულ პარტიებისაგან, არამედ დასავლეთ ევროპის საუკეთესო პარტიებისაგან ჩვენ დროში.

ჩვენ ყურადღებას არ ვაქცევდით იმ შესაძლებელ საყვედურებს, რომელთაც გამოიწვევდა ჩვენი გადაჭარბებული დისციპლინა, ჩვენ იმაზე ვზრუნავდით, რომ მუდამ სამოქმედო მომზადებული ლახვარი ვყოფილიყავით.

ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ვლადიმერ ილიასძე იყო კანონიერ, წესიერ, შინა-პარტიულ დემოკრატიზმის მტერი; მან იცოდა, რომ საჭირო იყო აღგვეზარდა პარტიის დაბალი ფენები, პარტიაში მიმავალი ახალგაზრდობა; ჯერ კიდევ საკმაოდ გაუნათლებელი მუშები, რომელნიც უშუალოდ დაზვიდან და სახნისიდან შემოდინ ჩვენს პარტიაში. მან იცოდა, რომ უდიდეს სამხედრო დაქიმვის გარეშე აუცილებლად უნდა იქნეს მიღებული ზომები, რომ პარტიის ყოველმა წევრმა აქტიური მონაწილეობა მიიღოს მის მუშაობაში, მაგრამ პარტიის საზოგადოებრივ აზრის ჩამოყალიბების სიფართოვეს, ყველა მისი წევრებისადმი ანგარიშის გაწევას ის არასოდეს არ ურევდა პარტიის ნებისყოფის და ბუმბერაზულ შემჭიდროების ერთობაში მისი მოქმედების და დარტყმის დროს.

ჩვენ მხოლოდ ზოგად ხაზებში ჩამოვყალიბეთ ის ბუმბერაზული ალტყმები, რომელნიც შეადგენენ ლენინიზმის არსებითი მხარეს.

ამ ჟამათ არსებობს მისი შრომების ორი ათეული ტომი და თავისი მოავალსახეობით და სიმდიდრით მისი მუშაობის დიდი გამოცდილება, რომელსაც თვალყურს ადევნებდნენ, რომლითაც სუნთქავდნენ, რომლითაც ცხოვრობდნენ ათეული და ასეული ლენინთან ახლო მდგომი მოწაფეები. მაგრამ არ უნდა ვიფიქროთ, რომ ლენინი ყოველთვის თვითონ იმუშავებდა ყველაფერს და მზა-მზარეულს აძლევდა თავის მოწაფეებს. ძნელად შეიძლება წარმოვიდგინოთ მასზე უფრო სწორი გეზის ამღები კოლექტივისტი, მასზე უფრო დისციპლინის მქონე პარტიის წევრი, საღი გონების გავლენის უფრო მეტად ამთვისებული, როგორიც იყო ვლად. ილიასძე. ისმენდა ყველას აზრს, მას უყვარდა კოლექტიური მუშაობა, ის მაშინვე ასწორებდა ბუნდოვან გამოთქმებს, აზრებს, როცა მას ამაზე

მიუთითებდნენ, მას შეეძლო მუშაობა როგორც კოლექტივის წევრს, თუმცა ამ კოლექტივში ყველა გრძნობდა იმ მანძილს, რომელიც მდებარეობდა ჩვეულებრივ, მაგრამ თუმცა დიდ პოლიტიკოსსა და გენიოსს შორის. ეს გენიოსი იყო თავდაბალი, ამ გენიოსს შეეძლო მუშაობა სხვებთან ერთად, ის სჭედდა კოლექტიურად ჩვენს თეორიას და ჩვენს ტაქტიკას და ამით შეაჩვია დამოუკიდებელ მუშაობას მას გარშემო მდგომი პარტიული კადრები. ჩვენი იმედი იმის შესახებ, რომ პარტიაში აღმოჩნდება კოლექტივი, რომელიც შესძლებს ბელადის მაგიერობა გასწიოს, ემყარება სწორედ მრავალი წლის საერთო მუშაობას, რაც ქმნიდა ძირითად კადრებს, ჩვენი დიდი პარტიის ძირითად შტაბს.

ლენინის მუშაობის, ლენინის მეთოდების, ლენინის აზრების მრავალსახეობა, რომელიც ალიბეჭდა მის შრომების ფურცლებზე და მასთან ერთად მომუშავეთა ხსოვნაში, უნდა შეიქნეს პარტიის თვითღეული ახალგაზრდა წევრისთვის მემკვიდრეობით მიღებულ განძათ, ვინაიდან ეს არის ჩვენი ძლევა-მოსილი ტრადიცია, ვინაიდან ეს არის იმ გზის დასაწყისი, რომლის გაგრძელებაზე ძველ შემდეგი ბუმბერაზული გამარჯვება.

9 იანვრის დღეს დაიბადა რუსეთის პოლიტიკური მუშათა კლასი. ჩვენ ვიცით, რომ სოც.-დემ. მუშათა პარტია მუშაობდა მუშებში 1905 წლამდე; ჩვენ ვიცით, რომ მუშათა კლასი სტიქიური ხშირად მრისხანე გაფიცვებით და სხვადასხვა გვარი წრეობრივი და საკომიტეტო ორგანიზაციებით უკვე თამაშობდა განსაზღვრულ როლს ისტორიაში ათეულ წლების განმავლობაში, 1905 წლამდე.

მიუხედავად ამისა, ჩვენ ვხედავთ ლენინგრადის მუშათა კლასს, პუტილოვის ქარხნის მუშათა კლასს ისეთ მდგომარეობაში, რომ ის ხატებით და ბაირაკებით პროვოკატორ მღვდელ გაპონს გაყვა მეფისაკენ ღრმა რწმენით, რომ მეფე მრავალტანჯულ მუშათა ხალხს შეიბრალებს და განკურნავს იმის ქრილობას.

პროლეტარიატის შეგნებული ნაწილი, ჩვენი სოც.-დემოკრატიული ჯგუფები, უჯრედები, კომიტეტები, ნაწილობრივ განზე დადგნენ, ნაწილობრივ გაყვნენ საერთო ნაკადს იმ მიზნით, რასაკვირველია, რომ გამოეყენებიათ იგი, მაგრამ ხელმძღვანელი როლი მაშინდელ პეტერბურგის მუშათა კლასის მოძრაობაში არ უთამაშნიათ, თვითმპყრობელობამ თვითონ იკისრა მუშათა კლასის დარაზმვა და მისთვის დიდი და სისხლიანი გაკვეთილის მიცემა. გვარდიელების ტყვიებით დანგრეულ იქნა თვითმპყრობელობისადმი რწმენის სიმაგრე. მუშების სისხლით, რომელიც დაიღვარა მაშინ ლენინგრადის ქვაფენილებზე დაიწერა ახალი ასოები, მუშათა კლასის ფიცის ასოები იმის შესახებ, რომ საჭიროა რომანოვების ტახტის დანგრევა. ეს იყო მუშათა კლასის დაბადება ცეცხლში და სისხლში.

მე მაშინ ვცხოვრობდი ვლადიმერ ილიას ძესთან და ორივემ ერთად მივიღეთ პირველი ცნობები ამის შესახებ. მე მახსოვს, როგორ ღელავდა იგი, როგორ იწვოდა იგი, როგორ ამბობდა, რომ ისტორია მეხისებური ხმით მოუწოდებს ბოლოს პარტიას უკანასკნელ სამსახურისადმი, გადამჭრელ ბრძოლებისადმი. მე მახსოვს, როგორ გაგვიცრუდა ჩვენ იმედეები იმაში, რომ მასსა არ აღსდგა, რომ მასსამ ვერ შესძლო შეიარაღება, რომ ჯარისკაცები ტახტის ერთგულნი დარჩნენ. მე მახსოვს, როგორ გვანუგეშებდა იგი ჩვენ, როგორ გულის სიღრმემდე

სწვდებოდა მას გაფიცვების ტალღები, როგორ ამბობდა იგი: —არ იფიქროთ, რომ ასეთი ამბები ერთბაშად ხდება, დააცადეთ ყველა ამას გადაიხარშოს მუშათა კლასის ქუჩაში, გავრცელდეს ეს მოძრაობა ყოველგან და მაშინ ეს ბუმბერაზი ძალა, რომელიც არის 9 იანვრის შედეგი, იმუშავებს ჩვენთან ერთად.

და, რასაკვირველია, ვლადიმერ ილიას ძე იყო მართალი. მალე ამის შემდეგ 1905 წლ. შემოდგომის დიდმა გაფიცვამ მოიწოდა იგი აქრუსეთში რევოლუციონურ მუშაობისათვის. 9 იანვარის დღე ამ მხრივ შეიქნა ჩვენი დღესასწაული. ჩვენი დღესასწაულები საერთოდ ჯერ კიდევ ძალიან სამხიარულო არ არის...

ჩვენ ვდღესასწაულობთ, როგორც ერთ-ერთ ჩვენს უდიდეს დღესასწაულს, პარიზის კომუნის დღეს, რომელიც იყო პროლეტარიატის დამარცხების დღე, ჩვენ ვდღესასწაულობთ მაშინ, როცა ამ დღეს 1905 წელს პეტროგრადის ქუჩებში დაპრილთა კენესა ისმოდა, იქ მკვდრები ეყარა. უძლურობით გაშმაგებული მუშათა კლასი ბრახისაგან ხელის გულს იკაწრავდა იმის გამო, რომ მას ხელში იარაღი არ ქონდა. ეს იყო საშინელების დღე-ეს იყო რისხვის და მწუხარების დღე.

ჩვენი დღესასწაულები ასეთია, იმიტომ რომ ჩვენ ვიცით, რომ ასეთ დამარცხებათა და ასეთ დანაკლისის სიღრმიდან პროლეტარიატი გამოდის განახლებული, რომ ასეთ დამარცხებით ის აღნიშნავს თავის მსვლელობას წინ. მას შეუძლიან აიტანოს ასეთი დამარცხებანი და დანაკლასი იმიტომ, რომ ის ისტორიის მიერ რჩეული კლასია, იმიტომ, რომ მისი დახვრეტა შეუძლებელია, იმიტომ, რომ მისი თავის მოკვეთა შეუძლებელია, იმიტომ, რომ ის ისევ და ისევ სდგება თვითნებულ საფლავიდან, იმიტომ, რომ მისი დანიშნულება კაცობრიობის განახლებაა, იმიტომ, რომ იგი იწვრთნება თავის შეცდომებზე და თავის მსვლელობის გზას ფარავს თვის გმირების და თავისი მოწაყვების საფლავებით. მაგრამ ეს საფლავები მისთვის სიმწუხარის საგანს არ წარმოადგენს, ის დღესასწაულობს ამ საფლავებთან ისე, როგორც დღესასწაულობს თავის სისხლიან, მაგრამ ნაყოფის გამომღებ, დამარცხებათა დღეებს.

ვლადიმერ ილიას ძე იყო პროლეტარიატის ბელადი, ის იყო მისი გმირი, ის იყო მისი მოწამე. ვინ არ იცის ეხლა, რომ ის ავადმყოფობა, რომელმაც ბოლო მოუღო ჩვენს ბელადს, იყო მისი არაადამიანურ, ბუმბერაზულ მუშაობის შედეგი. ის არ ისვენებდა, ის ვერ ანდობდა რაიმე საქმეს სხვას თუ დარწმუნებული იყო, რომ იგი

მას უკეთ გააკეთებდა. ყველამ ვიცით, როგორ მუშაობდა იგი და ყველა ჩვენგანმა იცის, რომ ეს ალემატება ადამიანთა ძალების, თითქმის უძლიერეს და გენიალურ ადამიანთა ძალების ყოველგვარ საზომს.

რომ ვლადიმერ ილიას-ძე პროლეტარიატისათვის ჩვეულებრივ ბრძოლაში დაღუპულიყო, როგორც ილუპე-ბოდნენ მოწინავე რაზმებში ტყვიით განგმირული მრავალი მისი ძმები და მეგობრები, ან იგი დაღუპულიყო ესერის სამარცხვინო ტყუილსაგან, რომელმაც განგმირა მისი სხეული, მაშინ იგი უფრო ნაკლებათ იქნებოდა ჩვენი მოწამე, ვიდრე ისე, როგორც ეხლა გარდაიცვალა, უსაზღვროთ მოქანცული ლენინი დაეცა შინაგანი დარტყმისაგან, რომელმაც დაანგრია მისი მეტყველობის უნარი, ყველაფერი მას წინანდებური გენიალობით ესმოდა, ღრმა მწუხარებას განიცდიდა უმუშევრობის გამო, მას მხურვალეთ სურდა წარმოეთქვა თავისი სიტყვა, მაგრამ იგი იყო მოკლებული ამ საშუალებას და თავის სიცოცხლის ყველა უკანასკნელი თვეების განმავლობაში იგი აუტანელ მწუხარებას განიცდიდა. უნდა გვახსოვდეს, რომ ეს არის შემთხვევითი მოვლენა, რომ ეს არის შინაგანი ორგანიული ავადმყოფობა, რომ ეს არის პროლეტარიატისა და მთელი მსოფლიოსათვის ნამდვილ თავდადებულ მუშაობის შედეგი. აი, ეს იწვევს ჩვენში გოდებას და შეძრწუნებას. აქ არის რალაც საშინელი ტრალედია, აქ არის პიროვნების ტრალედია, რომელმაც მუკაითობის უაღრეს საზღვარს მიაღწია თავის უსაზღვრო სამსახურში.

განსვენებულის კუბოსთან მაინც არ გვმართებს ურვა, მისი საფლავის კვარცხლებეკთან არ უნდა ქონდეს ადგილი არც მწუხარებას. და როგორც 9 იანვრის სისხლიანი დღე გადავქციეთ ჩვენ ბრწყინვალე დღესასწაულათ, ისე ეს საფლავიც უნდა ვაქციოთ დიდ, მაღალ და ნათელ შუქურათ, რომლის სხივები გაანათებს ჩვენს გონებას და გაათბობს ჩვენს გულს, რომელიც გვასწავლის ჩვენ არა მარტო განუწყვეტელი სწავლის საშუალებით გავერკვიოთ გარსემოტყმულ მოვლენებში და ვიპოვოთ სწორი გზა... არამედ ავრეთვე უანგაროთ შევსწიროთ ჩვენი თავი უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე დიდ საკაცობრიო მიზანს—ჩვენს დედამიწაზე შრომის ძლევა მოსილ და მშვენიერ სამეფოს დამყარებას.

გაუმარჯოს ამ ჩვენს მომავალ გამარჯვებას და საუკუნო, საუკუნო, საუკუნო ხსენება ჩვენს ბელადებს, გმირებს და მოწამეებს, რომელთაც განისვენეს ჩვენს ბრწყინვალე სასაფლაოზე და, უპირველესად, უდიდესს მათგანს, ვლადიმერ ილიას-ძე ულიანოვ—ლენინს.

წმინდა კუბო

ი. ლიბინოვი.

მ ე ც ნ ი ე რ ი

ქვეყანაზე ბევრი მეცნიერია,
მაგრამ მათგან ცოტა სარ-
გებლობაა.

ლენინი, უეჭველათ, უდიდესი მეცნიერი იყო. თანამედროვე მეცნიერების არც ერთი დარგი მისთვის უცხო არ იყო. ამაში ჩვენ გვარწმუნებს მისი უამრავი ნაწერების ყურადღებითი კითხვა. ჯერ კიდევ ბევრჯერ მოგვიხდება წერა მის, როგორც ეკონომისტის, ისტორიკოსის, ფილოსოფოსისა და სხვ. შესახებ. ამჟამათ ჩვენ გვინდა მხოლოდ მოკლეთ და ზოგადად დაგვახსიათოთ მისი მეცნიერული მოღვაწეობა.

ლენინმა უდიდესი სამსახური გაუწია მეცნიერებას. თუ მარქსმა აღმოაჩინა მუშათა კლასი საზოგადოთ, ლენინმა აღმოაჩინა იგი რუსეთში. მისმა „კაპიტალიზმის განვითარებამ რუსეთში“ არაჩვეულებრივი შტაბეკდილება მოახდინა თანამედროვეებზე. ერთმა ბურჟუაზიულმა პროფესორმა სთქვა, რომ ლენინმა აღმოაჩინა რუსეთში კაპიტალიზმი იმ გვარადვე, როგორც კოლუმბმა ამერიკა აღმოაჩინა. თავის წიგნში „სახელმწიფო და რევოლუცია“-ში მოგვცა მან სახელმწიფოს ახალი, მკაფიო, ნათელი თეორია, აღნიშნა მან მისი კლასობრივი ხასიათი და მისი როლი რევოლუციაში. თავის „იმპერიალიზმ“-ში მან მრავალი მეცნიერთა უნაყოფო ცდების შემდეგ, მათ შორის პილფერდინგისაც, მოგვცა ნათელი განმარტება და წარმოდგენა იმპერიალიზმის, როგორც მონოპოლიურ გახრწნილი კაპიტალიზმის შესახებ. მას ბევრი შრომები აქვს აგრარულ საკითხის შესახებ, ძალიან ბევრი სერიოზული შრომები, რომელნიც ჯერ კიდევ შესაფერისად შესწავლილნი არ არიან. ის, როგორც ფილოსოფოსი, გენიალური იყო. ის თავიდან ფეხებამდე მატერიალისტი იყო, ის ყოველივე იდეალიზმის მტერი იყო, მათ შორის კანტის მოძღვრებისაც, (რაც პლენანოვმაც ვერ აიცოცხლა თავიდან) და მისტიციზმის.

მაგრამ იგი არის განსაკუთრებული მეცნიერი. იგი არის თავისებური მეცნიერი. მას სძულს მეცნიერება მეცნიერებისათვის. მისთვის უცხოა კაბინეტური მუშაობა, რომელიც გაურბის ქუჩის ცოცხალ ხმაურობას. მის ხელში მეცნიერება ცოცხლდება, ის მაშინ ათავსებს მჭუხარე ცხოვრებას. მეცნიერება მხოლოდ ცხოვრებისათვის არსებობს; ცხოვრება ბრძოლა არის და სანამ კლასიური საზოგადოება არსებობს, ბრძოლის უდიდესი ფორმა რევოლუციას უნდა ემსახურობოდეს. ლენინი აიძულებს მას ემსახუროს პროლეტარიატის განთავისუფლების საქმეს, უნდა თუ არა მას ეს. ყველა მეცნიერება ამ მიზანს უნდა ემსახურობოდეს, ყველა მეცნიერება გამოუყლებლათ. ამას უნდა შვრებოდეს არა მარტო მეცნიერება საზოგადოების თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ, არამედ მეცნიერებანიც უკვე განვლილ დროთა შესახებაც. როგორ მოხერხებულათ, როგორ გენიალურათ გამოიყენა მან, რომელსაც არასოდეს ისტორიკოსის წოდებაზე პრეტენზია

არ ქონია, ისტორია ბრესტის ზავის გასამართლებლად. რამდენი ისტორიკოსი (მათ შორის კომუნისტები) ბრესტის ზავის წინაღმდეგი იყო! მათ ამ დარგში დიდი ცოდნა ქონდათ. ყველა მათგანმა იცოდა ის მაგალითები, რომლებზედაც ლენინი მიუთითებდა; მაგრამ მხოლოდ იცოდნენ. ლენინმა კი გააცოცხლა უკვე განვლილ დღეების ფაქტები, ალაპარაკა ისინი თანამედროვე ენით, აიძულა ისინი აგრეთ მოთხრობებით მეფეებისა და იმპერატორების შესახებ—დახმარება გაეწიათ პროლეტარიატისათვის მის დიდ მწუხარებაში, დახმარება გაეწიათ მისთვის სწორი გზის გამონახვაში მძიმე მდგომარეობიდან გამოსასვლელათ.

ის აცოცხლებდა თითქმის ფილოსოფიასაც, ამ თითქმის მკვდარ მეცნიერებათა შორის ყველაზე უფრო მკვდარ მეცნიერებას. ისეთი სპეციალისტი, როგორც არის პროფესორი ტიმირიაზევი, ამბობს, რომ „მატერიალიზმში და ემპირიოკრიტიციზმში“ არის ისეთი გენიალური ფურცლები, რომელნიც ხაზგასმით აღნიშნავენ ცდის მნიშვნელობას და როლს ბუნებისმეტყველებაში; ამ მხრივ მეცნიერების ისტორიაში მას ვერავინ სჯობს. პროფესორი ტიმირიაზევი მოგვითხრობს იმის შესახებ, თუ როგორ უკითხავდა იგი ამ ფურცლებს ბურჟუაზიულ მეცნიერ ბუნებისმეტყველებს, და თუ როგორ მოვიდნენ ისინი ალტაცებაში, მაგრამ მათ არავითარ შემთხვევაში არ სჯეროდათ, რომ ამის დამწერი არ იყო მეცნიერი ფიზიკოსი. და სწორედ ამის გამო ფილოსოფიის თითქმის მარქსისტულის საქურისებს და მუმიებს დაყენებით არ სურდათ ეცნოთ ლენინი ფილოსოფოსათ ან, ყოველ შემთხვევაში, „ნამდვილ“ ფილოსოფოსათ. დიახ, ის იყო განსაკუთრებული ფილოსოფოსი. ის სხვებს არ გავდა, ფილოსოფია მის ხელში, როგორც მის მასწავლებელ მარქსის ხელში, ცოცხალი მეცნიერებათ ხდებოდა; და ის, საბრალო დედაბერი, უნდა ჩარეოდა ბოლშევიკების ფრაქციულ კამათში და უნდა დახმარებოდა პროლეტარიატს მისი ავანგარდის რიგების გაწმენდის საქმეში.

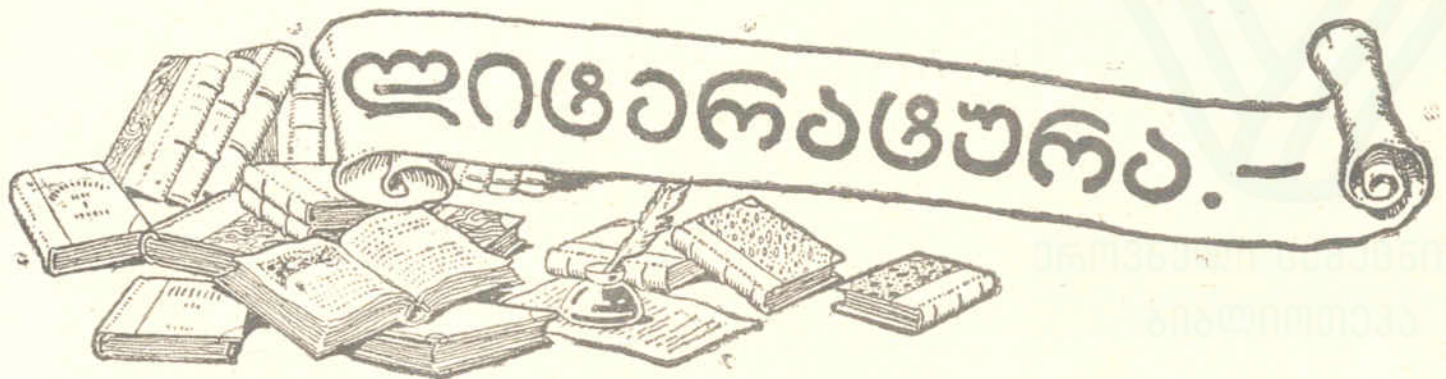
ათასჯერ მართალია შპენგლერი, როცა ამტკიცებს, რომ დაჩაჩანაკებულ კლასის (ბურჟუაზიული შპენგლერი სიტყვა „კლასის“ მაგიერ ხმარობს სიტყვა „კულტურას“) მეცნიერება ცხოვრებას შორდება, მეცნიერი ხელს იღებს პოლიტიკურ მოღვაწეობაზე, ხდება კაბინეტის კაცი, არა ამ ქვეყნის ადამიანი. პოლიტიკური მოღვაწე კი ზიზლით უცქერის მეცნიერს. ასე იყო საბერძნეთის დაცემის დროს, ამ გვარადვე არის ეხლაც ბურჟუაზიულ ქვეყანაში. თითქმის ყველა თანამედროვე ბურჟუაზიული პოლიტიკური მოღვაწე უმეცარია ამ სიტყვის სრულ მნიშვნელობით (ლოიდ-ჯორჯის გამოუყლებლათ). სულ სხვაა ახალგაზრდა, ძალბით აღსავსე პროლეტარიატი. ის არ სცნობს ცხოვ-

რების გამოყოფას მეცნიერებისაგან. ბელადები, რომელნიც ხელმძღვანელობენ პროლეტარიატის ყოველდღიურ კლასობრივ ბრძოლაში, არიან მათივე მეცნიერებიც. ასეთი მეცნიერი იყო კარლ მარქსი. ასეთი, და კიდევ უფრო მეტი, არის **ლენინი**.

რევოლუციის წლებში ჩვენში ბევრს ლაპარაკობდნენ პროლეტარულ მეცნიერების შესახებ. რომ გადავაკეთოთ ენგელსის სახელგანთქმული გამოთქმა, მეტიც უფლებით შეიძლება ვსთქვათ: გინდათ იცოდეთ, რა არის პროლეტარიატის მეცნიერება? შეხედეთ ლენინს. ეს არის პროლეტარიატის მეცნიერება. ლენინის ხელში მეცნიერება იგივეა, რაც რევოლუციური ბარიკადაზე მებრძოლის ხელში. ციფრებსა და მეცნიერულ გამოკვლევებს უშენს მუშათა კლასის მოწინააღმდეგებს, მეცნიერებით იგი თავს უტეხს ყოველგვარ შემთხვევებს. „კაპიტალიზმის განვითარებით რუსეთში“ იგი 90-იან წლებში სასიკვდილოთ ამარცხებს

ხალხოსნურ მიმართულებას. თავის ეკონომიურ წერილებში იგი ამხელს ლეგალურ მარქსისტებს. თავის „იმპერიალიზმით“ ხალხების „საღმრთო“ ომისა და კაპიტალის სადიდებლათ მილიონების დაღუპვის წელს იგი გლვჯს ნილას ამ ღმერთის პირისახიდან და ყველას აჩვენებს მის გახრწნილ, სისხლიან პირისახეს. „სახელმწიფო და რევოლუცია“ და „პროლეტარული რევოლუცია და რენეგატი კაუცკი“ აქცევს 2 ინტერნაციონალის პაპს ამყრალეულ პოლიტიკურ ცხედრათ. „ემპირიოკრიტიციზმით და მატერიალიზმით“ იგი შავ-ბნელ რეაქციის წლებში სწმენდს ბოლშევიკურ იდეოლოგიას ყოველგვარ სიბინძურისაგან.

მაშ, ამხანაგებო, გულმოდგინეთ შევისწავლოთ ლენინი; ვისწავლოთ ლენინისაგან მეცნიერების გამოყენება დიად საქმისთვის – კაცობრიობის განსათავისუფლებლათ!

ა. გაზაფხილი.

25 თებერვალი

ოქტომბრის დროშა შემოვიდა თებერვლის თვეში,
შენ-საქართველოვ, გაიღვიძე რუსეთზე გვიან,
გამართე ბრძოლა განწირული სისხლიან თქვეში,
შენს ველ-მიდამოს სხივთა ქარვა გადაეფრქვია!
ქართველი ხალხის სიხარული მეტად დიდია,
დაუკავშირდა აზვირთებულ რუსეთის ერებს,
ცხოვრობენ ძმურად, ბრძოლის ველზე ერთად მიდიან
და უმტკიცებენ მტერს სიმაგრეს და სიძლიერეს!
დაეასამარეთ სამუდამოთ ბურჟუაზია,
ხარობს ლატაკი, მუშა, მონა და ყურმოჭრილი,

მუქთახორები ან კისერზე ველარ გვაზიან,
ძველი ცხოვრების ადათები დავიმორჩილეთ!
მიეცა ხელის გასაქანი თათარს თუ სომეხს,
მაშვრალთ სახსნელად დაირეკა ბრძოლის ზარია,
ეი, ტფილისო, სიტყვა-სიტყვით დაიმასხოვნე,
რომ თებერვლიც ოქტომბერის თანამგზავია!
შენ წინ მიფრინავ, მტერს აჯავრებ: „ვერ დამეწევი“!
ო, გაიხარე ერიანად და მიდამოთი,
ო, იზვიმე სიხარულით ის დრო, ის წელი,
როს ბოროტების ბრწყალებიდან ცოცხლად გამოდი!

კაკი მჭრელი

25 თებერვალი

მემატიანემ მატიანეში
ჩასწერა ცეცხლის აზრი სათუთი.
სიტყვები ბრძოლით სისხლში ნალესი
წითელ თებერვლის ეს ოცდახუთი...

სალამი! ვაშა! წითელ თებერვალს!
შენი ქების დროს გრძნობით ვმუნჯდები,
და ვიტყვი მხოლოდ, რომ ისტორიას
უყვარს თვეებში ოცდახუთები...

I.

ღრუბლები მთვარეს მისდევნ თრთოლვით,
ფერმკრთალ სხივებით გულ განაბზარი...
ამაყი მთები მოსილა თოვლით
სტირს თებერვალი! სტირის ზამთარი!!

ქარი სისინით მიჰყვება ქუჩებს!..
ტფილისი ძველი სდგას ალმაცერად...
თოვლიან ბაღებს რა დააყუჩებს
ქარი ზუზუნებს, ქარი სდგას ცერად!..

ქალაქს არ სძინავს, ქალაქი ფხიზლობს
ელნათურები ებრძვიან ღამეს!
ბუხარში ცეცხლი ტკბილად გიზგიზობს
ბებია ზღაპრად მოჰყვება რამეს...

ფანჯრის დარაბებს ცხრა რკიან აძევს
კარები არი გადარაზული...
ამალამ ტფილისის ჰაერში ასწევს
შიში კანკალით გადახაზული!..

II.

მორს ზარბაზნები გრგვინავენ რისხვით!
ბრძოლის ხანძარი ზეცას ანათებს

შურის ძიება აორთქლდა სისხლით
მიწა ვერ გასცდა თვის ძველ ადათებს...

გადიხარა ბრძოლის სასწორი,
იღუმალ გრძნობით აღელდა ყველა!
აჰეჰდა რისხვით რუხი კოჯორი
უკანასკნელად ჰფეთქს ტაბახმელა...

III.

გარდაიცვალა ბნელი თვალებით
ღამე ცისკარით მკერდ გაღარული
თენდება დილა იღუმალებით
ჰაუ! ეშმაკებს!—ჭინკებს არული!...

განთიადს მოჰყვა წითელი რაშით!
წითლად მნათობი სისხლის მხედარი...
აენთო გული ახალი მარშით
წარსულს სიკვდილი! ბრძოლა მედგარი!..

ტფილისი, როგორც ქალი შემკრთალი
დაკეტულ სახლის დარაბებიდან
გადმოცქეროდა მხედარს ცალ თვალთი:
„ნეტავ ვინ არის?!—ეს ვინ მოვიდა!“

მემატიანემ მატიანეში
ჩასწერა ცეცხლის აზრი სათუთი,
სიტყვები ბრძოლით სისხლში ნალესი
წითელ თებერვლის ეს ოცდახუთი!..

სალამი! ვაშა!—წითელ თებერვალს!
შენი ქების დროს გრძნობით ვმუნჯდები,
და ვიტყვი მხოლოდ, რომ ისტორიას
უყვარს თვეებში ოცდახუთები...

კალე ფეოდოზი იშვილი.

წითელი განცხადება.

ერთი... ორი... სამი...

ო, ეს წლები სისხლითა და

შრომის ოფლით გაბანული

ჩვენ გვმატებენ სიხარულს და აღმაფრენას...

—ძმებო სმენა!!...

შრომის შეილთა საქართველო

მიაჭენებს მზისკენ მერანს...

თქვენ კი ეი, რომ ქურდობდით

გუშინწლამით...

და დღესაც კი გამარჯვება

შრომის შეილთა აღარ

გჯერათ,

სჯობს გაქვადეთ, გადიკლიტოთ

ყველამ ენა.

1921 წელს, თებერვალით

საქართველო ახლად იშვა ..

და გავიდა სამი წელი,

გავარღვიეთ ყველა რკალი,

დღეს ვზეიმობთ... ჩვენს ქვეყანას,—

ჩვენს მზეს, მთვარეს

ვეუბნებით: ჩემო კარგო. აწ რა

გიშავს.

როს მტერს პირშავს

შენ არგუნე დღეს სამარე,

ზედ დაადვი მძიმე ლოდი

და ცეცხლის ხმით მთელ

მსოფლიოს გადასძახე:

„ჩემი მტერი ჩემის ხელით

მე დავმარბე.

ნათელ მზისკენ გავიკვლიე

გზა სავალი,

თუ არ გჯერათ, მოდით, ნახეთ

მიმოავლეთ თქვენი თვალი“.

ერთი, ორი... სამი...

ზეიმია, დროშა მაღლა...

—ძმებო სმენა!!...

დღეს ვულკანი გულში ბოლმას

ველარ იტევს,

ძველ ქვეყანას შემოარტყეს ცეცხლის ალყა,

შრომის შეილთა საქართველო

ილტვის მზისკენ...

ილტვის მზისკენ, მიაჭენებს ცეცხლის მერანს.

კაკი ეწეული

სალამი კინოს!

(ლექის ნატეხები ალიო მაშაშვილს)

მიჰყვება სული წითელ სერიებს!

გულს ქარიშხალი ალად ედება,

ველი: უნახეს შრომის ფერიებს

და მუნჯ ლანდების ამეტყველებას!!!

დე გაქანებულ საუკუნებმა

წითელ ეკრანზე გადაირბინოს!

მსოფლიო იქცეს აფუგუნებათ.....

„ძირს თეატრები!—სალამი კინოს!“

დიად ბუნების ძვირფას მშვენიერებს

დეკორაცია ვერ აიკიდებს!

არტისტის გრძნობას და გახელებას

შეპბოქავს ვიწრო თეატრის კიდე! ...

შემოქმედება ძლიერი ნიჭის

გაჭკრება ტაშთან, ვაშას ძახილთან!

და მოგონება დარჩება სიტყვით,—

მომავლისათვის უცნობ გვირგვინთან!!!

პირ გაცრეცილი, ფერ მკრთალი სცენა,

ჩვენ საუკუნეს ველარ ასახავს!

რევოლუციის გრძნობა და ენა

თეატრს გააქრობს, თეატრს გადასწვავს.....

ბუნება ნახი ლენტზე გადაიარს

და გაშლის თავის მშვენიერების იგავს,

ქარხნების დუდუნს, შრომის არიას,

დინამო ჰანგებს,—კინო აჰკინძავს!...

დე! საქართველოც „ქვეყნის მოდელი“!

გაქენდეს ლენტზე ზღაპრულ ზმანებად!!!.

დე! აჩრდილებად იქცეს ყოველი

ცხოვრების ყდაში რომ იმალება.....

გაჰყვება სული წითელ სერიებს!

გულს ქარიშხალი გადაედება,

ველი: უნახეს შრომის ფერიებს

და მუნჯი კინოს ამეტყველებას!...

დე! გაქანებულ საუკუნებმა

წითელ ეკრანზე გადაირბინოს!...

მეც ვიტყვი გულის ასახტუნებათ;

„ძირს თეატრები!—სალამი კინოს!“

ა. მაზაშვილი.

რისტვის?

(რეგ. კინო-რომანი)

ძღვნად ამხ. გ. დევდარიანს.

ეს ნაშრომი ეძღვნის იმას,
ეს ნაშრომი ეძღვნის იმ გმირს,
ვინც სთესავდა ცეცხლის წვიმას,
ვინც ხალხისგან ელის გვირგვინს

ა. მაზაშვილი.

ქარლპი.

I.

ბალეტი

ერთი ახალგაზრდა ქალი იპყრობს ყურადღებას...

— ოლენა, ოლენა—ჩუჩულებენ ირგვლივ.

ოლენას სილამაზეს ახალგაზრდები განცვიფრებაში მოჰყავდა...

შავი ქუჩუნა თვლები შორეულ ზღაპარივით გამოიყურებოდა...

ოლენა ბიძასთან სცხოვრობს. შვიდ წლისას დედა გარდაეცვალა.

ღარიბულად სცხოვრობდნენ მამა-შვილი. პატარა ოლენა ხშირად იარებოდა ქალაქის განაპირა ეკლესიაში, ათვალევრებდა საყვარელ დედის საფლავს, სტიროდა მწარეთ, დიდ-ხანს, ბოლოს დაამშვენებდა საყვარელ დედის საფლავს ყვავილებით და დაღონებული სახლში ბრუნდებოდა.

— შვილო, ნუ ჯავრობ, — ეუბნებოდა მამა — რა ექნათ, ცხოვრებამ ასე იწება, შენს გარდა, დედა არვის მოშორებია? ისწავლე, შვილო, დაივიწყე ცრემლიანი წარსული... იფიქრე მომავალზე... გიყვარდეს ჩვენებრ დაჩაგრული ხალხი... იზრუნე მისთვის...

— მამა, მე დედა ძალიან მიყვარდა... ესტირი, რადგან აწ არვინ მყავს მომვლელი... ვინ მომივალერსებს? ვინ მანუგეშებს? ო, დედი, დედი—ქვითინებდა ოლენა.

გაიარა რამდენიმე წელს ოლენა ოთხ-კედლის ამარა დარჩა:

მამა, მუშებში პოლიტიკურ აგიტაციის გამო დაატუსაღეს და ციხეში გადააგზავნეს...

პეპლებივით მიფრინავდნენ დღეები...

მამის არაფერი ისმოდა...

ოლენა ერთხანს სცხოვრობდა მარტო... მამის ანდერძი სიზმარივით ახსოვდა... გულის ტოლი არვინ გააჩნდა, გარდა ერთ მეზობლის მოსამსახურე გოგოსი, რომელიც ხშირად ნახულობდა ოლენას და ამხიარულებდა.

ოლენა სთხოვდა ღამით მასთან დარჩენილიყო...

მარტო ეშინოდა...

ელანდებოდა სიზმარში საყვარელი დედა...

ოლენა იძულებული გახდა თავის ბიძასთან ეცხოვრა...

მათ შვილი არ გააჩნდათ.

ბიძა და ბიცოლა ოლენას უფლიდნენ როგორც საკუთარ შვილს.

* * *

ერასტი მეუღლით გაემგზავრა ბალეტში...

ოლენაც თან წაიყვანეს... დარბაზში ცხელი ნისლი სდგას...

...ცეკვა, სიმღერა, კოცნა და ქეიფი... საპატიო ადგილზე მაგიდასთან ზის ერასტი მეუღლით...

ნაცნობი კომისარიც მოიპატიჟეს...

სუფრა მდიდრულად მორთულია... ძალზე შეზარხოშებულ ერასტის მეუღლეს დიდი თანამდებობის პოლიციელზე მიუჩერებია არშიყი თვალები...

ერასტი პაპიროსს აბოლებს. ოლენა მორცხვად გაიყურება. ყმაწვილები ყელმოღერებით დასვირნობენ ოლენას გარშემო... ერთი ახალგაზრდა გამოეყო რიგს...

...დადგა კუთხეში... შორიდან უმზერს ოლენას...

შფოთავს...

უბიდან ქალაქის ნახევრი ამოიღო...

...დასწერა.

დაამთავრა:

„თვლები შავი და ეშხიანი
ჩემს აღმადგენას დააწვა მძიმედ,
ო, ჩემი სული ქარიშხლიანი,
ქალო, მხოლოდ შენ გეძაის იმედს...“

...გული უკანკალებს...

რა პასუხს მიიღებს?

ალეონი ჯერ ახალგაზრდაა...

მას ჯერ სიყვარული არ განუცდია.

ნუ თუ ესაა სიყვარული, რომელმაც გააბრუა და ააცახცახა ის? მისი გული აივსო გრძნობით!

გმირად გრძნობს თავს, მაგრამ... მაინც კანკალებს!

ჩუ! ახმაურდა როიალი, აიშალენ... ანგელოზივით დაფრინავენ მკერდ-ტიტველი ქალები... ცეკვაა.

ალეონი აცრემლდა.

როიალის ხმა გრძნობიერად ჰმოქმედებს მასზე...

ოცნების ოკეანეში დასცურავს...

ეთამაშება მოგონების ალისფერ ლანდებს...

სდგას როგორც ქანდაკება...

აქ ყველას ჰყავს სულის მეგობარი... მღერიან... ლოთობენ... ალეონი ობოლია... კენტ.

ის ხომ უბრალო მუშაა, რომლის საცხოვრებელში

ჯერ ცხოველმყოფელ მზეს არ შემოუჭვრეტია.

ამხანაგები... მაგრამ ასეთი ამხანაგები მას არ გააჩნია... კეთილი, გულუა... უკვირს აქ ყოფნა...

შემთხვევით შემოათრის.

სახლში მარტოთა:

დღეს მან თვითონ თავის ხელებით დააკერა ძველ სამუშაო ხალათს, რომელიც მოტორის ბორბალმა შუაზე გახია.

ძლივს გადურჩა მოტორის მოუხეშავ მკლავებს.

ხალათს ქირი წაუღია.

მარჯვენა მკვლავზე გრძნობს ტკივილს... მაგრამ, არა უშავს რა...

მაზუტით გალაქული შარვალი შავ-ქვასავით ბრწყინავს ელექტრონის სინათლეზე...

ო, მოსასპობი ეს მუქთახორები, — ჰფიქრობს — ერთნი ტანჯვა-ვაებით მიათრევენ დროს, მეორე კი განცხრომაშია... ო, როდის ამობრწყინდება დიდებული მზე.

რომელიც თავზარს დასცემს ღამის რაინდებს და ბედნიერებას მიანიჭებს მშრომელ ხალხს...

ეჰ... გააქნია ხელები...

წერილი დაუფარდა.

ვერ შეამჩნია.

ამხანაგებმა გაიძახეს:

— ალეონ, მოდი აქ, ახალ რამეს გეტყვით!

მიუბრუნდა.

უცებ ირონიული ხარხარი მოესმა.

უკან მოიხედა: თავს ზარი დაეცა.

რამდენიმე ახალგაზრდას თავი მოეყარათ და წერილს კითხულობდნენ ხმამაღლა!

ყოჩაღ ოლეონ. სიყვარულში გადავარდნილა!

იცინოდნენ ველურად

ალეონმა უბეში ხელი მოისვა.

წერილი არაა... შერცხვა.

გაბრაზებული მივარდა და წერილი გამოგლიჯა ერთს, რომელიც სხაპა-სხუპით კითხულობდა ლექსს და აცინებდა სხვებს ირონიულის ხმიო.

— უნამუსოებო—მიაფურთხა მათ და აბნეულად კარებისაკენ გასწია.

ჯან, ალეონ—მისდევდნენ ყვირილით—ვაა, რა ღამაზე ქალზე შეყვარებულა? ოლენა, ოლენა!

ოლენამ თავისი სახელი გაიგონა.

ადგა. სუფრას მოშორდა.

ხმაურობას გაჰყვა.

მუზიკა უკრავს, ცეკვა, თამაში.

ალეონი მიუბრუნდა ყმაწვილებს:

— რა დაგემართად?

— ვაა! ოლენა!

ოლენა შეკრთა, ნუთუ მასზეა ლაპარაკი?

ალეონმა ვერ მოითმინა ამხანაგებისაგან დამცირება და სილა გააწნა ერთს, რომელიც ხმამაღლა ჰყვიროდა და ამასხარავებდა მას.

გაიმართა კრივი.

— ესეც შენ, ესეც შენ—იბრძოდნენ...

ბალეტი აიშალა.

ყველამ პირი იბრუნა ხმაურობისაკენ...

ზოგ ქალვამთა სულიერი წყურვილი უხერხულ წერტილზე გაიყინა...

ზოგი ღინმოუკლავი დარჩა.

შემოეხვიენ ერთს იატაკზე უსულოდ დაცემულს...

ებაზე სისხლი მოსჩქებდა,

— ო, კაცის მკვლელი, სად არის, სად!

დაედევნენ...

II

დასმენა

ფაბრიკანტი ერასტი, მდიდრულად მორთულ კაბინეტში, გაზეთს კითხულობს:

— ჰმ, ისევ გაფიცვა, ეს გასაწყვეტი მუშები რომ არ სცხბებიან?

განაგრძო:

„ოთხმეტე ამა თვეს ქალაქ ან—ში მოხდა თუთუნის ქარხნის მუშების გაფიცვა. მუშებმა ქარხნის პატრონის ოთახში ასაფეთქებელი მილი გაიყვანეს მიწიდან და ააფეთქეს—ერასტის ფრუანტელმა დაუარა ტანში, ხელი დაჰკრა მაგიდაზე—დაიჭრა სასიკვდილოთ ფაბრიკანტი, მეუღლე, მისი თანაშემწე და ორი სხვა. გამოიძიეს. დახ-

ვრიტეს ხელმძღვანელები და მრავალი მუშა. „ჰმ, რატომ არ დახვრიტეს ათასი? ო, რა საშინელი ამბები მოდის! ეს გასაწყვეტი მუშები...“

ჯავრობს.

გაზეთი, განზე გადაადგო:

— ეი, ჩემო თანაშემწე

— რას ბრძანებთ?—შემოსვლისათანავე მიუგო თანაშემწემ.

— რა ამბავია ჩვენს ქარხანაში?

ხომ არ არის რაიმე უცმაყოფილების მსგავსი?

— ჰმ, რასა ბრძანებთ! კიდევაც რომ იყოს რა გაუფათ!

— ყოჩაღ—ერასტის გაელიმა.

ღარდი ნუ გაქვთ, არაფერი მაგის მსგავსი არაა! ერთი ურჩობა და მზათ ვარ ყველას ციხეში თავი ამოვაცოვიო—სანამდი პოლიცია ცოცხალია—არა გვიშავს რა.

— კი, მაგრამ... შეიძლება ვინმე აღმოჩნდეს... ყოველ შემთხვევაში...—ისეთ პირებს ჩვენს ქარხანაში ჯერ-ჯერობით ადგილი არა აქვს. —ყოჩაღ, ჩემო თანაშემწე, შენი იმედი მაქვს!

— მხოლოდ ერთ რამეს გეტყვით, ბატონო ფაბრიკანტო, მხოლოდ ის... ის ალეონ ელვაძე ცოტა მედიდურად იყურება. ამ დილას სულ უბრალო რამეზე წამეჩხუბა... მუშებიც მას იცავენ ხოლმე. მე, მე, მე ექვში შევდივარ. მართალია თუ არა, დანამდვილებით არ ვიცი... მგონი ის სხვანაირ განწყობილებაში უნდა იყოს მუშებთან. ყოველ შემთხვევაში მას ყურადღებას მივაქცევ...

ხმის დაწევით მოახსენა თანაშემწემ.

— ააა, ელვაძე, ვიცი, ის სასიკეთო კაცი არაა! მან წუხელის ბალეტში ერთი ალიაქოთი ატეხა. მხიარულება ჩაგვიმწარა, დაიბარე ეხლავე... ის ქარხნიდან წავა...

ტელეფონმა დარეკა.

— თანაშემწე, ვინ იძახის?

— თქვენ გეძახიან.

— რა ჯანდაბა უნდათ?—აიღო ტელეფონის მილი—საიდან იძახით? ააა, ილარიონ ბრძანდებით? გაგიმარჯოს! მოვდივარ ეხლავე... მშვიდობით.—მილი ჩამოჰკიდა.

ჩაიცვა შუბა. ქუდი დაიხურა—მე ამ საათში დავბრუნდები, შენ წადი ქარხანაში. ელვაძე აქ დაიბარე. ჩემს მოსვლამდე ფეხი არსად დასძრას. მე მას ვაჩვენებ როგორ უნდა მოქცევა ჩემთან...

III

ქარხანაში

ქარხანაში მუშაობაა.

ქშინავს მანქანა.

ბორბლების გრიალს მიჰყვება ათასი მუშის მაწუთიანი ხელები.

მუშების დამანჭული სახეები ნერვიულად მოძრაობს სარდაფის ნისლში.

ალეონიც აქ არის.

მოწყენილია: ნაწილ-ნაწილად აგონდება წუხანდელი ამბავი. წაშს ჩაფიქრდება... მაგრამ ბორბლების გრაგანი უმაღლ გამოაღვიძებს.

ალეონი ხელგაშლილად მიექანება... თითქოს ჰსურს ანთებულ სულით მანქანის მქშინავ დინამოს გადევხვიოს.

— ო, შრომავ, შრომავ—ფიქრობს გულში—შენ რომ ქვეყანაზე არ გაჩენილიყავ, კაცის გონებას სევდა და

მწუხრი დაეუფლებოდა. შენ აქრობ სევდას, იხუტებ ოფლიან ილიებში კაცის ხარბ სულს და ავიწყებ დღიურ ქირვარამზე და სიკვდილზე ფიქრებს.

დიად, მიტომ არის მუშა-ხალხი მხიარული... შენი ელექტრონული გაქანება ჩვენ გვიშლის საიმედო მიზანს და გვაიმედებს. ჩვენ არ ვიცით სევდა, ჩვენ არ ვიცით ტირილი, არ გვაშინებს სიკვდილის შიში. ვიბრძვით, ვშრომობთ. მაშ, გაუმარჯოს ბრძოლას და შრომას... უნებურად წამოიყვია ალეონმა.

— გაუმარჯოს—დაიყვირეს მუშებმა.

ალეონი დარცხა.

მუშაობა განაგრძო... ამ დროს მოვიდა თანაშემწე, განზე გაიხმო.

ალეონმა თანხმობის ნიშნად თანაშემწეს თავი დაუქნია და სარდაფი დატოვა.

IV

რომანიული შეხვედრა.

აივანზე დარეკეს.

კარები გაიღო.

— მობრძანდით—უთხრა ოლენამ.

— ბიძა თქვენი სახლში თუ ბრძანდება!

— მალე დაბრუნდება, შემობრძანდით!

ვაჟი აკანკალდა: მოაგონდა წუხანდელი ამბავი, ჩხუბი, დამცირება. ეს ხომ ყველაფერი მისდამმა სიყვარულმა გამოიწვია? აჰა, ეღირსა დაახლოებას მასთან, რომლისთვის მზათ არის თავი გასწიროს. რა ქნას? როგორ მოიქცეს?

... დრომ თუ ხელი შეუწყო... დღეს გადაწყდება მისი ბედ-იღბალი.

— დაბრძანდით!—მხიარულის სახით შეხედა ქალმა.

— არა უშავს, ბიძა თქვენმა დამიბარა... მაგრამ...

— მალე დაბრუნდება. დაბრძანდით.

ალეონი დაჯდა.

— წუხელის თქვენ არ იყავით ჩხუბი რომ მოგივიდათ ამხანაგებთან?—გაბუტა ქალი.

ალეონი გაწითლდა.

თავი ჩალუნა.

— რა იყო იმ ჩხუბის მიზეზი? სიცილით განაგრძო ქალმა.

— ოლენა, თქვენ რომ იცოდეთ მიზეზი იმ ჩხუბის თქვენ... თქვენ მაშინ ასე სასაცილოთ არ ამიგდებდით.

— სრულიად არა, მე სამასხროდ არავის ვხედავ, პირიქით მე მოხარული ვარ თქვენთან საუბრისა, დაჟინებით ჩამოართვა ოლენამ.

თვალები თვალებს გაუსწორეს.

— თქვენ ჩემს წინაშე ძალიან მძიმედ ლაპარაკობთ, მე ვერ ვითმენ თქვენ დუმოლს!

— ო, ჩემს სულს რომ მიეცეს გაშლის საშვალეობა, მაშინ ჩემი სიტყვები გაუგებრობის შავ ბურუსში არ გაეხვეოდა! ო, რა ამბავია ჩემს თავზე?—ენა დაება. თმაზე ხელი იტაცა.

— მაკვირვებს თქვენი ქცევა!

— ოლენ, მდგომარეობა და დრო ხელს რომ გვიწყობდეს მაშინ უკეთესად გაიგებდით ჩემს ხასიათს, წუხანდელ ჩხუბის მიზეზს და ჩემი სულის წევს, რომელიც მე ასე მალეღვებს და მებრუებს. მგონი ბიძა თქვენი მალე დაბრუნდება!

— ბიძა ჩემი სალამომდი არ დაბრუნდება... მე გულდასმით მსურს, მოგისმინოთ...—აღელდა. ჟინიანად მისჩერებია გიჟის სახეს... და ყოველი მოვალეობის დავიწყებით მზათ არის მის ხუჭუჭ თმებს გადაეხვიოს.

სუნთქვა ირევა.

სხეული სხეულს უახლოვდება. ალეონს ხელები უკანკალავს. ქალი ღელავს: თრთის მთელი სხეული. რაღაცას უცდის.

— ოლენ, — თავზარდაცემულივით წამოიძახა ვაჟმა და ქალს მუხლებზე ემთხვია. ხელები გულში ჩაიკრა: — მე, მე შეიძლება ჩემი მოუთმენლობით და ახალგაზრდური თავდავიწყებით უდიერობა ჩავიდინე თქვენს წინაშე... მაგრამ... რა ვქნა... მდგომარეობა და დრო არ მაძლევს ნებას ვრცლად და გარკვეულად გადმოვილაგოთ გულის სიღრმიდან ყველაფერი ის, რომელიც მე ასე მწვამს. ოლენ, უზრდელობით ნუ ჩამითვლი ამას... ოლენ მიყვარხარ... მიყვარხარ... მე უშენოთ სულით მარტოობას ვგრძნობ...

მეორე ოთახიდან ფეხის ნაბიჯების ხმა მოისმის...

— ეს რა მესმის შენგან... წაიბუდბუტა ქალმა და მეორე ოთახში შევარდა...

ერასტმ სწრაფად შემოაღო კარი. შეამჩნია... ალმაცერად გადახედა თავბრუდასხმულ ალეონს, რომელიც მარცხენა ხელით მაგიდაზე დაბჯენილი იყო, რომ წაქცევისაგან თავი შეეკავებია!

— ჰააა, ალეონ ელვადეს გაუმარჯოს.

— სალამი!

— როგორ ატარებთ დროს?—კილო შეიცვალა—რა-საკვირველია, კარგათ... მე მისთვის დაგობარე ბატონო ალეონ, რომ... თქვენ მგონი დიდ-ყოჩალობას იჩენთ! თქვენზე ამბობენ თითქოს ამბოხებას აწყობდეთ ნუშებში... და აშფოთებთ მათ!...

ოლენა სდგას მეორე ოთახის კარებთან და ყურს უგდებს ორთა საუბარს.

— ჭორი დაუსმენიათ!—გადაუჭრა ალეონმა.

— ჭორია თუ მართალი, ეს ჩემთვის საინტერესო არ არის. მხოლოდ ჩემი ბრძანებაა: დღეიდან დასტოვოთ სამსახური ჩემს კარხანაში.

— ბატონო ფაბრიკანტო, რათ მტოვებთ ულუკმაპუროთ! შემიბრალეთ! მე ერთი ობოლი ბიჭი ვარ! არ გამაჩნია არაფერი ჩემი თავის გარდა! აწი მე ხომ იძულებული გავხდები ბოროტების ხერხს მივმართო!! ესე იგი უნდა დავიწყო ქურდობა, ძარცვა და მკვლელობა! ნუ ჩამაგდებთ ამგვარ ცხოვრებაში! ნუ დამლუპავთ! წმინდა სიტყვას გფიცავთ, ჭორი დაუსმენია ვილასაც... შემიბრალეთ!

— მორჩა, შებრალებას ნუ ითხოვ, დამტოვეთ... მე შენთან სალაზღანდაროთ არ მცალიან...

— კარგი. მაგრამ, იცოდეთ, ეს უფრო ალიზიანებს ჩვენს სულს, ეს უფრო ამძლავრებს ჩვენს გულს... ვისეცყვებით სიყვარულის სხივებით და დედამიწაზე ვაწვიმებთ ამბოხების ნაპერწკალს, რომელიც უფრო სახიფათოა თქვენთვის...

V

ავადმყოფი.

ოლენა ცუდად გრძნობს თავს.

ლოგინად დაწვა.

მოუყვანეს ექიმი.

ექიმმა დაამედდა.

ერთ საღამოს ავადმყოფმა დაიბარა მეზობლის გოგო, რომელიც მას უვლიდა...

გაატანა წერილი ალექსანდრე...

ალექსანდრე ბარათი მიიღო.

სიხარულისგან ირევა.

გახსნა:

ჩემო მხსენებლო და საყვარელო, რათ არ დაბნელდა ის წამი, რა წამს შენ შეგვხვდი, ავად ვარ... მტანჯავს შენზე ფიქრები. მოდი, გამიკურნე სიყვარულის ისრებით დაკოდილი გული.

სწერს ავადმყოფი

ოლენას ოთახში ლამაზ ბუუტავდა, როდესაც ალექსანდრე შემოვიდა. ავადმყოფმა თავზე საბანი მოიხურა და ქვითინი მორთო.

— ნუ ტირით, მალე კარგათ გახდებით! - ეალერსებოდა ალექსანდრე.

— მოდი, მოდი. ახლოს! — წაიჩურჩულა ავადმყოფმა. ბევრხანს საუბრობდენ.

ოლენა სტიროდა, ქვითინებდა.

— მე იმის შემდეგ, ჩემო კარგო, სიხარულის წუთი არ მახსოვს! ვიტანჯებოდი! ბიძა და ბიცოლა გამიჯავრდნენ, მოდი, ჩემო კარგო, გადამხევი! —

ერასტის ექვი, ქალვაცა და მოკიდებულების შესახებ, უფრო გაღრმავდა.

— შეილო, — მიმართავდა ერასტის მეუღლე — ბიძა შენი ძალიან გაჯავრებულია, სთქვა:

... ოლენას იმ ვაჟთან კავშირი თუ არ გაუწყვეტია, უმჯობესია ეს ოჯახი დასტოვოს-ო. გესმის, შეილო! რჩევამ ვერ გასკრა: ოლენა ალექსანდრე უფრო დაუახლოვდა.

— ვისთან, ვისთან აქვს კავშირი ჩემს ქალს, ჩემს მოსიხსნელ მტერთან, იმ საძაგელთან, რომელიც ყოველ წამს მზათ არის დამლუპოს? — ჯავრობდა ქალაქიდან დაბრუნებული ერასტი...

მან თავისი თვლებით ნახა ბაღში მოსეირნე ქალ-ვაჟი... ეხვეოდნენ...

ოლენა ბიძის სახლს ჩამოშორდა... ბიძამ სახლიდან გააგდო!

ოლენა დროებით ესტუმრა მამიდას, რომელიც ცხოვრობდა ვაკეზე — ციხის ძირში.

მისი ქმარი სამსონი ფართლელულობით ვაჭრობდა ქალაქში...

VI.

ამბოხების სუნი

ქალაქში აჯანყების სუნი სდგას. დატრიალდა პოლიცია ამბოხების ჩასაქრობად.

დადგა სიმშვილე, გახშირდა ძარცვა და მკვლელობა.

არ მშვიდდება ამბოხებულ მუშების მრისხანე ტალღა მოილტვიან წითელ დროშებით სასახლისაკენ და ითხოვენ მდგომარეობის გამოსწორებას.

მეფაბრიკე ერასტიც ობობასავით გაება შიშის ქსელში.

მეუღლე პროვინციაში გადაგზავნა!

ოლენა მამიდასთან არის. სულში დაენთო ფარული ცეცხლი თანაგრძნობის და სიყვარულის ალექსანდრე.

ისიც ჩაება არალეგალურ მუშაობაში... დადის საქმროსთან და ეცნობა მუშათა მოძრაობის ისტორიას. მათ ფიცი დასდევს: .. თავისი საკუთარი ბედნიერება ჰპოვონ ხალხის ბედნიერებაში და უკანასკნელი სისხლის წვეთამდე იბრძოლონ ტანჯული ხალხის განთავისუფლებისათვის.

VII

ოლენას ხრიკები.

ალექსანდრე ციხეში ზის.

ქალაქი ღელავს.

ჰაერი აჯანყების სულითაა კვლავ გაჟღერებული ყოველ ფეხის ნაბიჯზე მოდარაჯეთა ქსელია გაბმული გაფიცვა მწვავდება.

მთავრობა ზომებს ღებულობს: მუშაობს პოლიცია, სახრჩობელა მოძრაობაშია.

იხვრიტება მუშათა მოწინავე ნაწილი.

ოლენა ეძებს საშვლებას სატრფოს ციხიდან განსათავისუფლებად...

ერთ საღამოს ქალაქის „წესიერების დამცველი“ ეწვია სამსონის ოჯახობას. იმ დროს ვაკეზე გლეხებს შორის უმეყოფილებამ იჩინა თავი. და ისიც გამოგზავნილი იყო წესიერების დასაცველად.

სამსონი თავისებურად გაუმანპინდლდა საპატიო სტუმარს, სუფრამ მზიარული ხასიათი მიიღო!

ღვინით შეზარხოშებულმა სტუმარმა იქვე ირჩია ღამის გათენება

მზღებელმა წესისამებრ გახადა თავის უფროსს რუსული ჩექმები...

თვითონ კარებთან მიწვა.

ხერინვა ამოუშვა. ოლენამ ისარგებლა შემთხვევით... შევიდა ჩუმად ოთახში, სადაც უგრძნობლად ეძინა მთვრალ სტუმარს.

ერთგულ მოსამსახურეს ილლიაში ჩაეხუტებია ვინტოვკა... და საცოდავად ხერინავდა

ოლენამ მოიპარა სტუმრის ტანსაცმელი და ბეჭედი... დაამზადა ყალბი ბარათი ციხის უფროსთან... ჩაიკცა სტუმრის ტანსაცმელი, სახეზე ნილაბი გაიკეთა. წელზე იარაღი დაიკიდა... ჩუმად გულში ჩაიკინა და ფანჯარიდან ქუჩაში გადახტა

ღამის 10 საათი იქნება.

ქუჩებში ელექტრონები ბუუტავს, მაგრამ, მაინც ბნელა... თითქმის ქალაქი ცოდვებისაგან გაშავებულიყო და სამსჯავროს წინაშე სდგას...

ოლენაზე ექვი არვის აუღია:

ციხის უფროსს ეწვია

გააღეს ციხე...

— აქით გამოდი შე ლაწირაკო — განზრახ მიმართა ტყვეს უცნობმა და ზურგზე მათრახი გადაჰკრა.

ტყვე ვარედ გაიყვანეს.

მეტეხის ციხე სდგას მაღალ ხრამის თავზე, რომლის ძირში გველივით მიიკლავნება მდინარე მტკვარი... ამ ხრამის პირს დაუახლოვდნენ... ალექსანდრე მიხვდა ოლენას ხერხს.

შეჩერდნენ.

„ჯალათმა“ რაღაც ანიშნა თვალთ ტყვეს, უკანა-

სკნელმა მოხერხებულად წაჰკრა ფეხი მზღებელ დარაჯს და ხრამისაყენ გაუძახა.

შეიარაღებული დარაჯი ბარბაც-ბარბაცით დაეშვა ხრამზე და მდინარეს გაჰყვა.

— ძლივს!—მეგობრებმა ერთმანეთი გადაჰკოცნეს... ფრთხილად გაიარეს სადარაჯოები.

სახლში ფანჯრიდან კატასავით შეძვრენ...

ოლენამ გაიძრო კომისრის ტანისამოსი...

ალეონმა მაუზური მოიმარჯვა ხელზე და კუთხეში მიიმალა.

სძინავთ... მხოლოდ დარაჯი ხმაურობას აჰყვა.

ოლენამ საწოლ ოთახის კარები ღია დასტოვა.

დარაჯი ადგა. შეამჩნია ქალი, რომელიც ღილებს იხსნიდა...

— ამდენს ხანს რატომ არ წვება ეს ქალი!—გაიფიქრა მან... ვნება აუყვარდა.

მიცოცდა კარებთან და ქალს უთვალთვალედა!

სინათლე დაიწია.

ქალი ვითომც ტანთვასახდელად მოემზადა... კარების ჩასაკეტათ გამოსწია.

გაბრუებულმა „მოარწყემ“ შიშისაგან უკან დაიხია სიბნელეში, დაეჯახა აულაგებელ სუფრას და პირქვე წააქცია.

— რა ამბავია—წამოვარდა უფროსი.

— მმმ...—აღულულულდა სამსონი, ისევ ძილს დაუბრუნდა.

ღიასახლისის არაფერი გაუგია.

ქალვაცხნი ჩუმად იცინიან მეორე ოთახში...

— კარი გაველე, ბატონო,—იტყუა დარაჯმა და სული განაბა.

ისევ სიჩუმე ჩამოვარდა.

ოლენა დაწვა. ძალზე ჭმენა ამოუშვა. თითქოს სძინავს.

სტუმარს ძილი გაუტყდა.

მეორე ოთახში შეამჩნია მძინარე ქალი.

შეიძლება მას წელან ნაადრევად ჰქონდა განზრახვა ქალთან გათამაშების... მაგრამ, ძილმა სძლია.

— არა უშავს, მოვასწრებთ მაინც.

გაიფიქრა გულში. წამოდგა. ფეხაკრეფით მივიდა კართან.

პირი დააღო. სძინავთ...

— ჰმ... ჩაეცინა. ამჩნევს ქალის მკერდის ნერვიულ ცემას...

ქალმა განზრახ დაამთქნარა, გაშალა ოფლიანი მკლავები და საბანი გადაიძრო...

ალეონი ჩუმად იცინის კუთხეში კარებთან...

ჩვენს სტუმარს ვნება გაუორკეცდა. მხეცივით შევარდა შიგ და დაეცა მძინარს...

ოლენა შეკრთა:

— აჰ, რას სჩადიხარ?

უეცრად იარაღმა გაიელვა თვალწინ.

— ბბბ... აბუტბუტდა ვნებით გატაცებული, წელში მოიკეცა და შებრალების ნიშნად სახე დაღრიჯა.

დათოკეს...

სუნთქვა შეუკრეს და გამოიპარენ.

VIII

ა მ რ მ რ ი

ალეონმა იკისრა მუშების სახელით ტერორისტულად მოკვლა თავისი ძველ ამბ. გიორგის, რომელმაც გასცა

ისინი და მრავალი მუშა სასიკვდილოდ გასწირა. ალეონიც დაატუსაღებინა.

გიორგის უყვარდა ოლენა, სიყვარულის ძალამ საკაცობრიო მოვალეობა დაავიწყებინა მას და ერთს დღეს ალეონი დააბეზლა...

— ალეონ, თავს ნუ შემაძულებინებ, ჩემი საყვარელი მეგობარი ხარ, მე მიყვარს ოლენა, დამითმე, შენი კენესამე—უბნებოდა გიორგი ალეონს.

— მიკვირს შენი ხასიათი, ფეოდალი ხომ არა ვარ ქალი გავყიდო! ქალს მე უყვარვარ, მეც მიყვარს... თუ მეგობარი ხარ ასეთ საუბარს ნუ დაიწყებ ჩემთან, წინ ნუ გადამელობები!—გიორგი ყოველთვის ასეთ პასუხს ღებულობდა.

რადგან თხოვნა არ გაუვიდა, მან სხვა ზომას მიმართა, რათა მოქიშპე ჩამოეშორებინა. დაბეზლებით მოწინააღმდეგის დალუპვა განიზრახა.

ალეონის ბინა გასჩხრიკეს. აღმოაჩინეს სია პარტიულ ამხანაგების. ბევრი დახვრიტეს, ბევრიც ქარხნიდან დაითხოვეს.

ალეონს მიუსაჯეს კატორღა.

ღამეა...

— ოფ, ოფ, ოფ,—ისმის ელექტრონის სადგურის გიგანტიური ოხვრა: ალი-ოლლის სასადილოს ძველებურად არ ჰყავს ხელგაშლილი მუშტრები.

კიბის ჩასავალთან ერთი ახალგაზრდა შეექცევა მყრალ საქმელს. კუთხეში, ცოტა მოშორებით გენერალი სუფრასთან გაჭიმულა და პაპიროსს აბოლებს...

ალი-ოლლი სწევს ყალიონს. გამტვერებული საათი ობობასავით მოსჩანს კუთხეში...

შემოვიდა ინტელიგენტურად მორთული ყმაწვილი.

მისი მოძრავი სახე საშველო წლოვანებას ჰმოწმობს.

თვალი მოავლო გარეშემოს.

დახლთან მივიდა.

დაასხმევინა არაყი.

ერთი. ორი. სამი...

შეთვრა.

დაირეკა 8—ჯერ.

დაჯდა. პაპიროსი მოსწია.

გენერალი განაგრძობს ჭამას...

— დროა—გაიფიქრა უცნობმა.

ალი-ოლლის კვლავ ჩაეთვლიმა.

უცნობი ქურდულათ მიეპარა გენერალს და ზურგში ხანჯალი დასცა...

სწრაჟად მიუბრუნდა ახალგაზრდას და გულზე ტყეია დაახალა.

ქუჩაში გავარდა.

გენერალმა უხმოდ გაიზმორა და მაგიდაზე დაემხო. თოფის ხმაზე სამიკიტნო აიესო პოლიციით.

ალი-ოლლი უდანაშაულოთ დაატუსაღეს.

— ბატონო, გენერალო, კაცი მოკლეს და თქვენ გეძინებთ?

— მივარდა ჯარის კაცი მაგიდაზე დამზობილ გენერალთან...

ხელი წაჰკრა:

გენერალი უძრავად დაეცა... ზურგი ხანჯლით ჰქონდა დაუღლილი.

— ხედავთ, როგორ უდარდელად მიდის ხალხს შუა,—ფუსფუსებდენ თავმოყრილი მოქალაქეები და მკვლელისაყენ ხელს იშვერდენ...

IX

სისხლის რუ.

მთის გადაღმა, ქალაქის გარედ, სისხლის რუსთან თავი მოეყარა შეიარაღებულ მუშებს.

სისხლის რუ ჰყოფდა ქალაქის გარედ მდებარე ვაკე ადგილს, სადაც მოსახლეობდა სოფლიდან გადმოტოვნილი გლეხობა.

ზოგი დეპოში მუშაობდა.

ზოგი მედროგეობას მისდევდა.

ზოგი სტამბაში მუშაობდა.

აი რატომ დაერქვა ამ წყაროს **სისხლის რუ!** ერთ დროს ამ ვაკეზედ დადიოდა განთქმული ყაჩაღი...

სახელად ერქვა „რუ.“

მან მოჰკლა სოფლის ბოქაული, რომელიც ძლიერ ავიწროებდა გლეხებს. გლეხები მფარველობას უწევდნენ თავიანთ დამცველ ყაჩაღს.

ერთ საღამოს გლეხებმა წყაროსთან შეამჩნიეს მკერდ-გაჩეხილი რუ!

მისი სისხლი წითლად ღებდა წყაროს.

ვილაც გამვლელს სრულიად გაუგებრობით მოეკლა მძინარე ყაჩაღი...

გლეხებმა იქვე დამარხეს საყვარელი რუ!

წყაროს დაარქვეს „სისხლის რუ“.

* * *

სიჩუმეა. დროგამოშვებით ისმის თოვების ჩხარუნი. დროშა ამაყათ და წითლად ფრიალებს დაღმართში... ელიან...

კანტი-კუნტათ მოისმის გაურკვეველი საუბარი...

— მოვიდენ—დაიძახა ვილაცამ.

აჩოჩოლდენ.

მალღობზე მუშების წინ გამოჩნდა ახალგაზრდა ქალი

— ამხანაგებო, გვაკლია ვინმე?

დაარღვია სიჩუმე.

— ყველანი აქ ვართ!

— მაშ, სიტყვა ეკუთვნის ალეონ ელვადეს...

უფერულმა ტაშმა დაფარა სიჩუმე...

— ამხანაგებო—დაიწყო ალეონმა—მე დროს არ მად-
ლეეს გარემოება გაგაცნოთ ვრცლად ის მდგომარეობა, რომელშიაც დღეს ვიმყოფებით ჩვენ! მე გაგაცნობთ მას, რასაც თქვენ თვითონ გრძნობთ, ხედავთ და გესმით.

ხალხი ტანჯვაშია.

ირგვლივ—სიმშვილი—კენესა.

არ გვიწევს ანგარიშს.

ჩვენ გავხდით უბრალო მანქანა თანამედროვე ცხოვრების, რომელიც წურბელასავით სწოვს ჩვენს სისხლს!

რა ვართ ჩვენ?

რას გავს ჩვენი სიცოცხლე?

ჩვენს გარშემო სინესტეა, სიმშვილი... მუშებო, რა ხდება თქვენს ნესტიან ბინებში! თქვენი ცოლშვილი სიმშვილით იხოვება.

კმარა ამდენი მოთმინება.

დროა იარაღით ხელში შევებრძოლოთ მტარვალებს და დავამკვიდროთ ახალი ცხოვრება ჩვენს გემოზე აშენებული! ნუთუ ჩვენ არ გვაქვს უფლება ჩვენი ბედნიერებისათვის ვიბრძოლოთ? გვაქვს თუ არა ჩვენ უფლება, ამას არავი ს ვკითხავთ! ჩვენ მოვდივართ უზარმაზარ ტალღებით, ჩვენი იმსხვერუვა დახვეწებული აწმყო... და ჩვენი იმედი აშენდება ქეშმარიტი მომავალი! ამხანაგებო, ჩვენ ამას ხომ შევძლებთ!

— შევძლებთ!

— მაშ წინ ბრძოლისაკენ, გაუმარჯოს მუშათა კლასს კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში... წინ ქალაქისაკენ... ბრძოლა.

— ვაშა, ვაშა—მუშებმა თოვები მოიმარჯვეს...

— შეჩერდით!

იგრიალეს თოვებმა.

ალყა შემოარტყმული მუშები საფრახეში ჩავარდნენ: პირველ გასროლაზე მრავალი მუშა დაეცა მკვდარი. ასტყდა სროლა.

მუშები თავგანწირვით იბრძვიან.

ტყვია ზუზუნით ხან კაცის გულში ეძებს ბინას, ხან—სივრცეში უიმედოთ წივის, ხან მეგობარს ჰკოცნის! მუშების ნაწილი ჰეესია ქალაქს. ანგრევენ ქარხნებს, ციხეებს, სწვამენ სასახლეებს.

ქუჩებში ხანძარი დარბის, მოქალაქენი გარბიან.

ამბოხება არ სცხრება.

ძნელია მუშათა სულის ჩაქრობა. აჯანყებულებს უერთდებიან მეზღვაურები და ტუსალები. მუშები იმარჯვებენ.

ინტერნაციონალის სიმღერა აღიზიანებს შეშლილ ატმოსფერას.

შენელდა ხმაური.

ქალაქი დაჩეხილ სახით შეჰყურებს განცვიფრებულ ცას! პირიდან მყრალ დორბლებს ჰყრის!

მუშები სასახლის წინ დაჟღეითილ დროშებით ჩერდებიან.

— ამხანაგებო—მოისმა ალეონის ხმა ტრიბუნიდან—
მუშათა ხალხმა გაიმარჯვა, მაგრამ მან დაჰარგა ამ ბრძოლაში მრავალი ამხანაგები, რომელთაც შესწირეს თავი ხალხის ბედნიერებას, დიდება მათ, ვაშა მათ სიმამაცეს! მუშებო, მოვიხადოთ ქუდი და მუხლმოყრით შევფიცოთ მათ გვამს, რომ მათი ხსოვნა მშრომელი ხალხის გულში უკვდავ და სამარადისო ძეგლად დარჩება.

X.

კამბა ტყეში

მუშათა ბრძოლამ უნაყოფოთ ჩაიარა, მთავარი ვე-
შაპი მათ დაამხეს, ეგონათ ამოისუნთქეს, მაგრამ მოს-
ტყუდნენ, მათი იმედები გაცრუდა. თვით ბედკრული
მდგომარეობა ვერ გაუმჯობესდა. კვლავ იძულებული გახ-
დნენ ძველ ბრძოლას დაბრუნებოდნენ. სანატრელ მიზანს
ვერ მიღწიეს... კვლავ არალეგალური მუშაობა, დევნა,
ციხე, გადასახლება, დახვეწა. კვლავ შიში ყოველ წუთს
მოსალოდნელ სიკვდილის წინაშე, კვლავ გმინვა უსამარ-
თლოების, ძალდატანების, თვითნებობის და ვერაგობის
ბატონობის გამო. კვლავ დაუსრულებელი სწრაფვა
ბრწყინვალე, ნანატრ მომავლისკენ...

ბევრი შედრკა, დაუმორჩილდა ბედს, ბევრი გატყდა,
ულალატა წარსულ ადათებს. მხოლოდ ალეონი კიდევ
ურყევია. ის კიდევ იბრძვის, მას ვერავინ ვერ იმორჩი-
ლებს.

ალეონი კვლავ განაგრძობდა მუშაობას არალეგალურად.

ერთ საღამოს მუშებმა შეაგროვეს ფული, იყიდეს
ღვინო და გაემართნენ ქალაქის გარედ ტყეში, ვიოომც
სუფრის გასაშლელად, რომ ვინმეს ექვი არ აეღო.

ალეონი ილღიაში ბოთლით წინ უძღოდა მათ.

გაიარეს გვარდიელთა შტაბი. შტაბის უფროსმა შეამჩნია მათი თვალთმაქცური მოქცევა:

— „გაიარონ, გაიარონ, თვალყური ვადევნოთ, ვნახოთ სად შეჩერდებიან—ჩასჩურჩულა მან ყარაულს.

მუშები შევიდნენ ტყეში. გაშალეს სუფრა. დარაჯი დააყენეს. სიჩუმეა... მხოლოდ მდუმარე ტყე ფოთლების შრიალით ამკლავნებს სულის ტრალედიას. ტყის სიღრმეში იჩხავლა ჭოტმა... ჩამოსხდნენ.

— ამხანაგებო, კრებას გახსნილად ვაცხადებ—დაიწყო ალეონმა და ირგვლივ მიმოიხედა—ჩვენმა გამარჯვებამ ამოდ ჩაიარა, დაეკარგეთ მრავალი ამხანაგები, უფრო უკიდურეს მდგომარეობაში ჩავყარდით. აი, რა პირობებში გვიხდება კრების მოწვევა... მაგრამ ეს ჟამი გარდამავალია და მალე მოეღება ბოლო ამ ყორნებს და საბჭოთა დროშა აფრიალდება აი ამ ტყეშიც... იყავით მედგრათ და მტკიცეთ გეჭიროსთ ხელში დროშა კომუნისმისა! (ტაში) — მე ახლა გადავდივარ მოხსენებაზე—ძლივს მოასწრო ორატორმა, რომ თოფებმა იჭექეს.

აიშალნენ...

ზოგი ხეს მიეფარა, ზოგი თხრილში ჩავარდა, ზოგი ტყვიამ იმსხვერპლა.

ოლენა დაატუსაღეს.

ალეონმა რაპდენჯერმე გაისროლა იარაღი და ტყეში გაჰქრა.

XI

პროკლამაცია.

სადგურზე ხმაურობაა.

მატარებელი ქშინავს.

მატარებლის რონოდებიდან მოისმის ინგლისური სიმღერა. ჯარისკაცები რიგ-რიგობით ჩამოდიან და ათვალიერებენ სადგურს. ერთ ახალგაზრდას ჩუმად დააქვს დაბეჭდილი ფურცლები... და ჰყრის რონოდებში.

ჯარისკაცები ალტაცებით იჭერენ პროკლამაციებს...

— გაუმარჯოს საბჭოთა ხელისუფლებას—გაიძახიან ინგლისურად და იცინიან.

— რა არის ეს—შეამჩნია ინგლისელმა გენერალმა.

ჯარისკაცმა ინგლისურად დაიკრუნტულა რაღაც და ახალგაზრდისაკენ წაიშვირა ხელი.

გენერალს სახეზე ბრაზი მოერია:

— დაიჭირეთ ის ბავში!

რამდენიმე ჯარისკაცი აჩახჩახდა ბრძანების შესასრულებლად. დაედევნენ ახალგაზრდას.

უკანასკნელმა შეამჩნია, რომ მობრძიან მის დასაჭერად, გადისროლა პროკლამაციები მატარებლის რონოდში და უშეელა თავს!

ახალგაზრდა დაიჭირეს და გადასცეს ადგილობრივ ხელისუფალთ.

— ვინ გადმოგცა ეს ქაღალდები? ეკითხებოდა გვარდიის შტაბის უფროსი.

ახალგაზრდა სდუმს.

— წაიყვანეთ და გამოტყუეთ!

ის შეიყვანეს ერთ ბნელ სარდაფში.

— აი, ბიძია, შენისთანების აბანო—დაცინვით მიმართა მოხუცმა გვარდიელმა.

ტუსაღს ხელფები შეუბოჭეს და „კრანტის“ ქვეშ დააყენეს.

— აბა, შენ ბაჭიავ, ახლა ხომ იტყვი ყველაფერს —

სიტყვა მეორემ და „კრანტს“ მოუშვა.

წყალი ტყვიასავით დაეცა თავზე.

— ვაიმე — აკივლდა საბრალო

— აბა, იტყვი ყველაფერს, ვინ გადმოგცა ექ ქაღალდები?

— ალეონ ელვადმმმ...—ხმა ჩახლეჩილად დაიგმინა და უსულოთ იატაკზე დაეცა.

XII

ახალი მემოზბარი.

იმის შემდეგ ალეონს მეტათ დაუწყეს დევნა.

მოშორდა საკუთარ ბინას და იმალებოდა გლეხებში მთავრობა ძლიერ ავიწროებდა გლეხებს საეჭვო პირის შენახვისათვის.

— თქვენ ბრძანდებით მთავრობა და თქვენვე ეძიეთ არასაიმედო კაცი!—ისმოდა შეკრებილ გლეხებში პასუხი პოლიციის მიმართ.

სადამო ჟამია.

ალეონი ტყეში სდგას თოფის წვერზე დაყრდნობილი... ჩაფიქრებულია.

— ოლენ! — ჩურჩულებს ცრემლიანი — მოაგონდა წარსული ბაღეტი. ავადმყოფ ოლენასთან საუბარი. დატუსაღება. ოლენას ხრიკები... ფიცი, რომელიც დასდევს მათ თავიანთ ცხოვრების ეკლიან გზაზე...—ოლენ, გფიცავ ამ ჩემს ერთგულ ამხანაგს თოფი ხელში მოიმარჯვა — რომ ვიბრძოლებ ჩვენი სპეტაკ მიზნის მისაღწევად.

ფოთლები აშრილდა.

ალეონი ხეს ამოეფარა და სული განაბა. მოვიდა შიკრიკი მწყემსი.

წერილი გადასცა.

ეწერა:

„მე ვარ სამეგრელოს საზღვრებიდან გადმოვარდნილი, მსურს თქვენთან მეგობრობა, გაძლევთ მტკიცე და რევოლუციონურ სიტყვას, რომ თქვენთან ძმობას დავიცავ უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე“

ვასო.

ჩაფიქრდა:

— სად არის ის ეხლა?

— ჩემს კარავში გახლავს—მიუგო მწყემსმა.

წავიდნენ.

ალეონმა მწყემსი წინ გაიყოლია და კარავში შევიდა. ვასომ დაჰყარა იარაღი და ხელგაშლილად მისკენ გაქანდა:

უცნობო.

— მენდე, ვიაროთ ერთად და ვზიდოთ ეს წყეული დღები ხალხის საბედისწეროთ!

შეჰფიცეს. გადაეხვივნენ.

ცეცხლთან დასხდნენ.

მწყემსი ყარაულად დაიყენეს...

— ჩვენ ვიყავით ორი ძმა—დაიწყო ვასომ თავგადასავალი — მე ვიყავი უმცროსი. ორივე მოვხვდით გვარდიის შტაბში, რომელიც იბრძოდა ბოლშევიკების წინააღმდეგ. ჯარში იყო სიცივე და სიმშვილი უფროსების სიმკაცრეს და უბეშ დისციპლინას საზღვარი არ ჰქონდა. რამდენიმე ამხანაგებმა დავტოვეთ სამხედრო საკრებულო და ვიმალებოდით სოფლად. მდგომარეობა გამწვავდა. ჯარი სოფლად დაუანტეს და დაგვიწყეს დევნა.

ამდროს სოფლად იყო ჩამოტანილი ჯარის ტანი-

სამოსი და სიმინდზე ცვლიდნენ. გალატაკებული გლეხები ორმაგ ფასად ყიდულობდნენ ტანისამოსს სიმინდზე...

...ყოველ ღამე სოფლის სიჩუმეს არღვევდა სიმინდით დატვირთულ ურმების კრიკინი..

სიმინდები გადაჰქონდათ სოფლიდან მაზრებში, მაზრებიდან — ქალაქში. ო, როგორ ჩავაძაღღეთ ის მტერი? ვასომ ხმა აიმაღლა —

— კაცი მოჰქალი?

— დიალ, ხეზე ჩამოვეყიდეთ და დავსწვით, როგორც მწვადი, მოლაღატე მწყემსი, რომელმაც გაგვცა ჩვენ ერთ საღამოს ტყეში.

მოვეცილეს ექესი ამხანაგი. ჩვენ ძმები სიკვდილს გადურჩით და გამოვიქცეთ...

მე მკლავზე ტყვილს ვგრძნობდი... მეორე დილას მილიციონერები სიმღერით მიათრევდნენ ურემზე მიკრულ ექეს ამხანაგს! მწყემსის ცოცხლად დაწვამ გაორკეცებულ შიში დაბადა. დაგვიწყეს დევნა.

გადავწეს ჩვენი სახლკარი. პირუტყვი წავგართვეს.

გვეკბოდნენ ჩვენ, რადგან მწყემსის მოკვლის შემდეგ იქვე დავტოვეთ წერილი წარწერით: ჩვენ, ძმებმა, გლეხი-შვილებმა საგანგებოთ დავსწვით ჯაშუში მწყემსი. — მწყემსმა ყური მოჰკრა უქანასკნელ სიტყვებს. ტანში ყრუანტელმა დაუარა. — სიკვდილი მოლაღატეს. დაგვედევნენ. ჩვენ გავსკურეთ მდინარემდის. ეკლესიის სამრეკლოს შევათარეთ თავი, სამ დღე და ღამეს უტყუალად ვიყავით.

მეოთხე ღამეს სიმშვილმა გვაიძულა ჩვენი აქ ყოფნა გაგვეზილა მამიდაშვილისათვის, რომელიც სცხოვრობდა ეკლესიის გაღავანში.

მე ქურდულად ვიწვით მამიდას სახლს განცვიფრებას საზღვარი არ ჰქონდა. ექვის თვალთ შემომხედეს. დაეიტვირთე სატყულოთ და ძმასთან დაებრუნდი. მაგრამ ო, წყვეული იყოს ის, ამოიხიზრა ვასომ — რა ეიცოდით, რომ ნათესავიც გაგვეცმდა? გათენება მოახლოვებული იყო მე გავბედე სამრეკლოს კიბიდან ჩამოსვლა დასათვალისწინებლად. ამ დროს იგრიალეს თოფებმა. — ძმაო, უშველე თავს — მივაძახე უფროსს ძმას და დაჭრილივით ძირს დავეცი.

ასტყდა სროლა.

ჩემი ძმა სამრეკლოს კედლებიდან ისროდა თოფს მე დაღმართზე ხოხვით გადავხტი და მდინარეზე დავეშვი...

დამიწყეს სროლა

თითქმის ნახევარ საათს მივსცურავდი წყალქვეშ გავსკურდი მეორე ნაპირს და უშველე თავს. ჩემი უფროსი ძმა მოჰკლეს. ო, ჩემი ძმა, მაგრამ ახლა არ ვწუხვარ.. ერთმანეთს გადავხვიენ.

ვასოს ცხოვრების ტრალიკული ისტორია აღმოჩნდა ყალბი და ჯაშუშური...

ის იყო მთავრობისგან მოსყიდული და ამზადებდა ხრიკებს ალეონის დასაღუპავად. ერთ საღამოს ალეონს ჩაეძინა კარავში ცეცხლთან. ამხანაგი ყარაულად ეგულებოდა. ვასომ ჩამოაცალა მძინარს იარაღი და გაიქცა. — კარაეს ალყა შემოარტყეს...

იქექეს თოფებმა

ალეონი ვეუხივით ავარდა ფეხზე... დატრიალდა. იარაღი არ სჩანდა.

— ო, მოლაღატე — დაიკივლა მან და კარში გავარდა

— აჰა, აწ მაინც დასტკბით ჩემი სისხლით, ჯალათებო! დაატყვევეს და ჯაჭვგაყრილი გაატარეს ქალაქის ქუჩებში...

XIII

მოხუცი დარაჯი

ალეონის დაჭერის ამბავი ელვასავით მოედო...

შეწუხდნენ მუშები და გლეხები — დაგვარგეთ ხელ-მძღვანელი — ისმოდა აქ-იქ...

ბრძოლის შიში უფრო გაღრმავდა. ჯარში სასტიკი დიციპლინა. დეზერტირებს ასობით ხვრეტენ. რუსეთის საბჭოთა ჯარი უახლოვდება ტფილისს.

ძველი ტფილისი ცახცახებს, როგორც ობობა.

მთავრობა გადასახლდა ქუთაისში.

შიშია ყველგან.

ალეონი მეტეხის ციხეში ზის... ხვალ ან ზეგ მოელის ჩამოხრჩობა. ზის დაღვრემილი. — ოლენ! — ჩურჩულებს და სევდიანად იყურება ციხის საკნიდან მტკვარში.

გაიღო ციხის კარები.

— ო, ეს ავაზაკი აქაც არ მასვენებს, დარაჯო, გადი აქედან, გველივით ნუ მელანდებიო! — დაუყვარა გაბრაზებით.

— სუ! მოთმინება იქონიე — წაიბუდბუტა დარაჯმა და ნილაბი მოიხსნა.

— ო, სანდრო, შენ აქ რაფერ გაჩნდი — გადაეხვია — სანდრო, სანდრო!

— ჩუმად, მე დარაჯათ მოვხვდი აქ! დრო არ იცდის! აჰა, ეს ქლიბი და თოკი — დარაჯმა მოიხსნა ფარა-ჯაში ამოფარებული თოკი და გადასცა... — აბა, შენ იცი! ამაღამ მე ვარ დარაჯათ!

კარში გავიდა.

შუალამე გადასული იყო.

ალეონმა დიდის ვაიფაგლახით დახერხა ციხის საკანი და თოკით მტკვარში დაეშვა... ამხანაგებმა გადასცეს თალღი ბარათი (მოწმობა) და ქალაქს გარედ გააცილეს.

ალეონი შეუერთდა წითელ ჯარს, რომელიც მოილტვოდა საქართველოს მშრომელთა განსათავისუფლებლათ.

ეშაფოტზე

ხალხი ფუტკარივით ირევა.

ეშაფოტზე დგას ორი ჯალათი უცდიან...

— სუ, მოდის — აფუსფუსდნენ. ხალხი ორად გაიპო.

ეშაფოტზე გამოჩნდა ახალგაზრდა ყმაწვილი.

მიუახლოვდა ბოძს.

სახეზე სულიერად დაქვეითების ნიშანი დაეტყო. თვით გაყო თავი თოკში და წამოიყვია: „დე, შევეწირო მშრომელ ხალხს მსხვერპლად“!

სახრჩობელა ამოძრავდა.

— ქააა, რა ახალგაზრდა ყმაწვილი ჩამოახრჩვეს, უბედური დედა მისი — ისმოდა დედაკაცებში. მკითხველო, ის ახალგაზრდა ყმაწვილი გახლდათ ციხის მოხუცი დარაჯი, რომელსაც ალეონის ციხიდან გაპარვა დააბრალეს.

გაქცევა

თეთრგვარდიელთა რაზმი გამწარებით იბრძოდა

კოჯორში ჯუღელის მეთაურობით, ბოლშევიკების წინააღმდეგ.

მთავრობა ქუთაისიდან ბათუმში გადაიხვეწა. წითელი ჯარი მიუახლოვდა ტფილისს.

ქალაქ შულავერში შედგა საქართველოს ახალი მთავრობა, ფილიპე მახარაძის თავმჯდომარეობით. დამარცხებულთა ჯარი დაუზოგველად ამტვრევდა და აფეთქებდა დინამიტებით ხიდებს და უწყსრიგოთ უკან გარბოდა.

ერთი ნაწილი ჯარის ძველ მთავრობას გაჰყვა საზღვარგარედ ოქროების დაპირებით!

წითელი ჯარი შემოვიდა ტფილისში.

ქუჩებს აკანკალებდა ტანკების გუგუნი...

ჯარის ერთ ნაწილს წინ უძღოდა ალეონი...

გაიღო ციხეები.

ტყვეები შეუერთდა ჯარს... ისმის რევოლუციონური სიმღერები...

ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი (რომლის

ხელმძღვანელი იყო ალეონი), ოვაციებით შეხვდა ალენს!

მოხდა ყველა ქარხნების მუშათა დემონსტრაცია... წითელი დროშები დაურინავედა ქუჩებში შეშლილ ქალწულებით.

— გაუმარჯოს კომუნიზმს, გაუმარჯოს მსოფლიო პროლეტარიატის გვირგვინს ვ. ლენინს!

გაუმარჯოს საქართველოს საბჭოთა მთავრობას, გაუმარჯოს საქართველოს ახალგაზრდათა კომკავშირს! — ისმის ხმები ტრიბუნიდან...

ალეონი და ოლენა დროშის ქვეშ ტრიბუნაზე მორცხვად ილიმებიან!

დასკვნა

გავა ეს დრო... ავსულთ ფუძეს

დაშლის ჭამი სანატრელი,

ვნახავთ მიწის მთელ კუთხეებს

პირმკინარედ დამდგარ ლენინს!

ლ. ბრეცკი

ფუტუროში*)

მაიაკოვსკი

მაიაკოვსკი — დიდი, ან და როგორც ბლოკმა დაახასიათა, უზარმაზარი ტალანტია. მას შეუძლია ბევრჯერ ნახული საგნები ისე გადააღავოს, რომ ისინი ახალ საგნებად ჩნდებიან. ის იმპორჩილებს სიტყვას და ლექსიკონს, როგორც ძლიერი ოსტატი, რომელიც მუშაობს თავისი საკუთარი კაცონების მიხედვით, მიუხედავად იმისა მოგეწონს ჩვენ თუ არა მისი ოსტატობა? ბევრი მისი სახეები, გამოთქმანი უკვე შევიდნენ ლიტერატურაში და დარჩებიან მასში თუ სამარადისოდ არა, ყოველ შემთხვევაში, ძალიან დიდხანს. მაიაკოვსკის აქვს თავისი აღნაგობა, თავისი სახე, თავისი რიტმი და რითმაც. მაიაკოვსკის მხატვრული მოსაზრება ყოველთვის მნიშვნელოვანია და ხანდისხან გრანდიოზული:

პოეტს შეყავს თავის წრეში რმიც და რევოლიუციაც, სამოთხეც და ჯოჯოხეთიც.

მაიაკოვსკი მტრულად არის განწყობილი მისტიკასთან და ყოველგვარ ხანჯობასთან, ადანიაანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაციის მიმართ, მისი სიმპატიები სრულებით პროლეტარიატის მხარეზეა, ქურუმობა ხელოვნებაში, ყოველ შემთხვევაში პრინციპილური ქურუმობა, მას არ სწამს. პირიქით ის მზად არის მთელი თავისი შემოქმედება გასწიროს რევოლიუციის საშახურისთვის. მაგრამ ამ დიდ ტალანტშიაც, უფრო სწორად რომ ითქვას, მაიაკოვსკის მთელი შემოქმედებით პიროვნებაში არ არის აუცილებელი შეთანაბრება შემადგენელ ელემენტების შორის, არ არის სწორსწონაობა, თუნდაც დინამიური...

ყველაზე უფრო სუსტი მაიაკოვსკი იქ არის, სადაც საჭიროა გრძნობა ზომიერობისა ანდა გრძნობა თვითკრიტიკის.

მაიაკოვსკის მიერ რევოლიუციის მიღება ყველაზე უფრო ბუნებრივია, ვინემ ეს აქვს რომელიმე რუსს პოეტს, რადგან ის წარმოშობილია მთელი მისი განვითარებისაგან, ინტელიგენტური მისვლაა რევოლიუციასთან (ბევრი მათგანი ვერ მიდის მიზნამდე) ამიტომ მნიშვნელოვანია მაიაკოვსკის პირადი ხაზის დაუახლება.

არის გზა „გამუთყეებული“ ინტელიგენტების კაპრიზიანი თანამგზავრებისა (იმათზე გეჰონდა საუბარი წინათ) გზა ფრიად სუბიექტიური მისტიკოსების, რომელნიც ეძებენ მალალ „მუსიკას“ (ა. ბლოკი) გზა „სმენავე-ხოველებისა“ და უბრალო შერიგებულთა (შეკასკია (?), შაგინიანი), რაციონალისტებისა და ეკლექტიკებისა (ე. ბრიუსოვი, გოროდეცკი და იგივე შაგინიანი) არიან კიდევ გზები, ყველას ხომ ვერ ჩამოვთვლი... მაიაკოვსკი ამბოხებული და დევნილი ბოგემის ყველაზე უფრო მოკლე გზით მოვიდა.

რევოლიუცია მაიაკოვსკისათვის ნამდვილი, უეჭველი და ღრმა განცდაა, რადგან ის თავისი ელვით და მეხით თავს დაეცა იმას, რაც მაიაკოვსკის თვისებურად

სძულდა, მასთან შერიგება მას კიდევ ვერ მოესწრო — და აი ამაშია სწორედ მისი ძალა.

რევოლიუციონური ინდივიდუალიზმი მაიაკოვსკის აღვრთოვანებით შეერთო პროლეტარულ რევოლიუციას, მაგრამ მას მაინც ვერ შეუერთდა.

მაიაკოვსკის მიმღეობა ქალაქისა, ბუნებისა და მთელი სამყაროსი ქვეშეგნების პირველ წყაროში არ არის მუშური, არამედ ბოგემურია.

მელოტი ფანარი, რომელიც ქუჩაზე წინდას იხდის თუნდა ეს ერთი სახეც დამახასიათებელია მაიაკოვსკისათვის, რადგან ნათელს ფენს მის ბოგემურ ურბანიზმს ყოველ მსჯელობაზე უფრო კარგა.

გამომწვევი და ცინიკური ტონი მისი ბევრი სახე-ბისაა, განსაკუთრებით შემოქმედების პირველ პერიოდში ატარებს ძალიან ნათლად არტისტიულ კაფეს, სიგარის კვამლის და სხვა ამისთანების დაღს და ბეჭედს.

დინამიურობა რევოლიუციისა, მისი სასტიკი გმირობა უფრო ახლოს დგას მაიაკოვსკისთან, ვინემ თვითონ გმირობის მასიურობა, მისი საქმეთა და განცდათა კოლექტივიზმი.

როგორც ბერძენი იყო ანტროპომორფისტი, რომელიც გულუბრყვილოდ უთანაბრებდა თავის თავს ბუნების ძალებს, ისე ჩვენი პოეტიც მაიაკოვსკისთვისაა, თავის საკუთარ თავით ავსებს რევოლიუციის მოედნებს, ქუჩებს, მინდვრებს. მართალია უკიდურესობანი ერთმანეთს უერთდებიან. უნივერსალიზაცია საკუთარ მესი, რამოდენიმეთ შლის ინდივიდუალობის ხაზს, უახლოვებს მას კოლექტივიზმს — მეორე მხარედან.

მაგრამ მაინც ერთგვარ საზღვრამდე.

ბოგემურ-ინდივიდუალისტურ ამპარტავნობა, წინააღმდეგ არა უბრალოებისა, რომელსაც არავინ თხოულობს, არამედ თვალის ხედვისა, ზომიერების გრძნობისა, რომელიც უთუოდ საჭიროა, ასახავს „ყველაფერს, რაც ჩაუწერია მაიაკოვსკის“. მისი პატეტიურობა ხანდისხან აღწევს ძალიან დიდ გამძაფრებას, მაგრამ ყოველთვის მაინც არ არის ამ გამძაფრების იქეთ ძალა. პოეტი მეტისმეტად მოსჩანს, უაქეტებს და მოვლენებს ძალიან ნაკლები ავტონომია ენიჭებათ, რევოლიუცია კი არ ებრძვის დაბრკოლებებს, არამედ მაიაკოვსკი, ასე ატლეტობს ის სიტყვის ასპარეზზე და ხანდისხან მართლაც ახდენს სასწაულებს, მაგრამ უფრო სწორად ამ გმირულ გამძაფრებით მას ხელში აქვს ცარიელი გირები.

თავის თავზე მაიაკოვსკი ლაპარაკობს ყოველ ნაბიჯზე პირველ და მესამე სახით, ხან ინდივიდუალურად ხან კი თავის თავს უერთებს ადამიანს. რომ აამაღლოს ადამიანი, მას ის აყავს მაიაკოვსკამდი. ისტორიის უდიდეს მოვლენებისადმიც ეტყობა მას ფაშალიარული ტონი. და ეს არის სწორედ მის შემოქმედებაში ყველაზე უფრო აუტანელი და სახიფათო. ოჩაუეხებზე და კოტურნებზე ლაპარაკიც არ გვინდება.

მაიაკოვსკი ერთი ფეხით სდგას მონბლანზე — მეორეთი კი იალბუხზე. ხმით უნდა ხმა ჩაუწყვიტოს მებს, და

*) გაგრძელება. ის. „მოშველი“ № 1 (20)

ფუტურის მოსაველ ნომერში დაიბეჭდება აშ. ტოლკის შემადგენელი „ბლოკება“ რევოლიუცია და სოციალისტური ხელოვნება. რედაქცია.

ამის შემდეგ რა გასაკვირია, რომ ის ისტორიას ძმა-ბიჭურად ეპყრობა. რევოლუციისთანაც „შენობით“ ლაპარაკობს. ეს არის სწორედ ყველაზე უფრო სახიფათო, რადგან ასეთ გიგანტურ მასშტაბით ყველგან და ყოველთვის, ასეთ მეხის მავნარ ღრიალში (ეს პოეტის საყვარელი სიტყვაა) ჰორიზონტზე იალბუზიდან და მონბლანდიდან იკარგებიან მიწის საქმეთა პროპორციები და ვერ ედგება საზღვარი დიდსა და პატარა საქმეს. ამიტომ არის, რომ თავის სიყვარულზე ე. ი. თავის ინტიმობაზე მაიაკოვსკი ისე ლაპარაკობს, როგორც ხალხთა გადასახლებაზე.

ეს არის სწორედ მიზეზი, რომ მას ვერ უნახავს მეტი ლექსიკონი რევოლუციისათვის. ის ყოველთვის ისვრის გადაღმა—და როგორც ეს იციან არტილერისტებმა, ასეთი სროლა ვერ ხედება მიზანს და ყველაზე უფრო ცუდით მოქმედობს იარაღზე. ჰაერბოლოში, რომ რამდენამეთ გამოხატავს ჩვენი დროის გამძაფრებას ეს უდავოა. მაგრამ ამაში კიდევ არ არის ხელაღებული მხატვრული გამართლება. ომისა და რევოლუციის შეჯიბრების ყვირილში ვერ აჯობებ.

საკუთარ ხმის გაწყვეტა კი ადვილია.

ზომიერების გრძნობა ხელოვნებაში იგივეა, რაც პოლიტიკაში არის რეალისტური ალღო.

უმთავრესი ცოდვა ფუტურიზმისა, თუნდაც თავის საუკეთესო მიღწევებში, არის სწორედ ამ ზომიერების გრძნობის უქონლობა.

სალონის ზომიერება მან დაკარგა, მოცანის ზომიერება კი ვერ მოუნახავს.

ნახვა კი საჭიროა.

თუ ასეთი ფორმით დაიწყე ხმით გადაღახვა მოცანის, მაშინ აუცილებელია ხმის ჩაწყვეტა და ხრინწიანობა, რომელიც ძალას უკარგავს სიტყვის შდაბეჭდილებას, უნდა ილაპარაკო იმ ხმით, რომელიც შენთვის მოუცია ბუნებას და არა სხვა ხმით უფრო მაღალით, რომელიც შენ არ გაქვს, მაგრამ სიტყვის გამოყენება კი შეიძლება მთლიანად, თუ კარგად მოუარე.

მაიაკოვსკი ძალიან ხშირად ყვირის იქ, სადაც საჭიროა ლაპარაკი. ამიტომ მისი ყვარილი, იქ სადაც საჭიროა მართლა ყვირილი, არა საკმარისივე ჩნდება, პოეტის პათოსი იცვლება ხმის ჩაწყვეტით და ხრინწით.

მაიაკოვსკის დამძიმებული სახეები ხშირად თავის თავად მშვენიერია, მაგრამ ხშირადვე დახსნიან მთელ სხეულს და მოძრაობას ემართება დამბლა. პოეტი, როგორც ეტყობა, თვითონვე გრძნობს ამას, ტყუილად კი არ მოენატრა მას სხვა უკიდურესობანი: მას მოუნატრია პოეზიისთვის უჩვეულო „მატემატიკურ ფორმულების“ ენა.

ჩვენ გვგონია, რომ თვითმყოფი სახეობა, რომლითაც იმაყენიზმი ენათესავება ფუტურიზმს, უფრო შემგენის გლახურ იმაყენიზმს. მას ძირები აქვს ჩვენი კულტურის სოფლურ საფუძვლებში. მათში უფრო მეტია ნეტარი ვასილიდან ვინემ რკინისა და ბეტონის ხიდებიდან მაგრამ როგორც არ უნდა იყოს ისტორიულ კულტურული განმარტებით, ფაქტი ასეთია, რომ მაიაკოვსკის შემოქმედებაში ყველაზე უფრო ნაკლებია მოძრაობა. შესაძლებელია ეს ვინმეს მოეჩვენოს პარადოქსად, რადგან ფუტურიზმი დამყარებულია მთლიანად მოძრაობაზე. მაგრამ აქ შედის თავის ძალაში შეუქცეველი დიალექტიკა—გადამეტება გაქანებულ სახეებისა—მიდის მყუდროებაში. იმისთვის, რომ მოძრაობა ჩვენ ვიგრძნოთ ფიზიკურად, მით უმეტეს მხატვრულად, ის უნდა იმყოფე-

ბოდეს ჩვენი მიმღებობის მექანიკისა და ჩვენი გრძნობების რიტმის შეფარდებით.

მხატვრული ნაწარმოები უნდა იძლეოდეს თანდათანობით ზრდას სახისა, იდეისა, გრძნობისა, კვანძისა და ინტრიგისა მაქსიმუმამდე და არ უნდა დაახეტებდეს მკითხველს ერთ-ბოლოდან მეორე ბოლომდე, თუნდაც ალიან დაწვლილებული, ბუნდოვან ბოკსერულ სახეობით.

მაიაკოვსკის ყოველი ფრაზა, ყოველი მოხრა, ყოველი სახე უნდა იყოს მაქსიმუმი, საზღვარი და მწვერვალი, ამიტომ არის, რომ „საგანს“ მთლიანად სწორედ არ აქვს მაქსიმუმი. მკითხველს ისეთი შდაბეჭდილება აქვს, რომ მას ნაწილობრივ აძულებენ თავისთავის დახარჯვას და ამიტომ მთლიანობა მას ეკარგება.

მთის აღმართი ძნელია, მაგრამ ის ამართლებს თავის თავს. ბარზე სიარული არა ნაკლებ დაღლილობას იწვევს, მაგრამ სამაგიეროდ არა იმდენ სიხარულს. მაიაკოვსკის ნაწერებს არ აქვთ მწვერვალები, მათ აკლიათ შინაგანი დისციპლინა. ნაწილებს არ უნდათ დაემორჩილონ მთელს, ყველას უნდა ცალკე ყოფნა. თვითველი იმ თვანის შლის საკუთარ დინამიკას და ანგარიშსა არ უწევს მთელის ნებას. ამიტომ არ აქვს მთელი და არც მისი დინამიკა. ფუტურისტულ შრომას სიტყვაზე და სახეზე, ჯერ კიდევ ვერ უნახავს სინტეზური განკაცება.

„150.000.000“ უნდა ყოფილიყო რევოლუციის პოემა. მაგრამ ეს არ არის. ამ მოსაზრებით დიდ ნაწარმოებში, ფუტურიზმის სუსტი მხარეები და მისი ძირს დავარდნა იმდენად დიდია, რომ ანადგურებენ მოელს.

ავტორს უნდოდა მოეცა ეპოსი მასსიურ ტანჯვათამასიურ გმირობისა, 150 მილიონ ივანეს უსახო რევოლუციის. და ავტორმა ხელი არ მოაწერა, „ამ ჩემ პოემას არ ჰყავს შემთხვევლი მაგრამ ეს პირობითი ტიტულიარული უსახეობა არაფერს არა სცვლის.

პოემა ღრმად პიროვნულია, ინდივიდუალისტური და ამასთან განსაკუთრებით ცუდი აზრით. მასში ძალიან ბევრია მოტივი მხატვრული თავისებურობას მოკლებული. პოემის სახეები: „ვილსონი ქონში რომ სცურავს“, „ჩიკაგოში ყოველ მცხოვრებს გენერალზე ნაკლები ჩინი არ აქვს“ „სკ-მს ვილსონი, თანდათან იმატებს ქონს. იზრდება მუცლები და სართულს სართული ემატება“, და ყველა ამგვარი.

ეს სახეები ძალიან უბრალონი არიან და თანაც უხეში. მაგრამ ეს სრულიად არ არის მასსიური და ხალხური სახეები ყოველ შემთხვევაში არა დღევანდელი მასსი.

მუშას, რომელიც დაიწყებს მაიაკოვსკის პოემის კითხვას ვილსონი უნახავს სუთათზე. ვილსონი ძალიან გამხდარია, თუმცა ვეთანხმებით ავტორს რომ ძალიან ბევრ ქონსა და საქმელს ნთქავს. მუშას წაუყითხავს სინკლერი და იცის, რომ ჩიკაგოში „გენერლების“ გარდასცხოვრობენ სასაკლაოს მუშები. ამ მოტივ მოკლებულ პრიმიტიულ სახეებში, მიუხედავად აქრიალებულ გიგანტოლიზმისა, თითქო მისჩანს ხმის დაჩვილება. ისე როგორც უფროსები ელაპარაკებიან ბავშვებს. აქ ხალხის ტალღისებური ფანტაზიის სახეები კი არ მოსჩანს, არამედ ბოგემური თავის გატულღუტება.

ვილსონს ისეთი კიბე აქვს, რომ წადი ყმაწვილო ფეხით, და იქნე მიხვიდე მოხუცი. ივანე უტევს ვილსონს და იწყება ჩემპიონატი (?) მსოფლიო კლასისთა ბრძოლისა და ამასთან ვილსონს აქვს „რევოლვერები ოთხი ლულით, და ხმალი 70 ათჯერ არის მოღუნული“ „ივანეს

კი ხელი აქვს, კიდევ ხელი და ისიც ქამარში აქვს ჩაწყობილი“. უიარაღო ივანე ხელით ქამარში, რევოლვერით შეიარაღებულ ბასურმინის წინააღმდეგ — ეს ხომ ძველი რუსული მოტივია. ილია მურომეცი ხომ არ არის ჩვენ წინ? იქნებ ივანეშკა დურაჩოკი, რომელიც ფეხშიშველი გამოდის გერმანიის მაცდურ მექანიკის წინააღმდეგ.

ვილსონმა შემოარტყა ივანეს ხმალი „ოთხი ვერსით შეჭრა... და ქრილობიდან უცებ კაცი გამოძვრა“ და ამ რიგათ კიდევ ქვევით.

მაგრამ, როგორ ზედმეტია და უფრო კიდევ არა სერიოზული „ბილინური“ და ზღაპრული პრიმიტივი, რომელიც საჩქაროთ არის მოწყობილი ჩიკაგოს მექანიკასთან და კლასთა ბრძოლასთან. წინდაწინ გეგმით უნდა ყოფილიყო ბრძოლა ტიტანიური და ნამდვილად კი ატლეტური და ატლეთიზმიც საეჭვოა რაღაც პაროდიის მსგავსი და გაბერილი ბუშტებით.

„მსოფლიო კლასთა ბრძოლის ჩემპიონატი“ ჩემპიონატი! თვითკრიტიკა, შენ სადა ხარ? ჩემპიონატი უსაქმური სანახაობაა და ხშირად ეულიკობასთან არის შეერთებული. არც სახე გამოდის აქ და არც სიტყვა. ნაცვლად მართლა 150 მილიონთა ტიტანიურ ბრძოლისა — პაროდიია „ბილინურ“ ცირკის ჩემპიონატისა! მართალია ეს არ არის შეგნებული პაროდი, მაგრამ ამით მაინც რა ემატება!

მოტივ-მოკლებული, ე. ი. შინაგანათ დაუმუშავებელი სახეები ნთქავენ იდეას და არაფერს არ ტოვებენ და სახელს უტეხენ მას როგორც მხატვრულად, ისე პოლიტიკურად.

რატომ არის, რომ ივანეს ცალი ხელი ქამარში აქვს, როდესაც მასზე მოდიან ხმალით და რევოლვერებით? საიდან არის ტენიკისადმი ასეთი ზიზღი?

ივანე რომ იარაღით ვილსონზე სუსტია — ეს მართალია: მაგრამ სწორედ ამიტომ არის საჭირო, რომ ის ორივე ხელით მოქმედებდეს. და თუ ის არ დაეცა დამარცხებული, ეს იმიტომ, რომ ჩიკაგოში მარტო გენერლები კი არ არიან, არიან მუშებიც და რომ მათი საკმაო უმრავლესობა სწორედ ვილსონის წინააღმდეგია და ივანეს ემხრობა. და ეს სწორედ არ არის პოემაში. მისდევს რა სახეების მოჩვენებით მონუმენტურობას ავტორი სჭრის იმას, რაშია არის მთელი არსება.

სიჩქარით და გავლით აგრეთვე უმოტივოთ ავტორი მსოფლიოს ჰყვითავს ორ კლასსათ: ერთი მხრივ ქონში აცურებული ვილსონი და მისი დიდებული ბეწვები, ციური მნათობები — მეორე მხრივ ივანი და მასთან ბლუზები და დევის ნაფეხურის მილიონები. „ბობრებს — მსოფლიო დეკატენტების ყველა სტრიქონები — ბლუზებს კი ფუტურის ტენების რკინის სტრიქონები.“ მაგრამ თვითონ პოემაში თუმცა ბევრია ძლიერი და ბასრი სტრიქონები, ბრწყინვალე სახეები და საერთოთ სიტყვიერი სიმდიდრენი, მაგრამ ნაღდი რკინის სტრიქონები ბლუზიანებითვის მაინც არ არის.

განა არ ყოფნის ტალანტი? არა!

არ აკლია ნერვებით და ქკუით გადამდნარი რევოლუციის სახე, რომელსაც უნდა დამორჩილებოდა სიტყვიერ ოსტატობის ხერხი.

ავტორი ატლეტობს, წამოყრავს ხელს და გამოისვრის ხან ერთ სახეს ხან მეორეს.: „შენ ჩვენ ჩაგაძალდებთ ქვეყანა რომანტიკო!.. იმუქრება მაიაკოვსკი. მართალია, კარატაევის და ობლომოვის რომანტიკას უნდა

მოელოს ბოლო. მაგრამ როგორ? „ძველია — მოკვლა საწერელზე თავის ჩონჩხების“ მაგრამ ეს ხომ არის სწორედ ნამდვილი რომანტიკა, თუმცა უარყოფითის ნიშანით. საწერლები თავის ქალიდან უხერხულიც არის და არა გიგინურიც. და გამაფრება-მაინც მოკლებულია მოტივს როცა ეს აძლევს თავის ქალას ასე უხერხულ მოპყრობას საგნისადმი. თვითონ პოეტი თითქო გარემოცულია რომანტიკით. ყოველ შემთხვევაში არ დაუმუშავებია თავისი სახეები და არ მიუყვანია ერთობამდე. „ჩაიჯიბეთ ყველა ქვეყნების სიმდიდრეები“. ასეთი ფამილირულ ტონით ლაპარაკობს მაიაკოვსკი სოციალიზმზე. „ჩაიჯიბება“ ეს ქურდულად ჯიბეში ჩადებას ნიშნავს. და განა ეს სიტყვა უდგება მაშინ, როცა საქმე ეხება მიწისა და ქარხნების საზოგადო მითვისებას. მომავლენიებლად არ უდგება.

ავტორს ეს ეფუგარობა სჭირია, რომ სოციალიზმს და რევოლუციას ძმა ბიჭურად მოექცეს. მაგრამ როცა ის ფამილიარულად აძლევს 150 მილიონს ივანეს, მაშინ საერთო ჯამში პოეტი კი არ იზრდება ტიტანიურ საზღვრებამდე, თვითონ ივანე ხდება დამოკიდებული ფურცელის მერვე ნაწილამდე. უფრო ფამილიარობა სრულიად არ გადმოგვცემს შინაგან დაახლოვებას და ხშირად პოლიტიკურ და მორალურ გაუთვლევლობის ნიშანი უფროა. შინაგანი დამუშავებული კავშირი რევოლუციასთან გამორიცხავდა ამ ფამილიარულ ტონს და წინ წამოწევდა იმას, რასაც გერმანელები ეძახიან დისტანციის პათოსს. პოემაში არის ნათელი სტრიქონები. გაბედული სახეები. ნაპოვნი-სიტყვები. საბოლოოთ „ქვეყნის სახეიშო რეკვიები“, — შეიძლება პოემის საუკეთესო ადგილი იყოს. მაგრამ მთლიანათ ეს ნაწერა სასიკვდილოთ დაქრილია, მასში არ არის შინაგანი მოქმედება. წინააღმდეგობანი არ იკუმშებიან რომ შეიძლება გაიხსნენ. პოემა რევოლუციანე მოკლებულია მოძრაობას. სახეები ცხოვრობენ განკერძოებულად. შეეხლებიან ერთმანეთს და შემდეგ სცილდებიან. სახეების მტრობა არ იბადებიან ისტორიულ მატერიიდან, არამედ არიან ჯამი რევოლუციონურ მსოფლიო გზნების შინაგან შეუთანხმლობისა. მაგრამ მათაც, ამისდა მიუხედავთ, როდესაც დაათავენ პოემის კითხვას, მართალია დიდი სიძნელით, ეუბნები შენ თავს: რომ ჰქონოდა ზომიერების გრძნობა, თვითკრიტიკა ამ ელემენტიდან გამოვიდოდა უხარმზარი ნაწარმოები. მაგრამ შეიძლება ეს ძირითადი შეცდომებიც არ აიხსნებოდეს იმდენად მაიაკოვსკის პირადი თვისებებით, როგორც მუშაობის პაროზებით, შემორკალულ პატარა ქვეყანაში. ისე არაფერი არ ამცირებს თვითკრიტიკის ნიქს და თვალთ მზომელს, როგორც „კრუეკოვშინა“.

მაიაკოვსკის სატირულ ნაწერებშიც არ არის გაღრმავებული შეგნება საგანთა არსებასა და მათი განწყობილების. მაიაკოვსკის სატირა ჩქარია და ზერელე. კარიკატურისტი რომ გახდეს მნიშვნელოვანი, მასთვის არ კმარა, რომ იცოდეს მარტო ფანქრის ხმარება. მას სჭირია შიგნეულად იცოდეს და ძირიანად გაიგოს ის ქვეყანა, რომელსაც ჰკიცხავენ.

სალტიკოვმა კარგად იცოდა ბიუროკრატია და თავად-აზნაურობა. მიახლოვებითი კარიკატურა კი (ასეთი გავლის კარრიკა ჯერა 99/100 არის დღეს ჩვენ საჭიოთა კარიკატურა) აქვს ტყვიას, რომელიც ერთი თითის დადებით ანდა შეიძლება ერთი ბეწვით შორდება მიზანს თითქო წერტილში არტყამს, მაგრამ მაინც აშორდება. მაიაკოვსკის სატირა მიახლოვებითია, ჩქარა, დაკვირვება სხვა

მხარედან, ხანდისხან თითის ოდენათ და ხან კიდევ ხელის გულით სცილდება მიზანს. მაიაკოვსკის სერიოზულათ ჰგონია, რომ შეიძლება განყენება „სასაცილოსი“ მატერიიდან და მისი დაყვანა ფორმამდე. თავის სატირების კრებულის წინასიტყვაობაში ის იძლევა კიდევ „სიცილის სქემას“ თუ ამ „სქემის“ კითხვის დროს რამე გამოიწვევს ღიმილს... ანდა უხერხულებას ეს მხოლოდ ის, რომ სიცილის სქემა სულ არ არის სასაცილო.

მაგრამ მაინც რომ შეიძლებოდეს უფრო ბედნიერი „სქემის“ მონახვა ვინემ ეს მაიაკოვსკიმ შესძლო, მაშინაც კი არ გაჰქრებოდა ეს განსხვავება იმ სიცილსა, რომელსაც იწვევს მიზანს მოხვედრილი სატირა და სიტყვიერ სიცილს შორის.

მაიაკოვსკი ძალიან აღმადგინდა იმ ბოგემასთან შედარებით, რომელმაც ის წარმოშვა დიდ შემოქმედებით მიღწევებამდე. მაგრამ ხაზი, რომლითაც ის ავიდა, არის ინდივიდუალისტური. პოეტი აჯანყებულია ყოფა-ცხოვრების მოწყობის წინააღმდეგ იმ მორალურ და მატერიალურ დამოკიდებულების წინააღმდეგ, რომელშიც არის ჩაყენებული მისი ცხოვრება და ყველაზე უფრო მისი სიყვარული, ის იტანჯება და უთვლის ზიზღს ცხოვრების ბატონ პატრონებს, რომელთაც წაართვეს მას საყვარელი ქალი და ის მაღლდება რევოლუციის წინასწარმეტყველობამდე, რომელიც თავზე დაატყდება იმ საზოგადოებას, რომელიც არ აძლევს გასაქანს მაიაკოვსკის ინდივიდუალობას; ბოლოს და ბოლოს „ОНЛАК В ШТАНАХ“ პოემა განუზოცილებელ სიყვარულისა. არის მხატვრულად ყველაზე უფრო შესანიშნავი, შემოქმედებით ყველაზე უფრო გამბედავი და იმედიანი ნაწარმოები მაიაკოვსკის. ძნელი დასაჯერებელია, რომ ასეთი გამძაფრებული ძალით და ფორმალური დამოუკიდებლობით დასწერა 22—23 წლის ახალგაზრდამ. მისი „ომი და ზავი“, „მისტერია ბიუფა“, „150.000.000“ გაქულებით უფრო სუსტები არიან, სწორედ იმიტომ. რომ იქ მაიაკოვსკი გაჰოდას თავის ინდივიდუალურ ოჯახიდან და სკდოლობს თავის თავს მისცეს რევოლუციის ორბიტის მიმართულება. ჩვენ მხოლოდ უნდა მივიღოთ ეს გამძაფრება პოეტის, რადგან მას სხვა გზა საერთოდ არა აქვს, „ამის შესახებ“ არის დაბრუნება ძველ პირად სიყვარულის თემასთან. მაგრამ ეს „ლრუბელთან“ შედარებით ნაბიჯია უკან და არა წინ. მხოლოდ გაფართოვება ხაზის და გაღრმავება მხატვრული წონის იძლევა სწორწონაობას უფრო დიდ დონეზე, მაგრამ არ შეიძლება არ დავეინახოთ, რომ შეგნებული გადახვევა ახალ არსებითად—საზოგადოებრივ-შემოქმედებით გზისკენ—ძალიან ძნელი საქმეა. მაიაკოვსკის ტენიკა ამ წლებში უფრო აიღესა. მაგრამ მაინც გაშაბლონდა „მისტერია ბიუფა“-სა და „15.000.000“ არის მშვენიერ ადგილებთან ერთად მომავდინებული გადავარდნები, რომელიც გავსებულია რიტორიკით და სიტყვიერ ეკვილიბრისტიკით.

ის ორგანიულობა და უშუალობა, რომელიც იყო „ლრუბელ“-ში, ის ოხერა თავისი გულიდან უკვე აღარ გვესმის. „მაიაკოვსკი იმეორებს“ ამბობენ ერთნი „მაიაკოვსკი დაიწროა“ უმატებენ მეორენი, „მაიაკოვსკი გახდა სახაზინო“, დასკინიან მესამენი.

ასეა ეს განა?

ჩვენ არ გვინდა, ავჩქარდეთ პესიმისტური წინასწარმეტყველებით. მაიაკოვსკი არ არის ყმა, მაგრამ ის მაინც ახალგაზრდაა. მხოლოდ თვალს ნუ დაეხუჭეთ იმა-

ზე, რომ გზა ძნელია. იმ შემოქმედებით უშუალობის წყაროს თვალისა რომ ამოხეტილია „ლრუბელ“-ში აწი ვერ დაიბრუნებს. მაგრამ ამაზე არ არის საჭირო რომ ვიდარდოთ. ახალგაზრდა ნიჭი, რომელიც ამოხეტილსა შედრევანივით, უფრო მომწიფებულ პერიოდში იცვლება ხოლმე ოსტატობით, რომელიც ნიშნავს არა მარტო სიტყვის დაულობას, არამედ ფართო ცხოვრების და ისტორიულ ხელის მოდებას, ცოცხალ ძალთა მექანიკაში ჩახედვას როგორც კოლექტიურში, ისე პირადში, იდეებში, ტენაერამენტებში და ვნებებში. ამ მომწიფებულ ოსტატობასთან უკვე არ შეიძლება საზოგადოებრივ დილექტანტიზმის შეერთება, არც ყვირილი, არც თავის-თავის უპატივეცემლობა, მარცხენა ფეხის გენიალობა და სხ. ხაზები და ხერხები ინტელიგენტურ კაფესი (იხილე მაიაკოვსკის ავტობიოგრაფია).

თუ პოეტის კრიზისი, კრიზისი კი უდავოა, ბრძნულ თვალის ახელვით გაიხსნება, რომელმაც იცის როგორც კერძო, ისე საზოგადო, მაშინ ლიტერატურის ისტორიკოსი იტყვის, რომ „მისტერია“ და „150.000.000“ იყვენ აუცილებელნი ამ გადახვევის და დროებით დამდაბლების დროს შემოქმედების მწვერვალისკენ გზით სიარულში. ჩვენ ძალიან გვინდა, რომ მაიაკოვსკიმ მისცეს საბუთი მომავალ ისტორიკოსს, რომ ასე დააუასონ ის მომავალში.

ხელისა დე ფეხის გადატების დროს ძვალი, კუნთები, ნერვები და უანის ზედაპირი ერთი ხაზით როდი წყდება და მორჩენის დროსაც ერთდამავე დროს არ შეიძლება მათი დაშუშება. რევოლუციის გადატების დროსაც საზოგადოების ცხოვრებაში არ არის ერთდროვობა და სიმეტრიულობა იდეოლოგიურ და ეკონომიურ პროცესებს შორის. რევოლუციისთვის აუცილებელი იდეოლოგიური წინაგანსაზღვრანი რევოლუციამდე იქმნებიან, მხოლოდ იდეოლოგიური შედეგები გაცილებით გვიან ჩნდებიან. ძალიან არა სერიოზული იქნება, რომ ფორმალურ შედარებათა და ანალოგიების საფუძველზე დავამყაროთ თითქმის ერთი და იგივეობა ფუტურისმისა და კომუნიზმის და აქედან გამოვიყვანოთ, რომ ფუტურისმი არის სწორედ პროლეტარული ხელოვნება. ასეთი პრეტენზია უნდა იქნას უკუგდებული, მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს ფუტურისტების მუშაობის დამცირებას. ჩვენი წარმოდგენით ისინი შედიან აუცილებელ რგოლათ ახალი დიდი ლიტერატურის ფორმის მიღების პროცესში. მაგრამ მასთან შედარებით ისინი მაინც გამოწინდებიან მხოლოდ მნიშვნელოვან ეპიზოდათ. რომ დავრწმუნდეთ ამაში—საქაროა კონკრეტულად და ისტორიულად მიუდგეთ საკითხს.

ფუტურისტები თავის მხრივ მართალი არიან, როცა იმ საყვედურის გამო, რომ ხალხისთვის მიუწოდომელია მათი ნაწერები, ისინი უპასუხებენ: მარქსის „კაპიტალი“-ც მიუწოდომელია.

რასაკვირველია მასებში კულტურულად და ესტეტიურად არ არიან მომხდებულნი, და ნელნელა მიდიან წინ. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი მიზეზია ამ მიუწოდომელობისა. არის მეორე მიზეზიც: ფუტურისმი ატარებს თავის თავში იმ ფორმებს და მხატვრულ ხერხებს, რომელთაც ამჩნევიათ ნაკვალევი იმ ქვეყნისა, ან პატარა ქვეყნის, რომელშიაც ის და რომლისგანაც საგანთა ლოლიკით, ფსიქოლოგიურად და არა ლოლიკურად თითქმის დღევანდელ დღეებზე გამოსულა. ჩამოცლა ფუტური-

ზმიდან ამ ინტელიგენტურ ერთ არსების ისევე არ შეიძლება, როგორც არ შეიძლება ფორმა რომ დაშორდეს შინა-არსს. და რომ ეს ასე მოხდეს, ამით ფუტურში ისეთ ღრმა გარდაქმნას განიცდიდა, რომ მაშინ ფუტურშიც არ იქნებოდა. ეს ასეც მოხდება, მხოლოდ არა ხვალ. მაგრამ დღეს შეიძლება დაბეჯითებით ითქვას, რომ ბევრი რამ, რაც არის დღეს ფუტურში, მოუტანს სარგებლობას და მოეხმარება ხელოვნების აღორძინებას იმ შემთხვევაში, თუ ფუტურში თვითონ გაიცვლება გზას, და არ შეცდება, რომ სმსელში დაამკვიდროს ის დეკრეტებით, როგორც ამას ჰქონდა ადგილი რევოლუციის დასაწყისში. ახალმა ფორმებმა უნდა განსხვავდნენ დამოუკიდებელი მისაღწევი მუშათა კლასის შეგნებულ მოწინავე ფენებში, იმდენად რამდენადაც ის კულტურულად გაიზრდება. თუ გარშემო არ ექნა საჭირო ატმოსფერო თანაგრძნობისა, ხელოვნებას არ შეუძლია არც განვითარება და არც სიკეთე. მეორე გზა კი არ არის — მოსალოდნელია პროცესი რთულ ურთიერთ განწყობილებისა. მუშათა კლასის კულტურულ ამაღლებათ ისაზრდოვებენ და განიმსჯელებიან ის ნოვატორები, რომელთაც მართლა აქვთ რაიმე, სათქმელი.

3. ქიქოძე.

მუშათა ინტელიგენცია და ხელოვნება.*

„რევოლუციამ მისცა ხელოვნებს შინაარსი. ხელოვნებამ უნდა მისცეს რევოლუციას ფორმა“.

ანატოლ ლუნაჩარსკი.

1. სპეციალისტთა „ცეხი.“

ახალ ეპოქას, — თქომბრის სოციალისტურ რევოლუციის პროლეტარიატი გამოჰყავს ცხოვრების ორგანიზატორად და შემოქმედად მომავალ საზოგადოებრივ ცხოვრების ყოველ სფეროში, რაიც აძლევს შესაძლებლობას პროლეტარიატის შემოქმედებითი მუშაობისას კულტურა-ხელოვნების სფეროშიაც.

პროლეტარიატის „კლასად თავისთვის“ გადაქცევის მეოხებით იქმნება პროლეტარულ-მარქსისტული მსოფლმხედველობა. მაგრამ გამწვავებულ კლასთა ბრძოლის (ბრძოლა კი დღემდე მწვავეა) პროცესში მარქსიზმი ხშირად მხოლოდ პრაქტიკიზმის იერით იმოსება და ხდება მსოფლმხედველობად უმთავრესად პოლიტიკისა და ეკონომიკის სფეროში — რადგან ბრძოლა მატერიალურ განთავისუფლებისთვის სდგას პირველ რიგში — კულტურის სხვა სფეროში კი პროლეტარიატი ვერ თავისუფლდება გაბატონებულ კლასთა იდეურ ზეგავლენისგან.

„სამხედრო კომუნიზმის“ პერიოდის დამთავრებასთან და „ნეპის“ შემოღებასთან ერთად იწყება ბურჟუაზიის უკანასკნელი შემოტევა კულტურულ (და ეკონომიურ) ფრონტზე.

ახალ „ნეპმანურ“ გაძლიერებასთან ერთად, ძლიერდება ახალი ბურჟუაზიის ეკონომიური მდგომარეობის შესაფერი დღიური ხელოვნება.

უახლოეს წელთა ხელოვნების ისტორია წარმოად-

მანერობა, რომელიც აუცილებელი თანამგზავრია „კრუეკოჩინი“-ს თანდითან ჩამოსცილებლა და სასიცოცხლო ყლორტებთან გამოვლენ ახალი ფორმები ახალი მხატვრულ ამოცანათა გადასაწყვეტად.

ეს პროცესი ყველაზე ადრე გულისხმობს მატერიალურ კულტურის დაგროვებას ტექნიკის ამაღლებას და სიკეთეთა გაზრდას.

მეტი გზა აღარ არის.

მართლა, ხომ არ შეიძლება სერიოზულად ვიფიქრობო, რომ ისტორია ფუტურისტების ნაწერიდან გააკეთებს კონსერვებს და მიუტანს ის მასსა ბევრი წლების შემდეგ, როცა მასსა მომწიფდება... ეს ხომ იქნებოდა წმიდა წყლის... პასეიზმი. იმ ჯერ კიდევ არამახლობელ დროს, როცა კულტურულ ესტეტიური გაზრდა მშრომელი მასსებისა მოსპობს პირდაღებულ უფსკრულს ინტელიგენციასა და ხალხს შორის, ხელოვნებას სულ სხვა სახე ექნება, ვინემ მას დღეს აქვს.

მის მომზადებაში ფუტურში ერთი აუცილებელი რგოლად გამოჩნდება და ნუთუ ეს ასე ცოტა?..

გენს, ორ მოწინააღმდეგე იდეოლოგიას შორის ბრძოლის ისტორიას. ერთის მხრივ ჩვენ საქმე გვაქვს ძველ (იდეურად) ხელოვან სპეციალისტთა კარჩაკეტილ ვიწრო „ცეხებთან“, რომლებიც ინერციის ძალით განაგრძობენ „მხატვრულ ღირებულებათა“ შექმნას, თავის კლასის დაცემულ ფსიქიკის დამხედვით. ეს ბურჟუაზიულ ინტელიგენციის უფრო აქტიური, ზედა ფენებია.

მაგრამ ეს აქტიური ნაწილია ხსენებულ ცეხისა — ინტელიგენციის უდიდესი ნაწილი კი, რევოლუციის პერიოდში, იქცა დეკლასიურ ელემენტებად, პასიურ-პაციფისტ-მისტიკოს-პესიმისტ ადამიანთა კარჩაკეტილ წრეთა რომლებიც — წინააღმდეგ აქტიურ ბურჟუაზიულ ინტელიგენციისა — უმოქმედო ტრალიზმით ხასიათდება და რომელიც ცოცხალ შემოქმედებისათვის უკვე მკვდარი არიან. არის კიდევ მცირე ნაწილი ინტელიგენციისა, რომელიც არა მარტო გულწრფელად იცვლის რწმენას, არამედ ორგანიზულად უკავშირდება, ახალ პროლეტარულ კულტურას უკავშირდება კულტურულ ფრონტზე მებრძოლ ახალ გამოუცდელ ძალებს პროლეტარიატისას. მხატვრულ კულტურაში კი მის ხელმძღვანელათ იქცევა. ასეთებია არსებითად პროლეტარული ხელოვნებები რუსეთში და საქართველოშიაც.

ხშირად ასეთ ინტელიგენტთა ხელოვნება არ არის პროლეტარული, იგი უმთავრესად ხელოვნებაა შესახებ პროლეტარიატისა და ვარდის ფერი იგი წითლად გვეჩვენება (რუსეთის ე. წ. პროლეტარიატის თანამგზავრები „ПОУТНИКИ“, ნაწილობრივ ჯგუფი „კუზნიცა“ და საქ პროლეტარული მწერლობაც.) მაგრამ ასეთ მოვლენას ადგილი აქვს არა მარტო პროლეტარიატთან მოსულ ინტელიგენციაში, არამედ პროლეტარიატისგან გამოსულ ინტელიგენციაშიც და ეს იმიტომ, რომ მუშათა კლასი თავის განვითარების განსაზღვრულ პერიოდში, როდესაც

*) წერილი სადისკუსიოა.

რედაქცია.

ის ჯერ კიდევ სუსტია არა როგორც კლასი, არამედ როგორც იდეოლოგიური მასა, საკუთარი კულტურით, ხელოვნებით, მხატვრობითა და ერთი სიტყვით ყველა იმ თვისებებით, რომელთა საფუძველზე შესაძლებელია—პროლეტარული კლასის კულტურის შექმნა. თვით საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში, პროლეტარიატისთვის პირველ რიგში კიდევ უდგას თავისი ყოველდღიური ეკონომიური საკითხები. აი ამასვე იხარჯება დღემდე პროლეტარიატის მაქსიმუმი ენერგია და ეს რასაკვირველია სათანადო ბეჭედს ასვამს პროლეტარულ ინტელიგენციასაც.

ამას ზედ ერთვის მუშათა კლასის ერთგვარი „ტრადიციური“ სიძულვილი აკადემიურ ხელოვნებისადმი, მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ვიწრო სპეციალისტურ-აკადემიურია, მაგრამ იგი მაინც იძულებულია ისარგებლოს ამ მდიდარ აკადემიურ გამოცდილებით. სწორედ ამის გამო პროლეტარიატის თვით პირველი ხელოვნები იდეოლოგიის და რაც მთავარია ფორმის სფეროშიც?

ამრიგად ეს ბურჟუაზიულ „სპეც“-თა წრე სცილდება თანამედროვეობას, მისგან იქმნება გულჩახვეული წრე, ეჩხებიან ზებუნებრიობასა და პესიმიზმში (და ოდესღაც იმავე ბურჟუაზიულ კლასის მიერ შექმნილი გმირი რობინზონი, რომელიც სიმბოლოა ტექნიკური პროგრესისა, ეხლა გამანადგურებელ ველურ ტარზანად გადაიქცა სწორედ ისე, როგორც ოდესღაც ოპტიმისტური მატერიალიზმი ბურჟუაზიისა ეხლა პესიმისტურ შპენგლერიზმად გადაიქცა.

2. მუშათა ინტელიგენცია

ოქტომბერმა გამოიყვანა ახალი მკითხველი და მაყურებელი, ლიტერატურამ შეიძინა ახალი მუშათა მკითხველთა მასა, თეატრმა ფართო მუშათა აუდიტორია და ა. შ. ახალ მკითხველს წიგნისას დაუგაზეთის, ახალ მაყურებელს ჯერ ვერ მოესწრო თავისი მხატვრული მოთხოვნების გამოთქმა, რომ მას ხდება უკვე მხამზარეული კულტურული ღირებულებანი. სპეცებმა, რომლებიც დაბნეულებულნი არიან მხოლოდ ინდივიდუალურ ეკონომიურ უზრუნველყოფით მიაწოდეს (და ეხლაც აწოდებენ, როგორც რუსეთში ისე ჩვენშიც) ბურჟუაზიულ ხელოვნებას წითელ იერში, მაგრამ სულიერის დაცემის ასეთი მასალა მიუღებელი შეიქნა და იგი ვერ აითვისა ახალ ამთვისებელთა მასსამ.

რომ სრულიად განთავისუფლდეს მავნებელ, თავზე მოხვეულ არა საჭირო კულტურისგან, პროლეტარიატისათვის აუცილებელია საჩქაროთ გამოიყვანოს კულტურის ფრონტზე საკუთარი მხატვრობის შემომქმედი ინტელიგენცია.—ეს არის ძირითადი საკითხი და მის გადაწყვეტაზე დამყარებული პროლეტარიატის გამარჯვება ხელოვნების ფრონტზე. ყოველივე ეს ეხლა ბუნებრივად ხდება: იქმნება ახალი რევოლუციონური ინტელიგენცია პროლეტარიატისა, რომელიც ლეზულობს თავის თავზე ბრძოლას ხელოვნებისათვის.

დაწყებული პარტიულ დაწესებულებებიდან გათავისუფლებული საბჭოთა აპარატებით, ყველგან მუშათა ინტელიგენციაა მუშაობის აქტიური მატარებელი: მმართველი პარტია, რომელსაც შეიძლება დაერქვას მუშათა ინტელიგენცია, იძულებულია იბრძოლოს ყველა ფრონტზე და ამასთანავე კულტურულ ფრონტზედაც, მაგრამ პროლეტარიატი მოვიდა ხელისუფლებასთან სპეციალ ცოდნის

კულტურის გარეშე და დიქტატურა იძულებულია მოიხმაროს კულტურის თითქმის ყველა სფეროში უკვე არსებულ ბურჟუაზიულ კულტურის მატარებელთა პროფესიონალ-სპეციალისთა კადრი. მაგრამ ამ არანორმალურ მდგომარეობას თანდათან ეღება ბოლო. „ნებჰანურ-მა“ მყუდროებამ პროლეტარიატსაც მისცა საშვალება კულტურულ შეტევაზე გადასვლისა. თანამედროვე მუშაობა, კომუნიკაციები და სხვა პარტიული სასწავლებლები, იძლევა მუშათა ინტელიგენციის პირველ ახალგაზრდურ კადრს, ეს კადრი მზადდება საერთოდ კულტურულ მუშაობისთვის. კერძოდ ხელოვნების სფეროში სამუშაოდ კი ჯერ კიდევ ვერ მუშავდება მუშათა ინტელიგენციის სპეციალური კადრი (პროლეტკულტები, ეს უილაჯო დაწესებულებებია *) რომლებიც ხელოვნურად ჰქმნიან მუშათა ინტელიგენციას მეშინობიდან და წვრილ ბურჟუაზიულ ახალგაზრდობიდან). მუშათა ინტელიგენციის ძალები თუმცა ნელ-ნელა, მაგრამ სტიქიურად, თავისებურად მუშავდება თანამედროვე რევოლუციონურ ახალგაზრდობის რიგებიდან; ხდება ელექტროფიკაცია გონებისა, და თვით შეგნებული ახალგაზრდობა მიეშურება ხელოვნების სფეროში პროლეტარულ ფრონტის შესაქმნელად (ამის მეტყველია რუსეთის ახ. კომკავშირის ლიტერატურული ძალები, ოქტიაბრის-ის ჯგუფი, და ჩვენში იგივე ახ. კომკავშირის მცირე-რიცხოვანი ძალები).

3. თანამედროვე ნეორეალისტი და ნეოუბილიზმი-რიზმი.

როგორც ავლნიშნეთ მიმდინარე თანამედროვეობა ამ ბრძოლისა, თავის გამოხატულებას ჰპოულობს ხელოვნებაში, ბურჟუაზიული ბაზარი ხელოვნებისა განაგრძობს შექმნას „ლამაზ ღირებულებათა“, მისდევს ძველ ტრადიციას, მიუმატოთ თანამედროვე „ნებჰანურ-მიკიტურ-შან ჯანური გემოვნება. დეკლასიური ინტელიგენცია განწირული დასაღუპავად, რომელიც ვერ პოულობს დასაყრდნობს თანამედროვეობაში, ჩასკიდებია შიშველ ესთეტიკას, ფსიქოლოგიზმს, მისტიკას, უბრუნდება ისტორიას და აზიას („ტარზანი“ და კინოს ეკრანზე გამეფებული პრიმიტივიზაცია) დაბოლოს აშკარა ფსიქოპათიამდე მიდის.

პროლეტარულ ხელოვნებას არაფერი საერთო არა აქვს ამასთან, პირიქით. იგი თავის შემოქმედების მატერიას იმ მდიდარ ისტორიულ ეპიზოდებიდან იღებს, რომელშიც იგი სცხოვრობს. ეს რეალური ეპიზოდები ანუ რევოლუცია ხდება საგნად ახალ შემოქმედებისა, და ეს შემოქმედება უკავშირდება ამავე რევოლუციის შემოქმედ მასას და არასოდეს არ მიილტვის განკერძო-

*, რე აქა ვარ დაეთანხმა ავტორს ამ დებულებაში. პროლეტკულტები სრულიადაც არ არიან უილაჯო დაწესებულებები (დღეს თუ არიან-ეს არ ნიშნავს, რომ მოშავაღშიც ასე იქნება, ან რომ ასე უნდა იყოს). აქ საკმაოა გავიხსენოთ ანხ. ტროცკი, თუ როგორ შეიძლება, რომ პროლეტკულტი უფრო მეტი „გონიერობა“ და „ნაყოფიერობა“ დაწესებულება შეიქმნეს ვინმე დღეს არის. ამისთვის ლაპარაკობს ანხ. ტროცკი. „სწავლა საჭიროა და პროლეტკულტების მნიშვნელობა, კერძოდ და სხვა ორგანიზაციების იმით კი არ უნდა იზოპოზდეს, როგორი სისწრაფით ჰქმნიან ისინი ახალ ლიტერატურას, არამედ, იმით, როგორი გზით უწყობენ ისინი ხელს მუშათა კლასის ლიტერატურულ დონეს ამაღლებას დაწყებული ზეგნით მის ფენიდან“. (ხ. ტროცკის წვრილი „პროლეტარული კულტურა და პროლეტარული ხელოვნება“, ეურ. „მოშავალი“ № 12/19).

ვებულ ზებუნებრივობისაკენ ან ინდივიდუალურ ფსიქოლოგიზმისაკენ.

უპირველესი ობიექტი შემოქმედებისა — შრომა! პროლეტარიატი მიდის ყოველივე მოქმედებასთან, როგორც რაციონალურ სასარგებლო (უტილიტარულ) წარმოებასთან, იგი არ საჭიროებს „ღვთაებრივ“ განყენებულ მხატვრულ ღირებულებებს, იგი არ არის სასოწარკვეთილი და ამიტომ მისთვის ესთეტიკა თვით მიზანი არ არის, არ ვარდება სასოწარკვეთილებაში და ამიტომ არ შეიძლება შეუდუღდეს დაცემის (დეკადანსის, ე. წ. „პოპუტჩიკების“) ხელოვნებას.

ახალი კლასი, რომელიც ყოველივეს მიზანშეწონილად ასრულებს, საჭიროებს მხოლოდ საზოგადოებრივად სასარგებლო ხელოვნებას, აქ საჭიროა მიზანშეწონილი შენება მიზანშეწონილად არჩეულ მატერიისა, მიზანშეწონილ საშუალებით, რათა ხელოვნებამ ემსახუროს განსაზღვრულ მიზანს და არა რალაც ბუნდოვან „სულიერ“ მოთხოვნილებებს.

თანამედროვე ხელოვანს არ უნდა აკმაყოფილებდეს მხოლოდ შემეცნება, განსკრეტა (апперципие) არსებულის, არ უნდა ახასიათებდეს ყოველივე გარემყარის პასიური განსკრეტა, ეს უპირველესი დამახასიათებელი თვისება ბუჩქუაზიული ხელოვანის უნდა ჩამოსცილდეს თანამედროვე ხელოვანს*), და თუ კი წინად ხელოვანი ემორჩილებოდა გამვლელ შთაბეჭდილებებს, ეხლა მხატვარმა უნდა დასძლიოს შთაბეჭდილებებს, დასძლიოს რეალობას, თავისივე ხელით შექმნილ ისტორიას, რადგან ადამიანი წარსულ საუკუნისა, მონა იყო თავისივე აღმოჩენების და თავისვე ხელით შექმნილ ისტორიის, ასეთივე მონა იყო ადამიანი ხელოვნებაშიაც. ეხლა ადამიანი სამყაროს და ისტორიის მონაა, მაგრამ იგი ხდება მის ბატონად და ეხლანდელი ახალი კაცობრიობა იბრძვის ამ გაბატონებისთვის. ხელოვნება აღარ უნდა ემორჩილებოდეს გარემყარს და მის შთაბეჭდილებებს, მან უნდა ამოიღოს რეალობა მისივე რევოლუციონურ ცხოვრებიდან და დაამუშაოს იგი მიზანშეწონილად სწორედ ისე, როგორც ცხოვრების სხვა სფეროში პროლეტარიატი არ ემორჩილება არსებულს და აშენებს არსებულადან მიზანშეწონილად ახალს, მაგრამ არა თვის უნებლიეთ (რეფლექსურულად, როგორც კაპიტალიზმის დროს). რეფლექსია და დამორჩილება მისდამი ეს ველური ადამი-

ნის თვისებაა, და იგი არ უნდა ახასიათებდეს პროლეტარულ ხელოვნებას, მხატვარმა უნდა ააშენოს (ჩუქაქი), არ არის საკმარისი მხოლოდ სამყაროს ახსნა, („ფილოსოფოსები მხოლოდ სხვა და სხვა გვარი სახით ხსნიდნენ ქვეყანას, მაგრამ დღევანდელი ამოცანა მდგომარეობს იმაში, რომ შესცვალოს იგი „მარქსი“). საჭიროა შენება ახალი ყოფისა (быт) მაგრამ ამით იმას კი არ უარყოფთ, რომ საჭიროა შემეცნება და შესწავლა იმისა, რისი შენებაც გვსურს, ჩვენ არ გვაგიწყდება, რომ „რათა შევქმნათ ყოფა, უნდა შევიცნოთ ის. (ტროცკი). თავისუფლება ადამიანისა (რომლისთვისაც იღვწის პროლეტარიატი) ხომ აუცილებლობის შეგნებაა (პეგელი) და თუ ეს ასეა, ხელოვანი მხოლოდ მაშინაა თავისუფალი, როდესაც შეიგნებს აუცილებლობას და ემსახურება ამ აუცილებლობას; ასეთი აუცილებლობა დღეს რევოლუტიაა, შენება, ახალი ყოფის შექმნა და ახალ საფუძველზე წარმოების დაყენება — ხელოვანმა უნდა ემსახუროს ამ აუცილებლობას.

ის მიზანშეწონილი საშუალებებით უნდა ჩაერიოს წარმოებაში და თუ ოდესმე ხელოვნება, ცხოვრების და წარმოების ელემენტთაგანი იყო, ეხლა — „წარმოება უნდა შეიქნეს მხატვრული“*) (ლუნაჩარსკი)?

ამრიგად, რეალ მატერიის მიზანშეწონილ — (უტილიტარული კონსტრუქცია მოქმედების მინიმუმით შედეგების მაქსიმუმამდე ტეილორიზმში) გადაქცევის ხელოვნებას მასისათვის და მხოლოდ მაშინ, როგორც ენგელსი საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე ამბობს „ადამიანები სრულიად შეგნებულად იქმნებიან თავისი ისტორიის შემოქმედნი, მხოლოდ ამ დროიდან საზოგადოებრივი ძალები, რომელსაც ისინი მოქრობაში მოიყვანებენ (მიზანშეწონილად და უტილიტარულად პ. ქ.) გამოიღებენ მათთვის სასურველ ნაყოფს. ეს იქნება კაცობრიობის გადახტომა აუცილებლობის სამეფოდან, თავისუფლების სამეფოში.“

ასეთ საჭიროებას განიცდის თანამედროვე ნეორეალიზმი და ნეოუტილიტარიზმი, რომელიც გადაარჩენს პროლეტარულ ხელოვნებას უმსგავსო ეკლექტიზმისაგან იდეისა და ფორმის სფეროში და რომლის განსახორციელებლად უნდა გამოვიდეს (და უკვე გზმოდის) მუშათა ინტელიგენცია, და მხოლოდ მაშინ ხელოვნება, რომელსაც რევოლუტციამ მისცა შინაარსი, რევოლუტციის და სოციალისტურ აღმშენებლობას მისცემს ფორმას.

*) სოციალისტური ხელოვნების და შესაძლებელ ფორმების (პროლეტარიატის დიქტატურის) ნათელსაყოფათ „ახალგაზრდო ლენინელი“-ს შემდეგ ნომერში მოთავსებული იქნება ამხ. ტროცკის წერილი „ხელოვნება რევოლუტციის და სოციალისტური ხელოვნება“. რედაქცია.

შალვა ჩადიანი

ფურცლები პრეზიდენტულ კამპანიას

ალექსი მასტივეი

ის ირღვევა... ის ეცემა... ქვეყანა.

გადავხედე... თ წარსულში და გადავძახოთ:

— უარყუო

მილიონი თვალეზა მიპყრობა, ღია მომავლისაკენ და ხმა მაღლა,
მთელის ძაღლით გაჰყვიან:

— ვაშენებთ

— ჩვენ ყველანი სამუშაოზე ვართ

გავსწოთ მწყობრად ასი მილის სივრცეზე ურალის
ზეთისაკენ.

ჩავიდეთ ფოლადის გროვით უელსის მაღაროებში.

შვესძახოთ რკინის პიწები რკინის ქარხნების თაღებს ქვეშ.

ტრანსვალელებო, გაიშალენით მთაზე.

ჩიკაგოს მექანიკოსებო, თქვე ადგეთ საოცარი ხიდი არხისთვის.
გაატარეთ მასზე მატარებელი... ხიდი აღდგომება, როგორც
ქნარი.

და შემდეგ კი მზიარულის მარშით მსოფლიო კრებაზე

ევროპის საუკეთესო მოედანზე.

ვისწრადვით წინ სულმოუქმელათ.

ა. გასტივეი „შრომის საწაულნი“.

ჩვენ ავიდა ბთ, ჩვენ გავაწოებთ, ჩვენ დავანთებთ მთელ
ცხოვრებას გაზაფხულისთ.

ა. გასტივეი „პრეზიდენტული სხივი“.

მუშათა დარტყმის და ინდურტრიალიზმის გამო-
ჩენილი მომდერალი ალექსი გასტივეი პროლეტარიატის
პირმშო შეილია, მის ეითარებათა ქეშმარიტი გამოშატ-
ველი. ცხოვრების აუტანელ პირობების გარკვევა-გათვა-
ლისწინება მასში იწვევს რევოლიუციონურ მონუმენტა-
ლობის გაღვივებას. ის იწყებს გაბედულ და შეუბრალებელ
ბრძოლას ძველი საზოგადოების წინააღმდეგ. გასტივეი რუ-
სეთის პირველი რევოლიუციის შემდეგ გახდა იძულებული
არაღეგალურ მდგომარეობაზე გადასულიყო, ხოლო 1910 წ.
კი რუსეთიც დაეტოვებია და დასავლეთ ევროპაში წასუ-
ლიყო, სადაც რევოლიუციონურ მოღაწეობასთან ერთად
განაგრძნობდა კულტურა-ხელოვნების ფრონტზე მუშაობას
ე. წ. „პროლეტარულ კულტურის ღეგამი“, რომელში-
აც მაშინ მუშაობდნენ რუსი ემიგრანტი-სოცალისტები ანა-
ტოლ ლუნაჩარსკი, თედორე კლინინი, პავლე ბესალკო
და სხვ.

ამავე წლებში ის იწყებს თავისი მხატვრულ შემო-
ქმედების ნიმუშების გამოქვეყნებას ბოლშევიკურ პარტიის
ფურნალ-გაზეთებში. გასტივემა იმ თავიდანვე მიიქცია სა-
ზოგადოების დაჩაგრული ნაწილის ყურადღება.

გასტივეს აქვს ორიგინალური მოტივები და საკუ-
თარი მიდგომა. ჩვეულებრივ ის სწერს რატმიულ პროზით,
უოტ უიტმენისებურ აკივლებით და ძლიერ სახეებით.
მისი შემოქმედება იმ თავიდანვე ატარებს განსაკუთრებულ
ხაზებს, პოეტისაგან ქმნადობის ობიექტათ ყოველთვის
იღება ცხოვრების განსაზღვრული რეალური ფაქტი: მშ-
რომელი ხალხის გაათვრებული ბრძოლის მომენტი
(„ჩვენ ვიზრდებით რკინისაგან“, „მანქანა“, „საყვირები“,
„ლიანდაგი“, „კოშკი“ და სხვ.) ახალგაზრდა მუშები,
რეზერვი ძველი რაზმისა, რომლებმაც წარსული საუკუნის
მეოთხმოდკდაათე წლებში სახელოვანი როლი ითამაშეს

რუსეთის ჩინოვნიკურ—მონარქიული მთავრობის წინააღ-
დეგ ბრძოლაში („დილის შემცვლელი“), 1912-13 წ. რო-
მანტიულ-მშფოთარე დრო რუსეთის პროლეტარიატისთ-
ვის „გაზაფხული მუშათა ქალაქში“, „საყვირი“, „სირენა“
„ეს დღეები“ „შემოდგომის აჩრდილი“, „სიტყვაზე ძლი-
ერი“ და სხვ. მუშათა კლასში შემოპარული ნევრასტე-
ნიული ხალხი („ივანე ვავილოვი“) და სხვა იყო პოეტის
გულის წუხილის აღმძვრელი. მთელი თავის ლალ შემო-
ქმედების პროლოგათ მეტრძოლ-მომღერალმა გაიხადა
„ჩვენ რკინისაგან ვიზრდებით“.

მიტქირეთ!—მე ვდგევარ მათ შორის: დაზგებსა, ჩაქუჩებსა,

ციცხლ მოე-ვარე ქურებს შორის და მრეალ ამხანაგებში.

ხევიტ რკინით ნაქედი სივრცეა.

ირვლივ სვეტები, რკინის სვეტები.

ისინი აღმართულნი არიან ათი სართულის სიმაღლეზე.

იზნიქებიან მარცხნივ და მარჯვნივ.

უერადებიან კაეებს გუმბათებისას დავით გოლიათის მხრები,

ამაგრებენ მთელ რკინის შენობას.

ისინი მისწრაფებით აღსავსე, ძლიერნი არიან.

ისინი თბრულობენ კიდ ვ მეტ ძალას.

ვუტქერი მათ და წელში ვიმართებო.

ძარღვებში სჩქეფს ახალი რკინი ს სისხლი.

მე კვლავ ვიზრდები.

და ჰა, თვით მე შემესხა ფოლადის ფრთები და უზომოთ

ძლიერი ხელებო.

მე ჩავაქოვე რკინის შენობას.

აჲდო.

ავარდევ მხრებით კაეები, ზედა სვეტებო და სახურავიც.

ჩემი ფეხებო-ჯერ კიდევ მიწაზეა, მაგრამ თავი კი შენობის

ზევით.

მე ჯერ კიდევ სული მგზუთება ამ არადადამიანურ ძალდა-

ტანებით, მაგრამ უკვე გავკივი-

—სიტყვას გთხოვთ. ამხანაგ ბო, სიტყვას!

რკინის გამოძახილმა დაჰყარა სიტყვა ჩემი.

მთელი შენობა თრთის მოუთმენლობით, ხოლო მე კი ავაწიე

მაღლა, ზევით.

და არა წოთხრობა, არა სიტყვა, არ-მედ ერთია მხოლდ ჩემი

სურვილი, მე დავიძახებ:

„ჩვენ გავიმარჯვებთ!“

რკინისაგან ძლიერ და გამობრძმედილ ურყევ სიტყ-
ვებით პოეტს მკითხველი შეყავს თავის შემოქმედების
სუინქსიურ ლაბირინტში, ინდუსტრიალურ პროლეტარია-
ტის არსებაში.

გასტივეისთვის, მსგავსად სხვა პროლეტარულ პოე-
ტებისა—ქარხანა, თავის საყვირით, მანქანებით საყვარე-
ლი არსებაა, ის არა მარტო შემოქმედების სიმბოლოა,
არამედ ჰოროზონტის და ცხოვრების დაუსრულებელ სივრ-
ცის წითელი ხაზია და ნიშანი ჩაგრული ხალხის, პროლე-
ტარიატის გამარჯვება—ერთობისა:

„როდესაც მუშათა უბნებში საყვირი ახმაურდება,

ეს მოწოდება კი არ არის მონობისაკენ, ეს მომავ-

ლის სიმღერაა.

ჩვენ ოდესღაც ვმუშაობდით ღარიბ სახელოსნოში

და სხვადასხვა დროს ვიწყებდით შრომას.

ეხლა დილის რვა საათზე საყვირის ხმა მთელი

მილიონ მუშებისათვის გაისმის.

ერთსა და იმავე დროს იღებს მილიონი მუშა ხელში ჩაქუჩს.
ჩვენი პირველი ჩაქუჩის ცემა ერთხმად გაისმის.
და რას მღერის საყვირო?
ეს დილის ჰიმნია ერთობისა“.

„საყვირო“

ხოლო მოზუზუნე—მოგრიალე მანქანა კი ქვეშა-რიტი ამხანაგი, მისი სულის საიდუმლოების ტანჯვა—წამების მონაწილეა.

„ჩვენ შევერთდით ჩვენ რკინის მეგობრებთან, ჩვენ მათთან შევეკავშირდით, ჩვენ ერთად შევექმენით მოძრაობის ახალი სული, სადაც დაზგა და მომუშავე განუშორებელი არიან.

ამასთან მანქანების გაბედული იერიშები მღერიან თავის გაბედული რიტმით:—**ჩვენ თქვენთან, ჩვენ თქვენთან.**

და ეს მტკიცე კავშირი პროლეტარიატმა პოეტის წარმოდგენით გააბა ქარხანასთან, მანქანასთან, იმიტომ, რომ ისინი:

„გადადიან ჰორიზონტიდან ჰორიზონტზე, და ყოველივე ის, რაც გზაზე ხდება—მოწყენილი მინდვრები, წყნარი სოფლები, დაჩუმებული ქალაქები, ყველაფერს სპობს—ანიავებს, მძინარე ველებს ჩაქუჩების და მოტორის კონონადით ავსებს, გამოხმაურებას აძლადებს მუდმივ მუნჯ მთებს, უფსკრულებს სინათლის ტომებით ავსებს და მთლად საესე ფოლადის დაუძლეველი სიამაყით ემუქრება ხმელეთის სტიქიონებს, ზეცის და მსოფლიო ძალებს; და ძნელი წარმოსადგენია სადაა მანქანა, სადაა ადამიანი“

მებრძოლმა პროლეტარიატმა ნათლად იცის, რომ თავის ბრწყინვალე მიღწევისათვის, გამარჯვებისთვის მრავალი მსხვერპლი უნდა მიიტანოს, მაგრამ ეს ფაქტი სრულებითაც არ აშინებს და არ ავსებს მის სულს სასოწარკვეთილებით, პესიმიზმით. ის ამაყია, გაბედული და ძლიერი, რადგანაც მასში არის „**საუკუნის რკინის დემონი ადამიანურ სულით, ლითონისებრ ნერვებით, ლიანდაგისებრ მუსკულებით**“.

მომავლისთვის მებრძოლი მშრომელი ადამიანი ყოველთვის რევოლუციონური თქმებით ამბობს:

„მე ოდესღაც პურის ნაცვლად ხელში მომცეს ურო და მაიძულეს მემუშაენა, ჩვენ გვაწამებდნენ... მაგრამ ჩავსკიდეთ რა მაგრათ ხელი უროს, ვალვიარეთ იგი ჩვენს მეგობრად, და ყოველი მოქნევა მისი, რკინას მატებდა ჩვენს კუნთებს, სულს ჩაეწნა ფოლადის ენერგია და ჩვენ, ოდესღაც მონებმა, ახლა ომი გამოუცხადეთ ქვეყნიერებას.

ჩვენ არ მივისწრაფვით იმ საცოდავ ზენარისაკენ, რომელსაც ეა ეწოდება. ეა—ქმნილებაა უსაქმური მწოლარე, ზარმაც და გაუბედავ ადამიანების.

დავეშვათ ქვევით ძირს!

(ცეცხლთან, ლითონთან, გაზთან და ორთქლთან ერთად ამოვთხრით მალაროებს, გავიყვანთ ქვეყნიერებაზე ყველაზე უდიადეს ხერელებს, გაზის აფეთქებით გავანიავებთ დედამიწის წიაღში ჯერ მიუწვდომელ საშინელ სისქეს. ან ჩვენ ჩავალთ, ჩვენ ჩავიმარხებით ამ სიღრმეში, შევაწირალებთ მას ათასობით ფოლადოვან ხმებით, სინათლის ჩანჩქერით გაეანათებთ და გამოვააშკარაებთ უფსკრულს დე-

დამიწისას და ამოვავსებთ მას ლითონის გუგუნით. მრავალის წლობით დავეშორდებით ზეცას, მზეს, ვარსკვლავთა ციალს და ჩავექსოვით მიწას. ის ჩვენში იქნება და ჩვენ მასში.

ჩვენ ჩავალთ მიწაში ათასობით, მილიონობით, ჩვენ ჩავალთ მასში ადამიანთა ოკეანეთ, მაგრამ იქიდან კი ველარ ამოვალთ, ვერასოდეს ველარ ამოვალთ... ჩვენ დავილუბებით, ჩვენ დავმარხავთ, დავასამარებთ ჩვენს თავს დაუსრულებელი წინ სრბოლით და შრომის ძლიერის კეთებით. მიწით შობილნი მიწასვე დაუბრუნდებით, როგორც ეს ნათქვამია ძველთა მიერ, მაგრამ მიწა კი გარდაიქმნება“.

„ჩვენ გავბედეთ“.

დიახ, მთელი, მთელი მსოფლიო უნდა გარდაიქმნას ეთა ფენიქსი, რადგანაც, პოეტის წარმოდგენით:

„განა თქვენ არ ხედავთ, როგორ მოუხერხებლათ არის დამაგრებული ქვეყნიერება, როგორ ზღაზნით დადის ის ორბიტზე. ჩვენ მას გარდაექმნით უშიშარ გმირათ, მივსცემთ რწმენას, გავმსჭვალავთ ახალ ნებით.

გაბედვას ჩვენ ვკისრულობთ ჩვენს თავზე. მთელ ჩვენ მილიონებით, ჩვენ გვრწამს გამარჯვება. ჩვენ შევებრუნებთ ჩვენს სამშობლო-დედამიწას.“

ჩემის აზრით ჯერ არავის მოუცია უფრო გრანდიოზული სახე რევოლუციონურ პროლეტარიატის იდეის გამოკრთომისა, როგორც ახალი ცხოვრების მშენებლის და ძველის განმანადგურებლის, ვინემ ეს მოიმოქმედა—აი ამ უკანასკნელ სიტყვებით გასტიევა, აქ მთელი თავისი სიძლიერის, ფენომენალურ განცდებით მოცემულია მთელი ავლადიდება, მთელი მისი შინაარსი,

ახალ ცხოვრების მშენებელთათვის ერთი გზა არსებობს: სწრაფვა-სვლა წინ, მხოლოდ წინ სასწაულებრივ, მშვენიერ მანქანა ორთქლმავლით.

ორთქლმავალი—აი, გმირი-ბუმბერაზი, რომელსაც მივეყვართ ჯერ არ ნახულ სიდიადისკენ, ბრწყინვალე მომავლისაკენ, დიად კომუნიზმისაკენ. ორთქლმავალია ქვეშარიტი საძირკველი ინდუსტრიის, შვილი ოკინის მეფისა, რომელიც განუწყვეტლივ მოძრაობაში არის, რათა ახალ ცხოვრების განათებად მიიტანოს დატანჯულ კაცობრიბის მეობა.

ორთქლმავალი შემკავშირებელი, სოლიდარობა-ძმობის ძალა ქვეყნიერების სხვადასხვა ხალხისა, ევროპიელი იქნება ის თუ აზიელი, ამერიკელი თუ ავსტრალიელი, ფრანგი თუ გერმანელი, ინდოელი თუ ინგლისელი.

ამასვე გრძნობს გასტიევი, როდესაც ამბობს: „ექსპრესი მთელი ქვეყნიერების, მთელი კაცობრიობის გულია, ის ბუტბუტებს და თხოულობს გაუგონარ ფოლადის ნაბიჯს, მიწის ქვეშ მადულარ ზღვების გაქანებას, ლაგების სულისთქმებს.

ოხ, მას უნდა გადასჭრას მთელი ქვეყნიერება, დაბუროს თავის სახით, მისცეს მას თავისი ცეცხლისებური გატაცება. მას სურს შთაბეროს მასში სიცხის და სიცივის არსება, და აიძულეს ისინი განუწყვეტლივ სწრაფვისაკენ, მას სურს განკვეთოს ადამიანი ლითონში, გაადნოს პატარა არსებანი და შექმნას ერთი დიდი, მას სურს აიძულოს ქვეყნიერება იმღეროს ჰიმნი ცეცხლისთვის.

და შემდეგ ყველა შეაერთოს, შეუერთოს უზარ-

მაზარ ჩქერს, მისცეს ნება გაუგონარ გამბედაობაში, რომელიც თავისით უნდა გაქანდეს წინ.

წინ! უსასტიკეს ზმანებით კიდისაკენ, შორს, შორს კიდისაკენ.

„ექსპრესს“

თითველ კვანძში, ორთქლმავლის თითველ ხრახში პროლეტარიატმა ჩასდვა მთელ თავის თვისების მსოფლიო სული: ძალა, გამბედაობა, შეუდრეკლობა, შეურყეველი რწმენა გამარჯვებისა, რომლის შემჩერებელი ძალა არ არსებობს, ცხოვრების ფაქტთა დინამიკა აქეთკენ მიდის, დიდი რევოლუციის საყვირი — ორთქლმავალი ამაზე გაჰყვის.

სახელოვანი, ყოვლის მცოდნე და შემგნებ-გამჭვრეტი მემანქანე გააფთრებულ ორთქლმავალი ცხოვრებას ბრწყინვალე მომავლისკენ წაიყვანს, გაგონებს მის სულს მომაკვდავ მოხუცის ზღაპრებიდან:

... ბრწყინვალე ექსპრესი მიქრის. მისი გზა

უსაზღვროა, — გამბედობაც ძლიერი.

დროგამოშვებით ის ჩამოვარდება ხიდეებიდან წყალში...

თრთოლვა,

სიკვდილის ძახილი...

მაგრამ სიღრმიდან კილავ გახელებით ამოვარდება დაუქრობელი მატარებელი, რომელიც კვამლით სუნთქავს, ლითონით ჟღერის, სჭრის და ამტვრევს ქვებს, იჭრება პირდაპირ სივრცეში და აპობს მას.

ის მთლად დაჭრილია, საცსეა მწუხარებით, მაგრამ რკინისებრ სასტიკია.

მან შეინახა, დამალა თავის გულში მთელი ტკივილი ამ სასტიკ გზისა...

და მღერის აჯანყებული, ის მღერის არა ყოველივეზე, არა მძიმე წარსულ საათებზე, არამედ მომავალ სასიხარულო წამოდგომაზე, სრულ გაბედვაზე და გამარჯვებაზე.

„ექსპრესს“

ა. გასტიევის შემოქმედებაში თითქმის არ აქვს ადგილი პირად „მე“-ს, ინდივიდუალიზმის, სუბიექტივიზმს. მისი ქარხანა, მანქანა, საყვირი, ექსპრესი და სხვ. მშრომელი ხალხის კოლექტიურ შინაარსს ხატავს, ინტერნაციონალიზმის წითელ სამოსელს ატარებს. მისთვის არსებობს სიტყვა „ჩვენ“, ხალხის კრებული, ძმობა, რკინის ურყევი ერთიანობა.

მი ი შემოქმედება-პოეზია ცოცხალი სიტყვაა, რომელიც მტკიცეთ არის შეკავშირებული-შედუღებული ცხოვრების სახეთა მსვლელობასთან.

მას არ აქვს მოგონილი, ნაძალადევი პათოსი, არ აქვს „საერთო ადგილები“ განყენებული გამოთქმანი.

მისი გაბედული ძახილი ფოლადისებრ მტკიცე-ურყევი სწრაფვაა შარავანდედის ახალ სხივით მოსილ ადამიანისა, რომელიც „იბადება რკინის ძალადობით, ამოვა და ამაღლდება ამაყად მთელ ქვეყნიერებაზე, გაიზრდება ახალი, დღეს ჩვენი შვეუმიწობელ შექების მშვენიერება, სამყაროს პირველი სასწაული, უშიშარი მუშა-ადამიანი-შემომქმედი“.

მეცნიერული მანქ.

ა. ეველინგი.

ხალხი ღირსი და კარგი მარქსი

პარალელი *)

(დასასრული)

„კაპიტალის“-ს მეოთხე ტომის ხელთნაწერი, რომელიც მარქსის საკუთარი ხელით არის დაწერილი, არსებობს. იგი თითქმის საესებით დაცულია და გამოვა გერმანიაში ენგელსის და ჩვენი საერთო მეგობრის კ. კაუცკის რედაქციით **). ფრიად დამაკმაყოფილებელია ის გარემოება, რომ მარქსის დიდი ნაწარმოები დაუმთავრებელი არ დარჩა და სრულიად დასრულებული სახით გადმოგვცა ავტორმა.

შენიშვნა: ამ პარალელის დაბეჭდვის დროს დაშვებულია დიდი შეცდომა. შენიშვნაში ნათქვამი იყო რომ ეს ლიტერატურული შრომა ეკუთვნის მარქსის უმცროს ქალს ელენორა ეველინგს. ეს შეცდომა, ეს შრომა ეკუთვნის არა ელენორა ეველინგს, არამედ მის ქმარს — ე. ეველინგს.

ბ. დვალა.

2. მათი სამეცნიერო შედეგები.

არსებობს ხუთი ფაზა, რომლებიც უნდა გაიაროს მეცნიერულმა გამოკვლევამ: დაკვირვება, ცდა, ჩაწერა, მსჯელობა და თეორიის ჩაოყალიბება. დარვინი და მარქსი არიან მეცნიერთა იმ ტიპის წარმომადგენელი, რომელთა მეცნიერული შრომები ხუთ ზემოდ დასახელებულ ფაზაში არიან გატარებულნი. როგორც მე უკვე მოვიხსენიე, დარვინი ოცდა რვა წლის განმავლობაში აწარმოებდა მცენარეებზე დაკვირვებებს და ცდებს, ვიდრე ის გამოაქვეყნებდა თავის აღმოჩენას, რომელიც ემყარებოდა მის მიერ შეკრებილ უამრავ ფაქტიურ მასალას. იგი მეტად კეთილ სინდისიერად იწერდა ხოლმე დაკვირვების და ცდების შედეგებს. მის სამუშაო კაბინეტში დოუნში წიგნების გარდა იყო მიკროსკოპები და სხვადასხვა ჭურჭელი, რომლებითაც ის სარგებლობდა ცდების დროს და მრავალი წიგნაკები, სადაც მას შეჰქონდა ყველაფერი, რასაც იგი თავის გარშემო ამჩნევდა ან იკითხულობდა და აგრეთვე ისიც, რაც ცდების საშუალებით აშკარად გამოჩნდებოდა იყო. ამ რვეულებში ჩაწერილ მასალას იგი შემდეგ ამუშავებდა და ჩამოაყალიბებდა.

*) ვაგარდელბა იხ. „მოგვალი“ (№ 120).

**) როგორც აღნიშნული იყო ზემოთ „კაპიტალის“ 4 ტომი უკვე გამოცემულია კ. კაუცკის მიერ ურეგულად.

მთარგმნელი რუსულიდან ბ. დვალა.

ბებდა ხოლმე მას თეორიების მთელი რიგის სახით. მეცნიერული გამოკვლევის ამ უმაღლეს და უკანასკნელ საფეხურს აღწევნა ხოლმე ბუნებით დიდად დაჯილდოებული პირები. ბევრს აქვს დაკვირვების, ცდების, წარმოების, ჩაწერის და მოფიქრების უნარი; მაგრამ ცოტანი არიან ისეთი გონებით მახვილი პირები, რომელთაც ზოგად თეორიების ჩამოყალიბების უნარი აქვთ, ე. ი. მრავალ შეკრებილ ფაქტებიდან და შემჩნეულ მოვლენებიდან გამოყვანილ იქნას ერთიანი, ყველასათვის ზოგადი და ყველაფრის შემადგენელი პრინციპი, მოიქსოვოს თუ შეიძლება ასე ითქვას, ოქროს ქსელი, რომელმაც უნდა შეაჯავშინოს უამრავი წვრილი ფაქტები და მოვლენები და ამგვარად შეტანილ იქნას წესრიგი საერთო ქაოსში. ამ თეორიებს ხშირად უმართებულად ეძახიან „ბუნების კანონებს“. ამის შედეგი არის ის, რომ საზოგადოების ფართე წრეები ასეთ სახელწოდების მეოხებით ხედავენ რალაც საერთოს ბუნების კანონებსა და სახელმწიფოებრივ კანონებს შორის. ერთად ერთი საერთო ამ ორ მცენარეებისათვის არის მხოლოდ სიტყვა „კანონი“. ბუნების კანონი არის განსაზოგადოება, ე. ი. განსაზღვრული ბუნების მოვლენების და პროცესების სიტყვიერი გამოხატვა, სახელმწიფოებრივ ხელისუფლების განკარგულება, რომელმაც უნდა მოაწესრიგოს საერთოერთო დამოკიდებულება. ამიტომ მხოლოდ ზერეულ მსჯელობას შეუძლია გამოიყვანოს ის დასკვნა, რომ რაკი არსებობს „ბუნების“ კანონი, უნდა არსებობდეს კანონმდებელიც. რომ ასეთი დასკვნა თავიდან ავიცილოთ, ჩვენი აზრით „ბუნების კანონი“, როგორც ტერმინი უნდა უარყოფილ და ვიხმაროთ მხოლოდ თეორიები.

მარქსი თავის მხრით უკვირდებოდა ეკონომიურ ცხოვრების ფაქტებს და წარსულს და თანამედროვე სოციალურ მოვლენებს. რასაკვირველია, არ შეიძლება იმის თქმა, რომ ის აწარმოებდა ექსპერიმენტებს. ამ მხრივ ეკონომისტი და ბუნებისმეტყველი სულ სხვა და სხვა პირობებში იმყოფებიან: უკანასკნელს შეუძლია უშუალოდ აწარმოოს ცდები, პირველი კი მოკლებულია ამ შესაძლებლობას. საბედნიეროდ, ისტორია და საზოგადოება ანთა-ვისუფლებს მას ასეთ ექსპერიმენტებისაგან. თუ ეკონომისტი ყურადღებით შეისწავლის წარსულის ისტორიას, თუ ის ვრცლად გამოიკვლევს თანამედროვე ცხოვრების სოციალურ პირობებს, ის, უეჭველია, შეამჩნევს ისეთ ფაქ-

ტებს, რომელსაც ის გამოიყენებს იმგვარადვე, როგორც ბუნების მეტყველი ცდებს; ასეთ ფაქტებს წარმოადგენს, მაგალითად, რომის ისტორია, ბატონყმობა, ფეოდალური მფლობელობა, ამერიკის აღმოჩენა, კაპიტალისტურ მეურნეობის ჩასახვა, საჰაერო სივრცის მცირე რაოდენობა, რომლითაც ადამიანს შეუძლია თავი შეინახოს, ბირჟა, პრივილეგიური სააქციო საზოგადოებანი, ფულის, საქონლის ბაზარი და სხვა. ეკონომისტი აღნიშნავს როგორც თავის საკუთარ უშუალო დაკვირვებათა შედეგებს, ისე იმ ცდების შედეგებსაც, რომელნიც ისტორიამ და საზოგადოებამ მისთვის მოახდინა. შემდეგ ის დაამუშავებს ხოლმე მასალას და ბოლოს იწყებს ზოგადი დასკვნების გამოყვანას.

მე უკვე ვსთქვი ზემოდ, რომ მხოლოდ დიდი ნიჭით დაჯილდოებულ მეცნიერებს აქვთ ზოგადი დასკვნების გაკეთების უნარი. მაგრამ არის თეორიები, რომელთა ჩამოყალიბება შეუძლია უაღრესი ნიჭით დაჯილდოებულ გონებას და ყოველ მხრივად განვითარებულ აზროვნებას. მე მაქვს მხედველობაში ისეთი თეორიები, რომლებიც წარმოადგენენ რა რევოლუციის შესწავლის პროდუქტს, მთელ რევოლუციას ახდენენ არა მარტო ერთ რომელიმე მეცნიერებაში, არამედ მთელ საკაცობრიო მსოფლმხედველობაში. ასეთი დიდი ბუმბერაზული თეორიები, რასაკვირველია, იშვიათ მოვლენებს წარმოადგენენ. ისინი გავლენას ახდენენ თვით კაცობრიობის ცხოვრებაზე. არსებობს მრავალი მშვენიერი მეცნიერული თეორია, რომლებსაც მიუხედავად ამისა ვერ მივაკუთნებთ ამ ხარისხს. ასეთია მაგალითად რუსი ქიმიკოსის მენდელეევის და ინგლისელ ნოელანდის აღმოჩენა — ელემენტების პერიოდული სისტემა. ეს თეორია მშვენიერია და ჩვენში იწვევს გაკვირვებას, მაგრამ მიუხედავად ამისა, იგი არავითარ გავლენას არ ახდენს მასების მსოფლმხედველობაზე. იგივე შეიძლება ითქვას უკვე მოხსენებულ დარვინის თეორიის მარჯნიან რიფების (ბრაგის) შესახებ. მაგრამ დროთა განმავლობაში ადამიანის გონება ქმნის ბუმბერაზულ, დიად თეორიას, რომელიც პირველად იწვევს ფართე მასების, თითქმის მთელი კაცობრიობის, გულის წყრომას, მაგრამ შემდეგ ის ყველასათვის უდავო და მისაღები ხდება და ბოლოს ძირითად გადატრიალებას ახდენს მთელი კაცობრიობის მსოფლმხედველობაში. ასეთია მაგალითად კოპერნიკის აღმოჩენა იმის შესახებ, რომ არა პატარა, უმნიშვნელო დედა მიწა; არამედ მზე იმყოფება ჩვენი საპლანეტო სისტემის ცენტრში; ან კიდევ გალილეის აღმოჩენა იმის შესახებ, რომ მზე კი არ მოძრაობს დედამიწის გარშემო, არამედ დედამიწა მზის გარშემო.

ორივე ეს თეორია თითქმის ერთდროულად აღმოცენდა.

მეცხრამეტე საუკუნეში თითქმის ერთსა და იმავე დროს გამოვიდნენ მარქსი და დარვინი. ეხლა ვეცადოთ გავერკვეთ იმაში, თუ რომელმა იმათმა თეორიამ მოახდინა ძირითადი გადატრიალება არა მარტო იმ სპეციალურ დარგში, რომელშიდაც ეს არაჩვეულებრივი კუთით დაჯილდოვებული პირები მუშაობდნენ, არამედ მთელ კაცობრიობის მსოფლმხედველობაში.

შეუძლია თუ არა საზოგადოთ დარვინის მიერ ჩამოყალიბებულ რომელიმე თეორიას უკვდავ ჰყოს მისი სახელი ისტორიაში? რასაკვირველია, შეუძლია. თავის თავად ცხადია, რომ ასეთებად არ ჩაითვლება არც ერთი მისი სპეციალური გეოლოგიური, ბოტანიკური და ზოოლოგიური თეორია, ვინაიდან, რამდენადაც დიდი უნდა იყოს ამ

თეორიების მნიშვნელობა, მათ შეუძლიათ დააინტერესონ მხოლოდ სპეციალისტები და მხოლოდ ამ უკანასკნელთ შეუძლიათ მათი ღირსეულად შეფასება. უპირველესად ყოვლისა ასეთი შეიძლება იყოს ის თეორია, რომელიც გავლენას ახდენს მასების გონებაზე და ფანტაზიაზე, მათ გრძნობაზე და წარმოდგენაზე, რევოლუციას ახდენს მასში. ჩვენი მკითხველთა უმრავლესობა, ალბად, იმ აზრის არის, რომ ამ თვალსაზრისით ასეთი თეორიები არიან: „ბუნებრივ შერჩევის თეორია“ ან „არსებობისათვის ბრძოლის და უფრო ძლიერთა გამძლეობის თეორია“. მე ყოველ შემთხვევაში, არ შემიძლია დავეთანხმო ამ შეხედულებას. მე არ ვთვლი ამ უკანასკნელთ დარვინის საუკეთესო თეორიად.

ეს დოქტრინა თუმცა თავის თავად მშვენიერია, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში ის არ არის დარვინის ყველა თეორიებზე უმნიშვნელოვანესი. ამას გარდა: რამდენადაც დიდი უნდა იყოს მნიშვნელობა, რომელსაც მას აწერდნენ მისი გამოქვეყნების დროს, რამდენადაც დიდი უნდა იყოს ის პატივისცემა, რომლითაც ის ამ ჟამადაც სარგებლობს, მაინც უნდა ვაღვიროთ, ეს ეხლა ყოველ ექვს გარეშეა, რომ ბუნებრივი შერჩევის გარდა სხვა ფაქტორთა მთელი რიგი ახდენს გავლენას ცოცხალ არსებათა განვითარებაზე. ამ ოცდა ხუთი წლის წინად მე ყოველ ნაირად შევეცდებოდი იმის დამტკიცებას, რომ მცენარეთა და ცხოველთა სახეების წარმოშობის ასახსნელად უეჭველად, საკმაოა მხოლოდ ბუნებრივი შერჩევა. ეხლა მე არ შემიძლია ეს დებულება უცვლელად მივიღო. არის მრავალი სხვა ფაქტორები, რომელთაც, თუმცა არ აქვთ იგივე მნიშვნელობა, როგორც ბუნებრივ შერჩევას, და მასთან შედარებით უკირავთ მეორე ხარისხოვანი ადგილი, მაგრამ მიუხედავად ამისა მასთან ერთად ისიც უნდა იქნას მიღებული მხედველობაში მცენარეთა და ცხოველთა სახეების წარმოშობის ახსნის დროს.

თეორია, რომელიც უკვდავ ჰყოფს დარვინის სახელს ისტორიაში, ეს არის ევოლუციის თეორია. ამ თეორიაში დარვინმა გადაჭრით და საბოლოოდ ჩამოაყალიბა პროცესების და მოვლენების განუწყვეტელობის დიდი პრინციპი. რასაკვირველია, დარვინამდეც იყვნენ დიდი მოაზროვნენი, ლაპლასით დაწყებული და ლამარკით გათავებული, რომელთაც შეგნებული ჰქონდათ ამ პრინციპის არსებობა. რასაკვირველია, ბევრი გაუხედავად და ბუნდოვანად გამოთქვამდა იმ აზრს, რომ ბუნებაში სწარმოებს განვითარების მუდმივი პროცესი. მაგრამ დარვინის თეორიის გამოქვეყნებამდე საზოგადოებაში და თითქმის თვით მეცნიერებაში გაბატონებული იყო ის შეხედულება, რომ ყოველივე ბუნებაში განისაზღვრება და წესრიგდება რალაც დიდი გარეგანი ძალით, ან უფრო სწორად რომ ვსთქვათ, დიდი ძალებით; რომ ყველა ნივთს თავისი დასაწყისი აქვს, რომ მატერიის და მოძრაობის სხვა და სხვა ფორმა აგრეთვე განისაზღვრება და წესრიგდება გარედან; რომ შესაძლებელია წარმოვიდგინოთ მატერიის და ძალის საბოლოოდ მოსპობა. დარვინმა აშკარად დაამტკიცა, რომ ასეთი შეხედულება შემცდარია. მან დაამტკიცა, რომ მაჩერია და ძალა მუდმივი არის და არ შეიძლება მათი არც შექმნა და არც მოსპობა, რომ მოვლენები და პროცესები, რომელთაც ადგილი აქვთ მსოფლიოში, რამდენადაც ისინი ჩვენთვის ცნობილნი არიან, განუწყვეტელნი არიან.

დაამტკიცა რა ეს მცენარეების და ცხოველების

სახეების და ადამიანის წარმოშობის შესახებ, მან ამით გაატარა, დაასაბუთა და განამტკიცა ის აზრი, რომ მთელი ცხოვრება არის მხოლოდ განუწყვეტელი განვითარება.

მან დაადგა უკანასკნელი აგური იმ დიდ შენობას, რომლის საძირკველი ჩაყრილი იყო შორეულ წარსულში ძველი საბერძნეთის ფილოსოფოსის მიერ შემდეგ გამოთქმაში: „ყველაფერი მიმდინარეობს!“

არის თუ არა მარქსის მიერ ჩამოყალიბებული ისეთი თეორია, რომელმაც უეჭველად უნდა უკვდავჰყო მისი სახელი ისტორიაში? ჩემი აზრით, რასაკვირველია, არის. მან ისე, როგორც დარვინმა, ჩამოაყალიბა შედარებით უფრო უმნიშვნელო თეორიების მთელი რიგი. ასეთია მაგალითად მის მიერ აღმოჩენილი განსხვავება სამუშაო ხელის ტიპებულობის შორის, ჩემთვის რომ ეკითხათ, მარქსის რომელ დოქტრინას ვთვლი მე უმნიშვნელოვანესად, მე უპასუხებდი: „ზედმეტი ღირებულების თეორია“. მე, რასაკვირველია, წმენიერად ვიცი, რომ მარქსამდეც ჰქონდათ წარმოდგენა ეკონომისტებს ზედმეტი ღირებულების შესახებ იმგვარადვე, როგორც დარვინამდე ბიოლოგებს ჰქონდათ წარმოდგენა განვითარების თეორიის შესახებ, მაგრამ მხოლოდ მარქსმა ნათლად ჩამოაყალიბა ზედმეტი ღირებულების თეორია, ყოველმხრივად გამოიკვლია იგი, დაასაბუთა და მოგვცა გასაღები სოციალურ-ეკონომიურ ურთიერთობათა შესაცნობად იმგვარადვე, როგორც ევოლიუციის თეორია იძლევა ბიოლოგიურ პროცესების გასაღებს.

ზედმეტი ღირებულების თეორია მე ვრცლად განვმარტე სხვა ადგილას.¹⁾ ამიტომ მე ეხლა მოკლედ შევეხები მარქსის მეორე თეორიას, რომელიც თავის მნიშვნელობით ვერ შეედრება „ზედმეტი ღირებულების თეორიას“. მე მაქვს მხედველობაში მისი ისტორიის მატერიალისტური გაგება. საოცრად უნდა ჩაითვალოს ის მოვლენა, რომ ენგელსი დამოუკიდებლად მივიდა ისტორიის იმგვარადვე გაგებამდე. მიუხედავად ამისა ის ყოველთვის ამტკიცებდა, რომ მარქსმა დაასაბუთა და გამოუშვა ეს თეორია სრულიად მისგან დამოუკიდებლად და ამ შემთხვევაზე დახარჯა გაცილებით მეტი დრო. ისტორიის მატერიალისტური გაგება ამტკიცებს, რომ უმთავ-ესი, ძირითადი ფაქტორი, რომელიც ხალხის ან საზოგადოების განვითარებაზე მოქმედობს, არის სამეურნეო ურთიერთობა, ე. ი. ის საშვალება, რომელთა მეშვეობით ხალხი ან საზოგადოება აწარმოებს და ცვლის თავის პროდუქტებს. თუ ჩვენ გვინდა გაიგოთ რომის, ისპანიის, ინგლისის ისტორია, თუ ჩვენ გვინდა გავიგოთ, რატომ რომის, ისპანიის, ინგლისის სოციალური ურთიერთობანი ამა თუ იმ ხანაში ატარებდნენ განსაზღვრულ ხასიათს, ჩვენ, ისტორიულ მატერიალისტურ გაგების თანახმად, უნდა გავარკვიოთ საქონლის წარმოების და გაცვლის პირობები ძველ რომში, ისპანიაში და ინგლისში. აუცილებლად უნდა გვახსოვდეს, რომ მარქსის თეორიით ეკონომიური პირობები არის ისტორიის განვითარების მამოძრავებელ ძალების ძირითადი საფუძველი. ამას აუცილებლად უნდა გაესვას ხაზი იმის გამო, რომ ამ თეორიით მომეტებულად გატაცებული ზოგი ჩვენი ამხანაგ-თავანი აღიარებს ყველგან ეკონომიურ პირობებს ისტორიის განვითარების ერთადერთ მამოძრავებელ ძალად. ნა-

მდვილად კი ისინი არიან ძირითადი მამოძრავებელი ძალა, რომელსაც მოჰყავს მოქმედებაში სხვა ფაქტები, რომელნიც წარმოადგენენ, თუ შეიძლება ასე ითქვას, პირველის რეფლექსებს და თავის მხრივ განსაზღვრულ გავლენას ახდენენ ძირითად ფაქტორზე — ეკონომიურ პირობებზე, და, ამგვარად, იქმნება მათ ძორის დამოკიდებულებათა, მოქმედებათა და საურთიერთო მოქმედებათა რთული ქსელი. შემდეგ, თუმცა ხელოვნება, მეცნიერება, ლიტერატურა, რელიგია, ადამი და კანონები ვითარდებიან ამა თუ იმ ქვეყნის ეკონომიურ პირობების მიხედვით, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მაინც ანგარიში უნდა გავწიოს მათ ისტორიულ გავლენას სოციალურ განვითარებაზე.

ჩვენი მოწინააღმდეგეების აზრით, — მარქსის და დარვინის თეორიები ერთმანეთს ეწინააღმდეგებიან. ისინი ამტკიცებენ, რომ განსაკუთრებით ბუნებრივი შერჩევა ეწინააღმდეგება სოციალისტურ მსოფლმხედველობას. ამ ეამად მე არ შემძლია ვრცლად შევეხო იმ დებულებას, რომელიც მე სრულიად უსაფუძვლოდ მიმაჩნია:

მე მხედველობაში მაქვს უფრო ვრცლად ამ საკითხს შევეხო ცალკე შრომაში დარვინიზმის და სოციალიზმის შესახებ, ვინაიდან მე ოცდა ხუთი წლის განმავლობაში ვსწავლობდა დარვინის ნაწერებს და აგრეთვე დიდი ხანია, რაც სოციალისტურ თეორიებს ვიცნობ, ამიტომ მე აქ ჩემს თავს ნებას მივცემ და ერთ შენიშვნას გავაკეთებ: ჩემის აზრით დარვინიზმი და სოციალიზმს შორის არა-ერთმანეთს ეწინააღმდეგება არ არსებობს. სოციალიზმი, ჩემის აზრით, წარმოადგენს ისტორიის პროცესის განვითარების ლოგიკურ დასკვნას, დარვინის მოძღვრებაში კი მე ვხედავ ამ პროცესის მეცნიერულად დასაბუთებას. მე აღვნიშნავ აგრეთვე იმას, რომ მარქსი, რომელსაც საზოგადოდ ძალიან უყვარდა წიგნის კითხვა, საფუძვლიანად იცნობდა დარვინის ყველა ნაწერებს. მაგრამ არ შეიძლება ვთქვათ, რომ დარვინიც იცნობდა მარქსის შრომას. აქ მე მოვიყვან დარვინის წერილს მარქსისადმი, რომელიც ჩემი შეხედულები საინტერესო და დამახასიათებელია.

1873 წელს მარქსმა გაუგზავნა დიდ ბუნებისმეტყველს თავის „კაპიტალის“ პირველი ტომის მეორე გამოცემა. მან პასუხად მიიღო შემდეგი წერილი:

1 ოქტომბერი 1873 წელი.

„მოწყალეო ხელმწიფე! მე მადლობას გიძღვნი თქვენ იმისათვის, რომ პატივი მეცით და გამომიგზავნეთ თქვენი დიდი ნაწარმოები. მე სულით და გულით ვისურვებდი მივალწიო ღრმა და მნიშვნელოვან პოლიტიკო-ეკონომიურ საკითხების მეტ გაგებას და ამით გავმხდარიყავი ამ საჩუქრის უფრო მეტი ღირსი. მე ვფიქრობ, რომ ჩვენ ორივე სერიოზულად ცოდნის გავრცელებისაკენ მივისწრაფით და ცოდნა კი, უეჭველია, ბოლოს და ბოლოს ხელს შეუწყობს კაცობრიობის ბედნიერებას. დავრჩები თქვენი ერთგული ჩარლზ დარვინი“.

3. მათი ცხოვრება

მე განზრახვა არ მაქვს მოვიყვანო დარვინის ან მარქსის ბიოგრაფია. მე მხოლოდ მოვიყვან რამდენიმე შენიშვნას და პირად მოგონებას მათი ცხოვრების შესახებ. დარვინი დაიბადა 12 თებერვალს 1809 წელს და გარდაიცვალა 19 აპრილს 1882 წელს. მარქსი დაიბადა 5 მაისს 1818 წელს და გარდაიცვალა 18 მარტს 1883 წელს. მე ის ენაზე ჩემს სიცოცხლეში მხოლოდ ორჯერ და ცო-

¹⁾ იხ. ჩემი შრომა: „სოციალიზმი და რადიკალიზმი“. გ. ე. ლიონგის.

ცხალი მხოლოდ ერთხელ: მეორეჯერ მე ვნახე ის უკვე მიცვალებული. დიდი ხნის წინად, როცა მე ჯერ კიდევ სრულიად ახალგაზრდა ვიყავი, მომიხდა მოხსენების წაკითხვა „მწერებზე და მცენარეებზე“ ობოლთა თავშესაფარში, რომელიც დაარსებული იყო გავერშტოკის, გილის და ლონდონის მუშების ბავშვებისათვის. ამ მოხსენების წაკითხვა შემთხვევით მოხდა იმ დღეს, როცა სკოლის დღესასწაული იყო და ბავშვებისა და მასწავლებლებს გარდა იყვნენ სტუმრებიც, რომელნიც ამ სკოლით იყვნენ დაინტერესებულნი. ვინაიდან მე მაშინ ვიქნებოდი არა უმეტეს 21-22 წლისა, მე ეჭვი არ მეპარება, რომ ჩემი სიტყვა ძალიან გაბერილი იყო და მასში აშკარად სჩანდა თვით კმაყოფილება. მოხსენების გათავების შემდეგ ზოგი მაყურებელთაგანი მოვიდა ჩემთან და გამეცნო. მე დავიხსომე სამი მათგანი. ერთი იყო საკმაოდ ჩასკენილი, თუმცა არც ძალიან მალალი, მამაკაცი, რომელსაც ჰქონდა ლომისებური თავი, გამჭრიახი და ამავე დროს, უსაზღვრო ნაზი თვალები; მეორე-ლამაზი და ახოვანი დედა-კაცი; მესამე კი ახალგაზრდა ქალი. მამაკაცი აღმოჩნდა კარლ მარქსი. დედა-კაცი იყო მისი ცოლი, ენი ფონ-ვესტფალენი; ახალგაზრდა ქალი კი მარქსის ქალაშვილი, ჩემი შემდეგი ცოლი. მე მაგონდება როგორ ზრდილობიანად დამიწყო მარქსმა საუბარი. მან ძალიან, თითქმის გადაჭარბებულად შეაქო ჩემი მოხსენება და მიწინასწარმეტყველა წარმატება მომავალ მუშაობაში. თითქმის მე მასწავლებელი ვიყავი და მარქსი კი ჩემი მოწაფე — ისე მესაუბრებოდა იგი მე. ეშოშობ, რომ მაშინ პატივისცემით ვერ მოვეპყარი ასეთი ადამიანის ძვირფასს კრიტიკას. როცა მე მეორედ ვნახე მარქსი, იგი უკვე მიცვალებული იყო და იწვა თავის უბრალო ლოგინში გავერშტოკ გილში, სახლში „Maitland Park Real 45“ მე და ჩემი ცოლი ხელიხელს ჩაკიდებული ვიდექით მის ცხედართან.

ჩემი დამოკიდებულება დარვინთან უფრო მუდმივი იყო. ახალგაზრდობაში მე ვრცლად ვსწავლობდი მის ნაწერებს და არა ერთხელ, როცა წინ რაიმე სიძნელე მელობებოდა, მიმიწერია მისთვის ბარათი და მითხოვია განემარტა ის საკითხები, რაც ჩემთვის გაუგებარი იყო მის შრომებში. თავის თავად ცხადია, ასეთ შემთხვევებში უმეტესს ნაწილად მე ვცდილობდი დამოუკიდებლად გავრკვეულიყავი ამ გვარ სიძნელეში. მე, რასაკვირველია, ვგრძნობდი, რომ არავითარი უფლება არ მქონდა წამერთმია ძვირფასი დრო დიდ მეცნიერისათვის, რომელიც უფლებით მთელ მსოფლიოს ეკუთვნოდა. მაგრამ, როცა უკიდურეს შემთხვევებში მე მას მივმართავდი, მე ყოველთვის მივიღებდი მისგან ზრდილობიან და ვრცელ პასუხს. დიდი მეცნიერები ყოველთვის ასე იქცევიან როგორც დარვინი. ისინი ყოველთვის მზად არიან მისცენ საჭირო განმარტება ყველას, ვისაც კი ცოდნა სწყურია. ყველაფერი, რაც ეხლა დარვინზე ითქვა, სამართლიანად შეიძლება მივაწეროთ მარქსსაც. ამას დამტკიცებს ყველა, ვისაც კი მიუმართავს მისთვის განმარტებისათვის.

პირადად მე შევხვდი დარვინს პირველად 1881 წელს. ამ წელს სექტემბერში ლონდონში „თავისუფალ მოაზროვნეთა“ კონგრესი იყო. ერთ-ერთ თავმჯდომარეთ იყო დ—რი ლაუდენი ბიუნერი, რომელიც იყო დარვინის მოძღვრების ცნობილი პოპულიარიზატორი გერმანიაში. ბიუნერმა მოისურვა დარვინის პირადი გაცნობა. მე ამის შესახებ მიუწერე დარვინს. ამის საპასუხოდ ჩვენ მივიღეთ მისგან წერილი: იგი, გვპატყებდა ჩავსული-

ყავით დოუნში და მასთან ერთად შინაურულად გვესაუზმა. ოთხშაბათს, 28 სექტემბერს 1881 წელს გავემგზავრეთ ჩვენ ბიუნერთან ერთად რკინის გზით ორპინგტონამდე, საიდანაც ეტლით გავიარეთ ოთხი ინგლისური მილი სოფელ დოუნამდე, სადაც დარვინი ცხოვრობდა. ის მოგვესალმა ჩვენ თავის სახლის ზღრუბილზე. მისი გარეგანი შეხედულება კარგ შთაბეჭდილებას ახდენდა თუმცა ის ჯანმრთელობის მხრივ საკმაოდ სუსტი იყო. მას დაახლოვებით ექვსი ფუტის სიმაღლე ჰქონდა, მარქსის მსგავსად, მის თავს გამჭრიახი და დიადი გამომეტყველება ჰქონდა, მაგრამ ამავე დროს მისი თვალები ნაზად გამოიყურებოდნენ. ჩვენ ვისაუხმეთ მასთან და მისი ოჯახის რამდენიმე წევრთან ერთად. დარვინის მეუღლე იჯდა მაგიდის ბოლოს ზურგიით დიდ ბალისაყენ, სადაც დიდმა მეცნიერმა ბევრი შესანიშნავი ცდა გააკეთა. ჩვენ შემდეგ გავიგეთ, რომ დარვინის ცოლი იყო ორტოდოქსალური ეკლესიის გულ-მოდგინე მიმდევარი. თვით დარვინმა საუბრის დროს გადმოგვცა ჩვენ, რომ პირადი სიხარული, რომელიც გამოწვეული იყო მის გამოკვლევათა და აღმოჩენათა შედეგების გამოქვეყნებით, იწამლებოდა იმ შემეცნებით, რომ იმით შეურაცყოფას ვაყენებდი ჩემს ახლობელ და ძვირფასს გრძნობებს. საუზმის დროს მე ყურადღება მივაქციე იმ გარემოებას, თუმცა ეს უბრალო შემთხვევითი მოვლენაა, რომ მაშინ, როცა ბიუნერი იჯდა დარვინის გვერდით, ჩემსა და დარვინის მეუღლის შუა იჯდა ინგლისის ორტოდოქსალური ეკლესიის მღვდელი. ეს მღვდელი აღმოჩნდა განვითარებული და საზოგადოთ მშვენიერი ადამიანი, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ჩვენ მაშინ უცნაურად მოგვეჩვენა მღვდლის ყოფნა დარვინის სახლში. აღნიშნულ პირობების გარდა ჩვენთან კიდევ საუზმობდა (ფრანკისკ დარვინი), რომელიც მამას ეხმარებოდა მის უკანასკნელ შრომებში. საუზმის დროს საუბარი გვქონდა მეცნიერულ საკითხების გარშემო. საუზმის შემდეგ, როცა ჩვენ მის სამუშაო კაბინეტში დასასვენებლად ვისხედით და თამბაქოს ვწევდით, თვითონ დარვინმა მოულოდნელად დაიწყო ლაპარაკი რელიგიის შესახებ. თუმცა ადამიანის შეხედულებას რელიგიაზე არაფერი საერთო არ აქვს ბიოლოგიურ ან სოციალისტურ მსოფლმხედველობასთან. მაგრამ მაინც საინტერესოა გავეცნოთ დიდ მოაზროვნის რელიგიურ თვალსაზრისს. დარვინის პირველი კითხვა იყო: „რატომ უწოდებთ თქვენ თქვენ თავს ატიესტებს და ამტიკებთ, რომ ღმერთი არ არსებობს?“ ეს კითხვა იმის დამამტკიცებელია, რომ დარვინი, რომელიც გართული იყო თავის ბიოლოგიურ გამოკვლევებით, სრულიად ვერ ამჩნევდა იმ რელიგიურ ბრძოლას, რომელიც მაშინ სწარმოებდა, ამ გვარადვე ვერ ამჩნევდა ის შრომის მკაცრ ბრძოლას კაპიტალთან. რომელიც თვით მის სახლის კარებთან მძვინვარებდა. ჩვენ აუხსენით მას, რატომ შევიქნეთ ატიესტები და აგრეთვე ისიც, რომ ჩვენ არ უარყოფთ ღმერთის არსებობას, მაგრამ რადგანაც არ შეგვიძლია დავამტკიცოთ ღვთაებრივი იდეის სამართლიანობა და ამიტომ არ შეგვიძლია ვირწმუნოთ იგი, ჩვენ უღმერთოდ გვინდა ვიცხოვროთ: ჩვენ არ ვამტიკებთ, მაგრამ არ უარყოფთ მის არსებობას. გამოიჩინა, რომ დარვინი იმავე აზრის იყო, მაგრამ მან უწოდა თავის თავს აგნოსტიკი. მე პირადად ყოველთვის იმ აზრის ვიყავი, რომ ატიესტი იგივეა რაც აგნოსტიკი, მხოლოდ უფრო აგრესიული, აგნოსტიკი კი იგივეა რაც ატიესტი, მხოლოდ უფრო ზომიერი. ამავე სა-

უბრიდან გავიგეთ, რომ უკვე ორმოცი წელია, რაც დარვინი აგნოსტიკი იყო. ჩვენ ვკითხეთ, რატომ უარყო მან ქრისტიანული მოძღვრება, მან გვიპასუხა: იმიტომ, რომ მისი სამართლიანობის ევრავეთარ დამამტკიცებელ საბუთს ვერ ვპოულობდი. იმ ადამიანის ასეთ განცხადებას, რომელსაც სხვაზე უკეთ შეეძლო ფაქტების აწონვა და დამამტკიცებელ საბუთებში შეგნებულად გარჩევა, ჩემი აზრით აქვს დიდი მნიშვნელობა.

მარქსი იყო ნათლად ჩამოყალიბებული ატიესტი. ვისაც სურს გაეცნოს მარქსის და ენგელსის მატერიალიზმის ძირითად საფუძვლებს, მან უნდა წაიკითხოს მისი თხზულების თარგმანის „სოციალიზმის განვითარება უტოპიურიდან მეცნიერულამდე“ წინასიტყვაობა, რომელიც დაწერილია ენგელსის მიერ 1892 წელს განსაკუთრებით 9—18 გვერდამდე.

ჩვენ მოვიყვანეთ მარქსის და დარვინის ისეთი მსგავსი თვისებები, რომლებიც ორივეს ახასიათებს. ეხლა მე აღვნიშნავ რამდენიმე განსხვავებას, რომელსაც ადგილი ჰქონდა მათ ცხოვრების პირობებში. დარვინი თავის და საბედნიეროდ მდიდარი იყო. მარქსი მთელი თავისი სიცოცხლის განმავლობაში ღარიბი დარჩა. დარვინი თავის დაბადების დღიდან სარგებლობდა სიმდიდრის ყველა უპირატესობით, ამ დროს მას არ დაჭირვებია ლუკმა პურზე ან ბინაზე ზრუნვა ცხოვრებაში. არადროს არ შეხვედრია მას არსებობისათვის ბრძოლის წყველი საკითხთან შეჯახება, რომელიც სწამლავს ადამიანის სიცოცხლეს და ძალიან აფერხებს ყოველ შემოქმედებით მუშაობას.

განსაკუთრებით ხელს უწყობდა დარვინს ის გარემოება, რომ მას არ უხდებოდა ლუკმა პურისთვის მუშაობა. რომ უკვე მოხსენებულ ჯანმრთელობის სისუსტესთან ერთად დარვინის დასჭირვებოდა თავის ძალების და დროის დახარჯვა ლუკმაპურის ზრუნვაზე, ცხადია, რომ ის ვერ აჩუქებდა მსოფლიოს თავის უკდავ ნაწარმოებებს.

მარქსი პირიქით თვით თავის სიკვდილამდე მთელ თავის სიცოცხლეში ღარიბი იყო. მგზნებარე ჟანტაზია ეხლაც მოგვითხრობს „ინტერნაციონალის“ და მისი დამაარსებლის ზღაპრულ სიმდიდრის შესახებ. მაგრამ ის ფაქტია, რომ „ინტერნაციონალის“ კასაში ხშირად ფოსტის ხარჯების გასასტუმრებელი ფული არ იყო, საკმაოდ ნათლიად მოწმობენ თუ ნაფიქრად რა სიმდიდრე ჰქონდა მას. მარქსი თავის ცხოვრების მაგალითზე კარგათ გაეცნო იმ გარემოებას, თუ რას ნიშნავს ნამდვილი გაჭირვება. მას მოუხდა მევახშეებთან გაცნობაც. თავის „კაპიტალის“ პირველი ტომის მომეჩეუბი ნაწილი დასწერა მან სახლში თითქმის ეხლანდელ თეატრის „Koyalty“-ს პირდაპირ, იმ პატარა სახლში, სადაც დაიბადა მისი უმცროსი ქალი ელენორა. როცა ის ამ შრომას სწერდა, მას ხშირად მუხლებზე ბავშვები უჯდა, მის ნაწერებს დიდ ხნის განმავლობაში ბოიკოტი ჰქონდა გამოცხადებული გერმანელ წიგნის გამომცემლების მიერ. ძალიან გაუჭირდა მას ისეთი პირის მონახვა, ვინც იკისრებდა მათ გამოცემას. მისი ნაწერები მას სიცოცხლეში თითქმის არავითარ შემოსავალს არ აძლევდნენ, ან აძლევდნენ ძალიან უმნიშვნელო შემოსავალს. მაგრამ როგორც ეს ხშირად ხდება, მარქსის სიკვდილის შემდეგ არა მარტო აღიარეს მისი ნაწერების მეცნიერული მნიშვნელობა, არამედ ამ შრომებმა მოიპოვეს აგრეთვე ღირებულება.

როგორც გერმანიაში, ისე ინგლისში ადვილად შეიძლება ახლა მათი გამომცემლის შოვნა. მარქსმა სიკვდილის შემდეგ დაუტოვა შვილებს მხოლოდ თავისი ნაწარმოები, ხსენება „ადამიანის შესახებ, რომელიც სიკეთეს შერბობდა“ და უკდავი სახელი.

როგორც მათი ცხოვრების გარეგანი პირობები ერთმანეთი აგან განსხვავდებოდნენ, იმ გვარადვე სხვადასხვა იყო ის ადგილები, სადაც ისინი არიან დამარხულნი. დარვინი დამარხულია ვეტმინსტერის მონასტერში; მარქსი კი—საერთო სასაფლაოზე, გიგატეში და სრულიად სამართლიანია, რომ დარვინი განისვენებს ვეტმინსტერის მონასტერში; იგი განისვენებს „ლირსულთა“ და „ულისთა“ დიდ მავზოლეოში, სადაც ძალიან ცოტაა მისი ბადალი. მაგრამ სავსებით სამართლიანია იგივე, რომ მარქსი დასაფლავებულია ზაიგეტის სასაფლაოზე. აქ ის განისვენებს ხალხს შორის. აქვე არის დამარხული მისი ცოლი და მათი საერთო ერთგული მეგობარი რეინელი გლუხის ქალი ელენე დე მუტი, რომელიც იყო უძველესი ერესი და უკეთილშობილესი ბუნების მქონე ადამიანი, როგორც ოდესმე მინახავს ჩემს სიცოცხლეში. დიდად განსხვავდებოდნენ ერთმანეთისაგან დარვინი და მარქსი ხასიათით. მარქსს ჰქონდა ძლიერ მრავალმხრივი ჰუმანიზმი. დარვინი იყო მხოლოდ გეოლოგი და ბიოლოგი. ის გაჭირვებით კიახულობდა წიგნებს უცხო ენებზე, და რამდენადაც მე მიცი, ლაპარაკობდა მხოლოდ ინგლისურად. ის თვითონ გამიტყდა მე, რომ უკვე დიდი ხანია, რაც მას შექსპირი არ წაუკითხავს. ზემოდმოყვანილი მისი წერილი მოწმობს იმას, რა მცირე ყურადღებას აქცევდა ის პოლიტიკურ ეკონომიას. მარქსი პირიქით, თავისუფლად კითხულობდა ყველა ევროპულ ენებზე და მშვენიერად ლაპარაკობდა გერმანულად, ფრანგულად და ინგლისურად. ის საფუძვლიანად იცნობდა ყველა ქვეყნის ლიტერატურას. შექსპირს ის აღმერთებდა. ემერსონთან ერთად მას შეეძლო ეთქვა: „მე ყოველთვის მიხარია შეგხვედრა ისეთ ადამიანებს, რომლებიც სცნობენ შექსპირის უპირატესობას სხვა მწერლებზე“. ის ძალიან დაინტერესებული იყო ხელოვნების ყოველი დარგით და თვითაულისაგან რაიმეთი სარგებლობდა. ის იყო იმათ რიცხვში, რომელთაც პირველად იცნეს ირვინგის დიდი უპირატესობა სხვა ინგლისელ დრამატიკულ არტისტებზე. ცოცხალი ინტერესით და ღრმა გაგებით თვალყურს ადევნებდა იგი სხვადასხვა მეცნიერების განვითარებას. ასე, მაგალითად, ის საფუძვლიანად იცნობდა დარვინის ყველა ნაწერებს. მისი სიკვდილის შემდეგ დარჩა რევეულები შენიშვნებით ქიმიკში. დასვენების დროს მატემატიკაში ვარჯიშობდა და ამ დარგში, როგორც მას ცნობილი მატემატიკი სეი მოორი მტკიცებს, მას ეკუთვნის რამდენიმე საყურადღებო აღმოჩენა. ჩემი შეხედულებით მას ჰქონდა ისეთი თვისება, რომელსაც დარვინი მოკლებული იყო: ეს იყო იუმორი. მაგრამ მთავარი დამახასიათებელი თვისებაა რომლითაც მარქსი დარვინისაგან განირჩეოდა, მდგომარეობდა იმაში, რომ ის არა მარტო მეცნიერი იყო, არამედ ის იყო აგრეთვე ცხოვრების ადამიანი. ის იყო მებრძოლი რევოლუციონერი. ის იყო, არის და მუდამ დარჩება სულიერ ბელადთა პროლეტარულ მასების დიად ბრძოლაში კაპიტალის ბატონობაში. ის იყო, არის და მუდამ დარჩება მილიონ მამაკაცების და დედაკაცების სულიერ ბელადთა, რომელთა უმრავლესობაა, შესაძლებელია, მისი ნაწერების არც ერთი სტრიქონი არც კი წაუკითხავს.

4. მათი დახაიაობა.

ყველა უკვე ზემოდთქმული საკმაოდ ნათლად აშუქებს დარვინის და მარქსის პიროვნებას. ორივეს გარეგანი შეხედულება პარამონიულად უთანხმდებოდა მათ სულიერ ცხოვრებას. როგორც გარეგანი, ისე შინაგანი გამომეტყველობა დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა ყველაზე, ვისაც პირადად არ უნახავს მარქსი და დარვინი, მისთვის საკმარისია შეხედოს მათ ფოტოგრაფიას, რომ ერთბაშად განიცადოს მათი სახის სიდიადე, სიმშვენიერე.

დარვინი და მარქსი განირჩეოდნენ იმ კეთილშობილურ, არა ხელოვნურ სიმშვიდით, რომელიც მაღალი ქუთის დამახასიათებელია და პირიქით ისინი შორს იყვნენ იმ გაზვიადებულ და ხელოვნებურ მდაბიობიდან, რომელიც ყოველივე სიამაყეზე უარესია. ზნეობის მხრივ ისინი იმავე სიმაღლეზე იდგნენ, როგორც გონებრივ განვითარების მხრივ. იმათ ჰქონდათ განსაკუთრებული ნიჭი, რომლის წყალობით შეეძლოთ ალლო აელოთ სიმართლისთვის და ჰეშმარიტებისათვის ცხოვრებაში და მეცნიერებაში. სიმართლე, გულ-ახდილობა და პირდაპირობა შეადგენდნენ მარქსის და დარვინის თანდაყოლილ თვისებებს. სწორეთ ამიტომ ამუშავდა მათ წინააღმდეგ ცილისწამება და სიძულვილი, არ კმაყოფილდებოდნენ მათი თეორიების გამაგებულ კრიტიკით; იჭრებოდნენ მათ კერძო ცხოვრებაში და ავრცელებდნენ მათ შესახებ უამრავ სიცრუეს, უმსგავსო და საშინელ კორებს ავრცელებდნენ მარქსის და დარვინის შესახებ. მარქსიადმი მიმართული ეს კორები განსაკუთრებით მით იყვნენ უმსგავსნი, რომ მისთვის იმ დროს მთელი ევროპის პრესა დაკეტილი იყო, სადაც მას შეეძლო გაეზავილებია ეს ინსინუაციები. რასაკვირველია, შემდეგში ეს ბინძური სიცრუე გამომჟღავნდა და, რაც იშვიათად ხდება, ამ კორების გაფანტვის შემდეგ, როგორც დარვინს, ისე მარქსს კიდევ მოუხდათ ცხოვრება. მსოფლიომ გაიცნო და დააფასა დარვინი და მარქსი ჯერ კიდევ მათ სიცოცხლეში. რასაკვირველია, გაიცნო არა ისე ახლოს, როგორც მათ უკვე იცნობდნენ დაახლოებული პირები, მაგრამ იმდენათ მაინც, რომ ღირსეულად დაე-

ფასებიათ მათი მაღალი ზნეობრივი განვითარება, მათი სულიერი ცხოვრების სიდიადე და სიწმინდე. ეხლა როცა იმის მოწმენი ვართ, როგორ მეცნიერთა მთელმა მსოფლიომ მიიღო დარვინის ევოლუციის თეორია, ჩვენ უნებურად ვამბობთ: აჰ, ნეტავი ეცოცხლა მას ამ დრომდე! ამ გვარადვე, როცა მარქსის ეკონომიური და ისტორიულ-ფილოსოფიური შრომები ხელს უწყობენ თანამედროვე მეცნიერების და საზოგადოებრივ ცხოვრების განვითარებას, ჩვენ ვერ ვიკავებთ გულის სიღრმიდან აღმოხეთქილ სიტყვებს და ვამბობთ: „აჰ, რისთვის არ მოაღწია მან ამ დრომდე!“ როგორც დარვინი, ისე მარქსი დარწმუნებული იყვნენ მათი მოძღვრების გამარჯვებაში. დიდი ქუთის მქონე ადამიანებს არა დროს ექვი არ ეპარებათ თავის იდეის გამარჯვებაში, ჩვენ ცოცხლად გვებატება ბრმა ჰომეროსის მთელი ტრაგიზმი, რომელსაც საშვალეა არ ჰქონდა დაენახა მსმენელების სახის გამამეტყველებელ, რომელთაც ის უკითხავდა თავის ილიადას და ოდისეის, ან შექსპირის, რომელსაც ერთი თავის ნაწარმოებებში გამოყვანილი გმირი ქალი, რომელიც მსახიობ ქალის მიერ ყოფილიყოს შესრულებული, არ უნახავს სცენაზე. ან ბეტხოვენის ტრაგიზმი, რომელსაც საშვალეა არ ჰქონდა უკანასკნელ დღეებში დამტკბარიყო საუცხოო ხმებით, რომელიც მან შექმნა თავის უკედავ ნაწარმოებებში. მაგრამ ჰომეროსმა იცოდა, რომ მრავალ საუკუნოების განმავლობაში წაიკითხავდნენ მის პოემებს ალტაცებით, გაკვირვებით და სიყვარულით; შექსპირმა იცოდა, რომ მომავადობელ შთაბეჭდილებას მოახდენდნენ მსმენელებზე მისი ვიოლა, დეზდემონა, როზლინდა, ბეატრიჩე და მირანდა; ბეტხოვენმა იცოდა, რომ მისი სიმფონიები და მელოდიები ყოველთვის მიაღწევდნენ სულის უსაიდუმლესს კუნჭულს. ამ გვარადვე დარვინიც ღრმად დარწმუნებული იყო, რომ მეცნიერები მიიღებდნენ მის მოძღვრებას. იცოდა აგრედვე მარქსმაც, რომ მისი სახელი უკედავი იქნებოდა კაცობრიობისთვის, რომ მისი გენიოსობის დიადი გავლენის ხსოვნა სამარადისოდ დარჩება ადამიანთა სულში და გულში.

ი. ელიაშვილი.

ჰიგიენის მნიშვნელობა ჯანმრთელობისათვის

ადამიანის ცხოვრება წარმოადგენია მხოლოდ დედა-მიწაზე, რომელზედაც და რომელშიაც მოქმედებენ ბუნების მრავალფეროვანი მოვლენანი. ზოგი ამ მოვლენათაგან სასარგებლოა ადამიანისათვის და ზოგიც მავნე. უმაღლესი შენაწევრობის (ორგანიზაციის) არსებანი ბუნებას დაეჯილდობია ისეთი მომგერებელი იარაღებით (მხვედველობა, სმენა, ყნოსვა, გემო, შეხება და სხვა), რომელთა შემოწმებითაც ცოცხალი არსება უზრუნველყოფს თავის ტანმრთელობას და კეთილდღეობას. ხოლო ეს გარეშე გრძნობათა იარაღები როდია საკმარისი იმ მრავალფეროვან მავნე მოვლენათა საწინააღმდეგოდ, რომელნიც ფარულად მოქმედობენ მის სხეულზე, არამედ აქ უკვე საჭიროა ზედმიწევნითი ცოდნა ამ ფარულ მავნე მოვლენათა მოქმედებისა. ამ ცოდნას კი იძლევა ის მეცნიერება, რომელსაც ფართოდ ეძახიან ბუნებისმეტყველებას.

ბუნებისმეტყველებითმა მეცნიერებამ თავის უაღრეს განვითარება-წარმატებას მიაღწია მე-XIX და მე-XX საუკუნეებში და სწორედ აქედან დაუდგა კაცობრიობას იმ კეთილდღეობის ხანა თავისი ტანმრთელობის მხრივ, რომლის მოწამეც ის დღეს არის. ამ ცოდნის წარმატებამ ჩაუყარა საძირკველი და შექმნა ის მეცნიერება, რომლის სახელიც არის ჰიგიენა.

ჰიგიენას ის აზრი აქვს, რომ დაიცვას და გააძლიეროს ჯანმრთელობა. ხოლო ამ აზრის შესრულება მის შეუძლია მაშინ, როცა დაეყრდნობა ადამიანის სხეულის და იმ მოვლენათა მტკიცე ცოდნას, რომელიც მოვლენა-ნიც სწარმოებს ადამიანის გარშემო მყოფ ბუნებაში და ასე თუ ისე მოქმედობს მის სხეულზე.

მეცნიერულად ჰიგიენა იკვლევს ყოველსავე ისეთ მოვლენას, რომელსაც შეუძლია ან შეეძლება მავნელ მოქმედოს ადამიანის სხეულზე და სძებნის ისეთ ვითარებას,

რომელსაც შეუძლია წარმატების გზით წაიყვანოს ადამიანის ჯანმრთელობა და კეთილდღეობა.

ყველა ამ მისწრაფებათა მისაღწევად იღწვის ჰიგიენა, რათა მოგვცეს საშუალება ჩვენის სხეულის ჯანმრთელობის მეოხებით ადვილად გაუმკლავდეთ ცხოვრების იმ დუხჭირ ვითარებას, რომელსაც მუდამწამ წინ გვიყენებს არსებობისათვის ბრძოლა.

როგორც ყოველის არსების, ადამიანის დღეგრძელობაც შეზღუდულია და, შეიძლება ითქვას, რომ ამ ზღუდეს შეადგენს 70, 80 და იშვიათად 100 წლის ჰასაკი. ხოლო ეს უკიდურესი ჰასაკიც ისეთი ბებრული სენით არის შეპყრობილი, რომლის გავლენის მეოხებითაც ადამიანის კეთილდღეობაზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია. გარნა ეს ბებრული სენი აუცილებელი თვისებაა ცხოვრების იმ დუხჭირის ვითარებისა, რომელსაც ადამიანი დღესდღეობით განიცდის. შესაძლოა ხეა, ზევ, მასზეგ ადამიანმა დასძლიოს ეს დუხჭირი ვითარება: თვისი უკიდურესი ჰასაკიც განკურნოს ამ ზებრულ სენისაგან და მოხუცის კეთილდღეობაც ისე უზრუნველყოს, როგორც ვაჟუკის.

ამის იმედსა და დაპირებას დღევანდელი მეცნიერება მართლაც გვაძლევს, ხოლო იმ პირობით, რომ ჩვენ შევასრულებთ იმ მცნებებს, რომლებსაც ჰიგიენა და საერთოდ სამკურნალო მეცნიერება გვიკარნახებს.

3 ა მ რ ი.

ჰაერის ქიმიური შედგენილობა.

იმ ცდომილს, დედა-მიწას, რომელზედაც ჩვენ ვცხოვრობთ, ირგვლივ აკრავს ატმოსფერო ანუ ჰაერი 10 გეოგრაფიული მილის სიმაღლეზე. ეს ატმოსფერო დიდ მნიშვნელოვანი ფაქტორია ჩვენის არსებობისა. უპირობოდ ორგანიზული ცხოვრება წარმოუდგენელია, რადგან შეუძლებელია დაწვა იმ საკვებ და ქსოვილთა ნივთიერებისა ჩვენს სხეულში, რომელიც წარმოადგენს სიცოცხლის წყაროს.

ჰაერის ერთი ფრიად დიდმნიშვნელოვანი ნაწილთაგანია **ჟანგბადი**, რომელიც სუნთქვის დროს ჩადის ჩვენს ფილტვებში, უერთდება სისხლის წითელ სორსლებში მყოფ ჰემოგლობინს და მის მეოხებით ვრცელდება სხეულის ყოველს ნაწილში ნივთიერებათა მიმოცვლის აუცილებელ საჭიროებათათვის.

ჰაერის ფიზიკურსა და ქიმიურს თვისებებს დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენის ჯანმრთელობისთვის.

ჰაერის უმთავრეს შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს **აზოტი (N₂)** - 79% და **ჟანგბადი (O₂)** - 21%.

გარდა ამისა **წყლის ორთქლი** - 0, 47% და **ნახშირეანგი** - 0, 03%.

ამ ნაწილებთან ჰაერში იმყოფება ფრიად მცირე რაოდენობით ამიაკი, აზოტისა და აზოტოვანი სიმჟავენი, ოზონი, წყალმზადის ზეჟანგი, მტვერი და მიკრობები. სუნთქვისა და სამრეწველობის მოქმედების შედეგით ჰაერში იმყოფება ხოლმე ისეთი შემადგენელი ნაწილები, რომელნიც აფუჭებს ჰაერს და მავნედ მოქმედობს ჩვენს სხეულზე.

ჟანგბადის რაოდენობა ჰაერში თითქმის ყოველგან ერთი და იგივეა, რადგან ჟანგბადის ის ნაწილი, რომელიც იხარჯება ადამიანის და ცხოველების სუნთქვის დროს, ჩვენი სხეულის ქსოვილთა, სათბობ და გასანათ მასალის დაწვის დროს, იოდად განახლდება ხოლმე მცე-

ნარეთა იმ მწვანე ნივთიერების მეოხებით, რომელსაც ჰქვია ქლოროფილი და რომელიც ჰშლის ნახშირეანგს და ათავისუფლებს ჟანგბადს. გარდა ჟანგბადისა, რომლის მოლეკულაც შესდგება ორი ატომისაგან, O₂, ჰაერში იმყოფება ოზონიც, რომლის მოლეკულაც შესდგება სამი ატომისაგან O₃.

ოზონი, მასადადამე, არის ჟანგბადის სამატომიანი მოლეკულა და ამიტომ მეტი დამეანგველი თვისება აქვს, ვიდრე ჟანგბადს. დაჟანგების დროს მას ეცლება ერთი ატომი და ამგვარად თავისუფლდება ჟანგბადი (O₂).

ოზონის გაჩენა ჰაერში დამოკიდებულია ელექტრონის მოვლენაზე, როდესაც ელვა-ქუხილია ხოლმე.

ოზონს თავისებური სუნი აქვს. თვისის დამეანგავის თვისებით ახლო უდგას გვერდით **წყალმზადის ზეჟანგს**, რომელიც მოიპოვება ყოველგან ღია ჰაერზე. ხოლო ადამიანის ბინებში და საზოგადოდ დახურულ შენობაში არც ოზონი და არც წყალმზადის ზეჟანგი არასოდეს არ იმყოფება.

აზოტი (N₂) სრულიად უმნიშვნელო გზითა ადამიანის სხეულისთვის და სუნთქვის პროცესში არავითარ მონაწილეობას არ იღებს. ბევრად მეტი მნიშვნელობა აქვს ჯანმრთელობისთვის **წყლის ორთქლს**, რომლის რაოდენობაც ჰაერში ფრიად ცვალებადია. ხოლო წყლის ორთქლი ისეთი მუდმივი ნაწილია ჰაერის, რომ უმისოდ ჰაერი ჯერ არსად ნახულა. თავისთავად გასაგებია, რომ წყლის ორთქლი სჭარბობს იქ, სადა მეტი წყალია და ნაკლებია იქ, სადა წყალი არ მოიპოვება. ხოლო ჰაერის მუდმივი მოძრაობით იგი დადის ერთ ადგილიდან მეორეში. ამიტომაც, როცა ქარი ჰქრის ზღვის სივრციდან, წყლის ორთქლი მოაქვს და ასეთ ქარს ნოტიო ქარს ვეძახით, ხოლო, როცა ქარი ჰქრის მშრალი ადგილიდან, წყლის ორთქლი ნაკლებია და ქარსაც მშრალ ქარს უწოდებთ.

წყლის აორთქლება, რასაკვირველია, დამოკიდებულია სითბოზე. რაც მეტია ჰაერის t₂, მით მეტია ჰაერში წყლის ორთქლი.

როცა წყლის ორთქლს ჰაერის მოძრაობა გააქანებს მაღალ მთისაკენ, იგი იკუმშება სიცივის გამო და ტემპერატურის მიხედვით წვიმათ ან თოვლათ იქცევა. წყლის ორთქლი უფრო სუბუქია, ვიდრე ჰაერი, ამიტომაც იგი ჰაერის ზედაფარდებში იმყოფება და, როცა საკმაოდ გამთბარი ჰაერი ზევითკენ ამოძრავდება, წყლის ორთქლსაც ზევითკენ მიაქანებს. ხოლო სადა ჰაერი დაბლიდან ზევით მიდის, ამ ადგილას ჰაერი თხელდება და თხელი ჰაერი სითბოსთან ერთად აძლიერებს წყლის აორთქლებას. ამ დროს ბარომეტრი დაბლა დგას.

როცა ჰაერში წყლის ორთქლი ზევითა, ადამიანი ცოტა სიცივესაც კი უფრო ძლიერად ჰგრძნობს, მით უმეტეს, თუ ქარიც ჰქრის.

წყლის ორთქლი შთანთქავს მზის თბილ სხივებს და ხელს უშლის დედა-მიწიდან სითბოს დაკარგვას. ამიტომაც ამ დროს ჰაერი შეხუთულია და გვეკრდება ხშირი სუნთქვა. ნამიანი, ნოტიო ჰაერი ადამიანისათვის არის მავნე მით, რომ ადვილად შეიძლება გაცივდეს, ქარებით დასნეულდეს, რადგან ტანსაცმელ-ფეხსაცმელი სველდება და სხეულს სითბოს ართმევს.

ნახშირეანგის (CO₂) რაოდენობა (0, 03%) ჰაერში მუდმივი და უცვლელია, რადგან იგი ჩნდება ცხოველთა და მცენარეთა სუნთქვის დროს, ნიადაგში დაბლის პროცეს-

თა წარმოებისაგან, ცეცხლის მქონე მთების მიერ ამოხეთქილ გაზებისაგან და წვის პროცესისაგან განათებისა და გათბობის დროს.

ნახშირორქანის მცირედი ცვალებადობა უნებია ადამიანისათვის, ხოლო 12-16%-მდე მისი რაოდენობა მომაკვდინებელია, თუ ჟანგბადი არ სჭარბობს ჰაერში. **ამიაკი** (NH_3) ჰაერის მუდმივი ნაწილია, მხოლოდ ძლიერ მცირედი. ამიაკს ჩამორეცხავს ხოლმე ჰაერიდან წვიმა, თოვლი, ნისლი, რომლებშიც იგი მუდამ იმყოფება. დახურულ შენობებში ამიაკის რაოდენობა დიდია. ბოსელში, ფარეხში, თავლასა და გომურებში, საცა შესვლისათანავე ცხვირში გეცემათ ამიაკის სუნა (დამპალი შარდის სუნი) და რომლებშიც ცხოვრება მავნებელია ადამიანისთვის იმ დროს, როცა ჰაერის ამიაკს არეითარი გაელენა არა აქვს ტანმრთელობაზე.

აზოტისა (N_2 , და **აზოტოვანი** (N_2O , სიმჟავეების ფრიად მცირედ რაოდენობას ჰაერში არაეითარი მნიშვნელობა არ აქვს.

სუნნელოვანი ნივთიერებათა ჰაერში ყოფნას მეტი მნიშვნელობა აქვს მით, რომ მყარალი სუნი (დამპალი ნივთიერებანი, განავალი და სხვა) სულს უზუთავს ადამიანს, სუნთქვას უმოკლებს და ავად ჰხდის.

ჰაერის ფიზიკური თვისებანი

სითბო დედა მიწის სხვა და სხვა ადგილას ნაირ ნაირია.

გარდა მზის სითბოსა დედა მიწას თავის სითბო აქვს იმ დროიდან, როცა თვითონ ალტყინებულ სხეულს წარმოადგენდა. ჰაერის სითბოს აგრეთვე ჰქმნის ორგანიულ სხეულთა (უმთავრესად შეშის და ნახშირის) დაწვა. სითბოს შექმნის პროცესთან ერთად სწარმოებს მისი ხარჯიც, რომელიც გამოიხატება ჰაერის სითბოს აშუქებით ციეს ქვეყნიურ სივრცეში. სითბოს ასეთი აშუქება ანელებს ტემპერატურას, რომელიც უამისოდ ფრიად დიდი იქნებოდა.

სითბოს გაზომვას აწარმოებენ ტერმომეტრით (12-ის საზომი).

გარდა გარეშე ჰაერისა ადამიანის სხეული თვით აწარმოებს სითბოს გაჩენას, რომელიც არის დამოკიდებული მის მიერ მიღებულ საჭმელის დაწვისგან ხოლო სხეული არა თუ ჰქმნის სითბოს, არამედ კიდევაც ჰხარჯავს: კანითა და ფილტვებით.

კანი ხარჯავს სითბოს აშუქების, გატარებისა და ორთქლების გზით აშუქებითა და გატარებით სხეული ჰკარგავს სითბოს მით უმეტეს, როცა უფრო ცივია ჰაერი, თვალსაჩინოა მისი მოძრაობა (ქარი) და რაც მეტია ჰაერში ნაში.

კანის აორთქლება დამოკიდებულია ჰაერის სინამე-

ზე და 12-ზე. ნისლიან, ნამიან-წვიმიან ამინდში ადამიანი ცუდადაც ჰგრძნობს თავს და იოლათაც ცივდება და ავად ხდება. თუმცა სხეული თვისი მოწყობილობით ებრძვის სითბოს უსწორ-მასწორობას, მაგრამ ჩვენც ვალდებული ვართ ხელი შეუწყოთ შესაფერი ტანისამოსის არჩევითა და სიცივის შეჩვევით.

აქ საჭიროა კანის სველი ტილოთი ხშირი წმენდა და სათანადო ბანაობა. აგრეთვე ბავშვების სუფთა ჰაერზე საკმაო ხნით ყოფნა, სინამისა და სიცივის მიზან შეწონილი დაუბრუნებლობა და საერთოდ სხეულის გამაგრება.

ჰაერი აწევს დედა მიწას სიმძიმით, რომელიც მეტია დაბლობში და ნაკლები მაღლობში. ჰაერის დაწოლის გამო მზომელი იარაღი არის ბარომეტრი ამ დაწოლის მნიშვნელობა ფრიად დიდია და სხვათა შორის გამოიხატება იმ ეგრეთწოდებულ „მთის ავადმყოფობით“, რომელითაც ავად ხდებიან ხოლმე ბარში მცხოვრებნი მთაში ასვლის დროს, სადაც ჰაერის დაწოლა (ზედდაწოლა) ნაკლებია, ვიდრე ბარში. ადამიანს უვარდება ქოშინი, გულის ფრიალი, თავბრუ, გულის რევა, რწყევა და ფალარათი. თუ არ დაიშალა და ზემოთკენ სელა განაგრძო, მოუვა სისხლის დენა ცხვირ პირიდან, გულის წუხილი და კიდევ ესაღმება ამ ქვეყანას.

ხოლო თუ ბარელი თანდათანობით ავა მთაში, აუჩქარებლივ და დასვენებით, შეუძლია აიტანოს მთის ჰაერი, რადგან სხეული ეჩვევა არაეჩულებრივ ცვლილებას.

ჰაერის მოძრაობა (ქარი) დამოკიდებულია ჰაერის ზედდაწოლაზე, სადაც, რასაკვირველია, გავლენა აქვს მზის სითბოს. გამთბარი ჰაერი სუბუქია და იწევს ზევით. რის გამოც ჰაერი აქ თხელდება და ზედდაწოლაც ნაკლებობს. ამ დროს, სადაც ჰაერი ცივია და ზედდაწოლაც მეტი, ჰაერი მიეკანება, საცა ზედდაწოლა ნაკლებია, ძლიერი ქარი აცივებს ადამიანს, მის ბინას, ხოლო იგივე ქარი სასარგებელია ჰაერის 12-ის გასანელებლად და მის გასაწმენდათ.

ჰაერის ნაში (წვიმა, თოვლი) ანთავისუფლებს ჰაერს ადამიანის ჯანმრთელობისათვის მავნე ნაწილებიდან (ამიაკი, მტვერი, ბაქტერიები) და მასთანვე ანოყიერებს დედა მიწას მცენარეთა უკეთესის აღმოცენებისათვის.

ჰაერის მტვერს დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანი სათვის ჯერ ერთი იმიტომ, რომ თუ ჰაერში მტვერი მუდმივ არ ყოფილიყო, მზის შუქი არ გაგვინათებდა. წვიმა და თოვლი არ გაჩნდებოდა და მეორეც იმ მხრივ, რომ ჰაერის მტვერში იმყოფება სენისმომგვრელი ისეთი ნაწილები, როგორც არის კომლი, ქვარტლი (უსრული დაწვის პროდუქტები) და ზოგი ბაქტერიები. ეს მავნე შედეგანობა მეტად სჭარბობს ქალაქებში და ნაკლებია იქ, საცა მოსახლეობა ცოტაა. ამიტომ არის სასარგებლო სოფლად ყოფნა

შ. დუდუჩავა

მარქსიზმის ფილოსოფიური საფუძვლები*)

(დასასრული).

რელატიური კანონის აპოლოგეტმა-ამხ. კოსოლმა გაანადგურა რელატიური კანონი ამ უკანასკნელის შემოქმედებაში დროისა და სივრცის გავლენის უარყოფით. მართლაც და რაღა დარჩა რელატიურ კანონისაგან მას შემდეგ, რაც უარყოფილ იქნა დროისა და სივრცის შემოქმედებითი გავლენა კანონის **ზრდასა და განვითარებაში**? აქ ჩვენი ავტორი გვევლინება ორტოდოქსალურ (მართლ-მორწმუნე) მეტაფიზიკოსის ე. ი. განვითარების თეორიის უარყოფელის როლში: რას ნიშნავს ეს? მეორე წერტილში**) ჩვენ ვამბობდით: „როგორი კანონიც არ აღმოჩნდეს, ის ყოველთვის და ყოველგან, ე. ი. აბსოლუტურად მიმართების გამოხატულება იქნება. უარყავით თქვენ ნიუტონის მსოფლიო მიმზიდველობის კანონი, და-ანგრეთ აინშტაინის მიერ აშენებული სამყარო, მეცნიერულ არარაობამდის დაიყვანეთ სოციალურ ცხოვრების ძირითადი კანონი, ყველა ამ ნანგრევის შემდეგ თქვენ ახალი კანონი უნდა აღმოაჩინოთ და ეს ახალი კანონი ახალი მიმართების გამოხატულება იქნება. თქვენ ვერ წაართმევთ კანონს ერთს მის მუდმივსა და უცვლელს თვისებებს: საზოგადოთ მიმართების გამოხატულებას.“

ამ რიგად კანონი, როგორც მიმართების გამოხატულება, უცვლელია და როგორც ასეთი მარადი; მაგრამ მიმართება შეუჩერებელ განვითარებას განიცდის; ეს იმას ნიშნავს, რომ კანონის შინაარსი, კანონის კონკრეტი მომენტი, კონკრეტი მასალა პერმანენტურ (შეუჩერებელ) ცვალებადობის პროცესში იმყოფება: წინააღმდეგ ის დაშვება განვითარების უარყოფას მოასწავებდა. მართლაც და რა არის განვითარება?—მოვლენათა ურთიერთობის ცვალებადობის პროცესი; ყოველი მომენტი ამ ცვალებადობისა იწვევს ახალი კანონის „შემოქმედებას“ სამყარო უსაზღვრო მრავალ ფეროვანებას წარმოადგენს; აი სწორედ ეს-სამყაროს ფორმათა მრავლიანობა ჰქმნის კანონის მრავლიანობასაც. მსოფლიო მიმზიდველობითი კანონით ჩვენ ვერ ნათელვყოფთ ჩვენს სულიერს ცხოვრებას; თავის მხრივ ფსიქოლოგიური კანონებიც უძლურია ახსნას მსოფლიო მიმზიდველობა; ანალოგიური მდგომარეობაა

სხვა კანონების მიმართაც: შეუძლებელია ლოლიკის კანონებმა მოგვცეს გასაღების ზედმეტი ღირებულების კანონის და სხ. და სხ. ყოველივე ეს იმას ამტკიცებს, რომ მსოფლიოში კონონების რაოდენობას განსაზღვრავს ის ფორმათა რაოდენობა, რომელშიაც ვლინდება მოვლენათა პროცესი. მიუხედავად ამ კანონების სხვაობისა, მათ შორის **ორგანიული კავშირია**, ხოლო ამ კავშირის განვითარება ჰქმნის იმას, რასაც უწოდებთ ჩვენ **დროს**. მართლაც და დრო შეუძლებელია იქ, სადაც არ არის მოვლენათა განვითარება. და დრო სინონიმებია. ეს რომ ასე არ იყოს, ყოველგვარი აზრი დაეკარგებოდა სიტყვებს „ძველი დრო“, „ახალი დრო“. „ძველი დრო“ ძველი ურთიერთობის გამოხატულებაა; ახალი ამ ურთიერთობის უარყოფაა, და მით ახალის ცხადჰყოფა. ყოველ „დროში“ მოცემულია ყველა კანონების ორგანიული კავშირი.

თითოეული კანონის შემოქმედება მიმდინარეობს ამ კანონების ორგანიული კავშირის გავლენის ქვეშ. ავიღოთ მაგალითათ, ერთ ერთი კანონი კაპიტალისტური წარმოების; კონკურენციის განვითარება თავის შინაგანი ლოლიკით მიდის მონოპოლიამდის; მოკლეთ კონკურენცია შობს მონოპოლიას. ეს კანონი განისაზღვრება კაპიტალისტური წარმოების ყველა მომენტებით. აქ შედის მომენტი უგვგმო წარმოების, მომენტი კერძო საკუთრების საწარმოო ძალებზე, მომენტი კლასთა ბრძოლის და საზოგადოთ ყველა იმ წინააღმდეგობების, რითაც გაჩეხილია კაპიტალისტური სამყარო. ანალოგიური მდგომარეობაა ზედმეტ ღირებულების კანონის მიმართაც. მუშა მუშაოს 12 საათს, ლეზულობს 6 საათის სამუშაო დროს ფასს. დანარჩენი ექვსი საათის ღირებულება იმავე მუშის მიერ შექმნილი, გადადის კაპიტალისტის ხელში. რით აიხსნება ზედმეტი ღირებულების ეს კანონი? აქაც საკითხზე პასუხის ნათელსაყოფათ უნდა ვიცნობდეთ კაპიტალისტური წესწყობის მთელს შინაგან ბუნებას: კაპიტალიზმის ყოველი მომენტი უშუალოთ და შუალობითაც დაკავშირებულია ამ კანონთან; სამუშაო ძალა, როგორც საქონელი, კერძო საკუთრება საწარმოო ძალებზე, ბურჟუაზიის პოლიტიკური ძალაუფლება და მრ. სხვა მომენტები, რომლებიც ჰქმნიან ზედმეტ ღირებულების შესაძლებლობას. რას ამტკიცე-

*) გაგრძელება რხ. „მომავალი“ № 12 (19), 1 (10)

**) იხ. „მომავალი“-1 (20)

ცებს ყოველივე ეს? აქ ნათლათ და ცხადათ არის ნაჩვენები, რომ ამ კანონების შემოქმედებაზე გარდამწყვეტი როლი ითამაშა კაპიტალიზმმა. კაპიტალიზმი კი განსაზღვრული დროის და განსაზღვრული სივრცის ცხადყოფაა. საწარმოო ძალთა განვითარებამ წარმოშო კაპიტალისტური წყობილება, რომელმაც შექმნა ეს კანონები. კაპიტალიზმი შედარებით ფეოდალიზმთან ახალ ეპოქის ორგანიზაციაა. ხოლო ყოველი ეპოქა განსაზღვრულ დროის და განსაზღვრულ სივრცის მატარებელია. ეპოქა იგივე დრო და სივრცეა. ზედმეტი ღირებულების კანონი არ იქნება კომუნიზმის დროს, რადგანაც კომუნიზმი ახალი დროის და ახალი სივრცის ორგანიზაციაა. კომუნიზმი, ე. ი. ახალი დრო და ახალი სივრცე ახალ კანონს შექმნის. ყოველივე ეს ნათელს ჰყოფს იმ გარემოებას, რომ **კანონის კონკრეტი შინაარსის შემოქმედებაში** დროსა და სივრცის გარდამწყვეტი შემოქმედებითი გავლენა აქვს.

ეს ელემენტარული ფაქტი არ უნდა გაიგოს ამხ. კოსოლმა; ის ახალის „აღმომჩენის“ პათოსით აცხადებს: „უპირველეს ყოვლისა მან (ე.ი. მარქსმა—შ.დ.) დაანგრია და უკუაგდო სივრცისა და დროის აბსოლიუტური გავლენა კანონის შემოქმედებაში. თვით ღირებულების თეორიაში დაანგრია მარქსმა დროსა და სივრცის აბსოლიუტობა და დაამკვიდრა მათი რელატივიზმი. რით განიზომება ღირებულება? ღირებულების საზომი არის საზოგადოებრივად აუცილებელი სამუშაო დრო. ერთი ფუნქციონირების ღირებულება არის მაგ. 8 საათის სამუშაო დრო. მაგრამ ამ რვა საათს არავითარი ურყევი გავლენა არ აქვს. ის განიზომება ყოველ მხრივ ისტორიულად. ერთი არის მასალის დამუშავების ცოდნის ტექნიკური სფერო, მეორე სახელოსნოს მანქანებია, მესამე წარმოების დროს შრომის ორგანიზაცია და კვალიფიკაცია. ყველა ეს პირობები მიმართებითა და დღითი დღე იცვლებიან. მათი შეცვლა სცვლის აუცილებელ დრო რაოდენობასაც“ და სხ. და. სხ. („მომავალი“, №18 წერილი „კარლ მარქსი“)

ამ რიგად ამ ამონაწერში გამოთქმულ დებულებებით კოსოლი სცდილობს მარქსის ღირებულების კანონის შემოქმედებაში დროისა და სივრცის გავლენის უარყოფას. რომ 8 საათს არავითარი ურყევი „გავლენა“ არა აქვს, ეს იცის ყველამ. ამის გაგებისა და დანახვისათვის არ არის საჭირო ფილოსოფიის დოქტორის ერუდიცია. ამას გვეტყვის ჩვენ ყოველი კურსანტი ჩვენი რაიონული პარტიული შკოლისა. საკითხი ამ შემთხვევაში იღებს ასეთს მიმართულებას: მოცემულია ღირებულის კანონი; კონკრეტულად—მოცემულია მარქსის ღირებულების თეორია, რომელიც შემეცნებითი ასახებაა კაპიტალიზმის ერთ-ერთი მომენტის, რაიც თავის მხრივ ბუნებრივად დაკავშირებულია ყველა დანაწილ მომენტთან. ღირებულების კანონი ამ მომენტების ორგანიზებას კავშირში შექმნა. ე. ი. საწარმოო ძალთა პროცესმა თავის განვითარების კაპიტალისტურ საფეხურზე შექმნა ღირებულების თეორია. რა არის ეს საფეხური თუ არა ახალი ეპოქის ანუ ახალი დროის და სივრცის ცხადყოფა? ჩვენ ვეკითხებით ამხ. კოსოლს: შეიძლება თუ არა მარქსის ღირებულების თეორია ყოფილიყო პირველ-ყოფილ კომუნიზმში? ვისაც გონება არ აქვს დაბნელებული იდეალისტური ფილოსოფიის სპეკულიაციებით, ის უარყოფითად გვიპასუხებს. და თუ პირველ-ყოფილი კომუნიზმი არ იქნობდა მარქსის ღირებულების თეორიას, იბადება კითხვა: არის თუ არა ამის მიზეზი

ის „სხვა“ ისტორიული მიმართებები, „სხვა“ ეკონომიური ურთიერთობანი, რომლებმაც ამის თანახმად „სხვა“ ეპოქა შექმნეს? და თუ ეს ასეა, არის თუ არა ეს „სხვა“ ეპოქა განსაზღვრული ისტორიული დრო და სივრცე?

დროსა და სივრცის უარყოფამ კანონის შემოქმედებაში (კანონის შემოქმედება—კი კანონის კონკრეტი მომენტის, ანუ მისი შინაარსის შემოქმედება) კოსოლი მიიყვანა, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, სოციალურ მეტაფიზიკამდე, ე. ი. განვითარების თეორიის უარყოფამდე.

ისეთი საბედიჩწერო საქმე ეწვია კოსოლის „კანონიკას“ მაგრამ ეს „კანონიკა“ როდი სცდილობს „ნათელ ჰყოს“ მხოლოდ კანონის შემუშავების ბუნებას. მისი პრეტენზიები უფრო დიდია: კოსოლი ენერგიულად სცდილობს თავის „კანონიკით“ გადასჭრას **დროისა და სივრცის პრობლემა**.

დროისა და სივრცის პრობლემას განუზომელი მნიშვნელობა აქვს ფილოსოფიურ მსოფლ-მხედველობის შემუშავების საქმეში. თანამედროვე შემეცნების თეორია „ობიექტისა და სუბიექტის“ შესაცნობის და შემეცნობის“ და სხ. ურთიერთობათა სახით კვლავ დასტრიალებს დროსა და სივრცის პრობლემას, რომელიც ესოდენ ხანია ჰყვებს ფილოსოფიურ აზროვნების განვითარებას.

კლასიკური დაყენება ამ პრობლემისა მოგვცა ჩვენ იმ. კანტმა. კანტის მიერ ამ პრობლემის გადაჭრა ცხადია პრინციპიალურად მიუღებელია მატერიალ ისტორი მსოფლ-მხედველობისათვის, მაგრამ ამისდა მიუხედავად ტრანსცენდენტალ ფილოსოფიაში (კანტის ფილოსოფიური სისტემა) ამ პრობლემის დაყენება კლასიკურია, ვინაიდან ეს დაყენება იტევს პრობლემის ყოველგვარ მომენტებს.

კანტი არ უარყოფს რელატიურ დროსა და სივრცეს. ემპირიულ სინამდვილეში მას შეუძლებლად მიაჩნია სხვაგვარი დრო და სივრცე, თუ არა რელატიური. მაგრამ კანტი ჰფიქრობს, რომ ეს პრობლემა არ გადაიჭრება რელატივიზმის მტკიცებით, რადგანაც გაურკვეველია არსებობს დრო და სივრცე ობიექტიურად, ე. ი. როგორც **ენგელსი** იტყოდა, როგორც არსის მიუცლებელი ფორმები თუ ისინი **ადამიანის** ინტუიციის (განკერძების) ფორმებია. ამრიგად ცენტრალური მომენტი ამ პრობლემის ონტოლოგიური ხასიათისაა, რომელიც ისტორიულად გნოსკოლოგიურად (თეორიულ შემეცნებით) იჭრებოდა. კანტი როგორც სხვა საკითხში, ისე აქაც, იდეალიზმის ნიადაგზე სდგას; მან მიიღო დროსა და სივრცის სუბიექტიობა. ემპირიულ დროსა და სივრცეს საფუძვლად უდევს ის ზოგადი წარმოდგენა სივრცის და დროს, რომელიც ადამიანის ინტუიციის ფორმებია, ასეთია კანტის მიერ ამ საკითხის გადაჭრა. დიალექტიური მატერიალიზმი პრინციპიალურად სულ სხვა ნიადაგზე სდგას. დიალექტიური მატერიალიზმი, როგორც **რეალისტური მოძღვრება** სცნობს ობიექტის პრიმატს (უპირატესობას, პირველობას) სუბიექტის მიმართ. ობიექტის სუბიექტისაგან დამოუკიდებელი არსებობა, მაგრამ ობიექტის შესაძლებლობა ცდის საგნათ გახდომისა, აი მარქსისტულ რეალიზმის ძირითადი დებულება. მაგრამ ეს რეალიზმი დიალექტიურია ეს კი იმას ნიშნავს, რომ სამყარო მას არ აქვს გაგებულ, როგორც ფორმალ ლოგიკის ძირითად კანონების თანახმად წარმოებული მოვლენები. სამყარო დაუსრულებელი პროცესია განვითარების. **განვითარება დროს გარეშე შინაგანი წინააღმდეგობაა, სული უაზრი ბა, უფრო სწორად განვითარების უარყოფაა.** ამ რიგად დრო განვითარების

ფორმაა ხოლო განვითარება მოვლენათა არსებაა. განვითარება ნიშნავს „რალაცას“ განვითარებას, ეს „რალაცა“ კი უნდა არსებობდეს სივრცეში ე. ი. ან იქით, ან აქეთ, ან მარჯვნივ, ან მარცხნივ. აქაც ნათელი ხდება რომ სივრცეც საგანთა არსებობის თანხლებული ფორმაა. ყოველივე ეს ცხადს ჰყავს იმ გარემოებას, რომ როგორც აინშტაინი ამბობს; არ არსებობს დრო, სივრცე და მატერია განკერძოულად. დამოუკიდებელ არსებობას ისინი მათი გაერთიანებით, მათი კრებადობით (совокупность) ღებულობენ.

ამ რიგად სინამდვილეში არსებობს დრო, სივრცე და მატერია, როგორც მთლიანი ერთეული, რომლის სწორედ მთლიანობის ფონზე ნათელი ხდება განვითარების იდეა.

კოსოლმა ამ პრობლემაში არ მიაქცია ყურადღება ონტოლოგიურ მომენტს: ის ამტკიცებს ემპირიულ სინამდვილეში დროისა და სივრცის რელატიურობას. ამით ის ფაქტიურად არაფერს არ ამტკიცებს. მაგრამ შესაძლოა მან რელატივიზმით ახსნას ეს ონტოლოგიური მომენტიც. მაგრამ ამ შემთხვევაში მის წინ მთელი რიგი დაბრკოლებათა აღიმართება, რადგან: 1. თუ დრო და სივრცე რელატიურია—იბადება კითხვა: ვის ან რის მიმართ რელატიურია, ე. ი. რომელია მეორე სარელაციო მომენტი. ამ შემთხვევაში კოსოლს შეუძლია გვიპასუხოს: მეორე სარელაციო მომენტი არის მეორე დრო და სივრცე. კარგი—ხომ შეიძლება წარმოვიდგინოთ სამყარო მთლიანად და მასთან ერთად დრო და სივრცე მთლიანად, მაშინ 2. რომელია მეორე სარელაციო მომენტი? აქ პასუხი შეიძლება მხოლოდ ღვთისადმი აპელაციით, რადგანაც ემპირიულ სინამდვილეში აღარ რჩება მეორე დრო და სივრცე. ამ რიგად ერთია დროსა და სივრცის ბუნების დამტკიცება, და მეორეა მათი ონტოლოგიური დასაბუთება. ფილოსოფიას კი ეს უკანასკნელი მომენტი

აინტერესებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მისი სფერო ვიწროთ შემოფარგლული იქნებოდა.

დასკვნა:

1. კოსოლმა დომნალივით აურია ერთმანეთში რელატიური კანონი და რელატივიზმის კანონი, რის გამოც ლოლიკურად პირდაპირის გზით მივიდა ღვთის იდეის აღიარებამდის. 2. „კანონიკამ“ დროსა და სივრცის გაღვლენის უარყოფით გაანადგურა „კანონი“ და მოსპო ყოველგვარი განვითარება. 3. დროსა და სივრცის პრობლემაში მან ყურადღება არ მიაქცია ამ პრობლემის მთავარ საარსებო მომენტს, რის პრობლემა ვერც დააყენა და ვერც გადაჭრა, ხოლო ღვთის წინაშე დაგმობის შესაძლებლობა კვლავ გაჩნდა.

დაბოლოს უნდა აღინიშნოს, რომ კოსოლის „ახალი“ აღმოჩენა ე. ი. რელატიური კანონის, არის მარქსიზმის იდეალისტური გაგება, ე. ი. მარქსის, პლენანოვის და ლენინის მარქსიზმის უარყოფა.

რაც შეეხება ობიექტურ რელატივიზმს, ეს ახალი აღმოჩენა არ არის. ობიექტიური რელატივიზმი დიალექტიკის ცხადყოფაა. ამდენად ის ენგელსის და პლენანოვის მიერ საუკეთესოთ არის დასაბუთებული. მაგრამ ჩვენ ავტორს არ მოსწონს ასეთი ხალხი, რადგან მათ „ფილოსოფიის ისტორიის სუვერენულად სუსტი ცოდნა ახასიათებს“. კოსოლმა ობიექტიური რელიტივიზმი სუბიექტურ სამოსელში გახვია, რის გამო მან ობიექტიური რელატივიზმიც უარყო.

საკითხი მარქსისტების მიერ „ფილოსოფიის უცოდინარობა“, როგორც ამას ფილოსოფიის დოქტორის პათოსით აცხადებს კოსოლი—მე მაგონებს კრილოვის იგავ-არაკიდან ერთ მეტეს მეტათ კოსოლისათვის საყურადღებო ადვილს:

Ай, моська, знать она сильна,
Что лает на слона...

თხველ შპენგლერის მოძღვრება¹⁾²⁾

ოსვალდ შპენგლერს აქვს განსაკუთრებული პრობლემა აღებული. მას სურს ერთი მხრივ დაამტკიცოს ბუნებრივი სიკვდილის აუცილებლობა იმ კულტურის, რომელიც დღეს დედამიწაზე დამთავრებისკენ მიექანება, მეორე მხრივ მას სურს შექმნას ისტორიის განხილვისათვის ახალი თვალსაზრისი, რასაც ის მარფოლოგიურ მეთოდს უწოდებს ე. ი. ერთმხრივ მას სურს იყოს ბედის მწერელი, მეორე მხრივ კი მეცნიერი. როგორც მეცნიერი მას სურს იყოს ისტორიკოსი, ისტორიის შესახებ მეცნიერება კი—შპენგლერის თქმით—არის მხოლოდ მგონობა. ისტორია ცხოველყოფილი ორგანიზმია, ის პრობლემა არის ამა თუ იმ ისტორიული სულის, ამა თუ იმ კულტურის და განსაკუთრებული ეპოქის ადამიანის, ამიტომ ისტორიის შესახებ კავზალური, ე. ი. მიზეზობრივი კავშირის და აუცილებელი დამოკიდების მეთოდით, აზროვნება შეუძლებელია, ასეთი მეთოდის ობიექტი არის მკვდარი, უსიცოცხლო მათემატიკური ბუნება; ისტორია კი—

ცხოველყოფილების პრობლემაა თავიდან ბოლომდის,—არის თავისუფალი სულის თავისუფალი მგონობა. ისტორია შეიძლება განსჭვრიტოს ძლიერი პიროვნების შორსმსჭვრეტელმა თვალმა. ისტორიას კანონები არ გააჩნია, მან იცის მხოლოდ ანალოგიები; რათ სჭირია ნაპოლეონს და ლენინს იკვლიონ ისტორიის კანონები და ილაყბონ მიზანთშეწონილობაზე, როდესაც ისინი თვით ისტორიული ეპოქის ბედისწერა არიან, განხორციელება ეპოქის და მისი სულის და სწორეთ ასეთ ბედისწერის მატარებელ ადამიანს შეუძლია იყოს ისტორიის მეცნიერი, ე. ი. მგონი ისტორიის ბედისწერის შესახებ.

ისტორიის ასეთ უდიდეს მგონათ სთვლის ოსვალდ შპენგლერს. შპენგლერის აზრით დიდი ხანია დაწურულია დასავლეთის ფილოსოფიის უკანასკნელი შესაქლებლობა, მაგრამ ფილოსოფიას ჯერ არ უთქვამს მისი სულთათანა. ამ სულთათანას მთქმელად შპენგლერს მიაჩნია ოსვალდ შპენგლერი. შპენგლერის რელატივისტური ისტორიოპოია არის დასავლეთის უკანასკნელი ფილოსოფიური მოძღვრება. ეს ის სკეპტიციზმია, რომელიც შეუმჩნევლად ყველა დღევანდელი დასავლეთელის სისხლში ცხოვრობს და საზრდოობს.

¹⁾ გაგრძელება იხ. „მოძველს № 1 (20).

²⁾ ჟურნალის შემდეგ ნომერში მოთავსებული იქნება შპენგლერის „დასავლეთის დაღუპვის“ ვრცელი კრიტიკა.

რედაქცია.

შპენგლერმა ჩამოხადა ამ სინამდვილეს პირბადე და ევროპის კულტურას უთხრა: **შენ დაიღუპები**. ეს უთხრა მან თავისი თხზულების პირველ ტომში, უთხრა და დაუმტკიცა. დაუმტკიცა, რასაკვირველია, თავისებურად, მხოლოდ ისტორიის მორფოლოგიური მიმოხილვით. შპენგლერმა მიიღო რომ ყოველივე საკაცობრიო ეპოქას აქვს საკუთარი კულტურული სახე; ეს სახე იხატება მეცნიერებასა და ხელოვნებაში, რელიგიურ კულტში და სახელმწიფოებრივ შემოქმედებაში. შპენგლერმა ისტორიული საზოგადოების გარეკანის ანალიზით ნათელჰყო, რომ თვით საზოგადოებას ეწვევა ისეთივე ბედი, როგორც მის მორფოლოგიურ ფორმებს: დაიბადება, გაიზრდება, მოკვდება. „დასავლეთის დაღუპვის“ პირველ ტომში, ეს ყოველმხრივ დამტკიცებულია. აბა რაღა საჯირო იყო ამ თხზულების მეორე ტომის წერა და კიდევ ერთი დამატებითი შრომის გამოშვება, სახელწოდებით: („Preussentum una Sozialismus“) — „პრუსიელობა და სოციალიზმი“. დასახელებულ შრომებში თემა არ არის შეცვლილი, აქაც ევროპის დაღუპვა უნდა დამტკიცდეს, მტკიცების საშუალება არის მხოლოდ სხვა. მიზანიც ახალი არის: შპენგლერს სურს აქტუალურად ჩაერიოს დასავლეთის ბედისწერაში და მას სავლელი გზა უჩვენოს — ანუ მდებრივ თუ ვიტყუით, მას უნდა პოლიტიკაში გაეხასხან. — ეს არის ასე ვთქვათ პრაქტიკული მიზანი. თეორიული საფუძველი კი სულ სხვაა, ისტორიულ მეცნიერებას ახალი შპენგლერული გზა უნდა უჩვენოთ. სწორედ ამიტომ მეორე ტომი იძლევა მსოფლიო ისტორიის პერსპექტივებს. აქაც დამტკიცებულია, რომ დასავლეთი დაღუპვის წინ სდგას, მაგრამ არა მათემატიკის და მუსიკის განვითარების შესაძლებლობის დაწურვით, არამედ სახელმწიფოს უფლებრივი საფუძვლის და სამოქმედო აპარატის მოღუწების და შემდეგ მათი ბუნებრივი სიკვდილის მიზეზით. ამ რიგათ შპენგლერის შრომის მეორე ტომი იძლევა **სოციალურ ორგანიზმის შენების და კერძოთ სახელმწიფოს კონსტიტუციის განხილვას და მათ შპენგლერისებურ „ფილოსოფიურ“ — ისტორიულ საფუძვლებს**.

მეორე ტომს წინ უსწრობს ერთი მოზრდილი მეტაფიზიკური თეორიული კარი, რომლის შესახებ შპენგლერი შენიშვნაში ამბობს, რომ ის ამოღებულია შპენგლერის ჯერ გამოუქვეყნებელ მეტაფიზიკურ წიგნიდან, რომელიც ნამდვილად ისეთივე რევოლუციურ მოახდენს „მეტაფიზიკაში“, როგორც მისმა „დასავლეთის დაღუპვა“ მოახდინა დასავლეთის ისტორიულ იდეოლოგიაში.

„დასავლეთის დაღუპვა“ ტომი მეორე: მსოფლიო ისტორიის პერსპექტივები.

თავი პირველი: დასაბამი და მიღამო.

მცენარე და ცხოველი — აი ორი გენერალური პრობლემა. მცენარე არაფერს არ წარმოადგენს თავისთვის, მისი არსებობა არის შემთხვევა. მან არ იცის არც მიზეზი და არც შედეგი. არც თავისუფლება და არც არჩევა. ცხოველს შეუძლია აირჩიოს, იყოს თავისუფალი და დამოუკიდებელი. მცენარე უბრალოდ მსოფლიო (კოსმიური) მოვლენა არის; ცხოველი კი არის სულ სხვა მიკროკოსმოსი. კოსმიური ვლინდება პერიოდულად, მას აქვს მხოლოდ ტაქტი; მიკროკოსმოსი კი პოლიარულაა. „წინააღმდეგ“ — ეს სიტყვა გამოხატავს მის არსებას. ის არის დაქიმულობა. კოსმიური ტაქტი არის გრძნობა, მიკროკოსმოსური დაქიმულობა კი გზნება. სისხლი თუ დარბის ძარ-

ღებში გვაქვს ცხოველყოფილების სიმბოლო: ეს ცხოველყოფილი სისხლი დარბის ჩამომავლობათა რკალებში და იძლევა ბედისწერას, მიკროკოსმოსის თავისუფლებას მარკოკოსმოსის მიმართ. ეს არის ის, რაიც სინათლის პრობლემა არის, რაიც განათებულია. რელიგია, ხელოვნება, აზროვნება არის სინათლით და სინათლისათვის. სინათლე არის გზნება და ფხიზლობა. ორივე იძლევა ცნობიერებას, რაიც აგრეთვე ორად იყოფა: უბრალოდ არსებობა და ფხიზლათ არსებობა. პირველი აქვს მცენარეს, მეორე ცხოველს, ხოლო ძილში ყველა ცხოველები იქცევიან მცენარეებათ. მცენარე წარმოიშობა, ადამიანი კი დაიბადება. გამოდის ადამიანი, როგორც წმიდა ე. ი. ფხიზლად ყოფა, მისი არსებობა არის თვალის ე. ი. სინათლის ბატონობა. ადამიანმა არაფერი არ იცის მცენარეთა ქვეყნის შესახებ, მას აქვს ნხოლოდ ფხიზელი ანუ განათებული ქვეყანა. ადამიანის ფხიზლად არსებობა ცხოველის უბრალო დაქიმულობა აღარ არის, ეს არის სიცოცხლის ირგვლივ განათებულ და სინათლით შემორჩენულ ქვეყანაში ყოფა. „მე“ არის სინათლის ცნება, „მე“ არის თვით სინათლე. ყოველივე რაც კი გააჩნია ადამიანს, არის სინათლის სინამდვილე. ღმერთი ნაგზნები სინათლე არის. აზრი არის ხედვა და როგორც ასეთი, თანდათანობითი განთავისუფლება გზნების ხელიდან. ამის სიმბოლოა აგრეთვე ენა და სიტყვა.

სიტყვის განვითარება არის გაგების გზნებიდან განთავისუფლება. როდესაც გაგება განთავისუფლდება გზნებისაგან მივიღებთ აზროვნებას. აზროვნება არის ფხიზლად ყოფის შუაზე გაყოფა, ის ელენას ართმევს სინათლეს და სტოვებს ყოველივეს უსინათლოდ.

ცხოველი სიცოცხლობს, ის არ აზროვნობს სიცოცხლეზე. ადამიანი მოითხოვს აზროვნებას და სიცოცხლეზე რეფლექსიას ე. ი. სინათლის ბატონობას. თვალის ბატონობას შეაქვს ადამიანის არსებაში მოურიგებელი წინააღმდეგობა — ეს არის თეორია. თეორია დაეძებს ქეშმარიტებას — ეს სრული ადამიანური მოქმედება არის. ცხადვლად იცის მხოლოდ ფაქტი, მას საქმე არ აქვს არავითარ ქეშმარიტებასთან. მცენარე ცხოვრობს და არ იცის რომ ცხოვრობს, ცხოველი ცხოვრობს და იცის რომ ცხოვრობს. ადამიანი კი გაკვირვებულია თავის ცხოვრებით და ეძებს ცხოვრების დასაბამს. პასუხი ამ საკითხზე ადამიანს არ გააჩნია, მას შეუძლია მხოლოდ იწამოს და ამაში არისტოტელესა და პირველყოფილ ადამიანს შორის არავითარი განსხვავება არ არსებობს (იხ. დასავლ. დაღუპ. ტომი II. გვ. 15) წინააღმდეგობათა რგოლი, გახსნის მაგივრად, სამუდამოდ იხურება. შემეცნება იწყებს სასაცილო შრომას — დაეძებს მარად ქეშმარიტებას. მაგრამ ყველა ეს თეორიაში უძლურია ცხოველყოფილი ისტორიის ე. ი. მცენარის გვერდით. დასაბამი ყოველივეს არის მცენარე და უშუალოდესათ განვითარებული თეორიული აზრი, ერთ შპენგლერ დღეს განუსვენებს და თეორიულ ფხიზლათ არსებობა იქცევა ბოლოსდაბოლოს მცენარის უბრალო არსებობათ. აზნაური მოკვდება და დარჩება გლეხი. ამისათვის ბოლოს და ბოლოს სწორი ისტორიული მოქმედება სჯობია სწორ მეცნიერებას და ყოველ მარად ქეშმარიტებას: „დასავლეთის აზროვნების ისტორიაში თუ ნაპოლეონის სახელი არ დაიწერება, ამით აზროვნება არაფერს არ დაჰპარავს, ნამდვილ (ე. ი. სამოქალაქო) ისტორიაში არქმევდეს — ყველა თავისი მეცნიერული აღმოჩენებით გაცილებით

ნაკლები მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე იმ ჯარისკაცს, რომელმაც მას თავი მოჭრა. (დასავ. დალ. ტომ. II გვ. 22).

ყოველი არსება განიცდის მეორეს მხოლოდ იმდენად, რამდენად საკუთარ თავს განიცდის; მეომრისათვის ცეცხლი ნიშნავს იარაღს, ხუცესის ღვთაების სიმბოლოს, ხოლო მეცნიერისთვის პრობლემას. მეურნეობის ასტორია მუშისათვის სულ სხვაა ვიდრე მრეწველისათვის, მსოფლიო ომი ფრანგისათვის სხვაა ვიდრე გერმანელისათვის. ყველასათვის სავალდებულო არავითარი ისტორია და ისტორიული კეშმარიტება არ არსებობს. ამისათვის მატერიალისტური თეალსაზრისით ისტორიის ახსნა ნიშნავს ფიზიონომიურ ნიჭის, ე. ი. ხედვის სრულიად უქონლობას. ყველა კულტურისათვის მსოფლიო ისტორია ნიშნავს ადამიანის ისტორიას; მსოფლიოს დასაწყისი არის ადამიანის დასაწყისი. კაცობრიობის დასასრული არის იმავე დროს მსოფლიოს დასასრული. ფაუსტის სულის დაუბოლავებულისაქენ ღტიალვა არის მხოლოდ ეპიზოდი მსოფლიო ისტორიაში. ყოველი მეცნიერება, თეორია, კანტი და ლაზარსი, ლამარკი და დარვინი ნაწილია საერთო ისტორიისა და თავისთავად კი არაფერია. არსებობს ინგლისური, ფრანგული, გერმანული და სხვ. ისტორია და არა ერთი საკაცობრიო ისტორია. ყოველივეს დასაბამი არის მხოლოდ საიდუმლოება და ის არ არის საჭირო, რათა ჩვენ ვიცოდეთ; ჩვენ ვიცით რაც ჩვენ უნდა ვიცოდეთ. ჩვენ გვაქვს ჩვენი კეშმარიტება. პირველყოფილი კულტურა არის ჯანსაღი, მან იცის ადამიანი. ჩამომავლობა და თვის ტომი, აქ არ არის სრული ორგანიზმი, არამედ ჯამი და ლბრალა კავშირი. მხოლოდ მაღალი კულტურის დასაწყისით იწყება მთლიანობა და გაერთიანების მისწრაფება. უმაღლეს კულტურას არ აქვს არც ტომი, არც ერი, არც ტენიკა, არც ხელოვნება, არამედ ყველა ეს მომენტები გაერთიანებულია ერთად-ერთი უცვლელ და ძლევამოსილი ფიზიკურ ორგანიზმში. უძველესი ენის ისტორია ეკუთვნის კიდევ არა მთლიურ კულტურას; დაწერილი სიტყვა კი დასაწყისია მაღალი კულტურის, უწყვეტი და შეუშოვარი მთლიანი ორგანიზმის. ბემდეგ ეს კერპად გადაქცეული ორგანიზმი კარგავს კულტურის უკანასკნელ სახეს და იქცევა ცივილიზაციათ. ისტორიამ იცის რვა კულტურა, რომელსაც ყველა ეს საფეხურები გაუვლია, შვიდი მათგანი სუფევს ძველ ქვეყანაში, ერთი კი ე. წ. მოიას კულტურა ამერიკაში. ეს კულტურა როდესაც იქ ევროპელები შეიჭრა, იყო უფრო განვითარებული, ვიდრე მაშინდელი ევროპის კულტურა. და ამ კულტურას ხედა ბედათ არ მომკვდარიყო საკუთარი სიკვდილით, ის მოჰკლეს ევროპელებმა ნაძალადევათ, ვერაგულად დანარჩენი შვიდი კულტურა ჩინეთის, ინდოეთის, არაბების, ეგვიპტის, მიქენის, ანტიური და ასურეთ-ბაბილონის მოკვდა ბუნებრივი სიკვდილით.

ის ფაქტი, რომ ჩვენ უკვე რვა კულტურას ვიცნობთ, რომლებმაც გაიარეს ერთი და იგივე საფეხურები, იცოცხლეს თითქმის ერთნაირი ხანა და შემდეგ ისინი დაიხოცნენ და მათი ადგილი დაიკავა სხვამ. გვაძლევს უფლებას დავასკვნათ, რომ ჩვენი დღევანდელი კულტურა მომავალიც ასეთივეა.

ამით ვისწავლით ჩვენ უცნობი რიცხვით ანგარიშს და ჩვენ, ჩვენ, რომლებსაც ისტორია ჯერ კიდევ გვაქვს და ისტორიის თვით ვაკეთებთ, ვტყობილობთ ისტორიული კაცობრიობის უკანასკნელ საზღვრებზე, თუ რა არის ისტორია? [ტომი II, გვ. 57].

პირველყოფილ ადამიანს აქვს ისტორია მხოლოდ ბიოლოგიური გაგებით. ჩვენ კი კულტურული გაგებით, და ჩვენი მოვალეობა არის შევიტყოთ ჩვენი ბუნებრივი სიკვდილის აუცილებლობა.

ჩვენ უნდა მივიღოთ ფაქტად „რომ ადამიანი არამც თუ კულტურის დაწყების წინ არის უისტორიო, არამედ ის მომავალშიაც გახდება უისტორიოდ. ის გახდება უისტორიოდ იმავე წამში, რა წამში მისმა ცივილიზაციამ მიიღო უკანასკნელი დამთავრებული სახე და ამით მისი კულტურის ცხოველყოფილი განვითარება დამთავრდა და არსებობამ ყოველივე აზრი დაჰკარგა“ (იქვე გვ. 58). ამ საზღვარზე კვდება ხალხის სულის გავერანება და ეკარგება აზრი ყოველივე არსებობას.

სხვა-და-სხვა კულტურის ურთიერთ დაბოკიდებულება ყველაზე უფრო სწორად განიხილება სამართლის ისტორიის შედარებით. არსად არ იხატება ისე ნათლად კულტურას სული, როგორც სამართალში. ავიღოთ მაგალითისათვის ჩვენთვის ცნობილი სამი სამართლის ისტორია: რომაული, არაბული, დასავლეთური. რომაული სამართლის მთავარი ცნება პიროვნება არის ყოველთვის სხეული, ისე როგორც მთელი უძველესი [ანტიურია] შემოქმედება იყო სხეული საბუთი. არაბული სამართლის პირველი დებულება უკვე ამხელს, რომ პიროვნება არ შეიძლება იყოს სხეული, ის არის სულის და რწმენის ობიექტი. დასავლეთური სამართალი ისე მიმართულია დაუბოლავებლობისაკენ, როგორც ფაუსტის სული და დიფერენციალი მათემატიკა. თუმცა დასავლეთის სამართლის ისტორიაში შეუწყვეტლად იბრძვიან წიგნი და ცხოვრება, მაგრამ ბოლოს და ბოლოს ყოველთვის ცხოვრება იმარჯვებს და წიგნებით გადმოცემული უცვლელი უფლებრივი ვალდებულებანი, მხოლოდ და საერთოდ სახელებადღა რჩებიან, რომლის ქვეშ სულ სხვა-და-სხვა საქმეებია ნაგულისხმები. იმით, რომ დასავლეთის სამართალს რომის სამართლის ტრადიციები უხუთავდენ სულს, ჩვენ მოვიგეთ. დღეს დიდი დასავლეთური ხელოვნება უკვე მკვდარია, ხოლო დასავლეთური სამართლის ისტორია კიდევ ჩვენს წინ ძევს. მას შევექმნით ჩვენ. კერძო უფლება საფუძველია როგორც მეურნეობის, ისე სოციალური დამოკიდებულების. მე-19 საუკუნემ ჩვენ თუმცა და გაგვანთავისუფლა იუსტინიანეს წიგნისაგან, მაგრამ ჩვენ შეგვრჩა იუსტინიანეს ცნებები. ამიტომ სწორედ ყოველივეს საფუძველი საკუთრება ჩვენს ყურში დღემდის ანტიურ-სტატიურ-სხეულისებური სიმღერა არის. ეს უნდა შესცვალოს დასავლეთურმა სულმა. ეს არის მისი წინ სვლის ან განვითარების უკანასკნელი შესაძლებლობა. ჩვენი ცხოვრება არის ფუნქცია და სამართალი—უნდა გახდეს ფუნქცია. ჩვენი დროის მეურნეობამ აღარ იცის მეპატრონე, არამედ მხოლოდ ენერგიის დამტარებელი, მალე მას აღარ ეცოდინება გაქვადებული სამართალი, არამედ მოქნილი კოდექსი, როგორც ფაუსტის სული და მათემატიკური ფუნქცია. სამართალი ღვიძლი შვილია პრაქტიკულ ცხოვრების და დასავლეთის სამართლის სისტემა უნდა გახდეს გამომხატველი დასავლეთის პრაქტიკული ე. ი. ეკონომიური-ურთიერთობის.

თავი მეორე: ქალაქები და ხალხები

პირველყოფილი ადამიანი არის მეტეირთე ცხოველი, ის ხნავს და სთესს, აწარმოებს და არის ის, რაიც

მცენარე. ბუნება—მტერი იქცევა მეგობრად, მიწა—დედა—მიწად. ასეთი ადამიანი არის თვით მცენარე. მას ქვია სახელად გლეხი. მისი ცხოვრების სიმბოლო არის გლეხის სახლი. ეს საერთაშორისო მოვლენაა მთელ ქვეყანაზე. გლეხის სახლი არის ისეთივე წმიდათა წმიდა. როგორც მისი დედამიწა. მაგრამ იწყება კულტურა და გლეხის სახლის და მის მიდამოს ადგილს იჭერს ქალაქი. რაიც გლეხისათვის იყო სახლი, იგივეა ქალაქი კულტურისათვის. კულტურის კაცისათვის იგივე წმიდათა წმიდაა ქალაქის საზღვრები, როგორც გლეხისათვის სახნავი დედამიწა და სახლის მიდამო. აქ, როგორც იქ, გაშლილია თავისუფალი სული, მხოლოდ შემდეგში იწყება ცივილიზაცია. ქალაქი იქცევა გიგანტიურ მსოფლიო ქალაქად, და კედება სული, ქრება კულტურული კაცი. „ცივილიზაციის კაცი. ეს გონიერი მონაღა არის ხელ-ახალ მიკროკოსმოსი. უსამშობლო, თავისუფალი, როგორც მონადირე და მწყემსი. *Vli. lene ili patria*—(იქ, სადაც კარგათ მეცხოვრება, ჩემი სამშობლოც იქ არის)—ეს უსათუოდ ყოველი კულტურის წინ და უკან მოხმარებაა“ (იხილ. დას. დალ. ტომი II გვ. 105). ასე, პირველი საფეხურის კაცი არის მცენარისებური გლეხი; მეორე ეპოქის კი არის ქალაქის მშენებელი ცხოველი. მსოფლიოს ისტორია ქალაქის მშენებელი კაცის ცნება არის და ამიტომ მისი სინონიმია ქალაქის მშენებელი კაცის ისტორია. გლეხს არავითარი ისტორია და დრო არ აქვს, ის სდგას დროის სივრცის და გარემოების მიღმა. სოფელი და ქალაქი ეს ორი სხვა და სხვა სულის აუცილებელი სიმბოლოა. ქალაქის სული ლაპარაკობს თავისებურ ენას, რაიც ამავე დროს კულტურის ენა არის. ქალაქი უარყოფს ბუნებას, მას ესმის მხოლოდ ქალაქი. როგორც ქვეყანა.

მალე ყოველივე კულტურას უჩნდება მთავარი ქალაქი. სატახტო, რეზიდენცია. აქ ჩდება დიდი პარტიები, დემოკრატია, ცეზარი, ფორუმი და პრესა, ყველა ეს არის ქალაქელი სულის ძიება ძალა-უფლების მოპოვებისათვის. ტრიბუნა. პრესა, ფორუმი ეს არის საშვალება მთავარი ქალაქის ბატონობის შენარჩუნებისათვის. მთავარი ქალაქი ნიშნავს მთელ ქვეყანას. პარიზი არის მთელი საფრანგეთი, ბალდადი უდრის ისლამს. თებე არის ეგვიპტე, ლონდონი—ინგლისი და სხვ.

ქალაქის დაწყებით—იწყება ისტორია. ისტორიის დაწყება კი უპირველეს ყოვლისა ნიშნავს წოდების წარმოშობას. მთავარი წოდება არის აზნაური და ხუცესი. კულტურა იმით იწყება, რომ აზნაური და ხუცესი სულიერად ამაღლდება, გლეხზე და იწყებს ისტორიის შენებას. გლეხი იმით არის უისტორიო მოვლენა, რომ სოფელი სდგას ყოველივე ისტორიის გარეშე. გლეხი არის მარადი კაცი, დამოუკიდებელი ყოველივე კულტურიდან და იმ კაცისაგან, რომელიც ქალაქებში ბუდობს. დღევანდელი ევროპელი გლეხი არის ის გლეხი, ვინც იყო იგი პარდიდის ხანაში. საუკუნოები არ სცვლიან გლეხს. საფრანგეთის და რუსეთის დიდი რევოლუციები, სამანქანო ტექნიკა, ორთქლი და ელექტრონი არც ეხება და არც აწუხებს მარად ადამიანს ე. ი. გლეხს. მხოლოდ აზნაური და ხუცესი და მათი ანტიპოდი „მესამე წოდება“ იწუხებს თავს ქალაქის პრობლემისათვის.

ქალაქი არის სული, მსოფლიო ქალაქი მსოფლიოს სული. ქალაქის სული პირველწყობილ დიდ რელიგიას აქცევს სამოქალაქო რელიგიად, მისი სახელი არის თავისუფალი მეცნიერება. მეცნიერება არის სამოქალაქო რელი-

გია, რომელიც პრობლემებს ირკვევს, რომელიც უბრალოდ არსებობიდან ფიზიკად არსებობად გადაქცეულა. ქალაქი დაედებს თავისი სულის სამოქმედო საშვალებას. ეს საშვალება არის ფული. ფული არის ძალა და ღონე. ქალაქელს აქვს ფულის აზროვნება, ისე როგორც მას მათემატიკური აზროვნება აქვს. მსოფლიო ქალაქი არის ქვეყნის გროვა. სადაც ფულის დიქტატურას გაუშლია ფრთები და ქვეყანას ასწავლის თავისუფლებას, მეცნიერებას და სხვ. ყველა კულტურას ჰქონდა საკუთარი სტილი, ცივილიზაციის და მსოფლიო ქალაქსაც აქვს თავისი სტილი. ამ სტილის სახელია მხად ყოფნა. მხად ყოფნა სიკვდილისათვის.

ამავე განვითარების ხაზზე სძევს სამი დიდი პრობლემა: ხალხი, რასა და ენა. რასა არის სხეული, ხოლო ლაპარაკი ნიშნავს გამოღვიძებულ სიფიზილეს. რასა არის უბრალოდ არსებობა, ენა კი ფიზიკად არსებობა. მცენარეს არ გააჩნია სიფიზილე, არც მოძრაობა, არც მოქმედება. ცხადია მან არ იცის არც ლაპარაკი. სახლი არის რასის გამოხატულება. ქალაქის ცნებას გამოხატავს განვითარებული ენა. სოფელი-ქალაქი, სახლი-გრძნობა, რასა-ენა, რელიგია-პოლიტიკა—აი სრული სურათი. პირველყოფილი ადამიანი არის უენო ბრწყინი, კულტურული-კი—ქეშმარიტების მოლაყბე ცხოველი. ქეშმარიტება ყოველთვის ნიშნავს ლაპარაკს და განვითარებულ მეტყველებას. მარადი ქეშმარიტება ყოველთვის ენათმეცნიერების პრობლემა არის. ქეშმარიტება არის წიგნი. ვისაც წიგნი აქვს, მას აქვს ქეშმარიტება. გლეხი არსებობს უწიგნოთ, მან იცის ფაქტები და არა ქეშმარიტება.

ხალხი არის სულის მთლიანობა და სხვა არაფერი. რამდენად მეტი მთლიანობა სული. იმდენად უფრო დიდია ამა თუ იმ ხალხის დამხასიათებელი თვისებები. პირველყოფილი ხალხი არის ტომი, კულტურული.—ერო. ცივილიზაციური ნაცია. რასა აქვს ხალხს, მარა ის არ არის ხალხი. რასა ნიშნავს იმ საშიშ ბრძოლას და ომს, რასაც დედა კაცი და მამაკაცის სიყვარული ქვია სახელად. ხალხი არ არის არც ეკონომიური, არც ზოოლოგიური, არც ენის და არც პოლიტიკური მთლიანობა. არამედ მხოლოდ სულის მთლიანობა. ყოველი კულტურა არის სულის შვილი. ებრაელი, რომელმაც ისლამი იწამა, იყო სპარსელი და სპარსელი, რომელმაც ქრისტიანობა იწამა იყო ნესტორიანელი ხალხის შვილი. ის ხალხები, რომლის ყოფა მსოფლიო ისტორია არის, არის ნაცია. ნაცია ჰქვია ქალაქის მშენებელ ხალხს. ძველ ბურგებში დაიბადა ნაცია, ქალაქში გაიზარდა, ხოლო მსოფლიო ქალაქში ის მოკვდება. ნაცია თავის დღეში არ ნიშნავს მთელ ხალხს, არამედ ინას ეინც ამ წინასვლას მეთაურობს, მას, ვინც სულის წარმომადგენელი არის. ხალხი მანამ არის ნაცია, სანამ ნაციის ბედის წერას ასრულებს, მასში ყოველთვის სცხოვრობს ერთი უმცირესობა, რომელიც ყველას სახელით თავის საკუთარ ისტორიას ჰქმნის და აშენებს. (იხ. დას. დალ. ტომ. II გვ. 207) გაბატონებული წოდების სისხლი არის ყოველთვის ის, რაშიაც ნაცია და ერი არის განხორციელებული. საფრანგეთის რევოლუცია არის ნაციონალისტური პრობლემა. მას საფრანგეთის ნაცია კი არ გაუნთავისუფლებია, არამედ ნაციის ცნება გაანთავისუფლა.

თავი მესამე: არაბეთის კულტურის პრობლემა.

ჩვენ ვიცით შპენგლერის ისტორიულ რელატივისტური თეალსაზრისი კულტურის ბუნებისათვის. ყოველ ეპოქას,

ყოველ ქვეყანას და ხალხს აქვს საკუთარი კულტურა, არ არსებობს არავითარი ყველასათვის საგაღმართო კულტურული ღირებულება, მაგრამ შპენგლერის მსოფლიო ისტორიის პერსპექტივების განხილვის დროს თვალწინ უდგება ერთი სულ ახალი პრობლემა, რომელსაც ის ისტორიული პსევდომორფოზა უწოდებს სახელად. ისტორიული პსევდომორფოზა ეწოდება ისეთ შემთხვევას, სადაც ძველი, ძლიერი ისტორიული კულტურა შეიჭრება ახალ დაბადებულ კულტურის სულში და მას საკუთარი ცხოველყოფილება და სიცოცხლე მოსტაცა, ამიტომ ეს ახალი კულტურა საკუთარი ძალების და თვითცნობიერებამდის ვერ მიდის და სულ სხვის და უცხო უკანონო გავლენის ქვეშ იმყოფება. ასეთი პსევდომორფოზა განხორციელებათ შპენგლერს მიაჩნია არაბეთის კულტურა, ანუ მაგიური რელიგიური სულის ტრადიცია. ასეთი ისტორიული პსევდომორფოზა სულს უზუთავდა აგრეთვე რომის იმპერიას, განხორციელებული და დღეს ცოცხალი პსევდომორფოზა შპენგლერს ჰგონია პეტრე დიდის რუსეთი ე. ი. დღევანდელი რუსეთი. რუსეთის ხალხის უდიდესი მტერი, მისი ისტორიის დამაჩანაგები, შპენგლერის აზრით, იყო პეტრე დიდი. ხალხი, რომლის ბედისწერის ქაღალდზე ეწერა ყოფილიყო კიდეც უისტორიო, უკულტურო ე. ი. გლეხი, ძალდატანებით გახდა პეტრე დიდმა უცხო კულტურის სამოსელში და ამით დაღუპა მისი განვითარების გზა. ქვეყანა, რომლის სახელმწიფოებრივი მმართველობის ფორმა, დღემდის უნდა იყოს განუვითარებელი თვითმყოფელობა, პეტრე დიდმა და მისმა გერმანელმა აგენტებმა გადააქციეს „იმპერიათ“. და ამიტომ სწორედ ფიქრობს შპენგლერი—ყველა წმიდა რუსს სძულს პეტრე და მისი საქმე, პეტერბურგი რუსისათვის არის სიცრუე და აბრტრაქცია, ასე ფიქრობდა დიდი დოსტოევსკი და ასე ეფიქრობ მეცო, ამბობს შპენგლერი, ყოველ წმინდა რუსისთვის მოსკოვი არის წმიდათაწმიდა, პეტერბურგი კი სატანას ქვეყანა. ეს სამოწყალო რუსები, რომლებიც უპერანგო, უწმინდური, ტალახიანი ხელებით მეტაფიზიკას სწავლობენ, საერთო საარჩევნო სისტემაზე, სოციალიზმზე და ქალთა ემანსიპაციაზე ლაყმობენ, ყოველთვის სინამდვილეში რწმენის და რელიგიის საკითხებს არჩევენ, მათთვის ქიმიაც კი რწმენის საკითხია—ეს არის ბედი ისტორიული პსევდომორფოზის, ასე იქცეოდნენ ებრაელები და ქრისტიანები რომის იმპერიის მსოფლიო ქალაქებში. რუსეთის ისტორიული პსევდომორფოზის დამიარება არის ბოლშევიზმი, მისი მამამთავარი კი ტოლსტოი. ტოლსტოის ტრადიცია იმაშია, რომ ის რუსეთს უყურებს მარქსის, იბსენის და ზოლას თვალებით. დასავლეთს კი რუსის თვალებით, ასე უყურებენ ქვეყანას ბოლშევიკები და სწორედ ამიტომ ტოლსტოი არის ბოლშევიზმის მამამთავარი. რუსეთმა წარმოშვა ერთად ერთი ნამდვილი რუსი, ნამდვილი გლეხი. დოსტოევსკი არის წმინდანი, ტოლსტოი რევოლუციონერი. დოსტოევსკის არის მომავალი რუსეთი, ტოლსტოის ეკუთვნის რუსეთის წარსული. ტოლსტოი ლაპარაკობდა ქრისტეზე და გულისხმობდა მარქსს. დოსტოევსკის ქრისტიანობას ეკუთვნის მომავალი ათი საუკუნე. ასეთია შპენგლერის რუსეთი! ეს არის „უაზღესი“ სიტყვა.

მსოფლიო ისტორიის უბედობა და უორიგინალობა იმაში მდგომარეობს, რომ ისტორიული პსევდომორფოზა სულს უზუთავს კანონიერ კულტურას, ტიპი ასეთი პსევდომორფოზის არის არაბეთის სულის პრობლემა, ანუ

მაგიური რელიგიის პსევდომორფოზა. ანტიური რელიგია თავისი უთვალავი კუთებით, სხეულისებური სახეებით და აპოლონიური დასაბამით იყო წმიდა ანტიური გავლენა კარჩაეტილი და შეუფერებელი სხვისთ ის. მაგიური რელიგია ასეთივე შვილი იყო თავისი ქვეყნის, დიდი რელიგიებს წინასწარმეტყველების ეპოქა იყო განვითარებული სახე და გამოხატულება მაგიური სულისა. ებრაულ-მაგიური რელიგია ეს განსაკუთრებული ხალხის პრობლემა იყო. დამთავრებული სახე მან მიიღო სწორეთ ებრაელების მიერ. იმ ხალხისათვის, რომელსაც თვით მიწაწყალი არ გაჩნდა და მთელი ქვეყნის ხელში ჩაგდება კი უნდოდა, მაგიური რელიგია იყო ბუნებრივი და აუცილებელი საქმე. და სწორედ სულ მალე კავკასიიდან დაწყებული ეგვიპტეს დიდ სატახტო ქალაქებამდინ ქვეყნის მართვა გამგეობა ნელ—ნელა გადავიდა ებრაელების ხელში. ეს იყო ჩამარბული მაგიური რელიგიაში და სწორედ ქრისტიანობაში ეს საქმე დამთავრდა. ქრისტიანობამ აიღო მთელი ქვეყანა, დაიპყრო ის, იმავე მიზნით, როგორც რომის სარდლებმა, მაგრამ სულ სხვა ელფერით და სხვა სიტყვით, პირველ ყოვლილი ქრისტიანობა არის უზარმაზარი არაბულ—მაგიური მოვლენა, მაგრამ მალე ის დაეტაკა უკვე არსებულ დიდ კულტურას და დაიბადა უდიდესი პსევდომორფოზა, ეს არის ქრისტიანობა რომში. პირველი დიდი წინამძღოლი ქრისტიანული პსევდომორფოზის იყო პავლე მოციქული. პავლე იყო პირველი ქალაქელ ქრისტიანობაში. ის მივიდა იქ ქალაქის კაცის გრძნობით და გონებით, მივიდა როგორც რომელიც მოქალაქე და შეაბრუნა ისტორიის დიდი ჩარხი. მან მოსტეხა კისერი მაგიურ რელიგიას და აქცია ის ანტიური ქალაქის რელიგიათ. პავლე ფიცულებს ქრისტეს და გულისხმობს თავის თავს. იესო იყო მაცხოვარი და პავლე მისი მოციქული! და ამ მოციქულს არც ერთ წუთს არ დაუტოვებია ანტიური სახელმწიფოს საზღვრები. ის ქადაგებდა რომში, კორინთში, ედესაში, კტესიფონში—ყველა დიდი ქალაქებში! სოფლად თავის დღეში არ გასულა პავლე. მაგიური სხეულის სამშობლო ე. ი. სოფელი სძაგდა ამ იესოს პირველ დიდ მოციქულს, მალე ეკლესია გადაიქცია კულტის ეკლესიით და პსევდომორფოზა დასრულებული იყო.

ამ პსევდომორფოზას მთავარი ცნება არის ლოგოსი, მაგიური რელიგიის კი სული ქრისტიანობის დასაბამი იყო სული და ის პავლემ გარდააქცია ლოგოსით. და დაიწყო ქვეყნების გაქრისტიანება. ეს შეეძლო მხოლოდ ლოგოსის იდეის მატარებელ სახელმწიფოთ. 312 წელს იმპერატორმა კონსტანტინემ მიიღო ქრისტიანობა, 321 წელს ტრატმა სომხეთის მეფემ, 325 წ. მირიანმა საქართველოს მეფემ და ამით ფეხის ხმას აძევა მთელი მაშინდელი ცნობილი კაცობრიობა. და ყველა გაქრისტიანდა სინამდვილეში ყველას კი არ მიუღია ქრისტე, არამედ სამოწყალოდ ქცეული ქრისტე შეეგუა მათ. მაგიური სულიც ამოძრავდა ამის წინამდებ. მათ გააებრაელეს უზარმაზარი ბაზარების სახელმწიფო, მონგოლები და სხ. ამ ებრაელებულმა მონგოლებმა 955 წელს თვით გერმანიის შუა გულამდინ მილენ—მოლენეს ქრისტიანული ქვეყანა. ამას შემდეგ აღარაფერი მომხდარა. ისლამი არავითარი ახალი რელიგია არ ყოფილა, ისე როგორც პროტესტანტიზმი ახალი რელიგია არ იყო. რეფორმაციას სურს რელიგიის გაწმენდა, მისი პსევდომორფოზული სახის ჩაქრობა. ისლამმა მართლაც მოახერხა ეს და მისი კულტურა გარდაიქცა წმიდა არაბულად, მისი სული მაგიურად.

ასეთია რელიგიის განვითარების სახე. ამის მიღმა იბადება მეორე რელიგია. მეორე რელიგია გამოდის სცენაზე ცივილიზაციის მომწიფების დროს. მისი სახელი შეიძლება იყოს განათლება, ნაციონალიზმი, ნამდვილი ქვემარტება. ფული თუ კიდევ სხვა რაიმე, ეს სულ ერთია. კონ ჯი და სპენაერი, მატერიალიზმი და მანიზმი, დარვინიზმი და სხვა მე-19 საუკუნეში საუკეთესო თავებს არ აძლევდა მოკვებებს, დღეს კი ყველა ეს პროვინციის მოაფლმედელოება არის, მოაფლიო ქალაქის მკხოვრებს უკვე აქვს მეორე რელიგია. მას აღარ აინტერესებს სპენსერის და დარვინის პლობლემები. და თუ დღესაც არიან ჩვენს შორის თავები, რომლებიც იმ ძველი პრობლემებით ქუთას ილაყებენ, ეს ისეთივე მოვლენა არის, როგორც ბევრი სოციალისტები, რომლებიც ყოველი რელიგიებს წინააღმდეგ გამოდიან პარლამენტის ტრიბუნაზე, საკუთარ სახლში კი მარხულობენ და დილის ლოცვას ერთგულად ფურცლავენ!

თავი მეოთხე: სახელმწიფო.

ამ დიდი პრობლემის სიღრმეში ჩვენ ვერასოდეს ვერ ჩავსწვდებით თუ ორი ცნება წინ სწარ არ გავარკვეით. შპენგლერი ლაპარაკობს დედაკაცის და მამაკაცის პრობლემაზე. ქალი არის საკაცობრიო მოვლენა. ის მიწის ნაწილია, მიწისეული თავისი ბუნებით. მამაკაცი არის უფრო მოძრავი, უფრო ცოცხალი, უფრო გამგები, უფრო ცხოველი.

მამაკაცს შეუძლია განიცადოს ბედის წერა, მას აქვს მიზეზობრივობა და ლოლიკა. დედაკაცი თავის დღეში ვერ გაიგებს მიზეზობრივობის პრინციპს. დედაკაცი არის დრო, იარაღი, საუკუნეთა მარჩიელი. მამაკაცი აკეთებს ისტორიას, დედაკაცი არის თვით ისტორია. დედაკაცმა არავითარი გამარჯვება არ იცის იმის გარეშე, რომ ის გაიმარჯვებს ლოგინში. დედაკაცის მარადი და მუდმივი პოლიტიკა არის მამაკაცის დაპყრობა-მამაკაცი კი დაეძებს ქვეყნებს დაპყრობისათვის. ორივე აწარმოებენ მარად დაუსრულებელ ბრძოლას. დედაკაცი ქმართ, შვილით არის ბედნიერი და ეს ბედნიერება არის საკუთარი თავის ბედნიერება. მამაკაცი კიდევ ამაზე მეტია, მას რაღაც მეტი სურს და ეს მეტი მუდმივ გაუგებარი იქნება დედაკაცისთვის. ასე აწარმოებენ ქსერქსები უღმობელ ომს, გარეშე ყოველი შერიგებისა და ლმობიერებისა.

დედაკაცს სძულს მამაკაცის ისტორია, რომლისაგან მან მხოლოდ ის იცის, რომ შვილებს დაჰყარავს, მამაკაცს შეუძლია მდენად ამაღლდეს, რომ მთელი ქვეყნის ბედისწერა საკუთარ ხელში აიღოს, სწორედ ამ დროს გამოჩნდება დედაკაცი და აიძულებს მას მუხლი მოიდრიკოს მის წინაშე. შეიძლება ამ მუხლის მოდრეკის გამო სახელმწიფო და ხალხი დაიღუპოს, მაგრამ დედაკაცს ეს არ აწუხებს. რასიანმა დედაკაცმა იცის ერთადერთი საქმე, მამაკაცზე გამარჯვება. მხოლოდ ცივილიზაციის უკანასკნელ წლებში იბადებიან ურასო ქალები, რომლებსაც ბავშვის დაბადება აღარ უნდა ან არ შეუძლიან, ასეთი ქალები, რასაკვირველია, ერთხმად პოლიტიკით არიან დაინტერესებული, მამაკაცი და დედაკაცი ისეთივე დასაბამია კულტურის, როგორც გლეხი ორგანიზულად ყოფის და აზნაური და ხუცესი შეგნებულ ისტორიის.

გლეხი ყოველი კულტურისთვის არის რასის წარმო-

მადგენელი; აზნაური და ხუცესი არის ამ კულტურის ფორმად ყოფა და ამიტომ გლეხს თავისთვის არავითარი ისტორია არ გააჩნია, ისე როგორც მას არ გააჩნია დრო და სივრცე. გლეხი გლეხია ყოველ დროში და ყოველგან. კულტურა იწყება საზოგადოებაში კლასების გაჩენით, აზნაურის და ხუცესის წარმოშობით. კულტურა და კლასი იბადება როგორც ერთი მთლიანობა და კვდებიან როგორც მთლიანობა. უკლასო, მაგრამ კულტურისანი საზოგადოება, არის აბსურდი, უკლასო არის გლეხიც, მას არ სჭირია არც საზოგადოების წევრობა და არც კულტურა. საზოგადოების (ანება მხოლოდ აზნაურისა და ხუცესათვის არსებობს, დაგვიანებულ კულტურას უბდება ახალი კლასი ე. ი. მოქალაქენი. ესენი ძალით გააზნაურებულნი არიან და ამიტომ მათ ყველაზე უფრო სძულთ გლეხი და სოფელი.

აზნაურობას შეაქვს ისტორიაში დროის სიმბოლო, ხუცობას სივრცის. აზნაური ყოველთვის ფაქტების ქვეყანაში ცხოვრობს, ხუცესი კი მარადი ქვემარტების სამყაროში. ამიტომ აზნაური ჯიშინი გლეხია, რასსა და სისხლი, სიცოცხლე და ღონე, და სწორედ ნამდვილი ისტორია, აზნაურობის ისტორია, არის. ხუცესი უარყოფს რასსა და სისხლს და ცხადია ის ისტორიული მტერია აზნაურის. ხუცობას უწოდებენ ფილოსოფიას და მეცნიერებას, აზნაურს ამის მოსასმენი ყური არ გააჩნია, მას ეყურება სისხლის ჩქეფა და ისტორიის ჰქმნადობა. მკვდარ მათემატიკურ ბუნებას აზნაური არ იცნობს. აზნაურს აქვს ისტორია, ხუცესს კი ბუნება. ისტორია არის სიცოცხლე, სიცოცხლე ნიშნავს პოლიტიკას, ამიტომ პოლიტიკა აზნაურის საქმე არის. ხუცესს მკვდარი და უსისხლო უყვარს, მას ბუნება აქვს პრობლემათ, ყოველივე სიცოცხლეს აქვს საკუთარი ზნი, ამიტომ ყოველი მორალი ორპირი მოვლენა არის. სულ სხვაა აზნაურის მორალი და სხვა კიდევ ხუცის მორალი. ასეთია კულტურის ჯანსაღი სისხლი და როგორც კულტურის დღე დაითვლება, მისი ძალღონე დაიწყოება, ისტორიის სარბიელზე გამოდის ახალი კაცი, მისი სახელია მასსა. მასსა არის მეოთხე წოდება და სიკვდილის სიმბოლო, ანუ რადიკალური არარაობა.

ის სახე, სადაც ხორციელდება კულტურა, არის სახელმწიფო. სახელმწიფო აზნაურობის, ე. ი. გაბატონებული კლასის კონსტიტუციაა. სახელმწიფო მხოლოდ მამაკაცების საქმეა, ესე იგი რასიანი მამაკაცების და ყოველი რესპუბლიკა არის ან აბსურდი და ან მესამე წოდების მიერ გამოყენების მიზნით შეთხზული ჯარი სახელმწიფოს სამართალი და სამართალი სახელმწიფოში არის და უნდა იყოს ღონიერის და ძლევაშისი საქმე. სამართლიანობის იდეალი და ბუნებრივი უფლებები სამოწყალო ხუცების და ფილოსოფოსების თავში შემუშავებული ცნება არის. ყველა ამ ხალხს პატიოსანი სინილისი და გამჭრიახი გონება გააჩნია, მაგრამ არც ერთი წვეთი სისხლი არ მოეპოებათ. ისტორიულ სინამდვილეში არავითარი იდეალი არ არსებობს, აქ არ არსებობს არავითარი ქვემარტება და ბუნებრივი სამართალი, არამედ მხოლოდ ფაქტი. სახელმწიფო ხუხულა კი არ არის, არამედ ფაქტებში გაზრდილი ხე. მას აქვს ძლიერი ტოტემი, ყავს ბატონი, მეფე, აზნაური, სარდალი და სხე მეფე, სახელმწიფოს მკათური, უნდა იყოს მტაცებელი. თუ მან, მოტაცება არ იცის, ის არ გამოდგება ორ გროშად და დაღუპავს თავის დროს.

სახელმწიფოს მეთაურის მტაცებლობის იდეალი უნდა გადაიქცეს ჩამომავლობითი ცნებათ, ე. ი. უნდა წარმოიშვას დინასტია. ძლევამოსილი სახელმწიფო დინასტიის გარეშე არის უსულო აბსტრაქცია და უსაქმო თავის ქცევა. დასავლეთის ძლევამოსილმა კულტურამ წარმოშვა დიდი დინასტიები და შექმნა შორეული პოლიტიკა ანუ კაბინეტის დიპლომატია. მაგრამ იმ წერტილზე, სადაც რულტურა ცივილიზაციით იქმნება, ასპარეზზე გამოდის არა წოდება ე. ი. ქალაქელი მასსა და იგდებს სახელმწიფო ძალაუფლებას ხელში. სახელმწიფოს ძლევამოსილება ქალაქელი მასისათვის აუტანელი ტვირთია და ეს მასსა შეგნებულად ანგრევს სახელმწიფოს ოდესღაც უძლეველ შენობას. სწორედ ამ დროს ამუშავდება ყოვლის შემძლე ფული, სახელმწიფო, რელიგია, სამართალი მეცნიერება ამ ეპოქისათვის არის მხოლოდ და მხოლოდ ფულის საკითხი. ამ დროს სინამდვილის სურათში იხატება საშინელი პარადოქსები. საზოგადოებრივი აზრის თავისუფლება ნიშნავს ამ აზრის დამუშავებას. და ეს დამუშავება ღირს ფული; პრესის თავისუფლება ნიშნავს პრესის ქონებას, რაიც რასაკვირველია ფულის საკითხი არის, საარჩევნო უფლება ნიშნავს საარჩევნო აგიტაციას და ეს არის უაღრესი ფულის საკითხი. ერთი სიტყვით ყველაფერს ღირის მხოლოდ ფული. სოციალიზმი, ლიბერალიზმი, კომუნიზმი და ყველა ასეთი ქვეყნის ახალად მომწოდებული ცნებები არის ფულის მიერ ამუშავებული საქმე. სტინესის უდიდესი მეგობრები კომუნისტები არიან, რადგან ისინი მის საქმეს ყველაზე უფრო ერთგულად ასრულებენ. არ არსებობს არავითარი პროლეტარული, ის კი არა, არავითარი კომუნისტური მოძრაობა, რომელიც სინამდვილეში ფულის ინტერესისათვის არ მუშაობდეს. ყოველი მოძრაობა იმ მიმართულებით, რა მიმართულებით ფულს სურს, გონება აზროვნებს, ფული კი მასზე ბატონობს, აზრი ფიქრობს, ფული განაგებს: ასეთია. წესი ყოველი მომავლადი კულტურის. ის დიდი მოძრაობა, რომელიც მარქსის სახელიდან გამომდინარეობს. სამრეწველო წრეებმა გარდააქციეს ბირჟის ყოველ დღიურ ყოჩინად (იხ. დას. დალ. ტომი II გვ. 502) ყოველი თავის უფლება და ყოველი დემოკრატია არის ტირანიზმი და შიში. შეშინებული იყო რობესპიერი, როცა ამბობდა: „რევოლუციის ხელისუფლება არის თავისუფლების დესპოტიზმი ტირანიზმის საწინააღმდეგოთ“-ო. პარლამენტარიზმი არის ასეთი მართვა — გამგეობის დასაწყისი. დღეს კი პარლამენტარიზმი უკვე მკვდარი საქმეა.

ევროპის კულტურის დემოკრატიული ჭორი — პარლამენტარიზმი უკვე მკვდარია და ჩვენ გიგანტიური ნაბიჯებით შევდივართ გიგანტიური ბრძოლების არეში. ეს არის ცეზარიზმის დიდი ეპოქა. ცეზარიზმით დამთავრდა ყველა კულტურა. ცინელები უწოდებდნენ მას მეტროპოლ სახელმწიფოთა ხანას (480-230). ამ ბრძოლის დასაწყისში შევიდა შვიდი ძლიერი სახელმწიფო. მალე ორი გაქრა და 441 წელში დრუ-დინასტიის მებატონემ დაიპყრო მთელი ქვეყანა. ასეთი იყო ანტიური ცეზარიზმი, ასეთი უნდა დარჩეს ის დასავლეთშიაც. ცეზარიზმის ხანაში ჩინელი სოციალისტი მოკ სწერს დიდ წიგნს, რომლის პირველ ნახევარში განხილულია კაცთმოყვარეობის დოგმები, მეორე ნახევარში კი ციხეების არტილერიის მოწყობა. სულ მალე დასავლეთელი სოციალისტებიც დასწერენ ასეთი წიგნებს. ფილოსოფია, მუსიკა და ხელოვნება ცეზარიზმის ხანაში საძაღვების და უილაჯო ხალხის ხელობაა. სპორტი ეს ძლიერი ტენიკა — აი ახალი სიტყვა. ცეზარიზმით სახელმწიფო დაჰკარგავს ყოველივე ფორმას და დაიწყება მისი ნგრევის პროცესი. კულტურა და ცივილიზაცია გაქრება და დაბრუნდება პრამი

ტივი. და „ადამიანი კვლავ იქცევა მცენარეთ. დროს მიღმა მყოფი სოფელი, მარადი გლეხი გამოდის ასპარეზზე. და ებადება მას ბავშვები და სთესს ის დედამიწას და უბედო. სამოწყალო ცხოველი იქცირება განადგურებულ არეში. სადაც ჯარისკაცთა კაიზერი დაჰქრის და ქვეყანას ანგრევს. მთელი ქვეყანა მოცულია ძველი მსოფლიო ქალაქების ნანგრევებით. სადაც ცარიელი გარუჯული კედლები, მომავლადი სული და უისტორიოდ ქცეული კაცობრიობა დალოდავს... ეს არის დიდი უმიზნო და მაღალი დრამა, ისე მაღალი და უმიზნო, როგორც ცის მნათობთა მსვლელობა. მიწის ტრიალი. ხმელეთი და ზღვა. ყინვა და ტყე. თქვენ შეგიძლიათ ის იტიროთ, თქვენ შეგიძლიათ დარჩეთ გაკვირვებული — ის კი უკვე მოსულია“ (გვ. 577).

თავი მეხუთე: სამეურნეო ცხოვრების ფორმათა ქვეყანა.

განსაკუთრებული, რაც დასავლეთმა შექმნა ეს არის მისი სამეურნეო ურთიერთობა და ეკონომიური შესაძლებლობა. ყველა სხვა დროის კულტურისათვის უცნობი სამანქანო ინდუსტრია, ჩვენი ყოველდღიური მოთხოვნილების საგანი არის. მანქანა ბატონობს ყველა ჩვენს ცნებებზე და კანონებზე და ჩვენ დასავლეთლებს ეს მიგვაჩნია თავისთავად ნათელ საქმეთ. მთელი ჩვენი ნაციონალ-ეკონომიური შემოქმედება გამოიხატება ორი სიტყვით: ფული და მანქანა. ყოველი სამეურნეო ცხოვრება ცხოვრების სურათი არის. სწორედ ისეთია დასავლეთური მეურნეობის ფორმა, როგორც ფაუსტის დაუბოლავებელს. მისკენ გაქანებული სული და ფუნქციონალი მათემატიკა. ადამ სმიტიდან მარქსამდის დასავლეთის სამეურნეო აზროვნება ისე აზროვნებს და მოქმედებს, როგორც დასავლეთის სული. მორალი ქალაქი და ხუცესი ისე არ აწუხებს მეურნეობას, როგორც აზნაურს წმინდა წიგნი და ბერების მორალი. ფული არის დღევანდელი ევროპიული აზროვნების მთავარი კატეგორია, თანამედროვე აზროვნება ღმერთთან კი არ იმყოფება, არამედ ფულის ბაზარზე, და იქ იწერება კაცობრიობის მომავალი, ფული უცხადებს მსოფლიოს გენერალურ მობილიზაციას და ათამამებს საგნებს ამ ქვეყნად ფულის აკორდის დუდუნზე. სწორად ამიტომ თანამედროვე ფული არა რიპ რკინა და ოქრო, არამედ ბანკის ჩევი, ე. ი. მოქმედება, ფუნქცია და ლამის მათემატიკა.

დასავლეთის სამეურნეო აზროვნების მეორე კატეგორია არის მანქანა. მანქანით აზროვნება ისე საჭირო საქმეა, როგორც ფულით აზროვნება. და სწორედ ეს ფულის და მანქანის კატეგორიით მოაზროვნე გიგანტები, ეს ფოლადიდან გაკეთებული კაცები, ეს მომავალი ცეზარის წინ მოვლინებული შვილები, არის ჩვენი დღევანდელი ცივილიზაცია. კლასთა ბრძოლის თეორია ეს სუსტი ბავშვის საზრდო ხორბალია იმ საშინელ ბრძოლასთან შედარებით, რასაც მეურნეობის გიგანტები აწარმოებდნენ. მაგრამ ყოველივეს აქვს თავისი საზღვარი. ფული გადაბიჯებს ფუნქციონალი ანგარიშის საზღვრებს, მანქანა ველარ გაუძღვებს ამ საშინელ ღრიალს. და ცეზარის სახელმწიფოსთან ერთად დაიღუპება ის. ფულს სძლევა სისხლი და მოსპობს მას. ცივილიზაციას გაანადგურებს პრიმიტივი... მოკვდება უკანასკნელი ცეზარი. მსოფლიო ისტორია გარდაიქცევა მსოფლიო სამსჯავროდ და ვაი მას. ვინც თავის ადგილს ვერ დაიჭერს ისტორიის სარბიელზე... დასავლეთელი შეიგნებს ამას და გაიხსნება ისტორიის კვანძი. და იცხოვრებს მარადი გლეხი, მარადათ უდროოთ, უსივრცოთ უქალაქოთ მთა გორაკზე, იცხოვრებს ისე, როგორც ის კულტურის დასაბამდის ცხოვრობდა.

ი.რ. ხანთაძე.

რთხა ლიუქსემბურგის იმპერიალიზმის თეორია და მისი პრიბიკა.*)

როგორც წინა წერილში აღვნიშნეთ (იხ. ჟურნ. „მომავალი“-ს № 11 (18) როზა ლიუქსემბურგი იმპერიალიზმის ახსნას ეძიებს არა უახლოეს, ე. წ. ფინანსიურ კაპიტალის ეკონომიურ სტრუქტურაში, არამედ კაპიტალისტურ საზოგადოების ეკონომიურ მექანიზმში **საერთოდ** რასაკვირველია, ლიუქსემბურგი შორსაა იმ აზრიდან, რომ იმპერიალიზმის ბუნებას ნახულობდეს თანდაყოლილ რასიულ თვისებებში ა. თვითმყრობელ ნაციათა ისტორიულ მისიასა და ადამიანის ინსტინქტებში საერთოდ, როგორც ეს ასე ესმით ზოგიერთ ბურჟუაზიულ მოაზროვნეთა რომლებიც იმპერიალიზმს მიდრეკილებებს ჰინკველებსა და ფუტკრების ცხოვრებაშიც კი ნახულობენ.

იმპერიალიზმის რაობის გასაგებად ლიუქსემბურგის აზრით საჭიროა გაფართოებულ განახლებულ წარმოების შესწავლა, რომლითაც ხასიათდება კაპიტალისტური საზოგადოება.

მთელი კაპიტალისტური წარმოება კი იყოფა ორ დარგად: 1) წარმოება საწარმოო საშვალეებისა (производство средств производства) და 2) წარმოება მოსახმარ ნივთებისა (производство потребительных благ).

მარქსმა დაასაბუთა, რომ კაპიტალის განახლებული წარმოება მხოლოდ მაშინაა დაუბრკოლებელი შესაძლებელი, როდესაც ხსენებულ ორ საწარმოო დარგთა შორის არსებობს განსაზღვრული რაოდენობითი ურთიერთობა.

ავიღოთ უბრალო, ანუ მარტივი განახლებული წარმოება, სადაც მთელი ზედმეტი ღირებულება სავსებით იხმარება და არც ერთი მისი ნაწილი არ გროვდება, ასეთ შემთხვევაში მთელი წარმოება შეიძლება წარმოვიდგინოთ შემდეგი სქემით.

I. საწარმოო საშვალეებათა წარმოების დარგები:

მუდმივი კაპიტალი (c) + ცვალებადი კაპიტალი (v) + ზედმეტი ღირებულება (m).

II. მოსახმარ ნივთთა წარმოების დარგები:

მუდმივი კაპიტალი (c') + ცვალებადი კაპიტალი (v') + ზედმეტი ღირებულება (m')

აქ საწარმოო საშვალეებათა წარმოების დარგებმა უნდა იყიდონ მოსახმარ ნივთთა წარმოების დარგებიდან არსებობის საშვალეებიან ჯერ მუშათა საარსებო მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად v-ის ჯამი; შემდეგ კაპიტალისტთა დასაკმაყოფილებლად m'-ის ჯამი; სულ $c + m$.

თავის მხრივ მოსახმარ ნივთთა წარმოების დარგებმა უნდა შეიძინონ საწარმოო საშვალეებიან იმ დარგებიდან, რომლებიც მათ ამზადებენ c'-ის ჯამით თავიანთ მუდმივი კაპიტალის გასაახლებლად. გაცვლა ამ ორ საწარმოო დარგთა შორის მოხდება დაუბრკოლებლივ თუ $c' = c + m$ -ს. ესაა მარტივი განახლებული წარმოების წონასწორობის პირობა.

სულ სხვაა გაფართოებულ განმეორებულ წარმოების დროს, რომელიც შემდეგის სქემით უნდა წარმოვიდგინოთ.

1. საწარმოო საშვალეებათა წარმოების დარგები:

მუდმივი კაპიტალი (c) + ცვალებადი კაპიტალი (v) + ზედმეტი ღირებულების გახმარებული ნაწილი (k) + ზედმეტი ღირებულების დაგროვული ნაწილი (a').

II მოსახმარ ნივთთა წარმოების დარგები:

მუდმივი კაპიტალი (c) + ცვალებადი კაპიტალი (v) + ზედმეტი ღირებულების დახმარებული ნაწილი (a').

აქ საწარმოო საშვალეებათა წარმოების დარგები იძენენ არსებობის საშვალეებს (მოსახმარ ნივთებს) $c + k$ -ს ჯამისას და ამავე ჯამით მოსახმარ ნივთთა წარმოების დარგები ყიდულობენ მათგან საწარმოო საშვალეებს მუდმივ კაპიტალის გასაახლებლად. რა მდგომარეობაშია a და a'? a-ში მოცემულია საწარმოო საშვალეებიანი, ვინ იყიდის მას? -ში მოსახმარი ნივთები. სადგინადღება იგი? თუ კაპიტალისტები $a + a'$ -ს თვითონ პირადად მოიხმარენ, ვერ მივიღებდით დაგროვებას და კაპიტალის თვალსაზრისით ეს იქნებოდა სრული უაზრობა ეკონომიური თვითმკვლელობა, მიუტოვებელი ცოდვა კაპიტალის წმინდა სულის წინაშე (ლიუქსემბურგი).

ამნაირად წმინდა, ანუ აბსტრაქტიულ კაპიტალისტურ საზოგადოების არსებობისათვის საჭიროა **მესამე პირი** მყიდველი; წინააღმდეგ შემთხვევაში კაპიტალისტური დაგროვება წარმოადგენს გადაუჭრელ ამ-ცანას. კაპიტალი იგუდება მის მიერვე შექმნილ სიმდიდრეში და რეკავს მისი უკანასკნელი საათი...

აქ კაპიტალი მიმართავს პოლიტიკურ ძალდატანებით მეთოდებს, ანგრევს ნატურალურ მეურნეობას, ეძებს ახალ რაიონებს და სხვა.

რ. ლიუქსემბურგი თავის შრომის მესამე ნაწილში მრავალ ისტორიულ მასალებით ახასიათებს ძლევა-მოსილ კაპიტალიზმის ამ სისხლიან გზებს.

ლიუქსემბურგის ეს თავი, როგორც სამართლიანად აღნიშნავს დვოლაიცი (იხ. ჟურნალი Красная Новь № 1, გვ. 96) თავისი გაშლის და ნიჭიერების სიძლიერით გვაგონებს მარქსის „კაპიტალი“-ს იმ თავს, სადაც ის ეხება პირველყოფილ დაგროვებას.

როგორც ვხედავთ, კაპიტალიზმის განვითარება წარმოადგენს ერთგვარ დიალექტიურ პროცესს. ექსპანსიის საშვალეებით იგი ჰქმნის პირობებს დაგროვებისას. ე. ი. არსებობისას. ამავე დროს ამცირებს და არღვევს იმ საზოგადოებრივ ფორმაციებს, ურომლისათ წარმოუდგენელია მისი არსებობა. თავის განვითარების და ზრდის პროცესში კაპიტალისტური საზოგადოება თანდათან სჭრის იმ შტოხ, რომელზედც თვითონ ზის.

ეს შინაგანი წინააღმდეგობა კაპიტალიზმისა, რომელიც შემწეული იყო ჯერ კიდევ მალტურის და სისმონდის მიერ, იწვევს დიდ სამრეწველო კრიზისებს და კატასტროფებს, საერთაშორისო პროლეტარიატის აჯანყება ხდება აუცილებელი და კაცობრიობის წინაშე ისმება დილლემა: **კულტურის დაღუპვა ან კომუნიზმი**.

*) გ. გრძელ ბა. იხ. „მომავალი“ № 11 (18)

რ. ლიუქსემბურგის ეს თეორია გარჩეულ იქნა რევოლუციონიზმის და რევორმონიზმის თეორეტიკოსების კაცუ-ცკის, ჰილფერდინგის, ოტტო ბაუერის მიერ, მაგრამ იმ მხრივ, რა მხრივაც მიუდგენ წითელ როზას კრიტიკას ხსენებული კრიტიკოსები, ღრმად რეაქციონური და არა-მეცნიერულია. ამ მხრივ უფრო მეტი შეიძლება დაიწყო-როს კრიტიკოსებზე, ვინც ლიუქსემბურგზე.

სულ სხვაა ლიუქსემბურგის კრიტიკა რევოლუციონ-ურ მარქსიზმის თვალსაზრისით. აქ მე მხედველობაში მყავს რუსეთის მარქსისტები და განსაკუთრებით დვო-ლაიციკი, რომელმაც პირველად გადმოთარგმნა ლიუქსე-მბურგის შრომა და უძღვნა მას შესაფერი წერილი სათა-ურით: „კაპიტალის დაგროება და იმპერიალიზმის პრობ-ლემა“ და შემდეგ ჩლენოვი (იხ. მისი ბიბლიოგრაფიული შენიშვნები ჟურნალ „Народное Хозяйство“ 1921 წ.)

ჩლენოვიც და დვოლაიციკიც სცნობენ, რომ ლიუქ-სემბურგის ხსენებული შრომა არის საუცხოო შრომა, რომელშიდაც თვით შეცდომებიც საინტერესო და სა-გულისხმოა.

რევოლუციონურ მარქსისტულ თვალსაზრისით რ. ლიუქსემბურგის შეცდომები შეიძლება გამოვხატოთ შემდეგ დებულებებში:

1) ლიუქსემბურგის გაგებაში სავსებით ცარიელი და უყურადღებოა დაოჩენილი ის გრანდიოზული გარ-დაქმნითი პროცესი, რომელიც გაიარა კაპიტალიზმმა ანარ-ქიულ, თავისუფალ კონკურენციის ეკონომიურ სისტემიდან მონოპოლისტურ სისტემაში გადასვლით, რომლის თავი-სებური ეკონომიური სტრუქტურის ეკონომიური პოლი-ტიკაა იმპერიალიზმი, მთელი მისი დამახასიათებელ თვისებებით.

ლიუქსემბურგის თეორიით კი იმპერიალიზმი დაკა-ვშირებულია იმთავითვე კაპიტალის არსებობასა და განვი-თარების ყოველ ხვეულებში. თითქოს იმპერიალიზმი თან-სდევს კაპიტალისტურ დაგროების ყოველ ნაბიჯებს. ყვე-ლა ეს გვაძლევს საბაზს ვეძებოთ შეცდომები ლიუქსემბუ-რგის განყენებულ ანალიზში.

2) ლიუქსემბურგის აზრით კალკულაციაცია, ანუ დაგროება ხდება განსაზღვრულ ფიზიკურ მომენტებში, ეთქვით დამთავრდა წლიური საწარმოო ციკლი. ახალი კაპიტალმა (C+Δ) განსაზღვრულ ვადაში მოგვცა ახალი ღირებულება C+Δ+K+Δ—ს რაოდენობით. კაპიტალის წინაშე მთლის სიმძიმით ისმება კითხვა Δ—ს რეალიზა-ციისა. ყველაფერი ეს ლოგიურად მისაღებია, მაგრამ რეა-ლურად შეცდომაა რომ წარმოების განვითარება მიმდის ნარეობდეს ნაწყვეტებითი ანუ **საფეხურებითი პროცესით** (Ступенчатый процесс), როგორც ეს ესძის რ. ლიუ-ქსემბურგს. პირიქით, როგორც დაგროება, ისე მუშათა კლასის მიერ არსებობის საშვლებების შეაყიდვა საერ-თოდ და მთლიანად ამჟღავნებს **განუწყვეტელ ზრდის ტენ-დენციას**.

წარმოვიდგინოთ, რომ პროლეტარიატი მთლიანად, ყოველ კვირეულად იღებს ერთ მილიონ მანეთს. ამ ჯამით მას შეუძლია იყიდოს საზოგადოებრივ პროდუქტის მხო-ლოდ ის ნაწილი, რომელშიდაც მოთავსებულია C—ში. ზედმეტი ღირებულების Δ—ს ნაწილის მყიდველათ, თავი-სთავად იგულისხმება, იგი ვერ გამოვა. მაგრამ საკმაოა დაუშვათ, რომ საარსებო მოთხოვნილებები მუშათა მცხო-ვრებლების ბუნებრივ გმრავლების გზით გაიზარდოს ერთი პროცენტით და მუშებმა ერთ კვირეულ სესხით აი-

ღონ წვრილ მოვაჭრეებიდან და იყიდონ 10.000 მანეთის პროდუქტი, რომ მუშათა კლასი ჩვენს წინაშე გამოდის, როგორც კაპიტალისტური დაგროების ფაქტორი. კაპი-ტალს ეძლევა საშვალეა Δ—ს გასაღების და მაშასადამე დაგროების საშვალეა.

შეიძლება გვკითხონ, თუ რა გზით გადაუხდის მუშე-ბი წვრილ მოვაჭრეებს იმ 10.000 მანეთს, რომელიც მა-თმა ისესხეს და რომელიც მხსნელათ მოველია „წმინ-და კაპიტალიზმს“? ამ კითხვაზე პასუხი ადვილია. Δ—ს რეალიზაცია იწვევს დაგროებას, დაგროება კი იწვევს ახალ მკედარ და ცოცხალ საწარმოო ძალების ამოძრავე-ბას. მაშასადამე დიდდება (რაოდენობით) მუშათა რიცხვი კაპიტალისტურ დაწესებულებებში; წარმოებაში ებმება ახალი მუშები, ამით დიდდება ცვალებადი კაპიტალი. ე-ი. იმ ფულის ჯამი, რომელიც იყო პროლეტარიატის გა-ნკარგულებაში დიდდება იმ ერთ მილიონზე მეტად, რო-მელიც გასულ კვირას მას ქონდა.

3) მეორე დიდი ფაქტორი, რომელიც შესაძლებლათ ყოფს დაგროებას, არის კაპიტალისტური სახელმწიფო; ბურ-ჟუაზიული სახელმწიფო გამოდის რა როგორც ბურჟუაზიის სოციალ-ეკონომიური საერთაშორისო ორგანიზაცია, —თა-ვის თავზე იღებს აგრეთვე **საწარმოო ხასიათის ზოგი-ერთ ფუნქციებს**. ის აწყობს ფოსტას და ტე-ლეგრაფს, გაყავს რკინის გზები, აშრობს ჰაობიან ადგი-ლებს, აშენებს ფლოტს და სხვა. ე. ი. ბურჟუაზიული სა-ხელმწიფო არა მარტო არჩენს მილიონ მუქთახორა ბიუ-როკრატას, არამედ ეწევა დაგროებას, ამ სიტყვის ეკონო-მიური გაგებით. საიდან, ან რა გზით პოულობს სახელ-მწიფო ამისთვის აუცილებელ ღირებულებებს, ან შესაფე-რის ნივთიერ ელემენტებს? ის მას იღებს **გადასახადების** საშვალეებით, რომელიც შესდგება უმთავრესად ზედმეტი ღირებულებისაგან. ამნაირად კაპიტალი სახელმწიფოს სა-ხით პოულობს მეტად მსხვილ **„მომხმარებელს“**. რომელიც ითვისებს ნაწილს ზედმეტი ღირებულებისას და მით ათა-ვისუფლებს კაპიტალისტებს მყიდველების უსიამოვნო ძე-ბნისაგან.

4) ლიუქსემბურგის აზრით კაპიტალიზმს საერთოდ არ შეუძლია არსებობა განუწყვეტელი დაპყრობითი პო-ლიტიკის გარეშე, რადგან თუ ბაზრის გაფართოების შესა-ძლებლობას ედება საზღვარი მას (კაპიტალს) არ შეუძლია გაასაღოს ზედმეტი ღირებულების Δ—ს ნაწილი და იგი თავის თავად კვდება. აქ გამოდის, რომ კაპიტალიზმი მი-ასკდება ზედმეტი ღირებულების რეალიზაციის მუქანიკუ-რათ შეუძლებლობის კედლებზე და ამნაირათ განუტე-ვებს სულა. ნამდვილათ კი კაპიტალიზმი დაინგრევა არა მა-შინ, როდესაც უკანასკნელი გლეხი და უკანასკნელი წვრი-ლი ბურჟუა გადაიქცევა დიკირავებულ მუშებათ და რო-დესაც კაპიტალიზმისათვის აღარ დარჩება დასაპყრობი ბაზრები: არა, ის დაინგრევა უფრო ადრე მუშათა კლასის ორგანიზაციულ გამოსვლებით და აჯანყებებით, რომლის პირობებს ამზადებს თვით კაპიტალისტური წარმოების პროცესი.

ამნაირად, როგორც ვხედავთ თეორეტიულად დაგრო-ების პროცესი, ანუ გაფართოებულ განახლებული წარმო-ება შესაძლებელია წმინდა, ანუ აბსტრაქტიულ კაპიტა-ლისტურ საზოგადოებაშიც, არა კაპიტალისტური სფერო-ების გარეშე.

ეს დასკვნა მართალია სავსებით არღვევს როზას თეორიას, მაგრამ მიუხედავად ამისა, მის შრომას აქვს

უდიდესი მნიშვნელობა იმდენად, რამდენად იმპერიალიზმი მართლაც არის წინაპირობა განუსაზღვრელი დაგროვებისათვის.

მართლაც თუ მცხოვრებთა გამრავლების ზრდა არის ბაზა წმინდა კაპიტალისტურ დაგროვებისათვის, უნდა ითქვას, რომ ხალხის სიმრავლის ზრდა უკან რჩება კაპიტალისტურ წარმოების განვითარებას. და თუ კაპიტალისტური საზოგადოება დაკმაყოფილდება მხოლოდ თავის საკუთარ კაპიტალისტურ წრეებით, დაგროვების ტემპი იქნებოდა მეტად ნელი და უმნიშვნელო.

განსაზღვრულ დაგროვებისათვის კი აუცილებლათ საჭიროა კაპიტალის მიერ არაკაპიტალისტურ სფეროების

დაპყრობა; წინააღმდეგ შემთხვევაში გერმანიის კაპიტალიზმი ვერ მიაღწევდა წარმატების იმ სიმაღლეს, რომელსაც ჩვენ ვხედავთ სინამდვილეში და საფრანგეთის კაპიტალიზმიც გადაგვარდებოდა თავისი მცხოვრებლებით.

სისხლით სავსე კაპიტალიზმი ობიექტიურათ მოითხოვს ფართო გაქანებას, რომ მთელი მსოფლიო გადააქციოს მისი დაპყრობის არენათ.

„სწორეთ ამ მხრივ, განუსაზღვრელ დაგროვების თვალსაზრისით ჩვენ ვხედავთ რ. ლიუქსემბურგის თეორიაში საღ მარცვალს ჭეშმარიტებისას, რომელიც ნათელს ფენს იმპერიალიზმის პრობლემას“. (დვოლაიციკი).

სახალხოვნობა საერთაშორისო მოძრაობა სპანდინავიის ახალგაზრდათა კომუნისტური მოძრაობა.

(კონფლიქტის ისტორიისათვის)

უკვე კომინტერნის აღმასკომის იენისის (-23 წ.) გაფართოებულ სხდომიდან დაწყებული—თანდათანობით მწვედებოდა სკანდინავიის (ნორვეგიის და შვეციის) კომუნისტურ მოძრაობის შინა-პარტიული ბრძოლა და აზრთა სხვა და სხვაობა. თუ ჯერ კიდევ გასული წლის დასაწყისში—სადისკუსიო კითხვა მხოლოდ „კომინტერნის ცენტრალიზმი“ იყო, ეხლა—ასეთია—უკვე რამოდენიმე პრინციპალური საკითხები. თავდაპირველად, როგორც ვიცით, შვეციის კომპარტიის ერთ-ერთ ხელმძღვანელმა ამხ. სეგლუნდმა წამოაყენა სარწმუნოების საკითხი, ამ კითხვას შემდეგ დაუკავშირდა რამოდენიმე სხვა სადავო კითხვები, რომელთა შორის უპირველესი დღილი სამართლიანად დაიკავა საკითხმა ახალგაზრდობასა და პარტიის შორის დამოკიდებულებამ.

დღეს, ნორვეგიის და შვეციის კომუნისტური პარტიების უმრავლესობა—ოპოზიციონურად არის განწყობილი კომ. ინტერნაციონალის მიმართ—**მეორე მხრივ, ორივე ქვეყნების ახალგაზრდათა კავშირები მთლიანად დგანან კომინტერნის პლატფორმაზე ყველა სადავო კითხვებში.** ამ გარემოებამ კიდევ უფრო გაამწვავა პარტიული კონფლიქტი და შვეციის ახალთა კომუნ. კავშირის უკანასკნელი ყრილობის შემდეგ—მან მიიღო უყიდურესი ფორმები.

წინამდებარე წერილის მიზანია—სწორედ ამ კონფლიქტის შინაარსის და ისტორიის გაშუქება იმ ფაქტური მასალის თვალსაზრისით, რომელიც დღეს ჩვენ ხელთ მოიპოვება. წინასწარ—მიმოვიხილოთ შვეციის საერთო მდგომარეობა. პარტიის სრულიად შვეციის ყრილობამ ზოგიერთი მნიშვნელოვანი შესწორებებით და შემოკლებით მიიღო კომინტერნის მე 4 კონგრესის დადგენილება ცენტრალიზმის საკითხზე. იგივე დაადასტურა შემდეგ—პარტიულ კონგრესის უმრავლესობამ.

სრულიად შვეციის კომუნისტურ ახალგაზრდობის ყრილობამ კი მთლიანად და სწორედ ყველად მიიღო მე 4 კონგრესის დადგენილება.

ამრიგათ კომკავშირი თითქმის დაუპირდაპირდა პარტიას.

ასეთი მდგომარეობის გამო, რასაკვირველია—ახალგაზრდათა უკანასკნელი კონგრესი—განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ღებულობდა. მისი ორივე მთავარი საკითხები იყო: 1. კონკრეტულ საფუძვლების გამომუშავება მუშურ—გლეხურ ახალგაზრდობაში გაძლიერებული მუშაობის საწარმოებლად და 2 კავშირის პოზიცია—კომინტერნის დადგენილებათა მიმართ.

კონგრესმა მთელი მისი ყურადღება ამ საკითხებს მიაქცია და უკანასკნელი კითხვა გადასჭრა დადებითად. პარტიის ხელმძღვანელებმა წინასწარ იცოდნენ კომკავშირის კონგრესის ასეთი შედეგი და მიჰმართენ ყოველგვარ ღონისძიებას მის ჩასაფუშათ. მაგრამ აშკარად გამოსვლა ინტერნაციონალის წინააღმდეგ ვერ გაჰბედეს და ამხ. ფლაიგისთვის (ცენტრალური კომიტეტის მდივანი) და რაიტლინგისთვის (კომინტერნის აღმასკომის წევრი)—რომელ-კომინტერნის პოზიციათა დამცველად გამოდიოდნენ—სახელის გატეხით—საქმის ჩაშლა მოინდომეს მათი ცდა სრული დამარცხებით დამთავრდა და კონგრესმა ერთხმად მიიღო წინადადება **კომინტერნთან სრული და მთლიანი თანხმობის შესახებ**

ამ დამარცხებიდან იწყება პარტიის უმრავლესობის თაოსნობით სასტიკი კამპანია—ახალგაზრდათა კომკავშირის წინააღმდეგ საერთოდ და პირველ რიგში ზოგიერთ კერძო ამხანაგთა მიმართ. ოპოზიცია სკდილობს, წინააღმდეგ ფაქტებისა და სინამდვილის, დაამტკიცოს რომ კავშირის მუშაობა მთელა მისი არსებობის პერიოდის სიგრძეზე იყო უარყოფითი, გვემაშეუწონელი, შემცდარი და სუსტი; დანაშაული მიუძღვის ხელმძღვანელთ—მათ შორის პირველ რიგში ამხ. ფლაიგს, რაიტლინგს, ციგლერს (კომ.-ინჟ. ა. კ. წარმომადგენელი) და სხვებს. პარტიის ხელმძღვანელთა ასეთ კამპანიას, სოციალ დემოკრატიულ ახალგაზრდათა ორგანიზაციამ რა თქმა უნდა ალტაცებით შეხვდა და გამოიყენა ის ჩვენს წინააღმდეგ საავიტაციო-საბრძოლო საშუალებათ.

იმ ხანებში გამოვიდა ც. ჰოვლუნდის წერილი: „შემცდარ გზით“—სადაც უკანასკნელი კონგრესის შესახებ სხვათა შორის სწერია:

„ის, ვინც დასწრებია კავშირის ყველა კონგრესებს მისი 20 წლის არსებობის განმავლ ბაში, ექვს გარეშეა სამწუხარო შთაბეჭდილებას მიიღებდა უკანასკნელ კონგრესიდან. კავშირის ისტორიას არ ახსოვს ასეთი სუსტი და ამავე დროს უარყოფითი თავისი შედეგებით, კავშირის წევრთა ყრილობა. გარეგნული სახე ბრწყინვალე და მრავალმეტყველი იყო, შინაარსა კი სამწუხაროდ—წინააღმდეგი. ახალგაზრდათა კავშირის და საერთო კომუნისტური მოძრაობის ინტერესები მოითხოვენ ამის აღნიშვნას, რადგან—თუ კავშირის ახალი ხელმძღვანელები განაგრძობენ თავიანთ წინამორბედთა გზით სვლას, ეს იქნება დაშლა, ჯვარის გადასმა

ახალგაზრდათა კომუნისტურ კავშირზე“.

შემდეგ, განაგრძობს ავტორი:

„ახალგაზრდათა კომ. ინტერნაციონალის წარმომადგენლის მუდმივი და განუწყვეტელი ჩარევა ჩვენს დიდ თუ პატარა საკითხებში, სრული აბსოლუტური ცენტრალიზმი—აშკარად სჩანდა ამხ. ციგლერის პირველ სიტყვაში—შვეციის კომპარტიის წინააღმდეგ...“

— საკვირველია კონგრესის გადაწყვეტილება კომინტერნის უკანასკნელი კონგრესის დადგენილების მთლიანად მიღების შესახებ. ჯერ კიდევ მაშინ, როცა ეს დადგენილება მთლიანად გამოქვეყნებული არ იყო, როცა დელეგატებს ჯერ კიდევ არ ჰქონდათ მასზე სრული წარმოდგენა. მხოლოდ შემდეგ, გადაწყვეტილების მიღების შემდეგ—წაიკითხა დელეგატებმა ის „პოლიტიკენ“-ში. ამრიგად ჯერ მოიწონეს, დაადასტურეს და შემდეგ გაიგეს თუ რა მოიწონეს და დაადასტურეს. მართლაც, რომ შეუძლია იამაყოს ახალ—თა კომინტერნმა—მისი შევდური სექციის ერთგულებით და დისციპლინარობით“.

ვინც რამოდენიმედ მაინც იცნობს ჩვენი მოძრაობის და უკანასკნელი კონგრესის ისტორიას, დაინახავს, რომ შვეციის ახ.თა კომუნ. კავშირის დახასიათება და შეფასება ამხ. ხეგლუნდის მიერ მოცემული არ არის სწორად არც ერთ მის არსებით ნაწილში.

ჩვენი კავშირი—მისი 20000 წევრით მტკიცედ სდგას ერთხელ აღებულ გეზზე, რომელსაც განუწყვეტლივ მიჰყავს ის გამარჯვებიდან—გამარჯვებამდე, და ექვი არ არის იმაში, რომ თუ უკანასკნელ კონგრესის ზოგიერთ პრაქტიკულ მიღწევებს საზღვარი დაედო—აქ დამნაშავეა უპირველესად თვით ამხ. ხეგლუნდი, მისი ამხანაგები და ის ბარიკადი, რომელიც მათ აავეს ჩვენი კავშირის გზაზე—ამ შედეგებისაკენ.

საილიუსტრაციოდ საკმარისია ერთი მაგალითი „სოციალ—დემოკრატიის“—ახალგაზრდათა დამატებაში—სათაურით „სასჯელი“, ამას წინად ვკითხულობთ:

„ფოლკესტ დავებლად პოლიტიკენ“-ის (შვეციის კომპარტიის ორგანო, რედ.) მეთაურში ბ. ც. ხეგლუნდმა—რამდენიმე დღის წინად, ღირსეულად გაამათრახა ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირი. ბ. ხეგლუნდი კარგათ იცნობს ამ კავშირს და მის ხელმძღვანელთ: სწორედ ამიტომ განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა მისი სიტყვები, იმათთვის ვინც მიზნად ისახავს ახალგაზრდათა ბოლშევიზმთან ბრძოლას.....“

და ეს ხალხი ლაშობს შვეციის მშრომელი ახალგაზრდობის მოძრაობას! და ასე ქვევით.

აი როგორი კომენტარებით შეხვდა ჩვენი მტრები ხეგლუნდის კამპანიას.

მან მისცა მათ იარაღი ჩვენს წინააღმდეგ და ისინი რა თქმა უნდა შეეცდებიან ამ იარაღის მოხმარას.

ნორვეგიის ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირიც ხმარობდა ყოველ ღონისძიებას კომინტერნის პლატფორმის უცვლელად დასაცავად. მას უხდებოდა ბრძოლის წარმოება ერთის მხრივ ოპოზიციონურ პარტიულ მიმართულებასთან და მეორეს მხრივ არაკომუნისტურ ტენდენციებთან „მოტ—დაგ“-ის სახით. მან ბრწყინვალედ შეასრულა ეს ბრძოლა ორივე ფრონტზე. ამხ. ხეგლუნდი კი

განაგრძობს კამპანიის ნორვეგიელ ამხანაგთა წინააღმდეგაც აი რას სწერს ის ერთ ერთ თავის შემდეგ წერილში.

„ჩვენ მოვითხოვთ ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო მოეღოს ახალ—თა კომინტერნის აღმასკომის ჩარევას სკანდინავიის პარტიულ ცხოვრებაში—ეს ჩარევა ყოველთვის იყო და ეხლაც არის წყარო დეზორგანიზაციულ მოვლენების, რომელიც უარყოფითად ჰმოქმედებს პირველ რიგში—თვით ახალგაზრდათა ორგანიზაციაზე.“

ამის საბუთს შვეციის მაგალითი იქნება ახლო წარსულიდან. ნორვეგიის კომკავშირის სკირდება ამ მხრივ განსაკუთრებული წინადახედულება, თუ მას სურს რომ არ დასცილდეს მშრომელი ახალგაზრდობის ფართე მასას.

კომინტერნის აღმასკომის დადგენილებაზე, ნორვეგიის საკითხში—პარტიის და კომკავშირის დამოკიდებულების შესახებ, ხეგლუნდი სწერს მეორე წერილში:

„აღმასკომის მიერ გამოქვეყნებული ფორმა, კომკავშირის პოზიციისა პარტიის მიმართ—ტენდენციურად განზრახულია შინა—დამოკიდებულების გასამწვავებლად. ჩვენ კატეგორიულად მოვითხოვთ რათა კომინტერნის აღმასკომმა უკუაგდოს ის აზრი რომ ახალგაზრდათა ორგანიზაცია შესაძლოა გამოყენებულ იქმნას ჩვენს საოპოზიციო ძალათ. ამ მდგომარეობას საბედისწერო შედეგის მოტანა შეუძლია და საბედისწეროს უპირველესად თვით ახალგაზრდათა კავშირისათვის. შვეციის მაგალითი აქაც თვალწინ გვაქვს... ნორვეგიის კომპარტია იმედს გამოსთქვამს, რომ კომუნისტური ახალგაზრდობის ორგანიზაცია თვის მუშაობას, უწარს და ენერგიას მოახმარს საკუთრივ ახალგაზრდობის საქმეს და საკითხებს და თავს დაანებებს პარტიის ელმძღვანელის, ან გზის მაჩვენებლის როლში გამოსვლას“. ამ ციტატიდან საკმაოდ აშკარად სჩანს, რომ ყოველ წუთში პარტიის ხელმძღვანელთაგან მოსალოდნელია სასტიკი თავდასხმა. სასტიკი პოზიცია და კამპანია ჩვენს მიმართ.

მტკიცება, თითქმის ახალგაზრდათა კომუნისტური ინტერნაციონალი განზრახ სცილობდეს განხეთქილების ჩამოგდებას საკანდინავიის პარტიულ ცხოვრებაში, აშკარა სიყალბეა. ის დებულება კი, რომ ახალგაზრდათა კავშირი, როგორც კომინტერნის სექცია, იმყოფება მასთან სრულიად შეთანხმებულად ყოველგვარ კითხვაში—რათქმა უნდა სიმართლეა.

ეს მისი უფლება და მოვალეობაა. ასეთი მდგომარეობით სცილობენ ყოველმხრივ ისარგებლონ სხვადასხვა ჯურის ჩვენმა მტრებმა.

„ცნობილი“ სტუდენტთა-ჯგუფის „მოტ—დაგ“-ის ორგანო იმავე სახელწოდებით სწერს ამ საკითხის შესახებ:

„..... გერმანიაში და საფრანგეთში სრულიად განსაკუთრებული პირობებია შექმნილი, ისეთი პირობები, რომელნიც მათ შინაურ მდგომარეობას საკმაოდ ამწვავებენ... ..მაგრამ საფრანგეთის და გერმანიის პარტიები არ აწარმოებენ ისეთ პოლიტიკას, რომელსაც შეუძლია რევოლუციონური მუშათა კლასის ფრონტის განმტკიცება (!! „იუგენდლიტერნაციონალის“ რედაქცია). მიუხედავად ამისა ორივე ქვეყანაში კომუნისტური პარტიებია მშრომე-

ლთა ინტერესების ერთად-ერთი, ნამდვილი გამომ-სახველ-დამცველი. და-სწორედ ამ პარტიათა მა-ლალი „კვალფიკაცია“ იმის მომასწავებელი, რომ მის ორგანიზაციულ—პრაქტიკულ მუშაობაში ად-გილი აქვს მნიშვნელოვან ნაკლს, რომ დღეს უკვე ვეღარ ჰკრებს თავის გარშემო მუშათა კლასს ისე, როგორც ამას ადგილი ჰქონდა წარსულში. და, მართლაც, ორივე ეს პარტიები უმცირესობის პარტიები! („იუგ. ინტ.“ რედ.)

იტალიაში ინტერნაციონალის ტაქტიკა, ყო-ველ ექვს გარეშეა, იყო ერთ-ერთი მთავარი მიზე-ზი მუშათა მოძრაობის დამარცხებისა („იუგ. ინტ.“ რედ.)... ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ტაქტიკა, რომელიც დღემდის იყო გაბატონებული—უკვე წარმოშვა კო-მუნისტურ პარტიაში რღვევის სიმპტომები; შესაძ-ლოა ისიც, რომ მუშათა კლასი, რომელიც დღეს ამ პარტიაშია, ხვალ სულ სხვა ადგილას დარჩეს... ჩვენ ვშიშობთ, რომ აქაც, სკანდინავიაში არ განმეორდეს იტალიის მაგალითი.

მოსკოვის ინტერნაციონალი არ არის ევროპის რევოლუციონური მუშათა კლასის ნებაყოფლობის გამომხატველი, რადგან მისი უმრავლესობა ამ პარ-ტიის გარეთ სდგას... (შეიძლება მე 2 ინტერნა-ციონალში იმყოფებიან? „იუგ. ინტ.“ რედ.) კომუ-ნისტურ ინტერნაციონალმა ვერ შესძლო ისეთი პო-ლიტიკის წარმოება, რომელიც გააერთიანებდა ევროპის პროლეტარიატს კომუნისტურ მოძრაობის გარშემო. უკანასკნელი კონგრესის რეზოლუცია იმის აშკარა მომასწავებელია, რომ ინტერნაციონა-ლი ჯერ კიდევ ძალიან შორსაა დასავლეთ-ევროპის

პროლეტარიატისათვის ალღოს აღებიდან, რადიკა-ლურ მუშათა გაერთიანებიდან; საბჭოთაობის სა-კითხი ამის უტყუარი საბუთია... ეს საკითხი, ისე როგორც გადასჭრა კონგრესმა, შეიძლება ვარგისი იყოს რუსეთში, სადაც გლეხმა არ იცის წერა-კი-თხვა, (! „იუგ. ინტ.“ რედ.) ბელგიის ან დანიის კომუნისტურ პრესაში, სადაც აგრეთვე არ არის საშიში ასეთი დისკუსიის გამართვა, ან კიდევ სხვა ქვეყნებში, სადაც პარტია შედარებით არ არის ისე მასიური, ისე მრავალრიცხოვანი... მაგრამ სულ სხვაა ის ქვეყანა, სადაც პარტია მასიურად მუშურ-გლეხურია; სადაც ყოველ მუშამ და გლეხმა იცის წერა-კითხვა, მსჯელობა და თვისი პოლიტიკური ინტერესების გაგება-შეთვისება... ასეთია ნორვეგია“.

განა შეიძლება ამაზე მეტი—უშინაარსო ულოლიკო და წმინდა წყლის ფაშისტური აზრები გამოსთქვას რო-მელიმ ჩვენმა მოწინააღმდეგემ? „მოტ-დაგი“—ეს ის ინ-ტელიგენტ—სტუდენტთა ჯგუფია, რომელიც ბუნებრივად უნდა ჩამოშორებოდა ჩვენს სკანდინაველ პროლეტარულ ორგანიზაციას. ეს ასეც მოხდა. სკანდინავიის კომკავშირ-მა სასტიკი ბრძოლა გააჩაღა მათ წინააღმდეგ ერთი მხრივ და პარტიულ უთანხმოების წინააღმდეგ, მეორეს მხრივ მან შესძლო ამ ბრძოლის გამარჯვებით დაგვირ-გვინება. თუ ამ 5—6 თვის წინად სკანდინავიის ნახევარ კუნძული შინა—პარტიულ წინააღმდეგობის, რღვევის და მერყეობის ადგილს წარმოადგენდა, დღეს იქ კვლავ ერთი, მთლიანი კომუნისტური მოძრაობა არის გაშლი-ლი. ნორვეგიის და შვეციის კომ. კავშირებმა უდიდესი რევოლუციონური როლი შეასრულეს, რომელიც ოდეს-მე სადმე უთამაშნია ახალგაზრდათა კომკავშირს.

ოტტო უნგარი.

საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობის ფართი მასშაბი მუშათა მტრები ამოცანები.*)

ძირითადი საკითხი, რომელიც თანამედროვე პირო-ბებში აინტერესებს მუშათა ახალგაზრდობის საერთაშო-რისო მოძრაობას—არის მისი გაფართოება ახალგაზ-რდობის ფართე წრეებში, მისი გაღრმავება და გაძლიე-რება.

საკითხი იბადება: როგორი საშუალებით შეგვიძლია ჩვენ ამ მიზნის მიღწევა; დიდი ნაწილი ჩვენი პრაქტი-კულად მომუშავე ამხანაგებისა მარტივად უპასუხებენ ამ კითხვას: ყოველდღიური ბრძოლით მუშათა ახალგა-ზრდობის ინტერესებისათვის, კლასობრივ ინტერესების აშ-კარა და გარკვეულ ჩამოყალიბებით, ზოგადი საავიტაციო მუშაობით და სხვა ანალოგიური ღონისძიებით ჩვენ მივა-

ლწიეთ ჩვენი ორგანიზაციის გავლენის გაძლიერებას პრო-ლეტარული ახალგაზრდობის ფართე მასებში საერთაშო-რისო მასშტაბით.

მაგრამ უნდა აღინიშნოს—რომ ამ ამხანაგთა აზრი არ არის მართალი. ასეთი მეთოდებით მოპოებული გავლენა—არსებითად დროებითი და არა ხანგრძლივი შეიძლება იყოს. პრაქტიკული გამოცდილება ამის უტყუ რ საბუთს იძლევა. ბრძოლის, გაფიცვების და მოძრაობის დროს ასეთი მეთოდებით ჩვეს შეგვიძლია მშრომელი ახალგაზრდობის მომხრობა, მისი ორგანიზაციული დარა-ზმვა, ჩვენს მოთხოვნილებათა გარშემო მისი შემოკლება; მაგრამ როცა ბრძოლა დამთავრდება, პოლიტიკურ კონი-უნქტურა დამშვიდდება—ეს ახალგაზრდობა კვლავ ინდი-ფერენტობის და აპათიის მდგომარეობაში ჩავარდება.

კიდევ მეტი შეიძლება ისიც, რომ შესაფერის პი-რობებში—ასეთი მეთოდებით მუშათა ახალგაზრდობა მთ-ლიანად ჩაფითრილი ჩვენს ბრძოლაში. მაგრამ საკმარისია ეს პირობები შეიცვალოს, რომ მათ ჩვენ აზრებს და პრი-ნციპებს უკვე აღარ დაეთანხმონ, აქედან დაიწყება ორ-განიზაციის დამცირების და დასუსტების პერიოდი...

*) ჩვენ გვრმანელ ამხანაგის მიერ ამ წელში მოყვანილი დე-ბატულები და აკიტაცია — პროპაგანდის მეთოდები, უპარტიო მუშათა ახალგაზრდობის კომკავშირის გარშემო დასარაზმვა — გამოსდგოა ჩვენშიც. ეს მეთოდები არა ნაკლებ მნიშვნელოვანია ჩვენს ფარგო-ქარანებში და პირაქით მათი მეტი განვითარება, მათზე მეტი დაყ-რდნობა სწორედ ჩვენს პრესის საკითხს, სადაც მუშათა ახალგაზრდობის ულტრატული და პოლიტიკური დონე უფრო დაბალია, ვიდრე რო-მელიმ ევროპულ სახელმწიფოში. რედ.

ახალგაზრდათა მოძრაობის ამოცანები კი საერთაშორისო მასშტაბით მდგომარეობს მტკიცე და ხანგრძლივი გავლენისა, ავტორიტეტის მოპოვებაში და მისი განუწყვეტელი ზრდა—განვითარებაში. ამ თვალსაზრისით — ზევით აღნიშნული მეთოდები ჩვენთვის სრულიად მიუღებელია, ისინი უნდა შეიცვალოს სხვა, ახალი უფრო საღი და ნამდვილი მეთოდებით. ამ მიმართულებით ჩვენს წინაშე დასმულია დიდი ამოცანები. ჩვენ უნდა შევქნათ ჩვენს მასიურ მუშაობის სფეროში განსაკუთრებული ორგანიზაციული დარგი, რომელიც დროებით და შემთხვევით გამარჯვებებს, მთლიან ურთიერთ შინაგანი კავშირით გადაბმულ ხანგრძლივ და მტკიცე გამარჯვებათ გარდაქმნის. ეს დარგი—მასიურ ორგანიზაციის ანუ პროპაგანდის საკითხებს უნდა შეიცავდეს. პროპაგანდის და არა აგიტაციის. უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე ეს მცნება—ჩვენთვის დასავლეთ—ევროპიელთათვის საკმაოდ უნდოვნობით არის გარემოსილი—მათ ჩვენ ურევთ ერთი მეორეში. აგიტაცია—არის ისეთი ფორმა-მუშაობის, რომელიც საშუალებას გვაძლევს გართულებული პოლიტიკურ პირობებში ან გამწვავებულ პოლიტიკურ სიტუაციაში—ამხედრებული მასა—მოვიზნოთ, დავაყენოთ ჩვენს პოზიციაზე, დავრამოთ ჩვენს ბარიკადებზე, მაგრამ მხოლოდ დროებით, მხოლოდ იმ პირობებისათვის და პერიოდისათვის, რომელიც ბუნებრივად წარმოშობს ხოლმე ასეთ საზოგადოებრივ ცვლილებებს.

პროპაგანდა კი შემთხვევითი მიზეზებით გამოაშკარავებულ კლასიურ უთანხმოებებს—დაბოლოვებულ, ჩამოყალიბებულ და გარკვეულ კლასობრივ თვითშეგნებათ აქცევს, სიმპატიებიდან, დროგამოშვებით ალტყინებიდან და რევოლუციონურ თავდადებიდან, ჰქმნის მთლიანი ფრონტის, ბრძოლის და თავგანწირვის შეგნებას.

სისტემატიური—საპროპაგანდო მუშაობა ჯერ ახალგაზრდათა საერთაშორისო ორგანიზაციას არსად ჩაუტარებია გარდა რუსეთისა. მისი საჭიროების შესახებ—ბევრი ლაპარაკი ზედმეტია. თითქმის ყველა ქვეყნებში ლარიზ გლეხობის და პროლეტარიატის მთელი მასა ბავშობიდანვე გაბატონებულ ბურჟუაზიულ კლასების პროპაგანდის რკალში იმყოფებიან და საუკუნოებით აგებულ აღზრდის გავლენის ქვეშ, რომელთაც იმუშავებდა ბურჟუაზიული სახელმწიფო და ეკლესია. ასეთი მდგომარეობა, რათქმაუნდა, დღიდან დღეზე ზრდიდა და ზრდის კედელს ჩვენსა და მშრომელ მასებს შორის.

ჩვენი საპროპაგანდო მუშაობა კი მუშათა ახალგაზრდობის ფართე მასებში შესძლებს ამ კედლის დარღვევას და საშუალებას მისცემს უღარიბეს გლეხობას და მუშათა მასას მისი კლასობრივ ინტერესების თვითშეგნებასას.

ის რაც დღემდის მიღწეულია ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობაში ამ მიმართულებით—ამის საუკეთესო თავდებია.

მაგრამ, ჩვენ არ გვმართებს გატაცება რომელიმე ორგანიზაციულ—შემოქმედებითი მეთოდით, ჩვენ უნდა ვიცოდეთ გარკვევით ამ მეთოდების გამოყენების და ვარგისობის საზღვრები. წინააღმდეგ შემთხვევაში—სულ ადვილად მივალთ იმ ჩიხამდე, რომელშიდაც დღეს სოციალ-დემოკრატია იმყოფება, რომელნიც ჰუჭობდნენ რომ სოციალიზმი საუკეთესოთ და იდეალურად მაშინ შეიძლება განხორციელდეს, როცა ყოველ მუშას სოციალისტად გავხდით, და სოციალ-დემოკრატია დღეს სოციალიზმს შეუძლებლად სცნობს. რადგან ჯერ კიდევ

ყველა მუშა სოციალისტი არ გამხდარა. ჩვენ ძალიან კარგათ ვიცით, რომ ჩვენს მუშაობას ბურჟუაზიულ ქვეყნებში აქვს თავის ზღუდე და საზღვარი. რომ მხოლოდ პროლეტარულ სახელმწიფოებრივ ხელისუფლებას შეუძლია აქ იმ პირობების შექმნა, რომელიც ასპარეზს გაუხსნის ჩვენი მუშაობის გაშლა-გაფართოებას. მაგრამ, განა შეიძლება აქედან დაკავნათ, რომ საჭიროა ამ მუშაობიდან ხელისაღება?

— ცხადია რომ არა. ჩვენ მას პირიქით დიდ აუცილებლობათ ვთვლით. ის უნდა შეადგენდეს დაუნდობელ ბრძოლის არსებით ნაწილს თავგანწირულ, ძლიერ ხელისუფლების დასაპყრობად, ურომლისოდაც ჩვენი საბოლოო გამარჯვება შეუძლებელია.

ჩვენი კავშირის თანამედროვე მდგომარეობა, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ წინასწარ პირობებს, რომელშიდაც უხდება მას ორგანიზაციულ—საპროპაგანდო მუშაობა, გვიკარნახებს ჩვენ კიდევ ზოგიერთ დათმობას მოქმედების არეს, ზოგიერთ შემოკლებას, ფართე მასების აღზრდელობითი მუშაობის დარგში. ცხადია რომ აქტივის სფეროს ასეთი შეზღუდვა ყოველ ქვეყანაში უნდა ეგუებოდეს შემნილ განსაკუთრებულ პირობებს. ეს კი მოითხოვს ჩვენი საერთაშორისო ორგანიზაციის ადგილობრივ კავშირების დიდ მოქნილობას—საკმაო თვითხელმძღვანელობის უნარს და თვისებას ყოველ კერძო, ცვალებად პოლიტიკურ—ეკონომიურ სიტუაციაში.

დღემდის, სამწუხაროდ ჩვენი ორგანიზაციები და ჩვეულებრივ იყვენ—ზევთან მოსულ სახელმძღვანელო დებულებების მიღებამდე გულზელ დაკრეფით ეცქირათ მოვლენათა მსვლელობისათვის. ასეთი მდგომარეობა ახალი მასიურ—საპროპაგანდო მეთოდოლოგიის და მუშაობის შემოღებისთანავე—რასაკვირველია უნდა შეიცვალოს—თვითაქტივობის, თვითმოქმედების და თვითხელმძღვანელობის უნარით (რა თქმა უნდა სრულიად გარკვეულ პირობებში, კითხვებში და შემთხვევებში).

ჩვენი პოლიტიკურ—ორგანიზაციული მუშაობის მიზანი მუშათა ახალგაზრდობის ფართე მასებში მარტივი და გარკვეულია.

ჩვენ გვსურს—ზოგიერთ განსაკუთრებულ პირობებში სააგიტაციო მუშაობით მიღწეულ შედეგთა განსაზოგადობა და სისტემატიური პროპაგანდით მისი განმტკიცება პროლეტარული ახალგაზრდობის მასაში

ისინი, ვინც ჩვენთან ძლიერ-ძლივობით მოსულა დროებით—ამ მუშაობამ საბოლოოდ უნდა ჩააბას ჩვენს კლასიურ ბრძოლაში.

ჩვენი მიზანია, რომ ის ახალგაზრდობა რომელშიდაც გაღვიძებულია კლასიურ წინააღმდეგობის შეგრძნობა.—უაღრესად თავდადებულ კლასობრივად შეგნებულ რევოლუციონერად ვაქციოთ. ჩვენი მასიური—საპროპაგანდო მუშაობა არ ისახავს მიზნად უშუალოდ კომუნისტების აღზრდას, ეს შემდეგ მოხდება, როგორც შედეგი ხანგრძლივი, სისტემატიური მუშაობისა ჩვენს უჯრედებში და ჯგუფებში.

სამაგიეროდ მისი მიზანია წარმოშვას და განამტკიცოს მშრომელ ახალგაზრდობაში თანაგრძნობა და სიმპატია კომუნისტურ მოძრაობის მიმართ მთლიანად, შექმნას მათში თავდადების ლტოლვა დიად ისტორიულ ამოცანებისათვის—მშრომელ-ტანჯულთა განთავისუფლების მძიმე საქმეში. ჩვენი მიზნების ასეთი განმარტებით, ამ მიმართულებით, ისიც ნათქვამია აგრეთვე, თუ რაოდენ მარტი-

ვი და ამასთანავე სხვა გვარი უნდა იყოს ამ მუშაობის ფორმები და მეთოდები, კავშირის და ჩვენი მოძრაობის ბინა მუშაობასთან შედარებით;

თუ როგორი კონკრეტული და ახალგაზრდობისათვის უმეტესად საინტერესო ნიადაგიდან უნდა მიუღდეთ ჩვენ ამ მუშაობას. მაგალითად გერმანიაში ასეთ ნიადაგათ შეიძლება გამოვსვით: გენერალური გაფიცვები, რური, მარკის კურსი; ჩეხოსლავეთში — მთა მადნელთა მოძრაობა. საფრანგეთში — ვადამდე გაწვეულთა ახალი მობილიზაცია, ავსტრო-უნგრეთში უკანასკნელი არჩევნები და სხვა. ყველა ეს კითხვები თავიანთ ქვეყნებში ადელვებს მოსახლეობას, მათ გარშემო სწარმოებს აზრთა და ინტერესთა შეჯახება და ისინი უნდა გამოიყენოს სწორედ ჩვენმა ორგანიზაციებმა ამ ქვეყნებში თვისი მუშაობის გასაძლიერებლად.

მთელი ამ მუშაობის გამტარებლად რასაკვირველია წარმოებითი უჯრედები უნდა გამოვიყენოთ და განსაკუთრებით ის დიდი წარმოებანი, რომლებშიაც ხშირად მუშათა უდიდეს პროცენტს ახალგაზრდობა შეადგენს.

სანამდის ჩვენი საავიტაციო — საპროპაგანდო ძალები უპარტიო მუშათა ახალგაზრდობის ფართე მასაში სხვადასხვა ქვეყნებში სუტია, ჩვენ უნდა ვიხმაროთ ყოველი ღონისძიება, გამოვინახოთ სხვა და სხვა საშუალებანი ამ მუშაობის გასაძლიერებლად.

უპირველეს ყოვლისა ჩვენ საბოლოოდ უნდა შევიტვიზოთ ის აზრი, რომ საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობაში მუშაობის დროს — პირველ რიგში გავაკეთოთ ის, რაც აუცილებელია, რაც პირველ მნიშვნელოვანთა, ჩვენ შემოვიკრებთ ჩვენს გარშემო წარმოებებში მომუშავე ახალგაზრდობას — მხოლოდ გარკვეული, ავტომატით მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ფაქტების გარშემო, მნიშვნელოვანი ეკონომიური კრიზისების ირგვლივ და უპირველესად ჩვენი ინტერნაციონალური დღესასწაულების გარშემო. ეს კითხვები უნდა შეადგენდეს საპროპაგანდო მუშაობის მინიმალურ საერთაშორისო მუშათა ახალგაზრდობის მასაში. თანდათანობით, როდესაც ასეთ მუშაობაში ჩვენ დავეთვრებოდეთ საკმაო გამოცდილება თითოეულ ქვეყნისათვის, ჩვენ საშუალება მოგვეცემა მუშაობა გავაფართოოთ, გავახანგრძლივოთ და მივცეთ მას სისტემატური ხასიათი.

ჩვენი უჯრედების და ჯგუფების საორგანიზაციო — საპროპაგანდო მუშაობის უახლოესი და მნიშვნელოვანი ამოცანებია წარსულიდან, გამოცდილებიდან დასკვნების გაკეთება, თუ რა უფრო აინტერესებს უპარტიო მუშათა ახალგაზრდობას, რა სურთ მათ იცოდნენ, რა იცის მან ჩვენი მუშაობიდან, მოძრაობიდან და სხვა.

ის გამოცდილება, რომელიც ჩვენ უკვე გვაქვს მიღებული უპარტიოთა შორის მუშაობით სულ სხვა და სხვა ქვეყნებში ცხადად გვეუბნება იმას, რომ თუ სადმე, ჩვენს მუშაობას არ ჰქონებია დადებითი შედეგები ეს აიხსნება იმით, რომ ჩვენ უდგებოდით მუშაობას არა სპიროთ თვალსაზრისით, არა იმ ნიადაგზე დგომით, რომელიც აინტერესებს და ადელვებს უპარტიო მუშათა ახალგაზრდობას. იქ სადაც ჩვენ ამ მიმართულებით სწორი გეზი და ალლო ავიღეთ, მივალწიეთ ბევრ მნიშვნელოვან შედეგებს.

ხშირად გავიგონებთ: „ეს მათ არ აინტერესებთ“ ან ჩვენი მოხსენებანი მათთვის გრძელი, დამლული ან კიდევ მათ არ ჰქონდათ წინასწარი მომზადება მოსმენილი შესაფერისებლად. რა თქმა უნდა ეს არის მიზეზი იმისა, რომ პირველ კრებაზე შეიკრებება ბევრი, მეორეზე ნაკლები, მესამეზე კი არავინ. თუ ჩვენს კრებას, ჩვენს კავშირს, ორგანიზაციას მიმხიდედი ძალა დაეკარგა სწორედ ამ დარგში — მაშინ მშრომელ ახალგაზრდობას მის გარშემო ვერ შემოჰკრებთ ვერაფერითაღი ძალით.

ყველასათვის საინტერესო, ზოგადი, გასაგები თემა უბრალოდ და მარტივად გადმოცემული შეძლების დაგვარად ჰუმორიული ელემენტის თანდაროვით — აი ის საშუალება, რომელიც გააერთიანებს პირველ ხანებში უპარტიო ახალგაზრდობას ჩვენს გარშემო. აქ ჩვენმა ხელმძღვანელ ამხანაგებმა განსაკუთრებული წინდახედულება უნდა გამოიჩინოს.

რასაკვირველია — ძნელი არ არის იმის გამორკვევა, თუ რა უფრო ადელვებს, რა უფრო აინტერესებს მუშათა ახალგაზრდობის ამა თუ იმ გარკვეულ პოლიტიკურ-ეკონომიური პირობებში, მით უფრო თუ მასთან ერთად ვიმყოფებით წარმოებაში თუ მასთან ერთად ვმრომობთ. ერთ-ერთი ასეთი საშუალება, დასავლეთ ევროპის ქარხნებში და წარმოებებში, შეიძლება იყოს: უპარტიო ახალგაზრდობა რომელიც პირველათ ესწრება ჩვენი უჯრედის სხდომას ჩვენს კრებას — ავსებს განსაზღვრულ ფურცელს — იმის შესახებ, თუ როგორ მოისმინა მან მოხსენება, რას ეთანხმება. მასში, რას არა, რა არ მოსწონს ან კიდევ რა ვერ გაიგო. ასეთი გზით ჩვენ შეგვიძლია სწორი და ნამდვილი სურათი მივიღოთ უპარტიო მშრომელი ახალგაზრდობის განწყობილების, სურვილების და მისწრაფებების შესახებ. ეს ცოდნა კი საშუალებას მოგვცემა საღათ მიუღდეთ მათ შორის მუშაობას და დასახულ მიზანს უფრო მალე მივალწიოთ. მთელი სიძნელე, სიმძიმის ცენტრი პირველ სხდომას ეკისრება რადგან მისი სათანადო დამთავრებიდან დამოკიდებულია მთელი მომავალი მუშაობა. თემა ისე უნდა შეირჩეს, კითხვა ისე უნდა დაისვას, რომ მან მამენელნი (უპარტიონი) ჩაითრიოს, მიიზიდოს და დააინტერესოს. ზოგიერთ შემთხვევაში არ არის საჭირო აუცილებლად პოლიტიკურად ან სხვა ამის მსგავს თემაზე მოხსენება, თუ ეს საკითხი ამ შემთხვევაში სხვა და სხვა პირობების გამო არ აინტერესებს მასას. ძალიან ხშირად, მაგალითად, უფრო მიზანშეწონილია რომელიმე სარედქციო სტამბის მანქანაზე, ან მაღაროს მოწყობაზე საუბარი. ან კიდევ: ყველა ამხანაგმა იცის თუ როგორ მძლავრად აინტერესებს (განსაკუთრებით ევროპის და ამერიკის) მუშათა ახალგაზრდობას — რომელიმე ახალი გამოკვლევა, ახალი აღმოჩენა. რატომ არ უნდა გამოვიყენოთ ეს გარემოება? მაგალითად: (და მხოლოდ მაგალითად) დღეს გერმანიაში მიმდინარეობს დიდი მუშაობა ავიაციის სფეროში; ბევრი საინტერესო რეკორდია მიღწეული, როგორც ფრენაში ისე მუზინავთა კონსტრუქციებში. ეს საკითხი ბევრ მუშა ახალგაზრდას აინტერესებს, მას არ აქვს საშუალება სადმე გაეცნოს მას; ასეთი კითხვები ბევრია; ისინი დაისვას და განხილული იქნას ჩვენს უჯრედებზე, რომელნიც მაშინ არა ნაკლებ მიზიდავენ და დაიკავშირებენ მუშათა ახალგაზრდობას, ვიდრე რომელიმე პოლიტიკურ — კლასიური კითხვა გამწვავებულ მძიმე პოლიტიკურ პირობებში, რასაკვირველია. ეს ადვილი არ არის, შეიძლება მისი ისე დამაზიჯებულად გამოყენება, რომ საქმეს მხოლოდ ევნოს; ამას რასაკვირველია სჭირდება უალრესი დაკვირვება და სერიოზულობა. მაგრამ თუ ჩვენ მულამ თვალწინ გვექნება ჩვენი საორგანიზაციო შემოქმედებითი მიზანი, ჩვენი შეცდომებივერ შეგვაშინებს, მაშინ ადვილად მივალწივთ არსებით მიზანს. მოწყობა და ხელმძღვანელობა ასეთი კრებების და საღამოების, ვიმეორებთ, უალრესად მნიშვნელოვანია. უჯრედებს აქ დიდი როლი აქვთ მიკუთვნილი. კლუბი, კრების ოთახი შესაფერად უნდა იყოს მორთულ-მოწყობილი დროებით, პოაკატებით, ლოზუნგებით და სხ.. მთელი რიგი ასეთი წვრილი ღონისძიებისა — ჰქმნიან ერთობლივად იმ პირობებს, რომელნიც შემოჰკრიბავს ჩვენს გარშემო უპარტიო ახალგაზრდობას. ჩვენი გამოცდილება ამ მიმართულებით ჯერ კიდევ სუსტია. მისი გაძლიერება პრაქტიკის საქმეა. ახალგაზრდათა ინტერნაციონალის დასავლეთი ევროპის და ამერიკის სექციათა წინაშე დასმულია ამოცანა — ვინ შესძლებს ყველაზე უკეთ: ყველაზე მალე უპარტიო მშრომელი ახალგაზრდობის კომკავშირის გარშემო გაერთიანებას.

ე. რუდოლფი.

6 თვე გერმანიის კომუნისტური სახელმთო უზრუნველყოფის.

ნახევარ წელმა განვლო სრულიად გერმანიის კომუნისტური ახალგაზრდობის ხემატის კონგრესის მოწვევით. 6 თვე თავდადებული მუშაობისა—ძლიერი სოციალური კრიზისების და დიდი პოლიტიკურ-ეკონომიკური ბრძოლის პირობებში—არის პერიოდი გერმანიის კომკავშირის უმაღლესი წინსვლისა და გაძლიერების; 6 თვის განმავლობაში—ჩვენმა კავშირმა გააორკეცა მის წევრთა რიცხვი და გააერთიანა თვისი ავტორიტეტი უპარტიო მშრომელი ახალგაზრდობის ფართე მასაში. სრულიად სამართლიანად აღნიშნავენ ამიტომ, რომ ხემატის კონგრესი—არის გარდატეხის წერტილი ხემატისა—გერმანიის კომუნისტური ახალგაზრდობის მოძრაობაში. ამას გრძნობდა და ჰგრძნობდა ყველა ჩვენი უჯრედი, ყველა წევრი ჩვენი ორგანიზაციის; ამას დაინახავს ყველა, ვინც თვალს გადაავლებს ჩვენს წარსულ მუშაობას. და ეს იმიტომ რომ, არა მარტო ხელსაყრელ პოლიტიკურ სიტუაციაში უნდა ვეძიოთ მიზეზი ჩვენი ასეთი წინსვლის, არამედ იმ სრულ იდეოლოგიურ გარდატეხაში, რომელიც ბრძოლის პირობებში მოხდა ჩვენს უჯრედებში. ჩვენს მიმდევრებში, იმ ახალ დამოკიდებულებაში, რომელიც შეიქმნა ამ ბრძოლაში ჩვენი მოძრაობის მიმართ საზოგადოდ. რა იყო წყარო, ლოზუნგი, ძლიერი სიტყვა, რომელმაც გამოიწვია ეს გარდატეხა, ეს ახალი გზა? შევეითეთ თითოეულ ჩვენს აქტივისტს, ყოველ ჩვენს წევრს და მიიღებთ პასუხად: **საწარმოო უჯრედები**. წარმოებრივ უჯრედთა პრინციპი ერთხმად იყო მიღებული კონგრესის მიერ ხანმოკლე კამათის შემდეგ. მიუხედავად ასეთი ერთსულოვნებისა, დასმულ საკითხის გარშემო ჩვენ არავითარი ილიუზები მის შესახებ არ შეგვიქმნია, რადგან კარგათ ვიცოდით თუ როგორი სიძნელეები გადაეღობოდა მას პრაქტიკულ განხორციელების გზაზე.

იუ ბერლინელი ამხანაგები—საკითხის გადაჭრისას სასტიკ ოპოზიციაში მოექცენ, ეს მხოლოდ იმიტომ, რომ ბერლინის სინამდვილემ და გამოცდილებამ დაარწმუნა ისინი უჯრედობრივ საორგანიზაციო პრინციპის სინამდვილეში გატარების მთელ სიძნელეში.

დღეს კი, ჩვენ შესაძლებლობა გვაქვს მიმოხილვის თვალთ გადავხედოთ 6-თვის წარსულს ამ მთელ და რთულ დარგს ჩვენი საერთო მუშაობისას. ასეთი მიმოხილვა საშუალებას მოგვცემს აღვნიშნოთ, შევისწავლოთ ის რასაც მივალწიეთ, ის რაც ვერ გვაკეთეთ. რომ წარსულის პრობლემების და ღირსების გათვალისწინებით მეტი სისწორით შევიმუშაოთ მომავლის ამოცანები.

ჯერ მუშაობის პოზიტივი ე. ი. ის რაც დადებითი იყო მასში. როგორი ნამდვილი რეალური შედეგები გვაქვს მიღწეული? როგორც ერთი უდიდესი მიღწევა—უნდა აღვნიშნოთ ის, რომ არა მარტო ჩვენი ხელმძღვანელ, ამხანაგები და ორგანიზაციები, არამედ მთელი ჩვენი მასა, ყოველი მისი წევრი თეორიულად და პრაქტიკულად უკვე საბოლოოდ ჩაბმულია წარმოებრივ უჯრედთა მუშაობაში, არ არის არც ერთი რაიონი, არც ერთი ად-

გილი, სადაც საკითხი უჯრედობრივ მუშაობის შესახებ დაწვრილებით არ განხილულიყოს. და არ არის არც ერთი რაიონი, სადაც არ მიღებულ იყოს პრაქტიკული ზომები მის განსახორციელებლად.

იდეოლოგიურად, უჯრედობრივ მუშაობის პრინციპი საბოლოოდ მიღებულია უნდა ჩაითვალოს, მთელი ორგანიზაციისათვის, ყოველგვარი ოპოზიცია, ყოველგვარი წინააღმდეგობა და მის მიმართ უშედეგოდ დარჩა. რაიონთა დიდ უმრავლესობაში ჩვენ პირიქით დიდხანია კიდევ უფრო მეტ შედეგებს მივალწიეთ; მთელ რიგ ასეთ რაიონებში ჩვენ მართლაც რომ მოულოდნელი შედეგები მივიღეთ უჯრედობრივ საქმიანობის პრაქტიკულ ხორც-შესხმის დარგში. ჩვენ რამოდენიმეჯერ აღვნიშნავს ჩვენს (გერმანიის) და საფრანგეთის კომკავშირის პრესაში უჯრედობრივ მუშაობის წარმატება რურის ოლქში.

ამ მუშაობა რაიონმა, რომელმაც საზღაპრო რთულ და ძნელ პირობებში შეასრულა თვისი დიდი მისია გერმანიის რევოლუციონურ უნარის და მოძრაობის გაძლიერებაში, მიიღო სრულიად სხვა სახე, მთლიანად გადახალისდა და გამოცოცხლდა რევოლუციონურად, როგორც კი მასში მოექცა კომკავშირის უჯრედობრივ მუშაობის ნიშანწყალი. და არა მარტო რურში, არამედ ბევრ სხვა ადგილებშიც ჩვენ იმავე სურათს ვხედავთ: ტიურინგია, ჰალე—მერსებურგი, ვასერკანტი, მიტელრაინი, საარის ოლქი, სილენია, ვიურტემბერგი, ვოგელტანდი და თვით ბერლინი—ყველა ამ რაიონებში, ეხლაც არალეგალიზაციის ძნელ პირობებში არსებობენ ჩვენი გაძლიერებული მომუშავე მრავალი უჯრედები.

სამაგიეროდ ეს მუშაობა საკმაოდ მოისუსტებს ორგანიზაციულ მიზეზების და უმთავრესად მთავრობის გაათავრებული დევნის გამო, ზოგიერთ რაიონებში: ჰესენ—უნტერფრანკენ, ვაგდემბურგი, ნორდვესტი, დანციგი, აღმოსავლ. და დასავლ. საქსონია და განსაკუთრებით მსხვილ აგრარულ რაიონებში: ლოზიცი, პომერანია, ნიიდერსაქსონია, მეკლენბურგი, ჰასენ-ვალდეი და აღმ. პრუსია-ის ადგილები. სადაც სუსტია კომკავშირის მუშაობა დღეს. აღსანიშნავია ერთი გარემოება, რომ პრუსიის ორგანიზაციამ უკანასკნელ ხანებში შეეცადა თვისი უჯრედების დაარსება ფერმებზე და მსხვილ მიწათმფლობელთა მამულებზე მომუშავეთა შორის; ეს ნაბიჯი სრულიად მიზანშეწონილი გამოადგა; მან შემოუერთა ჩვენს ორგანიზაციას მთელი როგი გლეხურ უჯრედებისა. ამ მიმართულებით სწარმოებს დღეს აღმოსავლეთ პრუსიაში გაძლიერებული მუშაობა.

ჩრდილო ბავარიის კომკავშირის ორგანიზაციამაც, რომელმაც უკანასკნელ ხანებში თითქმის 6-ჯერ გაიზარდა წევრთა რაოდენობით, აგრეთვე სამაგალითოდ გამოაცოცხლა ბავარიის მძიმე პირობებშიაც კი უჯრედთა მუშაობა.

უკანასკნელი დროის აღრიცხვით მთელ გერმანიის ორგანიზაციას დღეს შეადგენს 368 უჯრედი. წარმოებებ-

თან (ინდუსტრ. ცენტრებში), 46 გლეხური—უჯრედი, რომელთა მუშაობაში ჩაბმულია კავშირის მთელი შემადგენლობის 30 %¹⁾.

ყველაფერი ეს, თავისთავად რასაკვირველია საკმაოდ უნდა ჩაითვალოს რ თვის მუშაობისათვის, მაგრამ შედარებით იმ როლთან, რომელიც განკუთვნილი აქვს წარმოებრივ უჯრედებს ჩვენ რევოლუციონურ მოძრაობაში, ეს მხოლოდ პირველი საფეხურია, მხოლოდ დაწყებაა და მასთან ერთად საკმაოდ სუსტი დაწყება, მხოლოდ რამოდენიმე რაიონში მიეცა ჩვენი უჯრედების წარმოშობის და მუშაობის მიმდინარეობას ბუნებრივი, აუცილებლობით გამოწვეული სახე; უმეტეს შემთხვევაში კი ისინი ხელოვნურ ძალთა გადაჯგუფების, რამოდენიმე ამხინავის ან მთელი ორგანიზაციის იშვიათი თავდადებული მუშაობის შედეგია. და სწორედ ამიტომ ჩვენ არ უნდა ვაგვიტაცოს წარსულ პერიოდის ბრწყინვალე შედეგებმა—მასში ჩვენ კარგათ უნდა გავარჩიოთ ნამდვილი, რეალური, საღი ელემენტი, დროებით და წარმავალ ნაწილიდან. ჩვენი საწარმოო უჯრედები ჯერ კიდევ არ არიან ის, რაც უნდა იყოს—კავშირის ბუნებრივი ბაზა და საფუძველი.

* *

კიდევ ჭკუთ გაირკვევა ეს საკითხი, თუ განვიხილავთ ჩვენი საწარმოო უჯრედების შინა—ცხოვრებას, შინა—მდგომარეობას. რა შეადგენს მათი მუშაობის მთავარ ძარღვს, მთავარ შინაარსს? სხვადასხვა ადგილებში, რალათქმუნდა, ეს შინაარსი სხვადასხვაა. წარმოებრივ უჯრედის მუშაობა, პირველყოფისა, რასაკვირველია მთლიანად განისაზღვრება იმ გარეშე პირობისაგან, რომელშიდაც მას უხდება მუშაობა. მაგრამ, ამასთან ერთად, არის რასაკვირველია მთელს სახელმწიფოს ცხოვრებაში ზოგადი მოვლენები, რომელნიც ჰქმნიან საერთო პირობებს მთელი ორგანიზაციის მუშაობისათვის; აი ამ საერთო პირობათა გათვალისწინებით შეიძლება ზოგიერთ საერთო დასკვნების გაკეთება მთელი კავშირის რ თვის მუშაობისათვის. მუშათა ახალგაზრდობის ეკონომიურ ინტერესებისათვის ბრძოლა უზოგადესი მოვლენაა, რომელიც გამოწვეულია ყველასათვის ერთი მიზეზით, ერთი პირობით. ეს მხარე ჩვენი მუშაობისა ძალიან ხშირად უჯრედების სათანადო ყურადღების გარეშე სდვას. ძალიან ხშირად შევხვდებით აგრეთვე მასაც, რომ ზოგიერთი უჯრედი ზედმეტ ყურადღებით ეკიდება ერთ რომელიმე საკითხს, მაგალითად ეკონომიურ ინტერესების დაცვას და ამავე დროს თითქმის სავსებით ივიწყებს მუშაობის სხვა სფეროებს (საპროპაგანდო, საორგანიზაციო, კულტ.-პოლიტიკური და სხვ.) საწარმოო უჯრედის მუშაობა—მრავალგვარი უნდა იყოს. უჯრედი ის ერთეულია, რომელთაგან აგებულია მთელი ჩვენი ორგანიზაცია, და მასში, რასაკვირველია უნდა ისახებოდეს მთელი მრავალმხრივობა ჩვენი არსებითი მუშაობის. თუ კი უჯრედი მას მუშაობას დააჯგუფებს მხოლოდ ერთ საკითხზე, თუნდაც ახალგაზრდობის ეკონომიურ ინტერესების დაცვაზე, ეს რა თქმა უნდა, პრაქტიკულ ხასიათს მისცემს ჩვენს მუშაობას; მაშინ შეიქმნებიან წარმოებებთან არსებული ფრაქციონული ჯგუფები და არა საწარმოო უჯრედი. ერთის მხრივ ასეთი ყალბი შეხედულება საწარმოო უჯრედთა დანიშნულებაზე და მეორე მხრივ

აქტიურ ძალის სიმცირე—ჩვეულებრივ წევრის შესაფერი მოუმზადებლობა, —უკარგავს ჩვენს უჯრედს ელასტიკობას, მოქნილობის უნარს და ცოცხალ შინაარსს.

ეს კი აუცილებელია მუშაობის წარმატებისათვის. ჩვენი უჯრედების მთელი შინა—საქმიანობა სავსე უნდა იყოს ცოცხალი შინაარსით.

მას შემდეგ, რაც საქმის დასაწყისი შესრულებულია, როცა უჯრედი წარმოებაში „ფეხს იდგამს“ იწყება უმნიშვნელოვანესი ნაწილი უჯრედის მუშაობისა: თვისი მუშაობისა და ორგანიზაციის ისე დაყენება, რომ წარმოებაში მყოფ აუარებელ პროლეტარულ ახალგაზრდობის ბუნებრივად გზა ერკვეოდეს ჩვენს უჯრედი საკენ, ეს არის უძნელესი და ამავე დროს უმნიშვნელოვანესი ნაწილი ჩვენი მუშაობის დღეს ყველა კაპიტალისტურ ქვეყნებში და კერძოდ გერმანიაში.

მთავარი როლი აქ უჯრედის მუშაობის შინაარსს და მრავალმხრივობას ეკუთვნის. ეს კი აკლია სწორედ ჩვენს უჯრედთა უმრავლესობას. ბევრ ხელმძღვანელმა ისიც კი არ იცის, თუ როგორ ჩაატაროს საუბრები უჯრედების სხდომებზე, როგორ მოაწყოს საღამო და სხვ. რუსეთის ახალგ, კომკავშირის მუშაობის პრაქტიკა იქ უნდა გამოვიყენოთ მთელი მისი სიგრძე—სიგანით.

კიდევ ერთი გარემოება ამხილა ჩვენი უჯრედების რ თვის წარსულმა: მათ მუშაობაში შედარებით ნაკლებათ ჩაბმულია მსხვილი ინდუსტრიის მუშათა ახალგაზრდობა; დიდი ნაწილი მისი წევრების მუშაობს წვრილ—ინდუსტრიულ წარმოებებში, დანარჩენი კი გამოსულია წვრილი—ბიუროკრატულ წრეებიდან. ეს გარემოება თავის დაღს ასვამს წარსულ მუშაობას და გვირკვევს მომავალ მუშაობის ზოგიერთ ახალ ამოცანებს.

როგორი უნდა იყოს ჩვენი უჯრედთა მუშაობის ამოცანები ახლო მომავალში? ეს ამოცანები ბუნებრივად გამომდინარეობენ ზემოაღნიშნულიდან. ძირითად ამოცანად ისე როგორც წარსულში, მომავალშიც უნდა დარჩეს უჯრედობრივ პრინციპის პროპაგანდა და პოპულარიზაცია ყველა იმ ადგილებში, იმ წარმოებაში, სადაც დღემდის უჯრედი სუსტია, ყოველ შემთხვევაში, ყოველ შესაფერ საკითხში, მიღებული უნდა იქნას საჭირო ღონისძიებანი უჯრედის გავლენის გასაძლიერებლად.

სრულიად განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ამ მუშაობაში საერთოდ სუსტ და აგრარულ უჯრედებს.

ყოველ ახალ პოლიტიკურ და ეკონომიურ სიტუაციიდან, რომლითაც ასე მდიდარია ჩვენი თანამდროვეობა, უნდა ვისარგებლოთ ბევრი შესაფერი მასალით უჯრედის პროპაგანდისათვის

იქ, სადაც უჯრედები ძლიერია, საჭიროა მათი მუშაობის გაღრმავება და პირველ რიგში გადახალისება—გამოცოცხლება. ამისათვის საჭიროა მოვლი ჩვენი ორგანიზაციის აქტივი. ხელმძღვანელი ამხანაგები უშუალოდ ჩაებან უჯრადთა მუშაობაში.

შესაფერი საინსტრუქციო და სახელმძღვანელო მასალების გამოცემით, უჯრედთა მუშაობის საერთო გეზის გამომუშავებით ყოველ კერძო მნიშვნელოვან პირობებში, ორგანიზაციის საუკეთესო ძალთა მობილიზაციით უჯრედებში სამუშაოდ, უჯრედთა ორგანიზაციის გაფართოებით და დახალისებით, უჯრედებში გაზეთების გამოცემით და სხვა მსგავსი ზომებით, უჯრედთა მუშაობა გაძლიერდება, კუდევ უფრო და გამოცოცხლდება იქ, სადაც

¹⁾ მთელი კავშირია ერთნაირს 1500 ზე მეტ ადგილ. ორგანიზაციებს 57. 300 წევრით.

მოიკოჭლებს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ადგილობრივ და სარაიონო კონფერენციებს.

თუმცა ეს ძნელი მოსახერხებელია დღევანდელ მძიმე პოლიტიკურ პირობებში, მაგრამ მას მით უფრო მეტი ღირებულება ეძლევა.

გამოცდილების გაზიარება, შეძენილ პრაქტიკის ურთიერთისათვის გაცნობა—სისტემატიურად უნდა ხდებოდეს პრესისა და უშუალო კორესპონდენტების საშუალებით. დამოკიდებულება და კავშირი პარტიასთან უნდა გავაძლიეროთ მით უფრო დღეს, როცა პარტია თვით ჩაბმულია საწარმოო უჯრედთა ორგანიზაციის საქმეში.

მეორე ძირითად ამოცანათ მომავალ მუშაობისა უნდა იყოს მთელი ორგანიზაციის გარდაქმნა უჯრედობრივ პრინციპებით; ე. ი. ყველა მთავარი საკითხი ირჩეოდეს და იჭრებოდეს თვით უჯრედებზე; ყოველი საწარმოო უჯრედი სულ ახლო უნდა იდგეს მთელი კავშირის—ხელმძღვანელ—საორგანიზაციო მუშაობასთან და იღებდეს მასში უშუალო მონაწილეობას. ეს არის ძირითადი ამოცანა მომავალ მუშაობის, მას უნდა მიექცეს ჩვენი ხელმძღვანელ ორგანოების მთავარი ყურადღება.

ბ. დემდარაძე.

სამი წლის მუშაობის ჯამი

25 თებერვალს შესრულდა 3 წელიწადი, რაც საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლება არსებობს. ჩემის აზრით ზედმეტი არ იქნებოდა თუ ჩვენს მუშაობას, ამ სამი წლის განმავლობაში, ჯამს გაუკეთებდით. თითოეულ ძველ კომკავშირელს არ გაუძნელდება წარმოიდგინოს ის თუ როგორ გამოვალვიდეთ ჩვენ მუშათა და გლეხთა ახალგაზრდობის ფართე ფენები, და განა მარტო გამოვალვიდეთ? განა ვინმესთვის წარმოადგენს საიდუმლოებას ის გარემოება, რომ სწორეთ საბჭოთა ხელისუფლებამ საქართველოს მშრომელთა ფართე მასები აამოძრავა და პოლიტიკურ ცხოვრების აქტიურ გზაზე დაყენა? საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის მოკლე ისტორიამ განა ყველა არ დაარწმუნა იმაში, თუ რა ძალუძს გამარჯვებულ მუშათა კლასს? ეს ძალიან ადვილათ აიხსნება. მართალია, მუშათა კლასის მდგომარეობა ჯერ კიდევ ძალიან მძიმეა, მაგრამ მან იცის, რომ ეს ხელისუფლება არის მისი პირმო ხელისუფლება და რომ მის გახამაგრებლად ის სწირავს თავის კეთილდღეობასაც. ბოლოს და ბოლოს მან იცის, რომ „გზა დემოკრატიზმით სოციალიზმისაკენ რეაქციონური შინაარსით აივსო“ და ამის გამო მუშებმა და გლეხებმა — ყოფილმა მენშევიკებმა — დასტოვეს ჩვენი მოწინააღმდეგეების ბანაკი. სამწუხაროდ, ეს ჩვენს ამოცანაში არ შედის და თუ დრომ ნება მოგვცა, ჩვენ ამ საკითხს კვლავ დაუბრუნდებით.

რაში მდგომარეობს ჩვენი ძირითადი მიღწევანი?

1. მუშათა ახალგაზრდობის მდგომარეობა.

როგორ მდგომარეობაში იყო მუშათა ახალგაზრდობა ომამდე და მენშევიკების ბატონობის დროს საქართველოში? იგი განიცდიდა უსაშინელეს ექსპლოატაციას. თუ შევადარებთ წინანდელ მდგომარეობას (ჩვენ მენშევიკებისა და მეფის ბატონობის ხანას შორის, სრულ იგივეობას ვხედავთ, მაგრამ თუ უფრო სწორეთ გავერკვევით საქმეში, დავინახავთ, რომ მენშევიკების დროს უფრო ცუდი პირობებში იყო, ვიდრე მეფის დროს. თუ მხედველობაში არ მივიღებთ სამუშაო დღეს, რომელიც უნდა აღინიშნოს, რომ 8 საათზე დაბლა არ დასულა) ეხლანდელს. მივიღებთ პირდაპირ გასაოცარ სურათს.

ჩვენ შევეცდებით დავამტკიცოთ ეს ფაქტებით.

ა) მუშა ახალგაზრდობის შრომის დაცვა: როგორც ზემო აღვნიშნეთ ამ საჩენს სრულიად არავითარ ყურადღებას არ აქცევდნენ. მართალია, არსებობდა მეფის კანონები საფაბრიკო ინსპექტორების შესახებ, მაგრამ ეს მხოლოდ მსხვილ სარეწებს შეეხებოდა, სადაც განსაზღვრული მუშათა რაოდენობა იყო. მაგრამ იმის გამო, რომ საქართველოში ასეთი დიდი სარეწები არ იყო, იგი ამ კანონებს გარეშე რჩებოდა. ხოლო ეს ინსტიტუტი (საფაბრიკო ინსპექტორების) კიდევ რომ ყოფილიყო საქართველოში, აქედან მცირე სარგებლობა იქნებოდა. ვინაიდან ისინი ფაქტიურად „ოხრანის“ განყოფილებას წარმოადგენდნენ. მენშევიკების დროს კი იყო ე. წ. შრომის კომისარი შრომის სამინისტროსთან, რომელიც მეფის დროის „შრომის დაცვის ნორმებისაგან“ დიდათ არ განსხვავდებოდა. სამუშაო დღე ისევე, როგორც დიდებისათვის, ქალაქში არსებობდა და 8 საათს შეადგენდა.

როგორია ეხლა მდგომარეობა? საბჭოთა ხელისუფლებამ შემოიღო 8 საათის მაგიერ სამუშაო 4 საათის დღე მოზარდებისათვის 14—16 წლამდე და 6 საათი 16—18 წლამდე. ეს არის პირველი და ძირითადი მიღწევა საბჭოთა ხელისუფლებისა არა მარტო ქალაქში, არამედ სინამდვილეშიც.

ბ) მუშათა ახალგაზრდობის სავალდებულო რაოდენობა დაწესებულებაში და წარმოებაში: ამ მხრივ ძველ ბატონებს არავითარი წერიითი ცნობები არ ქონდათ. საბჭოთა ხელისუფლებამ დააწესა მუშათა ახალგაზრდობის განსაზღვრული პროცენტი წარმოებაში იმ ანგარიშით, რომ მუშათა ძალის ყოველწლიური ნორმალური დანაკლისი შეესებულ იქნეს ახალგაზრდობის რიგებიდან.

თუ ავიღებთ მუშათა ახალგაზრდობის შრომის დაცვის სხვა სახეებს, მაშინ ჩვენს წინაშე სულ ახალი სურათი გაიშლება. მაგალითად, ყოველწლიური შემოწმება ექიმების მიერ და დასასვენებელ სახლებში და სანატორიუმებში გაგზავნა. შევირდები ყოველ წლიურად სარგებლობ ნ ერთი თვის შევებულებით — ჯამაგირის შენახვით. საკმარისია აღინიშნოს, რომ წარსულ წელს თითქმის მთელი მუშათა ახალგაზრდობა მავნებელ სამუშაოებიდან და აგრეთვე ღამით მუშაობიდან მოიხსნა და სხვა ყველა ამის ჩამოთვლა ჩვენ დიდ ადგილს წავგართმევს. ავიღოთ ეხლა მეორე ძირითადი საკითხი —

მუშათა ახალგაზრდობის ხელფასის შესახებ. უკომენტაროთ ქვემოთ მოგვყავს ჩვენ ციფრები ამ საკითხის შესახებ.

ტფილისში, თითქმის ყველა კავშირებში, უმეტეს შემთხვევაში სატარიჯო რიგი არის 3—4.

აი შეკრებილი ცნობები ეხლა და ომამდე არსებულ ხელფასის შესახებ:

და მენშევიკების ბატონობის დროს ლაპარაკიც მეტი იყო მუშათა ახალგაზრდობის განათლებაზე. უპირველესად ყოვლისა ყველა ჩვენი ზომების გამოსასვლელ წერტილს შეადგენს კლასობრივი პრინციპი. ამას მჭევრმეტყველოვნად ამტკიცებს ის გარემოება, რომ უმაღლეს სასწავლებლებში მუშებმა ფეხი მოიკიდეს და ამ მიზნით იქ დაარს-

აი ეს ციფრები:

№ რიგ- ზე	კავშირის სახელწოდება	მოზრდილ მუშის საშუალო ხელფასი	მოზარდის საშუალო ხელფასი ომამდე	მოზრდილ მუშის საშუალო ხელფასი	მოზარდ მუშის ხელფასი ამჟამათ.
1.	მბეჭდავები.	40 მან. ოქროთი	5 მან. 50 კაპ.	30 მან. საქონ.	10 მან. საქონლის
2.	კომუნალურ მეურნეობის. . .	32 მან. 50 კ. „	8 მან. 75 „	17 მან. 50 კ. „	10 მან. 30 კ. „
3.	გემო-კვების.	25 მან. „	7 მან. 50 „	32 მან. „	12 მან. 60 კ. „
4.	მელითონეები	30 მან. „	7 მან.	27 მან. 30 კ. საქ.	12 მან. 60 კ. საქ „
5.	მეტყავეების.	30 მან. „	8 მან.	18 მან. 70 კ. „	12 მან. 90 კ. „
6.	საბჭოთა მუშაკების.	47 50 კ. მან. „	14 მან.	35 მან. „	14 მან. 16 კ. „
7.	რკინისგზელები.	30 მან. „	10 მან.	25 მან. ჩერ. „	15 მან. ჩერვონც.

ეხლანდელი ხელფასი აღნიშნულია საქონლის მანეთებში, მაგრამ, თუ მხედველობაში მივიღებთ, რომ ოქროს და საქონლის მანეთის დიფერენცია ერთი და იგივეა, უკანასკნელის მაგიერ შეიძლება ოქროს მანეთის აღება. ამგვარად ჩვენ ვხედავთ, რომ მუშათა ახალგაზრდობის მდგომარეობა საგრძნობლად შეიცვალა, სახელდობრ, იგი გაუმჯობესდა ომის წინა ხანასთან და მენშევიკების (მენშევიკების დროს ხელფასი უფრო მცირე იყო) დროს თან შედარებით, მაშინ, როცა მოზრდილმა მუშებმა გემო-კვების კავშირის გამოკლებით, სრულიად ვერ მაღწიეს ომამდე არსებულ დონეს, მოზარდი მუშები ერთ-ნახევარჯერ დი ორჯერ მეტს იღებენ, ვიდრე ომამდე.

აქარაში განაკვეთის პირველი რიგი უმეტეს შემთხვევაში არის 8—11 საქონლის მანეთი.

ბორჯომში, შუშის ქარხანაში მოზარდები იღებენ მეოთხე რიგით (საშუალოდ განაკვეთის პირველი რიგი არის 7 მან. 50 კაპ. ჩერვონეცის).

ამაზე უფრო მჭევრმეტყველოვნად ჩვენ ვერაფერს ვერ ვიტყვით. დეე, ილაყბონ ჩვენმა მოწინააღმდეგეებმა იმის შესახებ, თითქმის ჩვენში საშინელება ტრიალებდეს. დეე, იმუშაოს მათმა შეუკავებელმა ფანტაზიამ, მხოლოდ ერთს ვთხოვთ მათ: იხელმძღვანელეთ ციფრებით და ნუ დაივიწყებთ ინგლისურ თქმულებას: — ფაქტები ჯიუტი ნივთია.

ახლა გადავიდეთ მუშათა ახალგაზრდობის განათლებაზე. ჩვენ ამის შესახებ ლაპარაკს არ გავაგრძელებთ, ვინაიდან ყველა იცნობს ჩვენს მუშაობას განათლების საქმეში, მიუთითებთ მხოლოდ იმ ზომებზე, რომელნიც დაკავშირებული არიან კომკავშირის მუშაობასთან. მეფის

და მუშაკები, საფაბრიკო-საქარხნო შევირდობის სკოლები და მუშათა ახალგაზრდობის საღამოს ტექნიკუმები, სარაიონო სკოლები და საზოგადო განათლების კურსები. — ყველა ეს ჩვენი კავშირის მუშაობის ნაყოფია. საფაბრიკო-საქარხნო შევირდობის სკოლებმა, რომელნიც წარმოადგენენ მომავალ სოციალისტურ სკოლის უჯრედებს, უკვე მოიპოვეს მოქალაქობის უფლება და მათ ყოველმხრივ ხელს უწყობს საბჭოთა ხელისუფლება. ჯერ ჩვენ მხოლოდ სამი ასეთი სკოლა გვაქვს. ამ დღეებში გაიხსნება კიდევ ერთი. ამ ჟამათ ამ სკოლებში სწავლობს 450 მოწაფე, ამას უნდა მიემატოს ტფილისის დეპოს ბრიგადის 70 მოწაფე. ჯერ-ჯერობით ჩვენ ეს გვაქვს. არის მტკიცე გადაწყვეტილება გაიხსნას საფაბრიკო-საქარხნო სკოლები ბათუმში და ქუთაისში და აგრეთვე ხაშურის, სამტრედიის და ბათუმის დეპოებთან გაიხსნას საბრიგადო სკოლები. ამ ძირითად სკოლების გარდა გვაქვს კიდევ საერთო განათლების სკოლები, სადაც მოწაფეთა რაოდენობა 700-მდე აღის. ჩვენ კატეგორიულად ვამტკიცებთ, რომ საქართველოს მუშათა ახალგაზრდობას ყოველ ფეხის გადადგმაზე შეუძლია იპოვოს საგანმანათლებლო დაწესებულება და თითქმის ყველა მუშათა ახალგაზრდობა სწავლობს. სად იყო რაიმე ამის მსგავსი მენშევიკების დროს? ტელესკოპითაც რომ დაუწყოთ ძებნა მენშევიკურ პლანეტაზე რაიმე ამის მსგავსს, ჩვენი ძიება უნაყოფოდ ჩაივლის.

მოკლეთ გავითვალისწინეთ ის, რაც ბრძოლით შევიძინეთ ამ მოკლე ხნის განმავლობაში. ამის გაკეთება შეუძლია მხოლოდ გამარჯვებულ მუშათა კლასს.

ამასთანავე ნათლათ დავრწმუნდით იმაში, თუ მუშათა კლასი როგორ იცავს თავის მოზარდ თაობის ჯანმრთელობას და აწვითარებს მის ინტელექტს, და ყველა ეს ზომები ტარდება ცხოვრებაში ამავე თაობის წაქეზებით და ინიციატივით. ასე თანდათანობით, სისტემატიურად და შეუდრეკლათ სრულდება კომკავშირის პროგრამის ეკონომიური ნაწილი.

2. ახალგაზრდათა ანტიკომუნისტური ორგანიზაციები.

ჩვენს წინააღმდეგ ბრძოლაში ანტიკომუნისტური ორგანიზაციები არასდროს არ აყენებდნენ საკითხებს მუშათა ახალგაზრდობის შესახებ. ეს გასაგებია არის. მათ არ ქონდათ წამოყენებული არც ერთი საკითხი, რომელიც მუშათა ახალგაზრდობას ეხება პროგრამაში მათ ეს არა აქვთ. ამიტომ კომკავშირი იყო და, მით უმეტეს, ეხლა არის მისი (მუშათა ახალგაზრდობის) ინტერესების ერთადერთი დამცველი და როგორც ასეთი, იგი არის მისი ბელადი და მებრძოლი. მაგრამ სამაგიეროდ მათი ე. წ. „პროგრამა“, ყოველ შემთხვევაში მოქმედების პროგრამა, რომლის გამო ჩვენ მათ ვასამართლებთ, ისეთი ძვირფასი მარგალიტებით იყო სავსე, რომელთა დანახვა ყოველ „სოციალისტს“ ცუდ გუნებაზე აყენებდა, მათ შორის საქართველოს მენშევიკთა ყოფილ ლიდერს სეით დევდარიანსაც. აი, რატომ ყოველ წუთს გრძნობდნენ ისინი, რომ მათ ნიადაგი ეცლება, და რომ საჭიროა „ღირებულებათა ხელმოკრეთ გადაფასება“, ვინაიდან ყოველი სულელიც კი დარწმუნდა იმაში, რომ ჩვენი საბჭოთა საქართველოს ბუნება შექმნილია არა მარტო იმათთვის; კაცთ-მოძულეობის პოლიტიკის გაგრძელება და არაქართულ ფიზიონომიის ცემა-ტყეპა მათ წვრილ ბურჟუაზიულ სოციალიზმის პროგრამაშიც კი არ სწერია, რომ სისხლის სამართლის ბოროტ-მოძქმედთა და ბრწყინვალე ბანდიტთა ჯგუფების მოწყობა „სოციალიზმის სახელით“ როგორღაც მუშათა კლასის ინტერესებს არ ეგუება. საშუალო საუკუნის გიორგი სააკაძისებური რაინდები მოისვენ, რომელთა აღდგენა უნდოდა მოსწავლე ახალგაზრდობის ნაწილს. არა მარისს—პლანეტის, არამედ რეალური სინამდვილე სულ სხვა იყო; ყველასათვის საკმაოდ ცხადია, რომ საბჭოთა ხელისუფლება და კომუნარები თითონ არიან მომავლის რაინდები და წინასწარმეტყველები. აი, ეს იყო მიზეზი იმის, რომ კომკავშირი თავის შეუდრეკელი მუშაობით ძირს უთხრიდა ანტიკომუნისტურ ახალგაზრდობის წვრილ ბურჟუაზიულ ისედაც ფხვიერ ორგანიზმს და ჩვენ ვხედავთ, რომ 29 ოქტომბერს 1923 წელს „ახალგაზრდა მარქსისტთა“ ამ უძლიერესმა ანტიკომუნისტურმა ორგანიზაციამ გამოაცხადა თავისი თავის ლიკვიდაცია, ყოველ შემთხვევაში ამ ორგანიზაციის 95% რაც შეეხება ახალგაზრდათა სხვა ორგანიზაციებს, როგორიც არიან „სხიველები“, ახალგაზრდა მემარჯვენე და მემარცხენე ფედერალისტები... ისინი უკვე ისტორიის ჩაბარდნენ, გადნენ, როგორც გაზაფხულის თოვლი.

ასეთია ჩვენი მოწინააღმდეგეთა სამწუხარო ისტორია... ახალგაზრდათა კომუნისტურ მოძრაობის პირიზონტი საქართველოში გაიწმინდა—მით უფრო მეტი ენერგიით შეუდგება იგი აღმშენებლობითი და აღმზრდელი მუშაობას.

3. მოსწავლე ახალგაზრდობა.

ჩვენი ამოცანა ავლნიშნოთ ის მოძრაობა და ლტოლვა

საბჭოთა ხელისუფლებისადმი, რომელსაც ადგილი ქონდა ჯერ კიდევ 1922 წლ. მეორე ნახევრიდან. ჩვენ უკვე გაცხადებდით აღნიშნეთ, რომ ქართველ მოსწავლე ახალგაზრდობის შორის იმდენათ ძლიერი იყო შოვინისტური ალტყინება, რომ იგი გამოიხატა ფიზიკურ ბრძოლაში სხვა ეროვნებათა წინააღმდეგ. 1921 და 1922 წლებში ყველა ანტისაბჭოთა პარტიების აქტიურმა გამოსვლებმა უმაღლეს წერტილს მიაღწია და პირველ რიგებში ამ პარტიების გავლენით იღვა მოსწავლე ახალგაზრდობა, რომელმაც ქუჩებში მოაწყო დემონსტრაციები. კომკავშირის მუშაობა ასეთ პირობებში ძალიან ძნელი იყო, მაგრამ ამისდა მიუხედავად შევიტყუეთ ქოსწივლეთა მასებში და თანდათან ვაწარმოებდით განმარტებითი მუშაობა და იდეოლოგიურ ბრძოლას, რომელთაც მოიტანეს დიდი შედეგები. მოწაფეთა პროტესტანტული განწყობილება შეიცვალა აშკარა კეთილ განწყობილებათა საბჭოთა ხელისუფლების მიმართ. ახალგაზრდობის ანტიკომუნისტური ორგანიზაციები პოზიციას პოზიციასე კარგავდნენ და საკვირველი არ არის, რომ კომპანიას, რომელიც ტარდებოდა ჩვენი მოწინააღმდეგეების გახრწნის ჯამის გასაქმებლად, ალტაცებით ხვდებოდნენ. მოძრაობა დაიწყო ქვემოდან და დამთავრდა უმაღლეს საწვავლებლებით. აი, რა შედეგებს მიაღწია შეუდრეკელი მუშაობით ახალგაზრდათა ამ ფენებს შორის.

4. ერთად-ერთი, ბრძოლის სადარაჯოზე.

დიდი ოქტომბრის რევოლუციის მიერ გადმოსროლილი თესლი საქართველოს ნიადაგზე გაცოცხლდა და აღმოცენდა. მას შემდეგ იგი ებრძოდა ნაციონალიზმის მყარ ატმოსფერას, მენშევიკურ ოლიგარხიის ქარიშხალს და უამინდობას და გარდაიქცა იგი საუცხოვო წითელ ჯეჯილათ, რომელსაც ეწოდება კომკავშირი. რა გვექონდა 3 წლის წინაღ? იყო მხოლოდ რამდენიმე ასი და ათასი გაბედული ახალგაზრდა, რომელნიც იბრძოდნენ საქართველოს მშრომელთა ბრწყინვალე მომავლისათვის. რა გვაქვს ამჟამათ? საქართველოს ისტორიას არ ახსოვს რომ ახალგაზრდა მუშათა და გლეხთა ასეთ დიდ რაოდენობას აქტიური მონაწილეობა მიეღოს ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. მე არა ერთხელ შემხედვარია საუბარი ახალგაზრდა მოწინააღმდეგეებთან რომელთაც უთქვამთ: როცა ფიქრობ წარსულზე და უკვირდება აწმყოს, განცვიფრებაში მოდიხარ: თითქოს წინედ ახალგაზრდობა არც კი ყოფილა, თითქოს საქართველო მხოლოდ ეხლა დაიბადა. და ისინი მართლნი იყვნენ, დიახ, საქართველო დაიბადა 26 თებერვალს. ოქტომბრის რევოლუციის პირმო შეილი—კომკავშირი აღზრდის მის ღირსეულ შვილებს. ჩვენ შევარყიეთ უმეცრება, რომელიც ათასი წლების განმავლობაში მეფობდა საქართველოს სოფლებში. ამას გვიმტკიცებს შემდეგი ფაქტები. მენშევიკების დროს ახალგაზრდობას არ შეგძლო ეპოვნა საზრდო აქტიურ მოქმედებისათვის, იმიტომ რომ ახალგაზრდობა ვერ ეგუებოდა ულტრა-კონსერვატიულ მენშევიზმს. საკმარისი იყო მას გამოეჩინა მცირედი აქტივობა. რომ ის იძულებული გახდებოდა არალეგალურ მდგომარეობაზე გადასულიყო და იქ დულდა ახალი ცხოვრება, რომელიც ლამობდა ზემოთ ამოხეთქვას... და მან ამოხეთქა 25 თებერვალს. ამ დროს გვეყავდა 3.500-მდე წევრი. მაგრამ ყველა ამათვანი არ დარჩა კომკავშირში. დარბეული კომუნისტური პარტია და ეხლახან დამყარებული საბ-

ქოთა ხელისუფლება მოითხოვდა ძალებს. საიდან უნდა ეშოვნათ ისინი? და აქ პარტიას სამსახური გაუწია კომკავშირმა, თავის წევრების ნახევარზე მეტი მისცა მას. ამჟამათ კომკავშირის ამ „ძველ გვარდიელებიდან“ ჩვენ გვყავს 1539 კაცი. ამ მცირე ძალებით დავიწყეთ ახალი ორგანიზაციის შენება. 1922 წლის იანვარში უკვე გვყავდა 8.958 კაცი (გაწმენდის შემდეგ), მაგრამ ამაზე არ შეჩერდა კომკავშირი და აგვისტოში 1923 წ. გვყავს 15.892 კაცი, ე. ი. წევრთა რიცხვი გადიოდა 6.934 კაცით. 1-ლ იანვარს 1924 წელს გვყავს 18.736 კაცი, ე. ი. ხუთი თვის განმავლობაში გაიზარდა 2.844 კაცით. აი, ასეთ ბუმბერაზულ ნაბიჯებით მიდის ის წინ შეუჩერებლათ მაშინ, როცა ჩვენი მოწინააღმდეგენი საბოლოოდ გაიხრწნენ. როგორც ვხედავთ, კომკავშირის რკალში მოყვა საქართველოს მთელი ახალგაზრდობის თითქმის 20%. მაგრამ ეს კიდევ ცოტაა, ჩვენს რკალში მოჰყვა საქართველოს მუშათა ახალგაზრდობის 87%. კომკავშირელთა საერთო რიცხვიდან მუშათა ახალგაზრდობა შეადგენს 4.065 კაცს ან 21.78%. აი, ჩვენი კომკავშირის უდიდესი გამარჯვება, რომელიც აუცილებელი უნდა აღინიშნოს. რაც შეეხება გლეხურ ახალგაზრდობას, ციურები შემდეგს გვეუბნებიან: გლეხური არალგაზრდობის აბსოლუტური რიცხვი აღწევს ჩვენთა 10 309 კაცს, ე. ი. 54.95%, მისამსახურები—1.521, ე. ი. 81% და მოსწავლეები კი—2.841, ე. ი. 15.16%. თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ წლის განმავლობაში თათქმის ნახევარი წელი დახურულია შემოსვლა ინტელიგენტთა ფენებისათვის (იმის გამო, რომ მათ კავშირში შესვლის დიდი სურვილი აქვთ) და ხანდისხან იკრძალება გლეხთა ახალ-ახალი უჯრედებას დაარსება, ჩვენ დავწრმოუნდებით, რომ ორგანიზაციის დიდი უმრავლესობა ჯანსაღია, მაგრამ როგორ სწარმოებს აღმზრდელობითი მუშაობა ასეთ დიდ მასსაში? ეს სათუთი კითხვაც ასე თუ ისე მოგვარებულია. კარგია, რომ თვით ვეძებთ ჩვენი განათლების მეთოდებს, წინააღმდეგ შემთხვევაში ვისგან უნდა ვისწავლოთ ეს? არ გვაშინებს ის გარემოება, რომ პოლიტიკურ ცოდნის გამოცდებმა ვერ მოგვცა დამაკმაყოფილებელი შედეგები (60% პოლიტიკური ანბანის უცოდინარია), ვინაიდან უკვე ვიპოვნეთ ამ საკითხის გადასაწყვეტათ ნამდვილი საშუალება, ამას თავდებია პოლიტგანათლების მთლიანი სისტემა ქალაქში და აგრძნობილი და პოლიტიკური საუბრები სოფლისათვის (რომელიც მოკლებანში გამოიცემა). რაც შეეხება წერა-კითხვის უცოდინარეობის ლიკვიდაციის, ჩვენ ამ მხრივ მივალწიეთ უდიდეს შედეგებს. ჩვენ გვყავდა კავშირში 8 958 წევრი 33% წერა-კითხვის უცოდინარი

რ. აპოპოვი

ჩვენი საამი იზრდება და მბჟიფდება

ამ ცოტა ხნის წინათ, სულ ნახევარი წლის წინათ, საქართველოს არ ქონდა მუშათა ახალგაზრდობის არც ერთი საფაბრიკო—საქარხნო შეგირდობის სკოლა, თუ, რასაკვირველია, მხედველობაში არ მივიღებთ ამხ. კამოს სახელობის საფაბრიკო—საქარხნო შეგირდობის ცენტრალურ სკოლას, სადაც გახსნისას ითვლებოდა ორასზე მეტი მოწაფე.

საქართველოს ახალგაზრდათა კომკავშირმა ისე, როგორც რუსეთის და აღდრბიჯანისა, მიიღო ყოველგვარი

ეხლა კი, როცა ორგანიზაცია გაიზარდა, ისინი შეადგენენ მხოლოდ 13%, რომლის ლიკვიდაცია მოხდება ამა წლის გაზაფხულზე.

ჩვენ იმდენათ გავმაგრდით, რომ ვიქრებით მხატვრულ პოლიტიკაში, გვაქვს საკუთარი სახალხო განათლების სისტემა, რომელიც ჯერ-ჯერობით განათლების ორგანოებს პრინციპიალურად არ მიუღიათ. ჩვენი წინადადების მიხედვით, სკოლა სოფელში უნდა უახლოვდებოდეს სასოფლო მეურნეობას და სხვ.

ამას გარდა, კავშირის აღმზრდელობითი მუშაობა მდგომარეობს იმაში, რომ ახალგაზრდობა პრაქტიკულ მონაწილეობას ღებულობს ცხოვრებაში და საბჭოთა ხელისუფლების აღმშენებლობაში.

კომკავშირელები ათასობით ჩაებან სოფლის საბჭოებში და ხელისუფლების უმაღლეს ორგანოებში—აი უდიდესი სკოლა, რომლის მეოხებით ისინი შესძლებენ უფროს ამხანაგების შეცვლას, ჩვენი მეცადინეობით და მონაწილეობით იქმნება საქართველოს წითელი ლაშქარი და მისი კომანდირები. საქართველოს კომკავშირის 1200-მდე წევრი ამჟამად იმყოფება არმიისა და ფლოტის საკომანდო და სამხედრო პოლიტიკურ კურსებზე და აგრეთვე უბრალო მეომრებადაც. გავრცეეთ შოვინისტური სასპორტო საზოგადოებანი და შევექნით ლენინის სახელობის ახალი ბავშვთა კომუნისტური მოძრაობა, რომელიც აერთიანებს 8 ათასამდე მშრომელთა ბავშვთ, რომელნიც იზრდებიან ახალი მიმართულებით კომკავშირის უშუალო ხელმძღვანელობით. ანტირელიგიური პროპაგანდა დაიწყო კომკავშირმა და მიიყვანა იგი ბოლომდე. ჩვენი გამომცემლობა იმდენად ძლიერია, რომ ყველა გამომცემლობათა შორის საქართველოში მას უკავია მესამე ადგილი. ეს იმას გვიჩვენებს, თუ რამდენათ დიდ ყურადღებას აქცევს საბჭოთა ხელისუფლება ახალგაზრდობის აღზრდას. საბჭოთა ხელისუფლების 3 წლის თავი არის გარდატეხის ხანა ჩვენს ცხოვრებაში. ახალ საზოგადოებას ჩვენ მტკიცე საძირკველი ჩაუყარეთ, ჩვენ ექმნით ახალ მოქალაქეს. შეგვიძლია ამ ბუმბერაზულ მუშაობის შესრულება და გავამართლებთ ჩვენი მოხუცების—ძველი გვარდიის იმედს. მომავალი 3 წელი მრავალ სიძნელეს გვიმზადებს, მაგრამ ამის არ გვეშინია. ვეუბნებით ჩვენს პარტიას ამ ბრწყინვალე დღეს: ჩვენში არის სიძლიერე; გვასწავლეთ, გამოგვბრძმიდეთ ბოლშევიკურ ქუჩაში, აღზარდეთ ჩვენგან შეუდრეკელი ბოლშევიკები, ლენინელები, ჩვენ კი ვდებთ ფიცს, რომ პატიოსნათ შევასრულებთ ფიზიკურად გარდაცვლილის, მაგრამ ყოველ ჩვენგანში მცხოვრებ—ილიჩის ანდერძს.

ზომები საფაბრიკო—საქარხნო შეგირდობის სკოლების რიცხვის გასაზიდებლათ და მათში მუშათა მოზარდების საკმაო რაოდენობის მოსათავსებლათ.

მუშათა ახალგაზრდობის სკოლების დაარსების საქმე მიმდინარეობდა ფრიად მძიმე პირობებში, რადგანაც ერთის მხრივ სახალხო განათლების კომისარიატს არ ქონდა შეგნებული საფაბრიკო საქარხნო შეგირდობის სკოლების მნიშვნელობის მთელი სიდიადე და ამიტომ იგი ეწინააღმდეგებოდა ასეთ სკოლების დაარსებას, მეორე მხრივ კი

სამეურნეო ორგანოები არ ეგებებოდნენ მუშათა ახალგაზრდობის მოთხოვნილებებს და სრულებითაც არ ზრუნავდნენ იმის შესახებ, რომ საფაბრიკო—საქარხნო შევირდების სკოლების მოწყობის საქმეში შეეტანათ თავიანთი წვლილი.

ჩვენ იძულებული ვიყავით, დადგენილებანი მოზარდ მუშების სკოლების გახსნის აუცილებლობის შესახებ გავგე-ტარებოთ უმაღლეს პარტიულ ორგანოების დახმარებით.

ამ გვარად მხოლოდ კომუნისტურ პარტიას და კომკავშირს ქონდათ ნათლათ წარმოდგენილი ის მნიშვნელო-ბა, რომელიც აქვს საფაბრიკო—საქარხნო შევირდობის სკოლებს და ის როლი, რომელიც უნდა ითამაშონ მათმა და თამაშობენ კიდევ იმ კვალიფიციურ მუშათა ძალის შექმნის საქმეში, რაიც ასეთ აუცილებელ საჭიროებას წა-რმოადგენს ალორძინების გზაზე მხოლოდ ეხლა დამღვარ მრეწველობისათვის.

უნდა აღინიშნოს, რომ არც პროფესიონალურმა ორ-განოებმა გაუწიეს დახმარება კომკავშირს ამ საქმეში.

ამის შემდეგ კომკავშირი პროფკავშირებთან ერთად შეუდგა პარტიულ ორგანოს მიერ ღილებულ ამ საკითხის შესახებ დადგენილებათა ცხოვრებაში პრაქტიკულად გა-ტარებას.

განზრახული იყო მეორე სკოლის გახსნა არსენალში 25 კაცისთვის, მესამე სკოლა უნდა გახსნილიყო პოლი-გრაფიულ წარმოებასთან 30 კაცისთვის, მეოთხე-ტფილი-სის აღმასკომის კომუნალურ განყოფილების სარეწებთან და ბოლოს განზრახული იყო მოწაფეთა ბრიგადის გახსნა ამიერ-კავკასიის რკინის გზების მთავარ სახელოსნოებში.

საფაბრიკო—საქარხნო შევირდობის სკოლა არსენა-ლთან გაიხსნა სექტემბრის შუა რიცხვებში 1923 წელს, პოლიგრაფიულ წარმოებასთან კი—იმავე წლის ნოემბრის ბოლოში. იანვრის შუა რიცხვებში გაიხსნა მოწაფეების ბრიგადები ამიერ-კავკასიის რკინის გზების მთავარ სახე-ლოსნოებში 75 კაცისათვის. საფაბრიკო—საქარხნო შევი-რდობის ცენტრალურ სკოლაში განზრახული იყო 320 კაცის მიღება.

ამ გვარად ჩვენ მოვახერხეთ პარტიული, პროფესი-ონალური და სამეურნეო ორგანიზაციების დახმარებით 450 მუშა მოზარდები მოგვეთავსებოდა წესიერად დაყენე-ბულ სკოლაში.

ეს 450 კაცი ნაწილდება შემდეგ ნაირად:

441 ვაჟი და 3 ქალი.

ნაციონალურ შემადგენლობით პირველი ადგილი ქართველებს უჭირავთ, შემდეგ რუსებს, სომხებს და სხვ. მოწაფეთა უდიდესი წლოვანება 17-18 წელს აღწევს. ამქრების მიხედვით მოწაფეები შემდეგ ნაირად ნაწილდებიან:

სასხმო	ამქარში—	88 კაცი
საზეინკლო	„	206 „
სახარატო	„	30 „
სამჭედლო	„	26 „
სადურგლო	„	54 „
საქვაბე	„	16 „
მკინძველთა	„	6 „
მბეჭდავთა	„	4 „
ასოთამწყობ.	„	20 „

მეცადინეობა 12 საათამდე სწარმოებს სახელოსნო-ებში, შემდეგ კი რამოდენიმე ხნით დასვენების შემდეგ—

კლასებში. სახელოსნოებში მეცადინეობა მიმდინარეობს სავსებით ნორმალურად, მოწაფეები სწავლობენ ხელობას მაღალ კვალიფიციურ ხელოსანთა ხელმძღვანელობით, ყველა სკოლებში. პოლიგრაფიულ წარმოების სკოლის გარდა, მეცადინეობა ნორმალურად მიმდინარეობს. არის მხოლოდ ერთი ნაკლი—არ არის საკმაო რაოდენობა სა-ხელმძღვანელოების, განსაკუთრებით ქართულ ენაზე.

საფაბრიკო—საქარხნო შევირდობის სკოლის მუშა-ობის მესამე ძირითადი ელემენტი—საკლუბო მუშაობა; მოგვარებულია მხოლოდ ცენტრალურ სკოლაში, რომელ-საც აქვს თავისი დამოუკიდებელი კლუბი, სადაც 10-მდე საკლუბო წრეები მუშაობს. იმავე კლუბში სწარმოებს აგ-რეთვე მასსიური საკლუბო მუშაობა. საქართველოს ახალ-გაზრდათა კომკავშირის ტფილისის კომიტეტი დიდ და-ხმარებას უწევს საკლუბო მუშაობას.

არსენალის და პოლიგრაფიულ წარმოების საფაბ-რიკო—საქარხნო სკოლებში საკლუბო მუშაობა მხოლოდ ეხლა იდგამს ფეხს.

მატერიალურად მოწაფეები საერთოდ უზრუნველ-ყოფილნი არიან.

ცენტრალურ სკოლის მოწაფეები იღებენ სადილს პურიც და სხვა.; 100 მოწაფე პანსიონში ცხოვრობს.

არსენალში მოწაფეები საშუალოდ იღებენ 7 მან. 30 კაპ.; მთავარ სახელოსნოებში მოწაფეები ხელფასს იღებენ განაკვეთის მეორე ხარისხით.

აი, საზოგადოთ ასეთ ა საფაბრიკო—საქარხნო შე-ვირდობის სკოლების მდგომარეობა.

იყო ერთი ცენტრალური სკოლა, შეიქმნა სამი; ამას მოემატა კიდევ მთავარ სახელოსნოების ბრიგადები.

ახალგაზრდათა კომკავშირის ტფილისის ორგანიზა-ციის მე 11-ტე კონფერენციაზე, რომელმაც თავისი მუ-შაობა ამას წინეთ დაამთავრა, გამართულ იქმნა საფაბ-რიკო—საქარხნო შევირდობის სკოლების და ბრიგადების მოწაფეთა ნამუშევარის გამოფენა.

ამ გამოფენამ გვიჩვენა, თუ რა შეუძლია მუშათა ახალგაზრდობას.

რა უნდა გავაკეთოთ შემდეგში?

აი, რა: უნდა გაიხსნას საფაბრიკო—საქარხნო სკო-ლა კომუნალურ მეურნეობასთან 50 კაცისათვის. ამ მიზ-ნით შედგენილია ხარჯთ—აღრიცხვა და დამტკიცებულია ტფილისის აღმასკომის მიერ; ამ ხარჯთ—აღრიცხვის ჯა-მი 32 ათას ჩერვონ. მანეთს აღემატება.

ამ სკოლის გახსნა განსაზღვრულია 1924 წლ. აპ-რილის შუა რიცხვებში.

ასეთია მდგომარეობა ტფილისში.

რაც შეეხება მაზრებს, ამ მხრივ ჩვენ განზრახული გვაქვს გავაკეთოთ შემდეგი:

1. უნდა გაიხსნას საფაბრიკო—საქარხნო სკოლა ქუთაისის საფეიქრო ფაბრიკასთან 50 მოწაფისთვის.

2. უნდა გაიხსნას მოწაფეთა ბრიგადები ხაშურის, სამტრედიის და ბათუმის დებოებში.

ეს გვაქვს დასახული პერსპექტივაში.

საერთო ღონისძიებით, პარტიული, პროფესიონა-ლური და სამეურნეო ორგანოების დახმარებით ჩვენ შეე-ძლებოდა ამის შესრულებას.

პარტია, პროფკავშირები და სამეურნეო ორგანოები დაგვეხმარებიან ჩვენ ამ საქმეში. ჩვენ ამაში დარწმუნებუ-ლი ვართ.

3. ღარახველიძე.

ჩვენი ორგანიზაცია აუზაზეთში.

(გამომკვლევის შენიშვნები)

ჩვენ მივცურავდით „მწვანეთ“ აბიბინებულ ნაპირის მახლობლათ; დიდი ინტერესით და მოუთმენლათ ველოდით ქ. სოხუმის გამოჩენას. პორიზონტზე, მდებლობი ვიწრო ნაპირი ნელ ნელა მიიზღაზნებოდა ჩვენს ახლოს. ბოლოს გამოჩნდა თეთრი პატარა ქალაქი სოხუმიც, რომელიც შორიდან დიდ თეატრის დეკარაციულ სცენას გავედა. ორი დღის შემდეგ ჩვენ უკვე ორგანიზაციის გამოსაკვლევად გავემგზავრეთ. დიდ საწარმოო ერთეულების უქონლობის გამო და, მასადაამე, მუშათა ახალგაზრდობის უყოლობის გამო, ჩვენი ორგანიზაცია ეწყობა უმთავრესად სოფელში და ეყრდნობა იგი უმთავრესად უღარიბეს გლეხთა და მოჯამაგირე ახალგაზრდობას. მუშათა ახალგაზრდობის მცირე რიცხვი არის მხოლოდ სოხუმის, ოჩემჩირის და გავრის წვრილ წარმოებებში.

აფხაზეთის სოფელი ძლიერ ჩამორჩენილია, უმეტეს შემთხვევაში მიწას სახნისით და თოხით ამუშავებენ, სოფლად ინტენსიური კულტურული მეურნეობა არ იციან. მიუხედავად იმისა, რომ აქ ვრცლათ არის გავრცელებული მეთამბაქოობა, მას აქვს შინამრეწველობის ხასიათი, განსაკუთრებით დიდ პლანტაციებს ჩვენ ვერ ვხვდებით. მდიდარი ტყეები, რომლებითაც დაფარულია აფხაზეთის სოფლები, ხშირად ძლიერ ძვირფასი ხეების ჯიშებისაგან შესდგება (ბზა, მუხა, კაკალი და სხვ.), მაგრამ უთვალყურობისა და სუსტი დაცვის გამო, რამდენიმე ათეული და თითქმის ათასეული დესეტინა ტყე, ხშირად იწვის. ჩემი იქ ცოტა ხნის განმავლობაში ყოფნის დროს სხვა და სხვა რაიონებში, ხუთ ხანძარს ქონდა ადგილი. მე მაკვირვებდა, რომ ეს გარემოება სოფელში არავისზე გავლენას არ ახდენდა. აღმოჩნდა, რომ შემოდგომაზე ეს ჩვეულებრივი მოვლენაა. თითქმის განსაცვიფრებელ განმარტებას მაძლევდნენ ამის შესახებ, ამბობდნენ, რომ შემოდგომაზე, როცა მწყემსები მთებიდან ჩამოდიან ტყეში ცეცხლს აჩენენ, ხიდან ჩამოყრილ წაბლს სწვავენ და შეექცევიან შემწვარ წაბლს: ცეცხლი კი რჩება და ხანძარს იწყებს.

პირველი მოთხოვნების პროდუქტები (მარილი, ნავთი, მანუშაქტურა) სოფელში ნაკლებათ მოიპოვება გლეხების სიტყვით კოოპერატივში საქონელი უფრო ძვირად იყიდება, ვიდრე დუქნებში. აფთიაქის შეახებ ისინი ამბობდნენ, რომ იქ არაფერი არ არის და წამლისათვის მათ რამდენიმე ათეული ვერსის მანძილზე უხდებათ სიარული ქ. სოხუმში.

აქაურ სოფელში დიდათ გავრცელებულია ძველი ადათები, ცრუმორწმუნეობა, აქ ჯერ კიდევ ვხვდებით წარმართულ ჩვეულებებს, გავრცელებულია აგრეთვე სისხლის აღება, ზოგიერთ სოფელში 8-9 გვარი მტრობს ერთმანეთს ერთ და იმავე დროს, მიუხედავად იმისა, რომ ამის წინააღმდეგ ცენტრალური ხელისუფლება ზომებს იღებს. სოფლის სკოლა სამწუხარო მდგომარეობაში იმყოფება. სულ მცირე ხანია რაც აფხაზური ანბანი შემოიღეს და მოსახლეობის მხოლოდ მცირე ნაწილი არის წერა-კითხვის მცოდნე. პარტიული ორგანიზაციები მხო-

ლოდ აქა-იქ გვხვდება სოფლად; კულტურული ძალებით სოფელი ძალიან ღარიბია.

აი ის პირობები, რომლებშიდაც იშლება ჩვენი კავშირის მუშაობა აფხაზეთში. ყველა ნათქვამს უნდა დავუმატოთ ის რომ, ახალგაზრდა მოჯამაგირეები გაფანტულია სოფლად წვრილ-წვრილ მეურნეობაში, რაც ძალიან აძნელებს ჩვენს მუშაობას მათში.

გასაბჭოებამდის არაღეგალურათ არსებობდა ორგანიზაცია მხოლოდ სოხუმში და შესდგებოდა სულ მხოლოდ ერთ უჯრედისაგან. მუშაობა სწარმოებდა აგრეთვე სამურხაყანოშიც. გასაბჭოების შემდეგ ორგანიზაცია ერთობ გაიბერა, მიაღწია რამდენიმე ათასს და გაიარა კრიზისის ზოლი, მაგრამ 1922 წელს იგი უკვე გაიმართა, გაიწმინდა და ამ მომენტიდან იწყება ორგანიზაციის შინაარსიანი მუშაობა. ორგანიზაცია თავის ნაციონალურ შემადგენლობით ძალიან კრელია, აქ არიან აფხაზები, ქართველები, რუსები, სომხები, ბერძნები და მრავალი სხვ. ადგილობრივი ორგანიზაცია ამ მხრივ მთელი მოსახლეობის ნამდვილ სურათს წარმოადგენს, არავითარ ნაციონალურ შუღლს აქ ადგილი არა აქვს.

კავშირის ამოცანები აქ იმ მხრივ უნდა იქნენ მიზართულის, რომელზედაც მიგვიითებდა თავის მოხსენებაში ამხ. მამია ჩვენს მე-6-ე ყრილობაზე. კავშირი დიდი და ახალი ფაქტორია სოფლისათვის, კავშირი უნდა შეიქმნას ყრუ სოფელში, განახლოს იგი და დაწვრიოს ფეოდალიზმის უკანასკნელი ნაშთები; ა. კ. კ. უნდა შექმნას, ააშენოს ახალი სოფელი. ამას აქ უკვე იგნებენ ჩვენი მუშაკები. შეგნებული აქვს ეს აგრეთვე აფხაზეთის მთელ ახალგაზრდობას, რომელიც მიისწრაფის სოფლიდან ქალაქში სწავლის შესაძენათ, რომელიც ყოველ ღონეს ხმარობს სოფლის სკოლების შესაყეთებლათ და აღსადგენათ.

ჩვენი სასოფლო უჯრედები აწარმოებენ ბრძოლას მავნე ადათებთან და ცრუმორწმუნეობასთან, ხელს უწყობენ სასარგებლო ადათების (სასპორტო თამაშობა, ჯირითობა და სხვ.) გამაგრებას, მაგრამ ჯერ კიდევ კავშირის მთელი მუშაობა წარმოედგენს წვეთს ზღვაში.

გაწმედის შემდეგ, როგორც აღმოჩნდა, ორგანიზაციის ზრდა სუსტი იყო, სოფლის უჯრედებს ახალი წევრები ნაკლებათ ემატებოდა, მაგრამ სამაგიეროდ ახალი უჯრედები იქმნებოდა. ამჟამათ ორგანიზაციაში ითვლება 1.400 წევრამდე და იგი თუმცა ნელა, მაგრამ სისტემატურათ იზრდება. სოციალური შემადგენლობით ორგანიზაცია უმეტეს ნაწილათ გლეხურია, მუშები 200-მდე აღწევს, უდიდესი პროცენტი ლატაკ-კლეხებზე მოდის. კომკავშირი ჩამოშლია საბჭოთა მუშაობაში; კომკავშირები მრავლად გადიან სოფლის საბჭოებში, აღმასკომებში და სხვ, არჩევილი თანამდებობებზე.

ცოტათი მოიკოჭლებს ხელმძღვანელი აქტივი. სწავლით გატაცებული აქტივისტები მივიან ტუილისში, მოსკოვში, შედიან ადგილობრივ სასწავლებლებში; მათ მასაურად იზიდავს თავიკენ პარტია. როდესაც ათე-

ლიერებ აფხაზეთის მაზრების ხელმძღვანელ პარტიულ საბჭოთა კადრს, ცოცხლად წარმოიდგენ იმას, თუ როგორ ანხორციელებს ა. კ. კ. თავის პროგრამას პარტიის შეცვლის შესახებ. ერთ-ერთ მაზრაში მაზრის პარტკომის მდივანი, მაზრის აღმასკომის თავმჯდომარე, მილიციის უფროსი, საინფორმაციო პუნქტის გამგე იზრდებოდნენ კომკავშირში და ზოგი ეხლაც მუშაობს როგორც პარტიაში, ისე კავშირში. ხუთიდან სამ მაზრაში პარტკომების მდივნები კომკავშირის ყოფილი მუშაკებია.

ორგანიზაცია აქ გასაოცრათ ცოცხალი და აქტივია. განსაკუთრებით გამაყვია მე კომკავშირელების აქტიურმა მომზადებამ სამურზაყანოში. დანიშნული იყო სამაზრო ყრილობა გალში. დანიშნულ დროს სოფლის უჯრედებმა სიმღერით და დროებით იწყო შეკრება, სკოლის შენობასთან, სადაც კრება იყო დანიშნული, უჯრედებმა გამოიარეს 5, 7, 9 და მეტი ვერსი და რაც უფრო სასიხარულოა სოფლისათვის ეს ის არის, რომ კომკავშირელების რიგებში იყვნენ კომკავშირელი ქალები. ყმაწვილები დიდი ოვაციებით შეგვხდა ჩვენ, მოხსენების შემდეგ კი კითხვები ტყეისათვის დაგვყარეს: გერმანიის მდგომარეობის შესახებ, „მაკრატლის“ გაშლის მიზეზების შესახებ, ბულგარეთის ამბების და იქ რევოლუციის დამარცხების მიზეზების შესახებ და სხვ.

სოფლის ორგანიზაციას ესაჭიროება პოპულარული ლიტერატურა, სოფლის უჯრედების მცირე ლიტერატურის დათვალიერების დროს მე დავრწმუნდი, რომ იგი შესდგებოდა მხოლოდ საქართველოს ა. კ. კ. წესდებისაგან, ზოგ ადგილას არის „წითელი ეშმაკუნები“, ზოგან ა. კ. კ. და კომპარტიის პროგრამები, ზოგან კი არც ეს მოიპოება. სოფელში ინტელიგენცია თითქმის არ არის, სოფლის მასწავლებელი სუსტია და მას ვერ იყენებენ საქმეში, ასეთ პირობებში სოფლის უჯრედების აქტივობა, ექვს გარეშეა, რომ მიმართული იქნება ადმინისტრაციულ საბჭოთა მუშაობისაკენ.

კომპარტიის უჯრედები ზოგიერთ სოფლებში იმდენათ სუსტია, რომ ისინი ხშირათ საკავშირო უჯრედებს უერთდებიან და იდეურ ხელმძღვანელობის გაწევის ნაცვლათ კომკავშირის უჯრედებში ითქვიფებიან. სინამდვილიდან დიდათ არ იყო დაცლებული ის 40 წლის სოფელი პარტიული ამხანაგი, რომელმაც მითხრა, რომ იგი კომკავშირელია. თავის თავად იგულისხმება, რომ

ყველგან ასე არ არის, მაგრამ მხოლოდ აფხაზეთით დასახლებულ სოფლებში ეს ჩვეულებრივ მოვლენას წარმოადგენს ან სრულიად არ არის კომ-უჯრედები, ან კი მცირერიცხოვანი არიან ისინი. სულ სხვა მდგომარეობაა სარაიონო ცენტრებში და ქალაქში და აგრეთვე სამურზაყანოს მაზრაში, სადაც გლეხობას აქვს საკმაოდ დიდი რევოლუციონური წარსული და სადაც არის კომპარტიის ძლიერი ორგანიზაცია. აქაური კომკავშირი სჩანს, რომ საკმაოდ გაწვრთნილია და ყმაწვილებს შეთვისებული აქვთ პოლიტიკური საკითხები, აქ პარტიის ხელმძღვანელობა აშკარათ სჩანს კომკავშირის მთელ მუშაობაში. აქ უკვე არ არის შესამჩნევი ადმინისტრაციულ საბჭოთა მუშაობისაკენ „გადახრა“.

საინტერესოა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ აფხაზეთის სოფელში ანტირელიგიური პროპაგანდა გარდაიქცა ცრუმორწმუნეობათა და ადათების წინააღმდეგ მიმართულ პროპაგანდათ, ვინაიდან არც მაჰმადის, არც ქრისტიანულ ეკლესიას აფხაზეთში არა აქვს ისეთი მნიშვნელობა, არ ყავს იმდენი მიმდევრები, რამდენი ყავს თუნდაც „კუზნი“-ს ადათს, ალაპს და სხვ.; ეკლესიაში აქ ხალხი ნაკლებათ დაიარება. პოლიტიკურ განათლების სფეროში მუშაობის სისტემის გამო სოფელში სუსტათ სწარმოობს აგრეთვე ბრძოლა წარმართობის ნაშთების წინააღმდეგაც, რომელნიც აქ თითქმის რელიგიასაც ასამარებენ.

ამას წინათ ორგანიზაცია შეუდგა ეკონომიურ მუშაობის სერიოზულათ დაყენებას, სწარმოობს მუშაობა მოჯამაგირეობის აღსარიცხავათ. ის მცირერიცხოვანი მუშათა ახალგაზრდობა, რომელიც აქ იმყოფება, გასინჯულ იქნა ექიმების მიერ, დაცულია შრომის დაცვის ნორმები. მომუშავე ახალგაზრდობის სავალდებულო რაოდენობა გატარებულია თითქმის საბჭოთა დაწესებულებებში. სწარმოებს მუშაობა სასოფლო-სამეურნეო სკოლების ასაშენებლათ, ქალაქში მოეწყო რამდენიმე არტელი.

საზოგადოთ ორგანიზაცია ძლიერი და ჯანსაღია. უჯრედში შემთხვევითი ელემენტებს ადგილი არა აქვთ; ისინი მჭიდროთ არიან შეკავშირებულნი. მაგრამ ნათლათ სჩანს აღმზრდელობითი მუშაობის სისტემე, რომლის გაფურჩქნას, უეჭველია. ხელს უშლის აგრეთვე აქტივის სისტემე.

სპარტაკის სინაგოგა

(ამხ. აგამალიანი წერილის გამო).

ამხ. აგამალიანი თავის წერილში „ახალი კურსის შესახებ“ სწერს „მე ესთელი აუცილებლად და დაინებით მოვითხოვ გადაშინჯულ იქნას „სპარტაკი-ს“ სამაზრო ორგანიზაციები, თავდაპირველად გავამაგროთ 4-5 ან 6 ორგანიზაცია და სხვა დანარჩენი ორგანიზაციები დავშალოთ. მე არ ვიცი ამხ. აგამალიანი რა მოსაზრებიდან გამოდის, როდესაც ამბობს „სპარტაკის“ დაშლაზე, დანგრევაზე და არა ამშენებლობაზე. მაგრამ ერთი კი ნათელია. აგამალიანმა არ იცის ჩვენი ორგანიზაციების მდგომარეობა მაზრებში. ის მხოლოდ თბილისს არ გასცილებია ამ მხრივ და რასაკვირველია, მისი მსჯელობა შემდგომი იქნება. ამხ. აგამალიანის გამოსვლას უნდა უწოდოთ „ლიკვიდატორობა“. ამ დარგში ის სრულ გაუგებრობაშია ჩავარდნილი. რა აქვს გამართლება, როდესაც ამბობს სამაზრო ორგანიზაციების დაშლაზე. ეს უსაფუძლო და უნიადაგო მსჯელობაა.

როგორია მდგომარეობა მაზრებში მთელ საქართველოში? „სპარტაკი“ აერთიანებს 8000 ბავშს, რომელთა შორის 65 20 მუშების შვილებია. აქ მოვიყვან მოკლე ცნობებს ზოგიერთ მაზრების ორგანიზაციების მდგომარეობის შესახებ. სენაკის მაზრაში „სპარტაკი“-ში 500-მდე ბავშია. არის ჩამოყალიბებული კოლექტივები, სწარმოებს აღმზდებლობითი მუშაობა.

ფოთი—აქ ორგანიზაცია მცირე რიცხოვანია, მხოლოდ რაც მთავარია მუშების შვილები უმრავლესობას შეადგენენ.

გორი და მორაპანი—მუშათა ცენტრებია. ორგანიზაცია „სპარტაკი“ თავას რიგებში აერთიანებს 700-800-მდე წევრს. მუშაობაც მიმდინარეობს სასურველად. მართალია ის, რომ ზოგიერთი ორგანიზაციაში შესამჩნევია სპორტისკენ გადახრა, მაგრამ ეს დროებითი მოვლენაა და ამიტომ თქმა იმის, რომ ორგანიზაციები დავშალოთ, იქნება აბსოლიუტურად უაზრო და უსაფუძვლო მსჯელობა. პირიქით ჩვენ უნდა გავამაგროთ ორგანიზაციები ადგილებზე, შეცდომების თანდათან გამოსასწორებლად. „სპარტაკი“ ახალი ორგანიზაციაა და მათში სისუსტე რასაკვირველია, პირველ ხანებში იქნება, მაგრამ მომავალში სერიოზული მუშაობით აღკვეცავთ ნაკლს.

ამ რიგათ ჩვენ უნდა გავამაგროთ ადგილებზე „სპარტაკის“ ორგანიზაციები. ამას ამტკიცებს მაზკომების და რაიკომების დადგენილებანი.

ვერდილოთ „ლიკვიდატორიულ“ გამოსვლებს და „პესიმისტურ“ შეხედულებებს და დაუკვირვებელ მსჯელობას. აგამალიანი ძალიან სცდება და დარიგების მაგიერ დაშლაზე და განადგურებაზე მიგვიითივებს. ეს ტენდენცია ახალი არ არის, ამაზე ამხ. აგამალიანი დიდი ხანია ოცნებობს, მაგრამ განუხორციელებელი დაურჩა ეს ოცნება.

საქართველოს ყველა კუთხეებში ხელი უნდა შეუწყოს „სპარტაკის“ განვითარებას, ღრმა პოპულიარიზაცია უნდა მოვახდინოთ მისი ფართო მასებში, ვინაიდან მუშათა ბავშვების კლასიური აღზრდა გადაუდებელი საკითხია მუშათა კლასისათვის.

ლენინის სახელობის ბავშთა კომუნისტური ჯგუფების („სპარტაკი“-ს) ცენტრალური საბჭო.

მრგმორი

ბავშთა გონებრივი განვითარება და ფიზიკური აღზრდა

ბავშთა სოციალური აღზრდა დამყარებულია იმ პრინციპებზე, რომელსაც დასახული აქვს მიზნად, რათა ბავშვებს შეაგნებინოს თვისი სოციალური მდგომარეობა, გამოჰყვეთოს მათგან მომავალი თაობის შეგნებული კადრი, და მთელი მათი არსება გატაცებული იქნეს ერთ დიად მიზნით, რომელსაც კომუნიზმისათვის ბრძოლა ეწოდება. ბევრი ფიქრობს, რომ ბავშვებს პოლიტიკასთან არაფერი არ ესაქმებათ, ისინი მის გარეშე უნდა აღიზარდონ. ასეთი შეხედულება უეჭველად არ არის სამართ-

ლიანი. ასევე გაიძახიან დასავლეთ ევროპაშიც, მაგრამ სწორეთ იგივე ბურჟუაზია ქმნის ბავშთა პოლიტიკურ ორგანიზაციებს, თვით ბურჟუაზია ახლოებს ბავშვებს ბურჟუაზიულ პოლიტიკასთან, სწამლავს მათ გამრყენელი ბურჟუაზიული—მილიტარისტული სულისკვეთებით. გერმანია და იტალია მოფენილია ბავშთა ფაშისტური ორგანიზაციებით და რა არის ეს, თუ არა გარყვნა ნორჩი თაობის ბურჟუაზიული პოლიტიკით.

ბავშვის ბუნება იმდენად ნაზია და გრძნობიერი,

რომ ყველაფერს, რაც მის გარშემო ხდება ადვილად ითვისებს და სამუდამოდ აღიბეჭდება ხოლმე მასში. მაგრამ იბადება კითხვა, როგორ შეუძლია ბავშვს უფრო საღათ იაზროვნოს, ჯანსაღს თუ სუსტი აგებულობის არის, ცხადია არჩევანი პირველს ხდება, რადგანაც საღი აზროვნება ჯანსაღს ადამიანს უფრო შეუძლია და თუ ბავშვთა გონებრივი სიძლიერე ნამდვილად არის შედეგი სულიერი სიჯანსაღისა, მაშინ მათი აღზრდა დაკავშირებული უნდა იქნეს ფიზიკურ აღზრდასთან... ასეთი აღზრდა დიდს ნაყოფს გამოიღებს, ძველ საბერძნეთში-ქალაქ სპარტაში შვიდი წლიდან ბავშვებს ფიზიკურ აღზრდასთან ერთად ასწავლიდნენ ლექსთა წყობას, მუსიკას და რაც უმთავრესია მთელი მათი არსება აღზრდის წყალობით ბრძოლის მანქანად იყო გარდაქცეული რადგან სპარტის სახელმწიფოსთვის სწორედ მეომრები იყო საჭირო. აქედან იმ უტყუარი დასკვნის გამოტანა შეიძლება, რომ აღმზრდელუბის საშუალებით შეიძლება შეიქმნას ამა თუ იმ შეხედულების თაობა...

სოციალური აღზრდის ფიზიკურ აღზრდასთან დაკავშირების საშუალებას იძლევა გაზაფხული და ზაფხული, რითაც ყოველგვარი შეხლუღვა-შევიწროება ზამთრის სიცხეებით გამოწვეული, სავსებით აუცილებელია და ეს წელიწადის ის დროა, რომელიც ყოველ ადამიანს თავისდა სასარგებლოდ შეუძლია გამოიყენოს. ამ დროის განმავლობაში, ბავშვთა აღმზრდელობითი დარგში მომუშავეებს თავისთავად საშუალება ეძლევათ, რომ მათ ჯანმრთელობას მტკიცე საფუძველი ჩაუყარონ...

წმიდა ჰაერი, მზე და წყალი,—აი ეს სამი უმთავრესი საშუალება ბუნებრივ მკურნალობისთვის. ბუნების წიაღი ბავშვთა აღზრდის საუკეთესო საშუალებაა. ბავშვების ბუნება თავისუფლების და დამოკიდებულების მოყვარულია, ის სავსეა სიცოცხლით, ხალისით და ცხადია, როდესაც ბავშვი საღმე გაშლილს მთაბარში იმყოფება სადაც მას არაფერი არ ზღ-დავს ის მთელი თავისი სულიერი სიძლიერით მიეცემა ხოლმე მხიარულებას ლალათაზრდით ბავშვებს გონებრივიათაც მეტი გამჭრიახობა აქვთ. ის ბავშვები კი, რომელნიც დაჩაგრულნი არიან მშობლების მიერ უდიერ მოპყრობით ან კარჩაკეტილ ცხოვრებას ატარებენ იძულებით, ისინი აუცილებლად ხასიათდებიან ხასიათის სისუსტით. არიან გაუბედავნი, ნებისყოფას მოკლებულნი, და ვერ ეგუებიან ბავშვთა მხიარულ წრეებს, ცდილობენ მათგან განმარტობას. ბავშვის ქეშმარიტ გზაზე დაყენება აღმზრდელის საქმეა, მაგრამ ყველას არ შეუძლია ამ მოვალეობის ნათლად ასრულება, სრულიად უნებლიედაც შეიძლება აღიზარდოს ცუდი თვისებების ბავში. რადგან ბავშვს როგორც კარგს ისე ცუდსაც ითვისებს. ბავშვთა ფიზიკური გაჯანსაღება უმთავრესად სუფთა ჰაერით, მზით და თავისუფალი მოძრაობა-თამაშობებითაა შესაძლებელი. ამისათვის კი საჭიროა ქალაქ გარეთ გასეირნება ანუ ექსკურსიის მოწყობა. ბავშვთა ჯანმრთელობისათვის არაფერს ისეთი სარგებლობა არ მოაქვს, როგორც გასეირნებას სუფთა ჰაერზე, იქ გამართულ თავისუფალ მოძრაობებს და თამაშობებს. თამაშობანი დადებითად მოქმედობს ერთ რომელიმე მდგომარეობაში ყოფნით დალილს ბავშვზე (მაგ კლასში, პარტაზე მჯდომი მოწიფე, როგორც

ფიზიკურად ისევე სულიერად იქანცება) იგი მის დახშულ ენერგიას ხელახლა ამოძრავებს და ნორმალურ პირობებში მოჰყავს.

მაგრამ მაინც ყველა ეს სავესებით ვერ განისაზღვრება ისე, როგორც უკვე მიღწეული საშუალება მის ფიზიკურად და სულიერად გაჯანსაღებისათვის, ამიტომ მას ზედ უნდა დაერთვას თვით გამართულ თამაშობების შინაარსიანობა, თავისუფალი მოძრაობის მრავალფეროვნება, არა უმეტეს 15 წუთის ხანგრძლივობით და მასწავლებლის უნარიანობა. ექსკურსია ქალაქს გარეთ შექველად ფეხით უნდა ხდებოდეს და მანძილის სიშორე ბავშვების წლოვანების და მიხედვით უნდა განისაზღვროს. შვიდი წლიდან თერთმეტ წლამდე ბავში უნდა გავასეიროთ არა უმეტეს რვა ვერსისა. წინააღმდეგ შემთხვევაში დაქანცული ბავში გაოფლიანების გამო ადვილად შესაძლებელია გაცივდეს. დაღალვის ასაცდენად სიარული უნდა იყვეს ზომიერი, აუჩქარებელი და არ უნდა იცვლებოდეს მისი სიჩქარე, ვიდრე დანიშნულს ადგილს არ მიღწევნ. თუ სავალი გზა აღმართიანი არ არის, დასვენება არ უნდა ხდებოდეს, რადგან დასვენების შემდეგ სიარულის ხალისი იკარგება და მის ხელახლა მოპოვებას ესაჭიროება ძალის დატანება... მაშინ, როდესაც მივლენ დანიშნულ ადგილას, უნდა დაბანაკდნ რაც შეიძლება უკეთესად, ამას კი ხელს უნდა უწყობდეს ადგილის მდებარეობა ე. ი. იყვეს ახლო მახლო წყალი, იქვე ტყე, რომ მოიხმარონ როგორც შემა საწვავ მასალათ, საქმლის დამზადებისთვის და ბოლოს, რომ ტოჩების საშუალებით შეიძლებოდეს სადგომების ანუ კარვების აგება:— ქალაქს გარეთ ასეთს მოწყობას ეწოდება-ბანაკად გასვლა. ბანაკად დარჩენა შეიძლება რამდენიმე დღით და უფროსის მოვალეობაა, რომ არც ერთი წუთი უბრალოდ დაკარგული არ იქნეს. სასტიკად თვალყური უნდა ადევნოს, რათა ყველაფერი ხდებოდეს თავის დროზე და თავისი წესით. ბავშვები უსათუოდ უნდა ღებულობდნ მზის სხივების აბანოებს. რაც მეტად სასარგებლოა ჯანმრთელობისათვის, რის შემდეგაც ბავში ადვილად აიტანს სიცხეს. არაფერი ისეთს სიხარულს არ მიანიჭებს ბავშვს, როგორც თამაშობა ამ გაშლილს ადგილზე. საქართველოში, ხალხური ბევრი თამაშობანი მოგვეპოება რაც უკვე შეკრებილი და გამოცემული არის გ. მერკვილადის*) მიერ. თავისუფალი მოძრაობანი ესტეტიურ გრძნობების გამღვივებელია და სუფთა ჰაერზე დიდ სარგებლობას იძლევიან. ყველა ამ საშუალებებით ბავშვები სავსებით ფიზიკურად და გაცხოველებულნი დიდის საიმოვნებით მოისმენენ მათი მასწავლებლების საუბრებს.

მაშასადამე ბავშვთა ფიზიკურ გაჯანსაღებასთან ძლიერდება გონებრივი განვითარება, რადგან ბავშვის გონებრივი სიძლიერე არის შედეგი ფიზიკური სიჯანსაღისა. აუცილებელია ბავშვთა ერთად შეკავშირება, რასაც მოჰყვება სრულიად შეგნებული, ჯანსაღი ბავშვების კომუნისტური მოძრაობა.

*) მსურველებს შეუძლიათ მიმართონ მას, როგორც სახელმძღვანელოს „ქართული სახალხო თამაშობანი“ გ. მერკვილადისა.

ბავშვთა მე-2 კონფერენცია პირნაში

ნოემბერში შეიკრიბა ქალაქ პირნაში აღმოსავლეთ საქსონიის ბავშვთა მეორე კონფერენცია. კონფერენციას დაესწრო 80 დელეგატი. დღის წესრიგი — გამომუშავებული თვით ბავშვთა მიერ, იყო შემდეგი: 1) ცენტრალურ საბჭოს მოხსენება, 2) ბავშვთა უმწეო მდგომარეობა, 3) ბრძოლა სკოლაში და მის გარშემო, 4) მოწინააღმდეგეთა ორგანიზაციები, 5) სხვა და სხვა. ცენტრალურ საბჭოს მოხსენებამ განავითარა არსებითად მისი დებულებანი, წამოყენებული პირველ კონფერენციაზე 23 წლის მაისში, რომელიც შესდგა ვეინბოლში. აქ საჭიროდ ცნობილი და დადგენილი იყო, რომ ბავშვთა ყოველ სარაიონო საბჭოებს ყოველ თვიურად მოუწყოთ კონფერენციები, ეს დღედგენილება ზედმიწევნით ტარდებოდა ცხოვრებაში მთელი წლის განმავლობაში პირნ-სა და დრეზდენის ოლქებში.

დრეზდენში უკვე მოგვეპოვება მთელი კადრი კლასიურად გათვითცნობიერებულ ბავშვთა ორგანიზაციებისა. დანარჩენ რაიონებში (ვეინბოლა, ფრეიტაკი, ებერსბახი და სხვ.) ბავშვთა მოძრაობა საკმაოდ ჩამოყალიბებულია ორგანიზაციულად და ბავშვთა უჯრედების გავლენა დღითიდღე იზრდება.

მეორე, ძირითადი მიღწევა — ცენტრალური საბჭოს პირნის კონფერენციის მოწვევამ, მიუხედავად სასტიკი პოლიტიკური რეჟიმის და ახალგაზრდობის, განსაკუთრებით ბავშვების ეკონომიურ უმწეო მდგომარეობით.

კონფერენციას — 100 მოწვეულ დელეგატებისაგან დაესწრო 80 (19 ბავშვთა ჯგუფიდან), გარდა ამისა დაესწრო აგრეთვე 15 სტუმარი ბავში, 6 პარტიული ამხანაგი, კომკავშირის და პარნიის წარმომადგენლები და ბავშვთა მოძრაობის საიპერიო ცენტრალური კომიტეტი. პირველი კონფერენციიდან მეორემდე, სულ რაღაც 8—9 თვის განმავლობაში — ბავშვთა მოძრაობა სწრაფად გაიზარდა, გაფართოვდა და გაძლიერდა. მის წევრთა რიცხვი ამ ხნის განმავლობაში გაიზარდა 120 პროცენტით ორგანიზაციის წევრთა გარშემო შემოიკრიბა კიდევ ბავშვთა მნიშვნელოვანი მასა, რომელნიც ამა თუ იმ პირად საფუძვლების ან მიზეზების გამო არ ირიცხებიან ბავშვთა კომუნისტურ ჯგუფებში, მაგრამ კომუნისტურ ჯგუფებში გაერთიანებულ ბავშვებთან კი საზოგადოდ, და კერძოდ სკოლებში ახლო მეგობრულ განწყობილებაში არიან.

ბავშვთა გაზეთი „დერ იუნგე გენოსე“ — ს ტირაჟი 5-ჯერ გაიზარდა, აგრეთვე საგრძნობლად გაიზარდა „დას პროლეტარიზე კინდის“ მკითხველთა რიცხვი.

პირველი გაზეთი, გარდა ქუჩის გამყიდველებისა, აგრეთვე ყველა წიგნის და გამომცემლების მაღაზიებშიც იკიდება. კომკავშირთან და კომპარტიასთან ბავშვთა ორგანიზაციას ეხლა უფრო ახლო და მტკიცე დამოკიდებულება აქვს ვიდრე ოდესმე.

ბავშვთა ჯგუფები საკუთარ დამოუკიდებელ ორგანიზაციულ ფორმაშია ჩამოყალიბებული, მათ თავისი შინაური ორგანიზაციული წყობა აქვთ, კომკავშირი და პარტია მხოლოდ დამხმარის ან მრჩეველის როლს ასრულებენ მათ მიმართ. ბავშვებმა, თვით-საკუთარი ორგანიზაციების ხელმძღვანელობით — გამოიმუშავეს პროგრამა, დაისახეს ახლო ამოცანები, განმარტეს და გაარკვეეს სკოლის გარშემო ბრძოლის მეთოდები და მუშათა მასებთან დამოკიდებულების ფორმები. ბავშვთა მთელი მასა, გაერთიანებული საბა-

ვშო მოძრაობის ორგანიზაციებში კლასობრივად გათვით-ცნობიერებულ და მტკიცედ შეკავშირებულ კავშირს წარმოადგენს. რამოდენიმე კვირის წინათ ჩატარებულ ბავშვთა კვირას, გარდა პოლიციისა, ცუდმა ამიდგამაც შეუშალა ხელი, შეუძლებელი გახდა ზევრ შემთხვევაში, ერთი ავითაციის წარმოება; ამის და მიუხედავად, სწორედ ამ კვირულის შემდეგ იწყო განსაკუთრებით ზრდა ბავშვთა ორგანიზაციების წევრთა რიცხვმა. განსაკუთრებით საინტერესოდ ჩატარდა კვირეული დრეზდენში. დრეზდენის, ერთ-ერთი უდიდეს დარბაზთაგანი, საესე იყო თავიდან ბოლომდე მხოლოდ და მხოლოდ ბავშვებით. მოზრდილებს ნაწილობრივი მონაწილეობაც კი არ მიუღიათ კვირეულის ჩატარებაში. რამოდენიმე ბავშვა წარმოასთქვა ბავშური გატაცებით აღფრთოვანებული სიტყვა — რუსეთის რევოლუციის და ბავშვთა საერთაშორისო მოძრაობის შესახებ. რამოდენიმე სარაიონო ჯგუფებს აქვს გაბმული კავშირი რუსეთის ბავშვთა ორგანიზაციებთან.

მეორე საკითხზე „ბავშვთა უმწეო მდგომარეობა“-ს შესახებ ილაპარაკა ბავშვმა მებერჟმა — იოგანშტადტიდან: კაპიტალისტური საზოგადოება და მათი ხელისუფლება პროლეტარულ ბავშვების მასაში იაფფასიან მუშა-ხელს ჰხედვენ, თუმცა — უმუშევარი მოზრდილი მუშებიც საკმაოდ მოიპოება; პროლეტარიატის ბავშვები — ულუკმაპუროდ იტანჯებიან ქუჩებში იმ დროს, როცა აუარკებელი ქონება იხარჯება უქმად ან მუშათა კლასის საწინააღმდეგოდ. არა მარტო ევროპაშია მშრომელთა ბავშვები უმწეო და აუჩანელ მდგომარეობაში — არამედ მთელ მსოფლიოში.

ჩანეთში — მაგალითად უმსხვილეს საქსოვ წარმოებებში მუშაობენ მხოლოდ ბავშვები. სულ ახლა, ჩვენმა ორგანიზაციამ მიიღო ცნობა ჩინეთიდან, რომ ერთერთ ასეთ წარმოებაში რამოდენიმე კვირის წინად ელექტროს — ჩქერიან მანქანას ორივე ხელები მოუწყვეტია 10 წლის პაწია გოგოსათვის, მეორისათვის მოუტეხია ფეხები. ხოლო მესამე თმით მოჰყოლია ბორბლის უკავს და საშინლად დაუწეწავს უზარმაზარ მანქანას. ასეთი შემთხვევები ბევრია. ჩვენ არ შეგვიძლია მისი მოთმენა, ჩვენ ყველგან უნდა შევქმნათ სწორედ ამიტომ ყველგან ჩვენი კავშირის ორგანიზაციები. მთელ ქვეყანას უნდა ეამცნოთ ჩვენი ბრძოლი! და საქმიანობის მიზნები და მისწრაფებანი.

ილაპარაკა კიდევ რამოდენიმე ბავშვებმა. მთელს ქვეყანაში ხდება ბავშვთა სასტიკი ექსპლუატაცია; ჩვენ შეგვიძლიან კიდევ ბევრი გულ-შემხარავე სურათების დასახელება. მე ვიცი ერთი ოჯახი — 18 ბავშვით — ამჟამს ბავში პანსაუგე — მიგტ-6, სადაც ბავშვებს არა აქვთ საშუალება იარონ კვაცერთა სასადილოში (უილანტროპიული ორგანიზაცია, რომელსაც აქვს თავისი იაფ ფასიანი ან უფასო სასადილოები. რედ.) მდიდრებს ყველაფერი განუზომელ ჭარბობით აქვთ, მათ თავიანთ ბავშვთათვის განსაკუთრებული ოთახები აქვთ — პროლეტარი ბავში კი ასი და ათასობით იყინება უსახლ-კაროდ გარეთ ყინვა — სიცივეში. ბევრი ბავში მუშაობს ავთიაქის საწყობებში სკოლიდან მოსვლის შემდეგ შუალამდელი — სულ უმნიშვნელო ხელფასისათვის. ჩვენ რომ საბჭოთა რესპუბლიკა გვქონდეს, მაშინ ასეთი მდგომარეობა აღარ განმეორდებოდა. მაშინ ბავშვები მშვენიერ კარგად მოწყობილ სახლებში იცხო-

ერებენ, ბავშთა სახლებით მოფენილია საბჭოთა რესპუბლიკები.

უკვე 5 წელზე მეტია—ჩვენ რესპუბლიკა გვაქვს. მაგრამ ბავშვები მაინც იძულებული არიან მძიმე, აუტანელ შრომას მოჰკიდონ ხელი, რადგან მათი შრომები ან სრულიად უმუშევარი არიან, ან და მცირე შემოსავალი აქვთ. ჩვენ უნდა მთელი ჩვენი ძალ-ღონე მოვახმაროთ მშრომელთა განთავისუფლების დიდ საქმეს.

შემდეგ გამოვიდა პატარა ამხანაგი **გეინც—ჰაიკ** დრეზდენ—ნეიტრალიდან, მან ილაპარაკა ბავშთა ცხოვრების შესახებ საბჭოთა რუსეთის საბავშვო სახლებში.

ილაპარაკა მთელ რიგმა—10, 12, 13 წლის ბავშვებმა, რომელნიც საუცხოვოდ ახასიათებდნენ მათი და საზოგადოდ პროლეტარულ ბავშვის აუტანელ მდგომარეობას:

სასკოლო ბრძოლის შესახებ ილაპარაკა ბავშმა **ქიმი ჰეიდენაუმ**. ბრძოლა სკოლაში და მის გარშემო მუდამ იყო ძირითადი საკითხი ჩვენი მოძრაობის. ეს ბრძოლა არ არის საქმე უფროსი ამხანაგების, ის საკუთრივ ჩვენი საქმე და ვალდებულებაა. რეაქციონერ მასწავლებლობას უნდა დავანახოთ, რომ ჩვენ ბრძოლის სუოვილით ვართ გატაცებული და განწყობილი. პროლეტარული ბავშობა თანამედროვე სკოლაში ყოველ მხრივ დაჩაგრულია. სასწავლო სფეროშიც იგივე სურათი სუფევს. ვადათვალერივთ კიდევ ერთხელ ჩვენი სახელმძღვანელოები, იქ იპოვივთ მოთხოვნებს და ლექსებს კარლოს დილზე, ავგუსტ-დლიერზე, ნაპოლეონზე, მოლტკე, ბლიუხერზე, და სწევების შესახებ. ჩვენს პროლეტარულ გმირებზე კი კარლ ლიბკნეხტზე, როზა ლიუქსემბურგზე და სხვების შესახებ, სიტყვასაც ვერ გაიგონებთ იქ. მასწავლებლობა ხმარობს ყოველგვარ ღონისძიებას, რომ მოსწავლეობა კომუნიზმს და კომუნისტურ აღზრდას—მსჯელობას რაც შეიძლება დიდათ დააშოროს. ყველგან გაიძახიან: პოლიტიკას სკოლაში იდგილი არ უნდა ჰქონდესო, მაგრამ ვერ გამიგია, რით ავხსნათ მაშინ ის გარემოება, რომ ყოველ სტრიკონში ყოველ გვერდზე—ჩვენი ისტორიების და სახელმძღვანელოებისა გამოსქვივის წმინდა პოლიტიკა, მაგრამ პოლიტიკა ეროვნული, ვიწრო—შოვინისტური.

ჩვენ ბავშვებმა არ უნდა დაუშვათ სკოლაში ეროვნული ჰიმნების, სხვისადმი ნაციონალურ შუღლისა და სიძულვილის კამღებივბელი გალობათა მოსმენა. სიმღერებით „შტიმტ ან მიტ ჰელლენ ჰოენ კლანკ“, „დოიჩლანდ—იუბერ ალლეს“ და სხვ. („ხმა მაღალი—გამარჯვების...“, „გერმანია, გერმანია—უწინარეს ყოველის“) სურთ დავგიბრუნონ ვილჰელმ მეორის წარსული. ყველა სკოლებში სწარმოებს საჟრანგეთის მიმართ უნდობლობის, სიძულვილის და მტრული განწყობილების გაღვივება. ჩვენი ხელმძღვანელები—მასწავლებლები გვწამლავენ ჩვენ ფრანგების მიმართ და მასვე ჩადიან ფრანგები—თავიანთ ნორჩი თაობის აღზრდაში.

მშრომელთა შვილები წინასწარვე სურთ შესაფერად მოამზადონ, რომ შემდეგში ადვილი იყოს მათი გამოყენება კაპიტალის და იმპერიალიზმის მხეცურ მიზანთა მისაღწევად. სწორედ ამიტომ ყველა პროლეტარ ბავშვის ამოცანა და კლასიური ვალია—სასტიკად ებრძოლოს ეროვნულ შუღლს და სულისკვეთებას სკოლაში. ყველამ აშკარად უნდა განუცხადოს მასწავლებელს ის, რასაც ის ჰფიქრობს ამ საკითხზე. განსაკუთრებით მძიმეა ბავშთა დაბრმავება რელიგიურ საკითებში. მღვდლები ამბობენ: ღმერთი სიყვარულის და სათნოების ემბლემაა; მაგრამ ჯერ არ ყოფილა შემთხვევა, რომ ღმერთს დახმარების ხელი გაეწოდოს ჩვენს უმუშევარ, მშვიერ-მწყურვალ მშობელთათვის. მღვდლები—ჩვენ მორჩილებას და მოკრძალებას გვასწავლიან, რომ კაპიტალისტებს გაუადვილონ ჩვენი ყვლევა—ექსპლოატაცია.

სკოლათა დიდ ნაწილში, ამასთან ერთად, ჯერ კიდევ შენარჩუნებულია ძველი, სასტიკი პოლიტიკური ზომა—მოსწავლეთა გამათრახება. (მომხსენებელს მოჰყავს ასეთ შემთხვევების მთელი რიგი).

დ. რს ასეთი დამაბრმავებელი, კაპიტალის საქმის გამკეთებელი სკოლა. ჩვენ გვინდა სკოლა, შრომის სკოლა, ისეთი, როგორიც მაგალითად საბჭოთა რუსეთშია, სადაც თავს მოიყრიან არა მემათრახენი და ერთა შორის ბრძოლა-შუღლის მოციქულები, არამედ მშრომელი ხალხის ერთგულნი და პროლეტარ-ბავშვის მეგობარნი.

ჩვენი სკოლის რეაქციონერებთან საბრძოლველათ—ჩვენ დავაარსეთ, უკეთ რომ ვსთქვათ, ბუნებრივად დაარსდნ ჩვენი მოძრაობის სასკოლო ფრაქციები.

იქ, სადაც არ არსებობენ ასეთი ფრაქციები დაუყონებლივ უნდა შეიქნენ.

მოწინააღმდეგეთა ორგანიზაციების შესახებ მოხსენება გააკეთა ბავშმა **შადე-მ**. დაწვრილებითი მიმოხილვიდან ფაშისტურ ბავშთა ორგანიზაციების შესახებ, გამოირკვა, რომ პროლეტარული მოძრაობა ყველგან სჭარბობს პირველს და ავიწროებს მას.

არსებობს კიდევ ბავშთა რამოდენიმე ორგანიზაციები გერმანიაში, მაგალითად, ანარქისტული ჯგუფი, ბუნების მეგობართა ჯგუფი და სხვანი, რომლებთანაც მომხსენებლის აზრით, ზოგიერთ საკითხებში (სასკოლო ბრძოლა, ბავშთა შრომა, ნივთიერი მდგომარეობა და სხვა) შესაძლოა პროლეტარულ ორგანიზაციებმა იმუშაონ შეთანხმებულად. დღის წესრიგი ამოიწურა.

ინტერნაციონალის სიმღერით კონფერენცია დაიხურა.

„პროლეტარული ბავში“ გერმანიის ბავშთა მოძრაობის (ცენტრალურ კომიტეტის ჟურნალი—ბერლინი—იანვარი, 1924 წელი).

კ. კ.

მეხსიერება.

(ნარკვევი თვითგანვითარების მეთოდებიდან).

უდავოა, რომ თვითგანვითარების უმთავრეს წყაროს წიგნები წარმოადგენენ. მაგრამ უაზრობა იქნება წიგნების კითხვა, თუ წაკითხული ხუთი-ექვსი დღის შემდეგ თავში არაფერი არ დარჩება. თუ მეხსიერება აღამიანს „ლალატობს“.

ვისაც არ უნდა ტყუილად დახარჯოს დრო წიგნის ისეთ კითხვაზე, რომელიც თავში არავითარ კვალს არ ტოვებს, მან უპირველესად ყოვლისა დახსოვნების სათანადო ხერხი უნდა გამოიმუშაოს. მაგრამ ეს ამოცანა ადვილი არ არის. უპირველესად ყოვლისა იმიტომ, რომ სხვა და სხვა პირს სხვა და სხვა მეხსიერება აქვს. ზოგი კარგათ იმახსოვრებს განაგონ სიტყვას, მაგრამ სამაგიეროთ მაშინვე ივიწყებს წიგნში წაკითხულს. ზოგს განსაკუთრებული უნარი აქვს დაიმახსოვროს მის მიერ შესრულებული მოძრაობანი, მაგრამ სამაგიეროთ იგი მალე ივიწყებს მოსმენილ ლექციას. ზოგიც განსაკუთრებით იმახსოვრებს იმას, რასაც ის ხედავს.

პროფესორ ნეჩაევის აზრით არსებობს მეხსიერების შვიდი სხვა და სხვა გვარი სახე. მოწაფეთა სტატისტიკურმა დაკითხვამ, რომელიც მოახდინა ხსენებულმა პროფესორმა, გვიჩვენა, რომ ახალგაზრდობის 83% აქვს მხედველობითი—მოტორული მეხსიერება, 16%—მხედველობითი—სმენითი და მხოლოდ 9%—მოტორულ სმენითი.*)

ეს იმას გვიჩვენებს, რომ ახალგაზრდობის უმრავლესობა წაკითხულს უკეთ იმახსოვრებს, ვიდრე მოსმენილს და რომ საუკეთესოდ იმახსოვრებს იმას, რასაც გულდასმით ჩუმად კითხულობს. დაკვირვებამ დაგვიმტკიცა, რომ აღამიანი უფრო ნაკლებათ იმახსოვრებს იმას, რასაც ის კითხულობს ხმა-მალა ან, თუ გინდ, ჩუროჩულით. ისინიც კი, ვისაც უფრო ქონდა განვითარებული მხედველობითი მეხსიერება, უკეთ ითვისებდნენ სასწავლო მასალას ჩუმად კითხვის დროს, ვიდრე მოსმენით, იმიტომ რომ ამ შემთხვევაში მათ ყურადღებას უნებლიეთ იპყრობდა მხედველობითი შთაბეჭდილებები.**)

პროფესორ შვიმანის შეხედულებით არსებობს მეხ-

სიერების ორი სახე: უშუალო დამახსოვრება (შთაბეჭდილების ერთხელ განცდის დროს) და ხანგრძლივი დამახსოვრება (შთაბეჭდილების რამდენჯერმე მიღების დროს). უშუალო დამახსოვრების სიმტკიცეს მაშინ ვაღწევთ, როცა ჩვენი ყურადღება დაკმაყოფილია, ხანგრძლივი დამახსოვრების სიმტკიცეს კი ვაღწევთ სასწავლო მასალის განმეორებით. ახალგაზრდობისთვის უფრო ნაყოფიერად უნდა ჩაითვალოს მეორე გზა, ვინაიდან უშუალო დამახსოვრება განვითარების უმაღლეს წერტილს აღწევს მაშინ, როცა აღამიანი 22—25 წლის არის. მასალის შესწავლის დროს შეიძლება იყოს ორნაირი ხერხი.**) მასალის მთლიანად შესწავლა (უნდა ვიგულისხმოდ რომელიმე დამთავრებული შედარებით პატარა ნაწარმოები) და ნაწილ-ნაწილად შესწავლა (ნიწარმოების ცალკე თავების მიხედვით).

პსიქოლოგების ცდები გვიჩვენებენ, რომ პირველი პროცესი—მთლიანად შესწავლა უფრო ნაყოფიერია, განსაკუთრებით, თუ ერთგვარი მასალა არის. თუ კი ერთგვარი სიძნელის მასალა არ არის, მაშინ მაინც უფრო ხელსაყრელია მისი შესწავლა მთლიანად და უფრო ძნელი ადგილების გამეორებას ხელ-ახლად უნდა დავუბრუნდეთ, ***) მაგრამ მუდამ მხედველობაში უნდა გვქონდეს ექსპერიმენტალურ პსიქოლოგიის მეორე დასკვნა: წაკითხულ მასალას უფრო ჩქარა ვივიწყებთ პირველი საათის განმავლობაში წიგნის წაკითხვის შემდეგ. პირველი 5-ხევარი საათის განმავლობაში დავიწყება განსაკუთრებით სისწრაფით ხდება. პირველი საათების შემდეგ უფრო ნელა, რამდენიმე დღის და კვირის შემდეგ კი—ძალიან ნელა. მაშასადამე, საათის განმავლობაში მასალის გაცნობის შემდეგ საჭიროა წაკითხულის განმეორება. ***)

აქედან შემდეგი პრაქტიკული დასკვნა უნდა გავაკეთოთ: მასალის მთლიანად შესწავლის დროს, როცა წიგნის ცალკე თავებს არ ვიზეპირებთ, საჭიროა 40—45 წამის შემდეგ 10 წამით დასვენება და ამ დასვენების დროს უნდა მოვიგონოთ წაკითხული, რომ იგი კარგათ დავიხსოვოთ. წარმოვიდგინოთ, რომ უნდა შევისწავლოთ

**) იქვე ტომი 1 გვ. 165.

**) იხ. დ. სელი. „Педагогическая психология.“ 3-ე გამოცემა, 250 გვ.

***) იხ. В. А. Лай „Экспериментальная дидактика“ 2-რე გამოცემა, 1910 წ. 263 გვ.

*) იხ. А. Нечаяев „Очерк психологии“. II-რე გამოცემა 1904 წ. 94 გვ.

**) იხ. проф. Э. Мейман „Лекции по экспериментальной педагогике.“ მოსკოვი. 1911 წ. 2 ტომი, 24 გვ.

დიდი ძნელი წიგნი. საკმარისია, რომ საშუალო ნიჭის პატრონმა წესიერად წაკითხოს ასეთი წიგნი სამჯერ, რომ იგი შეითვისოს. პირველჯერ წაკითხვა, ზემოთ დასახელებულ დასვენებებით წაკითხულის მოსაგონებლათ ისახავს მიზნად წიგნის შინაარსის საერთო გაცნობას. მკითხველი აქ იმდენათ კი არ იმახსოვრებს, რამდენად ნაწარმოების მთავარ აზრს ითვისებს, ცდილობს ცალკე ფაქტები ერთმანეთს დაუკავშიროს.

მეორეჯერ წაკითხვა, მას შემდეგ, რაც მასალა მთლიანად გაგებულია, უკვე მიზნად ისახავს დამახსოვრებას. ამისათვის ყურადღებით უნდა იქნას წაკითხული მთელი თავი ან მისი ნაწილი, რის შემდეგ უშუალოდ აღადგენს მას, იმეორებს მკითხველი თავის მეხსიერებაში. აქ საჭიროა აღინიშნოს, რომ ამ შემთხვევაში დამახსოვრება უფრო ძლიერი იქნება. რამდენიმე ხნის შემდეგ უნდა დაეუბრუნდეთ წაკითხულ თავს და ხელმეორედ გაგიმეორეთ იგი იმავე საშუალებით. გამეორების რიცხვი დამოკიდებულია როგორც ნაწარმოების სიძნელისაგან, ისე მკითხველის მეხსიერების განვითარებისაგან. უმეტეს შემთხვევაში საკმარისია ორჯერ განმეორება.

მაგრამ რადგანაც *) ჩვენთვის უფრო ადვილია იმ წარმოდგენების ხმარება, რომელიც დიდი ხანია რაც შევითვისეთ, ვიდრე ახლად ამოცნებულ წარმოდგენების გამოყენება, ჩვენ ზემოთდასახელებულ მეთოდების საშუალებით ორჯერ წაკითხულ ნაწარმოებს შესწავლილათ ვერ ჩავთვლით. რამდენიმე დღის ან რამდენიმე კვირის შემდეგ საჭიროა წაკითხული მოკიგონოთ, წავიკითხოთ იგი მესამეჯერ. აქ ძნელია ამ განმეორების ვადის დასახელება ნაწარმოების საბოლოოდ შესათვისებლათ. მხედველობაში უნდა მივიღოთ ისიც, თუ რამდენათ დაგვალა, თავი მოგვაბეზრა მისმა წინასწარმა შესწავლამ; ან, პირიქით — რამდენად გავიცატა მან, დაგვაინტერესა ჩვენ. მხედველობაში უნდა მივიღოთ ისიც, რამდენათ ჩვენ მიერ წაკითხული მასალა ამ ხნის განმავლობაში დაუკავშირდა იმ წარმოდგენებს, რომელიც ჩვენ უკვე გვქონდა ან საკმარისი შესახებ და იმ შთაბეჭდილებებს, რომელიც ჩვენ მივიღეთ მისი შესწავლის და ჩვენი ყოველდღიური მოქმედების დროს. ერთი სიტყვით, საინტერესოა ის, თუ რამდენათ ჩვენ მიერ შესწავლილი უკვე შევისისხლბორცეთ.

ამ შემთხვევაში ამა თუ იმ მეთოდს ჩვენ უპირატესობას ვერ მივცემთ. ჩვენ აქ შევხედებით უკვე ნაცნობ მეთოდს და უნებურად ჩვენ თითონ შევიტანთ ამ გამეორებითი კითხვაში კრიტიკულ ელემენტს.

განსაკუთრებით ხაზი უნდა გაესვას პირველ წაკითხვის მნიშვნელობას, რომლის საშუალებით ცალკე ნაწილებს ერთმანეთს ვუკავშირებთ და შესასწავლ მასალის მთავარ აზრს ვიკებთ. ბინეს და ანრის გამოკვლევანი გვიჩვენებს, რომ ლოლიკურად შეიკავშირებული, მთავარ იდეის გარშემო დალაგებულ მასალას 25 ჯერ უფრო მალე ვიმახსოვრებთ, ვიდრე იმ მასალას, რომლის მთავარი აზრი არ შეგვითვისებია**). „რომ მასალა ისე შევისწავლოთ,

რომ იგი არ დაგვავიწყდეს, ამისათვის საუკეთესო საშუალებას წარმოადგენს ამ მასალის კარგად გადამუშავება“.

უაზრობა იქნება, რომ მთელი მასალა მთლიანად შევისწავლოთ. სულ ერთია წვრილმანების დიდი რაოდენობა დავიწყებული იქნება. წვრილმანების დავიწყება აუცილებელ პირობას წარმოადგენს იმისთვის, რომ არსებითი მხარე დავიმახსოვროთ. ესასწავლ წიგნიდან შეგნებულად უნდა ამოვკრიფოთ ძირითადი აზრები და მათ შეთვისებას უნდა მოვანდომოთ მთელი ჩვენი ენერგია, მეორე ხარისხიდან ფაქტებს კი მხოლოდ ოდნავ უნდა გადავავლოთ თვალი.

რომ დავრწმუნდეთ ამ აზრის სიმართლეში, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ მეხსიერების მექანიზმი.

უპირველესად ყოვლისა, რით განსხვავდება „შეგნებული“ მეხსიერება „შეუგნებელ“ მეხსიერებისაგან და რა გზით ჩვეულების მეოხებით „შეგნებული“ ხდება „შეუგნებლად“?

ხშირად ამბობენ, რომ აზრი მყიფეა (უხანგრძლივია). ეს, რასაკვირველია, გადამეტებულია. თითოეულ ფსიქიკურ აქტს, რაც უნდა მართი იყოს იგი, აქვს განსაზღვრული ხანგრძლივობა. ხმის ასათვისებლათ საჭიროა არა ნაკლებ 0,13 წუთისა. სინათლის შესაგრძნობათ საჭიროა არა ნაკლებ 0,2 წუთი ა. სულ უმარტივეს ფსიქიკურ განცდისათვის საჭიროა მეტი დრო, ვიდრე ბუზი ხარჯავს ფრთის 10-ჯერ მოქნევაში*). „პირველად ფსიქიკური აქტი ნელა მიმდინარეობს; შემდეგ ვაჭიშობა სულ უფრო და უფრო ადვილად და სწრაფად მიდის; იგი უკვე პოულობს მზა მზარეულ გზებს და მისი ხანგრძლივობა ისე უმნიშვნელოა, რომ მასში შეგნება მონაწილეობა არ ღებულობს**).

მეხსიერების მექანიზმში უდიდესი მნიშვნელობა აქვს მოგონების დასაყრდნობ პუნქტებს. როცა ჩვენ ვიგონებთ რაიმე წვრილმანებს, ჩვენ სწორედ ამ დასაყრდნობ პუნქტებიდან გამოვდივართ. რიგის ზოგი წევრი ქრება რომ არ ყოფილიყო „ეს შემოკლებითი საშუალება, რომლის წყალობით წვრილმანთა რიგის ზოგი წევრები იკარგებიან, მოგონების პროცესი ერთი მძაპე და მასთან ერთად განსაზღვრული იქნებოდა, რომ რომელიმე შორეულ მოგონების გასაცოცხლებლათ ჩვენთვის თვითნებურად შევთხვევაში საჭირო ყოფილიყოს წვრილ მოგონებათა რიგის ყველა წევრების აღდგენა, მაშინ მეხსიერება შეუძლებელი იქნებოდა ამ პროცესის ხანგრძლივობის გამო. ამ გვარად ჩვენ წინ იშლება შემდეგი წინააღმდეგობა: „მეხსიერების ერთ-ერთ პირობას წარმოადგენს დავიწყება“***).

თვითგანვითარების მეთოდისაში ერთ-ერთ უფრო მწვავე საკითხთაგანს წარმოადგენს კონსპექტების მიზანშეწონილობის საკითხი.

უეჭველად მართალია ის აზრი, რომ აზრისაგან გავითავსდებით, უნდა ჩავიწეროთ იგი თუ აზრი ჩაწერილია, მაშინ ჩვენ არ ვზრუნავთ, რომ გვახსოვდეს იგი, ყურადღება არ უბრუნდება მას და იგი მართლაც ჩვენი თა-

*) იხ. О. Меиман. „Лекции по экспериментальной психологии“ 2-რე გამოცემა. 207 გვ.

**) იხ. М. М. Рубинштейн. „Очерки педагогической психологии“ Москва, 19.0 წ. 175 გვ.

Джемс. „Беседы с учителями о психологии“ 123 გვ.

*) მარის გამოკვლევის თანახმად ბუზის ფრთა ერთი წუთის განმავლობაში 330-ჯერ ირბევა.

**) იხ. Th. Rilot „მეხსიერება“ 2-რე გამოცემა. 27 გვ.

*) იხ. Th. Rilot. „მეხსიერება“ 2-რე გამოცემა. 42 და 5 გვ.

იდან ქრება. ამაში მდგომარეობს წიგნის კონსპექტის შედგენის უარყოფითი მხარე.

მაგრამ კონსპექტის შედგენას აქვს თავისი დადებითი მხარეც. როგორი გულდასმითაც არ უნდა შევინახოთ ჩვენს მეხსიერებაში მოპოებულ ცოდნათა დასაყრდნობი პუნქტები, ჩვენი მეცადინეობის მრავალმხრივობის და სიჩქარის გამო, ისინი თანდათან დაკარგავენ საჭირო მკაფიობას და გარკვეულობას. მისი აღსადგნათ ჩვენ არა გვაქვს ხელში პირველი წყარო წიგნი, რომელიც ცოტა თუ ბევრად შორეული წიგნთსაცავის საკუთრიბას წარმოადგენს.

კონსპექტი გვიწევს წიგნის მაგიერობას; ის გვაძლევს საშვალეებს აღვადგინოთ ჩვენს გონებაში შეთვისებული მასალების წვრილმანებიც და დაუფასებელ სამსახურს გვიწევს იმ შემთხვევაში, როცა შეძენილი ცოდნა გადაგვაქვს პრაქტიკულ მუშაობაში მოხსენებების, საუბრების და სხვ. საშვალეებით. მაგრამ მხოლოდ არ უნდა

გავგიტაცოს ძალიან ვრცელმა კონსპექტებმა; ისინი ბევრ დროს გვართმევენ და მათი იმედით შეძენილ მასალას დავიწყებას ვაძლევთ. მეთოდური ნხრით საუკეთესო კონსპექტათ უნდა ჩაითვალოს ის კონსპექტი, რომელსაც კითხვა-პასუხის ფორმა აქვს.

გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ჩვენ უფრო ადვილათ ვიმახსოვრებთ კონკრეტულ, მხატვრული ფორმებში ჩამოყალიბებულ აზრებს*).

ამიტომ უკეთ დასამახსოვრლათ, განყენებულ აზრების შესწავლის დროსაც კი, სახელმძღვანელოთ უნდა მივიჩნიოთ შემდეგი რჩევა: **უნდა თანდათან შევეჩვიოთ ჩვენი აზრების კონკრეტულ მხატვრულ ფორმებში ჩამოყალიბებას.**

*) რ. ზ. Проф. Нечаев. „Современная экспериментальная психология“ 1909 წ. 207 გვ.

მწიბრია ღაბიბლიობრაზია

პ. ძ.

პოეზია მუშათა პროფესიისა.

Бор. Волли. Пoesия рабоч. професии. გამოცემა „ახალი რუსეთი“ 1924 წ. 72 სტრიქ.

თანამედროვე რუსეთის პროლეტარულ პოეზიაში უძლიერესს და ყველაზე ახალგაზრდა ჯგუფს წარმოადგენს ლიტ. ჯგუფი „ოქტომბერი“. ეს ჯგუფი რამოდენიმე თვის წინათ შედიოდა უკვე ცნობილ პროლეტარულ პოეტთა კავშირში „კუზნიცაში“. ეს კავშირი თავისი შემადგენლობით — წლოვანებითაც და იდეოლოგიურადაც, ერთგვარათ შეურიგებელ ელემენტებს იტევდა, რამაც გამოიწვია განხეთქილება. განხეთქილების ერთ-ერთ მიზეზთაგანი იყო პოეტების უფროს ჯგუფის „მისტიკა — კოსმიზმი“ გადავარდნა და გვერდის ახვევა თანამედროვე რევოლუციონურ სინამდვილისაგან.

„კუზნიცა“-დან გამოყოფილმა ახალგაზრდა მწერალპოეტებმა დაარსეს ე.წ. მოსკოვის ასოციაცია პროლეტარულ მწერლებისა, რომელმაც გააერთიანა ბევრი მუშა მწერალი და პროლეტ-მწერალთა ჯგუფები. მას სათავეში ჩაუდგა პროლ. მწერალთა-პოეტთა ჯგუფი „ოქტომბერი“ და ჯგუფი კრიტიკოს — პუბლიცისტებისა რომლებმაც თავი მოიყარეს ჟურნალ „На Посту“-ს გარშემო. დაიწყო ბრძოლა ქვეყნის პროლეტარულ პოეზიისთვის და ამ ბრძოლამ რამდენიმე თვის შემდეგ დიდი ნაყოფი გამოიღო. შემუშავდა ნამდვილი პროლეტარულ-პოეტების კადრი მეშათა ინტელიგენციის და ახალგაზრდობის რიგებიდან. უარყოფილ იქმნა მწერლობა პროლეტარიატის შესახებ და ყალბი „პოპუტრიკობა“ და შეუდგენ წმინდა მუშურ ხასიათის წიგნების გამოცემასაც.

ერთ ასეთ წიგნთაგანი უნდა ჩაითვალოს ვოლინის აღნიშნული წიგნი. იგი შეადგენს სხვადასხვა პროფესიის მუშა-პოეტების ლექსების კრებულს, რომელიც გადაუშუშავებია და შეუკრებია ამ ახალ „ოქტომბრის“ ჯგუფის ერთ-ერთ თვალსაჩინო მუშაკს ვოლინს. კრებულში მოთავსებულია მუშა-მწერალთა „მუშა გაზაფხულის“ ჯგუფის პოეტთა ლექსები. ლექსები — როგორც ეს მოსალოდნელი იყო დაზგასთან მდგომ მუშებიდან — მოისუსტებენ განსაკუთრებით ფორმის მხრივ, მაგრამ არ შეიძლება არ აღინიშნოს დიდი მნიშვნელობა ამ პატარა წიგნაკისა იმ მხრივ, რომ იგი იძლევა ნამდვილ სულისკვეთებას ყველა პროფესიის მუშებისას.

ეს პროფესიონალ მომუშავენი სწორედ იმ კედლის გაზეთებზე აღიზარდნენ, რომლებიც ამხ. ტროცკიმ პროლეტ-კულტურის და ხელოვნების ჩანახატთა აღიარა. აქ მართლაც ის „მუშკორული“ კილოა, რომელიც ახასია-

თებს ყოველ მუშა მწერალს, მაგრამ ამასთანავე მოცემულია მთელი პოეტური რიტმი (და უმთავრესად რიტმი!) მუშაობის იმ დარგსა, რომელსაც ეკუთვნის ლექსის ავტორი. იქ სრულიად მართლდება ბიუხერის თეორია რიტმის შრომისაგან წარმოშობის შესახებ. მოისმის ხმების წყარუნი მთელი იმ რიტმიული თანდაწყობით. რაიც ახასიათებს ქვის-მტეხავის პროფესიანალურ შრომას, მოისმის რიტმი მანქანისა არა იმისგან ვინც კაბინეთიდან შესტეკერის ქარხანას და აღწერს მის რიტმს, აქ არის იმის რიტმი ვინც განუწყვეტლივ იმყოფება ქარხანაში, მჭმინავ მანქანასთან და ვანიცდის მის რიტმიულ სიამოვნებას. საინტერესოა რკინისგზელის, წყლის მზიდველის და მელოთონის ლექსები. საერთოდ ყველა ლექსი ძლიერია მომავლის რწმენით (ოპტიმისტურია) აქ ვერ ნახავთ თანამედროვე მისტიკა — კოსმიზმის ან ტრადიკულ პესიმიზმის ნატამალსაც, და თითქმის ყველა ლექსი თავდება პოეტური გულწრფელი ფიქით მუშა ხელისუფლებისადმი ერთგულებისა. აქ არის ხელოვნური ყალბი პათოსი, რაც ასე ახასიათებს პოეზიას პროლეტარიატის შესახებ (იმავე „პროლეტ-პოეზიას“).

აქ ვერ შეხვდებით ყალბ სულიერ განცდათა მომენტებს. ვერ შეხვდებით გადაჭარბებულ ფრაზეოლოგიას და ე.წ. „ზაუმიას“ მაგრამ, ვიმეორებთ — როგორც პირველი ცდა მუშის, პოეზიის შემოქმედებითი შენებისა — იგი სუსტია უმთავრესად ფორმის მხრივ, ნაწილობრივ, იდეოლოგიური მხრივაც და განსაკუთრებით სუსტია იმ ადგილებში, სადაც ეხებიან ძველი ლირიკის საყვარელ საგნებს (სიყვარული, გმირობას და სხვ.) მაგრამ წიგნი მაინც იმედს იძლევა რომ იგივე ავტორები თვითვე გაასწორებენ ნაკლს. რატომ უნდა წიგნი არ შეიცავს ყველა პროფესიის და უმთავრესად ყველა მუშა მგონების ნაწარმოებებს რადგან-როგორც აღვნიშნეთ, იგი შედგენილია „ოქტომბრის“ ხელმძღვანელობით მისი წევრების ხელთმყოფ მასალების და მიხედვით.

სასურველი იყო ასეთივე წიგნის გამოცემა ქართულ ენაზედაც, რადგან სხვა და სხვა პროფესიის მუშა-მგონები აქაც ბლომად მოპოვებიან.

წიგნის წაკითხვა სასარგებლოა ყველა ახალგაზრდა მუშისთვის, რადგან იგი გარკვეულათ აგვიწერს მუშათა სულისკვეთებას.

გამოცემა სანიმუშოა.

შე—ლი.

Александр Жаров „Ледоход“.

Сборник стихов. Изд-во „Молодая гвардия“. Москва—Петро-
град. — 1923 г. გვ. 48.

ოქტომბრის დიდ რევოლუციის ცხოველყოფილმა სხივებმა რუსეთის მშრომელი ხალხი ამოიყვანა ბნელ სარდაფებიდან. ტანჯვა-წამების წიაღიდან ცხოვრების სინათლეზე.

პროლეტარიატის მგრძნობიარე და გაქალებულ-გალაღებულ სულს ცხოვრებაში დიდი გასაქანი მიეცა როგორც შემოქმედს.

„შავი“ ხალხი, რომელიც მხოლოდ „მონური“ შრომის „შემძლე“ ეგონათ, უეცრად ამოძრავდა ცხოვრების ყოველ სფეროში.

კერძოდ, ხელოვნებაში. პოეზიაში რევოლუციონურმა პროლეტარიატმა საზოგადოებას მისცა მრავალი ნიჭიერი წარმომადგენელი, რომელთა შორისაც განსაკუთრებით საპატიო ადგილი უჭირავს მუშა-კომკავშირელს, თვრამეტი წლის ახალგაზრდა პოეტს ალექსანდრე ჟაროვს. მისი შემოქმედება ჭეშმარიტი პროლეტარული პოეზიაა, რომელშიაც ნათლად გამოიყურება მზიური ამაყი კომკავშირელური ღირსება ბრწყინვალე პროლეტარული რევოლუციისა.

ა. ჟაროვის ლექსთა თქმები მიისწრაფვის მზის ხილვისაკენ, ციურ სიამაყის ტანჯულ ქვეყნიერებაზე მოვლინებისაკენ.

თითველი შტრისი, სტრიქონი, თითველი თქმა — ეს არის ჩვენი ცოცხალი, ახალგაზრდული ცხოვრება კომკავშირელებისა.

მისი ლექსების პირველი წიგნი გაბედული ძახილია სანეტარო გაზაფხულისა.

Дворня змы живей громите,
С голов отряхивайте снег.
Товарищи. На митинг.
Первый вопрос
О весне!

ასეთ დიდ მიზნის შესრულება ადვილი საქმეა არის, ამიტომ ახალგაზრდა პოეტის წინაშე ისახება

რთულ ამოცანების შეგრძნება, რომლის შესრულებაც უნდა იკისროს მშრომელმა ახალგაზრდობამ.

ამ დიად აზრის განსახორციელებლათ ახალგაზრდობა, კომკავშირელები ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში იჩენს დასაყრდნობ წერტილს. ერთი ნაწილი ეშურება ქარხნებისაკენ, მეორე სასწავლებლისაკენ, მესამე ჯარში, მეოთხე ფლოტში და სხვ.

და როდესაც მომავლის შვილი ახალგაზრდა მიდის ფლოტში, ჯაროვი მას მიმართავს მოწოდების გმირულ სიტყვებით, იმ სიტყვებით, რომელიც ზეპირად იცის ყოველმა წითელმა მეზღვაურმა:

Вселей, к рулевым колесам,
Львиным ревом гудит ураган,
Все мы, все мы сегодня матросы,
Наша жизнь — грозной океан.

ახალგაზრდა მომღერალ პოეტს სჯერა პროლეტარიატის გამარჯვება. მან გარკვევით იცის თუ რისთვის იბრძვის ის (პროლეტარიატი), რათ იღვრება მშრომელ ხალხის უმანკო სისხლი უთანასწორო ბრძოლაში! მაგრამ მსხვერპლი დადებით შედეგს მოიტანს ადრე თუ გვიან:

Все равно: не успею я
Крепко на плечи жизни усесться,
Выдут дочери и сыновья —
Владельцы дорогого наследства.

ასეთია მოკლედი ალექსანდრე ჟაროვის პირველი წიგნის ხაზები. ახალგაზრდული გატაცება და ზოგ შემთხვევაში ზერელობა ახასიათებს მის შემოქმედებას, მაგრამ მასში მაინც სჩქევს ჭეშმარიტ პოეტის სისხლი. გვაძლევს იმედს, რომ ის უარყოფითი მხარეები, რომელიც ახასიათებს მის პოეზიას, მომავალში თანდათან აღკვეცილი იქნება. ამის ნიშნები უკვე არის, მისი უკანასკნელი „სიმღერა ჩერვონეცზე“ ამის თაქედებია.

მიიღება ხელის მოწერა
ყოველთვიურ საკოლიტიო, სალიბერატურო და სამეცნიერო
ჟურნალ

„ახალგაზრდა ლენინელი“-ზე

ს. ა. კ. კ. ცენტრალური კომიტეტის ორგანო
შერნაული გამოდის ახალი რედაქციით, გაუმჯობესებული ფორმით და რჩეული
მასალაჲთ.

საქ. ახალგ. კომკავშირის ყოველმა
აქტიურმა მომუშავემ,
კავშირის ყოველმა სამაზრო თუ
რეაქციულმა კომიტეტმა,
ყოველმა სკოლამ,
ბიბლიოთეკამ თუ სამკითხველომ
აუცილებლათ უნდა გამოიწვიონ შერნაული „ახალგაზრდა ლენინელი“

ერთი თვით	40 კპ. ზერვონც.
სამი თვით	1 მ. 30 კ.
ექვსი თვით	2 მ. 50 კ.
ერთი წლით	4 მ. 50 კ.

ხელის მომწერლები მიიღებენ შერნალს სისტემატიურათ, ყოველი თვის
უკანასკნელ რიცხვებში.

„ახალგაზრდა ლენინელი“

არკვევს საკავშირო ხასიათის, ბევრთა მოძრაობის კითხვებს, იძლევა
საუკეთესო ცნობებს ახალგაზრდათა საერთაშორისო მოძრაობიდან, მეც-
ნიერებიდან, ტექნიკიდან, არკვევს ლიტერატურის პროლეტარულ და
არაპროლეტ. მიმდინარეობებს, აძლევს ფართე გასა-
ქანს პროლეტარულ პოეზიას, აშუქებს ბევრ სადაო მარ-
ქსისტულ ფილოსოფიურ კითხვებს
ჟურნალში სისტემატიურათ დაეთმობა აგრეთვე ადგილი ლენინიზმის პოპულიარიზაციას და
აზრ. ლენინის ახალგაზრდური რევოლუციონურ მოღვაწეობის აღწერას.

„ახალგაზრდა ლენინელი“

ყველაზე საყურადღებო და სერი-
ოზული ჟურნალთაგანია, რომელიც კი
მოიპოება ქართულ ენაზე, ყოველი ახალ-
გაზრდის: პოლიტიკის, ლიტერატურის, მეცნიერე-
ბის და ფილოსოფიის მწკურეალის უპირველესი მიზა-
ნი უნდა იყოს ჟურ. „ახალგაზრდა ლენინელი“-ს გამოწერა

მიხამაკთი: თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 20, ჟურ. „მომავალი“-ის კანტორას.
ფული წინდაწინ უნდა იქნას გადმოგზავნილი.

ს. ა. კ. კ. ცეკას გეგმდებითი გიურ

აცხადებს კავშირის ყველა საოლქო, სამაზრო, საჩაიონო კომიტეტების და ყველა წევრთა საყურადღებოთ, რომ შეიძლება გაეგზავნოს პირველ მოთხოვნისთანავე მსურველს (ე-კას შემდეგი გამოცემანი:

№	ა ვ ტ რ ა	წიგნის სახელწოდება	შ ა ნ ი	
			მ ა ნ.	კაპ.
1	ბ. კელერმანი	მალარო „ძია თომი“	—	5
2	ა. მაშაშვილი	ოპოლი ვანო	—	7
3	ა. ნოვიკოვ-პრიბოი	ბნული გზით	—	7
4	პ. ბლიახინი	წითელი ეშმაკუნები	—	30
5	პროფ. ნ. თ. ადაროვი	ქრისტიანობის წარმოშობა	—	30
6	—	პიეააო კრებულო	—	15
7	ფ. მახარაძე	როგორ გაეხდი მარქსისტი	—	15
8	ვ. ზოფი და ს. ე. ვი- ნოვარდოვი	წითელი ფლოტი (კრებული)	—	30
9	ნ. კ. კრუპსკაია	თვითგანვითარების ორგანიზაცია	—	10
10	ვ. ჰიუგო	გაეროში	—	15
11	—	საყმაწვილო ლექსთა კრებული	—	10
12	—	ილიის დროშის ქვეშ (რ. კ. პ. მე - XII ყრილობის შედეგები)	—	8
13	ვ. ბიულენი	სპარტაკელები	—	60
14	—	ახალგაზრდათა მე-მ-რე საერთაშორისო დღე (კრებ.)	—	40
15	—	მუშათა ახალგაზრდობის შრომის კანონის შესახებ	—	10
16	—	საქართველოს ახალგაზრდათა კომუნისტური კავშირის წარსული	—	60
17	—	ხუთი წლის თავზე	—	15
18	—	კომკავშირის მეოთხე შობა	—	20
19	—	საქ. ახალგ. კომკავშირის მე VI ყრილობა I. ანბ. ორახე- ლაშვილის მოხსენება „ს.ა.კ.კ. მორიგი ამოცანები“ და II. ყრილობის რეზოლუც. და დამატებები	—	—

იხებდება: 1. მეცნიერულ-პოპულარიზულ და პოლიტიკურ საუბართა კრებული.
შეადგება დასაბეჭდათ 1. აგრონომიულ საუბართა კრებული.